CUVIOSUL PAISIE AGHIORITUL
CUVINTE DUHOVNICEŞTI

VOLUMUL IV

VIAŢA DE FAMILIE

Traducere din limba greacă
de Ieroschim. Ştefan Nuţescu
SCHITUL LACU-SFÂNTUL MUNTE ATHOS

EDITURA EVANGHELISMOS
BUCUREŞTI-2003

PROLOG

Cu prezentul volum, ce cuprinde subiecte despre familie şi despre încercările prin care trece omul din pricina crizei vieţii de familie din vremea noastră, continuăm publicarea "Cuvintelor fericitului Stareţ Paisie. Stareţul spunea că cele mai multe din scrisorile pe care le primea proveneau de la oameni cu probleme familiale. Iar aceste probleme el le atribuia depărtării oamenilor de Dumnezeu şi iubirii lor de sine. "Mai demult spunea el, viaţa era mai liniştită şi oamenii făceau răbdare. Astăzi sunt ca brichetele, nici măcar un singur cuvânt nu suferă; după care urmează automat divorţul".

Încă de foarte tânăr, Stareţul a intrat şi a lucrat efectiv în marea familie a Bisericii, căci simţea că nu mai aparţinea micii lui familii. A dobândit dragostea dumnezeiască, făcându-se astfel Fiu al lui Dumnezeu. De aceea îi simţea pe toţi oamenii ca fraţi ai săi şi-iubea pe fiecare "cu dragostea lui Iisus Hristos". "Atunci când văd un oarecare bărbat în vârstă, ne spunea Stareţul, îmi zic că acesta este tatăl meu. Când văd o bătrână, îmi spun că aceasta este mama mea.

Iar când văd un copil mic, îl privesc ca pe nepoţelul meu. Pe toţi îi iubesc. Pentru unii mă bucur, iar pentru alţii mă doare. Ştii ce înseamnă aceasta?". Dar, potrivit cu cazul ce întâlnea, se şi făcea ca unul dintre aceştia, adică se făcea şi copil, şi frate, şi tată şi bunic. Iar această dragoste sinceră a sa îl ajuta pe cel care se apropia de el să sufere schimbarea cea bună, să primească cuvântul lui Dumnezeu şi să trăiască potrivit cu el. Ca mădular al Trupului lui Hristos, Stareţul nu numai că se ruga cu durere pentru cei care înfruntau probleme în cadrul familiei, ci ajuta şi cu cuvântul său, atunci când îi era cerut, chiar şi în subiectele cele mai delicate ale vieţii de familie, deşi el trăia ca un ascet. El însuşi fiind încercat în focul ispitelor şi în cuptorul bolii, care sub diferite chipuri l-a cercetat din 1947 până în 1994 când a adormit, împreună-pătimea cu fiecare om ce suferea şi se ruga cu durere pentru cei bolnavi. Pentru propria-i sănătate se îngrijea numai atât cât să se poată sluji pe sine şi pe cei care îl cercetau. Credea că, dacă îşi va neglija propria-i durere, aceasta îl va înduioşa pe Dumnezeu şi astfel *rugăciunea sa, făcută pentru ceilalţi bolnavi, va fi ascultată. Acelora însă le recomanda să facă tot ce era omeneşte cu putinţă ca să se tămăduiască, iar ceea ce nu era cu putinţă omeneşte să o lase în seama lui Dumnezeu. în acelaşi timp le întărea credinţa, ca să poată înfrunta boala lor punându-şi nădejdea în Dumnezeu, dar şi pentru a nu uita că în viaţa aceasta toţi suntem "străini şi călători" şi că trebuie să ne pregătim pentru viaţa veşnică.*

Volumul acesta - care se editează cu binecuvântarea Păstorului nostru, Înalt Prea Sfinţitul Nicodim al Kasandrei - este alcătuit dintr-un capitol introductiv şi şase părţi. Multe din subiectele acestui volum provin din discuţiile pe care stareţa, precum şi alte surori, le-au avut cu Părintele Paisie. Deşi, potrivit poruncii Stareţului de a-i îndruma la duhovnic pe cei ce vin şi ne cer ajutorul, adeseori se întâmpla - şi se întâmplă - ca unii oameni aflaţi sub presiunea vreunei probleme să-lşi destăinuie durerea lor stareţei sau unei alte maici mai bătrâne, şi să le ceară sfatul. Uneori, pentru a fi sigure că răspunsul pe care l-am dat într-o problemă serioasă era cel corect, ne adresam Stareţului, care ne spunea pentru flecare caz cum trebuia înfruntată, după Dumnezeu, acea problemă. Dar şi Stareţul însuşi, în sinaxele obştei şi în discuţiile personale cu maicile, luând pricină de la vreo întâmplare din viaţa de obşte sau de la vreo anumită întrebare, obişnuia să spună greutăţile pe care le înfruntau mirenii. Iar aceasta o făcea ca să ne rugăm cu durere pentru

lume. De asemenea, ne dădea exemple de femei căsătorite sau mame, care, deşi nu aveau condiţiile duhovniceşti ale monahilor, au trăit totuşi o viaţă sfântă. în felul acesta ne îndemna să ne nevoim cu şi mai multă mărime de suflet. O parte din aceste subiecte s-au completat cu fragmente din scrisorile Stareţului, pe care ni le-au dat unii preoţi şi mireni evlavioşi.

Pentru a ajuta pe tinerii care îşi fac probleme pentru calea pe care trebuie să o urmeze în viaţă, s-a aşezat la începutul prezentului volum capitolul introductiv: "Tinerii în faţa celor două căi ale vieţii". În el se accentuează faptul că cele două căi pe care le-a trasat Biserica noastră - viaţa de căsătorie şi cea monahală -sunt binecuvântate. Tinerii, potrivit cu chemarea lor, cu puterile şi cu mărimea lor de suflet, trebuie ca, neinfluenţaţi şi cu încredere în Dumnezeu, să aleagă una din cele două căi. Iar condiţia de bază pentru sporire în oricare din căile pe care ar vrea s~o urmeze este să trăiască o viaţă neprihănită şi duhovnicească.

În prima din cele şase părţi ale acestei cărţi sunt fixate ca temelie a familiei dragostea şi respectul reciproc dintre soţi. Răbdarea în greutăţile vieţii familiale, atunci când ea este însoţită de rugăciune, izbăveşte familia de la destrămare.

În partea a doua, care se referă la obligaţiile şi responsabilitatea părinţilor pentru o educaţie corectă a copiilor lor, se pune accentul în mod deosebit asupra importanţei pe care o are exemplul părinţilor, "dojana lor tăcută" făcută copiilor, precum şi asupra rolului pe care îl are mama. De asemenea se subliniază că afecţiunea şi dragostea faţă de copii sunt condiţiile de bază pentru dezvoltarea lor firească.

Partea a treia se referă la copii, la bucuriile şi greutăţile lor de la vârsta pruncească până la maturitatea lor, precum şi la obligaţiile lor faţă de părinţi. Respectul şi dragostea faţă de părinţi, nu numai la vârsta copilărească, ci şi la maturitate, le asigură binecuvântarea lui Dumnezeu.

În partea a patra se dau sfaturi simple şi practice pentru viaţa duhovnicească în cadrul familiei. În felul acesta copiii şi părinţii sunt ajutaţi să trăiască zilnic Evanghelia, fie că se află acasă, fie la lucru, care trebuie, pe cât este cu putinţă, să contribuie la desăvârşirea lor, cea după Dumnezeu, şi nu să-i "înece" cu neîncetatul stres.

În partea a cincea, care se referă la diferitele încercări prin care trec oamenii în viaţa lor, se arată câtă mângâiere şi putere dă Dumnezeu celor care le înfruntă nu numai cu răbdare, ci şi cu doxologie. Boala, infirmitatea, clevetirile sunt o binecuvântare pentru omul care a prins sensul cel mai profund al vieţii. Prin suferinţele pe care le îndură îşi "plăteşte" păcatele, sau îşi asigură răsplată cerească.

În sfârşit, partea a şasea cuprinde subiecte care se referă la înfruntarea corectă a morţii şi la pregătirea pentru ea. Stareţul lămureşte care este adevărata mângâiere pe care ar trebui să o aibă cei care se întristează pentru moartea persoanelor lor iubite şi subliniază cât de mult ajută parastasele, rugăciunile şi milosteniile ce se fac pentru cei adormiţi. El înfăţiş ează o imagine simplă şi sugestivă a judecăţii viitoare şi a vieţii veşnice.

Subiectele acestui volum pe de o parte pot ajuta pe cei ce se nevoiesc în lume, să ducă "lupta cea bună" cu mai multă râvnă, iar pe de altă parte pot deştepta conştiinţele oamenilor care se chinuiesc departe de Dumnezeu, astfel încât să devină mădulare conştiente ale Bisericii şi să se bucure în mica comuniune a fa-miliei lor de pacea şi odihna pe care le-o dă viaţa duhovnicească. Paralel, ele subliniază că în cadrul căsătoriei este absolut necesară respectarea tuturor poruncilor lui Dumnezeu, care "nu sunt grele' .

Dacă, de pildă, fiecare din soţi îşi jertfeşte voia proprie şi face răbdare, atunci nu se simte asuprit, pentru că aceasta o face din dragoste, simţind astfel înlăuntrul său o mângâiere plăcută.

Se poate ca omul contemporan, obişnuit cu legile "destinse" ale societăţii de astăzi, să considere rigide şi cu neputinţă de pus în lucrare unele din poziţiile Stareţului, dar, dacă le va judeca prin prisma Evangheliei, va constata că ele sunt exprimarea exactă a ei. Stareţul întotdeauna îndemna la desăvârşirea în Hristos, cu toate acestea prin îndrumarea sa pastorală iluminată de Dumnezeu, îndelung-rabdă în faţa neputinţei omeneşti şi foloseşte ***iconomia,*** *desigur fără a consimţi la păcat. El se străduieşte, prin exemple, referiri la viaţa oamenilor din vremurile mai vechi, etc, să-l facă pe omul contemporan să înţeleagă că Dumnezeu este viu şi "lucrează toate în toţi; şi că El nu răsplăteşte numai în viaţa viitoare ca un Răsplătitor, ci şi în cea prezentă ca un Părinte iubitor. Dar pentru aceasta omul trebuie să-lşi arate buna lui intenţie prin mica sa nevoinţă. Căci puţin nevoindu-se, mult va primi. Iar această puţină nevoinţă trebuie să o facă, pentru a da "dreptul" lui Dumnezeu să intervină cu mult ajutor în viaţa lui.*

Mulţumim tuturor acelora care au citit manuscrisele acestui volum şi cu multă evlavie au formulat unele cugetări care au ajutat la întregirea lui.

Nădăjduim că aceste cuvinte ale Stareţului să ajute familia - care, mai ales astăzi, se chinuieşte din pricina uitării sau dispreţuirii poruncilor lui Dumnezeu -pentru a-şi afla în şanurile Bisericii adevărata ei menire, astfel încât părinţi şi copii să trăiască raiul încă din această viaţă.

16 septembrie 2002

Tinerii în fata celor două căi ale vieţii

Şi viaţa în căsătorie şi cea în feciorie sunt binecuvântate

Părinte, ce trebuie să răspundem tinerilor care întreabă dacă viaţa monahală este mai înaltă decât cea în căsătorie?

Mai întâi trebuie să-i faceţi să înţeleagă care este menirea omului şi care este sensul vieţii. Apoi să le explicaţi că cele două căi pe care le-a trasat Biserica noastră sunt binecuvântate, pentru că amândouă îi pot duce în Rai, dacă trăiesc după Dumnezeu. Să presupunem că doi oameni vor să meargă la un loc de închinare. Unul merge cu autobuzul pe drumul principal, iar celălalt merge pe jos, pe o cărare. însă amândoi au acelaşi scop. Dumnezeu şi de primul se bucură şi de celălalt se minunează. Rău este numai atunci când cel care merge pe cărare îl judecă în sinea sa pe celălalt care merge pe drumul public, sau invers.

Este bine ca tinerii care se gândesc la monahism să cunoască faptul că misiunea monahului este foarte mare; trebuie să devină înger. în cealaltă viaţă, în cer, vom trăi ca îngerii, a spus Hristos saducheilor (Mt. 22, 30). De aceea unii tineri cu multă mărime de suflet devin monahi şi încep viaţă îngerească încă din această viaţă.

Dar să nu creadă cineva că toţi cei care merg la mănăstire se şi mântuiesc, numai datorită faptului că au devenit monahi. Fiecare om va da socoteală lui Dumnezeu dacă şi-a sfinţit viaţa pe care şi-a ales-o. Peste tot este trebuinţă de mărime de suflet. Dumnezeu nu face oameni procopsiţi sau neprocopsiţi, dar cel care nu are mărime de suflet, neprocopsit va rămâne orice viaţă şi-ar alege. în timp ce acela care are mărime de suflet se procopseşte oriunde s-ar afla, deoarece harul dumnezeiesc se află cu el. Există oameni căsătoriţi care trăiesc foarte virtuos şi astfel se sfinţesc. Dacă un familist îl iubeşte pe Dumnezeu şi este atras de dragostea Lui, poate dobândi o mare sporire duhovnicească. Iar odată cu aceasta îşi înzestrează copiii cu virtuţi, creând astfel o familie bună, pentru care va lua îndoită răsplată de la Dumnezeu.

De aceea fiecare tânăr trebuie să aibă drept scop să se nevoiască cu mărime de suflet, astfel încât să-lşi sfinţească viaţa pe care o va alege. Vrea căsătorie? Să se căsătorească, dar să se nevoiască pentru a deveni un bun familist şi să trăiască în sfinţenie. Vrea monahism? Să se facă monah, dar să se nevoiască pentru a deveni un călugăr bun. Fiecare să-lşi măsoare puterile sale, să vadă ce poate face şi, potrivit cu ele să înainteze pe una din cele două căi. Dacă, de pildă, o tânără simte că nu are tăria necesară pentru a deveni monahie, atunci să-I spună lui Dumnezeu cu smerenie: "Dumnezeul meu, sunt neputincioasă. Nu pot duce viaţa de monahie. De aceea trimite-mi un om, care să mă ajute să-lmi întemeiez o familie bună şi să trăiesc duhovniceşte". Şi atunci Dumnezeu nu o va lăsa. Dacă se va căsători, va face o familie bună şi va trăi potrivit cu Evanghelia, Dumnezeu nu va cere de la ea nimic mai mult.

Desigur, există tineri de la care Dumnezeu cere puţine lucruri, dar ei din mărime de suflet se nevoiesc mult şi îi oferă mai multe decât li s-a cerut, alegând viaţa monahală. Unii ca aceştia vor primi îndoite cununi. Dacă, de pildă, un suflet are chemare pentru viaţa de căsătorie, dar din mărime de suflet vrea să le jertfească pe toate şi să urmeze viaţa monahală, fapta aceasta îl înduioşează mult pe Dumnezeu. Numai să ia aminte ca imboldurile lui să fie foarte curate, să nu fie mişcat de mândrie. De aici înainte Dumnezeu va risipi toate greutăţile.

Neliniştea tinerilor pentru aflarea rostului lor în viaţă

Părinte, neliniştea unui tânăr pentru aflarea rostului său în viaţă se datorează necredinţei?

Nu întotdeauna. Adeseori tinerii care se interesează cum să se aranjeze mai bine, dar să se afle şi aproape de Dumnezeu, se nelinişteşc pentru rostul lor în viaţă. Iar lucrul acesta dovedeşte sănătatea lor duhovnicească. A nu se gândi şi a nu se nelinişti un tânăr pentru aflarea rostului său, este dovada unui om indiferent, şi prin urmare unul ca acesta este un neprocopsit. Numai că cei care se nelinişteşc pentru aflarea rostului lor trebuie să ia aminte ca neliniştea lor să nu depăşească limita, pentru că diavolul încearcă să o exagereze, să facă din ea un stres, ca astfel să le tină mintea într-o continuă zăpăceală.

Tinerii trebuie să se încreadă în Dumnezeu pentru a se linişti, deoarece Bunul Dumnezeu ca un Părinte iubitor acţionează acolo unde noi, omeneşte, nu putem face nimic. Nu trebuie să se grăbească să ia hotărâri "necoapte" pentru viaţa pe care o vor

urma. Cunosc tineri care se neliniştesc mult şi încearcă să-lşi rezolve toate problemele dintr-odată. În cele din urmă se încurcă şi îşi părăsesc studiile. Căci având, de pildă, de terminat facultatea, ei se neliniştesc peste măsură pentru viitorul lor, îşi amână studiile şi în cele din urmă se încurcă şi mai rău. Nu se fac toate deodată şi nici nu se rezolvă astfel problemele. Pentru a reuşi în ceea ce vor, trebuie să facă o curăţenie generală înlăuntrul lor şi să pună lucrurile în rânduială. Să se îngrijească ca mai întâi să-lşi ia diploma, apoi să-lşi găsească un loc de muncă - băieţii să-lşi facă stagiul militar - şi în continuare, ajunşi la maturitate, să ia cu ajutorul lui Dumnezeu hotărârea de a face o familie bună, dacă simt înclinaţie către viaţa de căsătorie, sau să meargă la mănăstirea pe care şi-au ales-o, dacă au chemare pentru viaţa monahală.

De aceea, tinerilor care studiază şi au astfel de nelinişti, dar care încă nu s-au hotărât pentru ceea ce vor face în viaţă, le spun să-lşi continue studiile şi ceea ce mai târziu îi va îndemna cugetul lor să facă şi îi va odihni, aceea să facă. Dacă există o dispoziţie lăuntrică bună, atunci ajută Dumnezeu şi încet-încet se vor lămuri care viaţă este pentru ei, cea de căsătorie sau cea de feciorie în mănăstire, şi astfel vor afla odihnă.

Să-i ajutăm pe tineri să-şi urmeze chemarea lor

Fiecare om are chemarea lui. Bunul Dumnezeu l-a făcut pe om liber. Are nobleţe şi respectă libertatea omului, lăsând liber pe fiecare să urmeze calea care îl odihneşte. Nu-i pune cu o disciplină militară pe toţi în aceeaşi linie. De aceea tinerii să se lase pe ei înşişi liberi în spaţiul duhovnicesc al libertăţii lui Dumnezeu. Nu se folosesc dacă cercetează ce fel de viaţă *urmează* sau va urma cutare sau cutare. În privinţa aceasta nu trebuie să fie influenţaţi de nimeni.

Părinţii, duhovnicii, dascălii trebuie să-i ajute pe tineri să-lşi aleagă viaţa pe care sunt în măsură să o ducă şi să-lşi urmeze chemarea lor adevărată, fără să-i influenţeze sau să le înăbuşe chemarea lor. Hotărârea pentru viaţa pe care o vor urma trebuie să fie a lor. Toţi ceilalţi ne putem exprima numai nişte simple păreri şi singurul drept pe care îl avem este să ajutăm sufletele să-lşi afle drumul lor.

Uneori, atunci când discut cu tineri care îşi fac probleme asupra acestui subiect, deşi văd încotro trage balanţa, nu le spun nimic, ca să nu-i influenţez. Ceea ce încerc să fac este numai să-i ajut cât pot pentru a-şi afla calea cea potrivită şi pacea lăuntrică; să dezlipesc tot ce este vătămător, de ceea ce îi odihneşte pentru a lăsa ceea ce este bun şi sfânt, astfel încât în această viaţă să trăiască fericiţi alături de Dumnezeu, iar în cealaltă şi mai fericiţi. Sincer mă voi bucura pentru orice fel de viaţă va alege un tânăr pe care îl cunosc şi totdeauna voi avea acelaşi interes pentru mântuirea sufletului său, numai acesta să fie alături de Hristos, în sânul Bisericii. Îl voi simţi ca pe fratele meu, pentru că va fi un fiu al maicii noastre, Biserica.

Fireşte, mă bucur mai ales pentru tinerii care urmează viaţa monahală, pentru că este cu adevărat înţelept cel care urmează această viaţă îngerească, deoarece scapă de "cârligul" diavolului care are ca momeală lumea. însă nu-i poţi pune pe toţi oamenii pe acelaşi calapod. Vezi, Hristos nu a rânduit monahismul ca o poruncă - cu toate că el este calea spre desăvârşire - pentru că nu a vrut să pună asupra tuturor povară grea. De

aceea, atunci când tânărul bogat L-a întrebat pe Hristos ce să facă pentru a se mântui, El i-a răspuns: "*Păzeşte poruncile". Iar când tânărul a spus că le păzeşte şi a întrebat: "Ce-mi mai lipseşte?, Hristos i-a spus: "Un lucru iți mai lipseşte. Dacă voieşti să fii desăvârşit, mergi vinde tot ce ai... şi vino de urmează Mie".* Adică, dacă afla pe cineva cu mărime de suflet, numai atunci vorbea despre desăvârşire; nu punea arcanul pe oameni. Nici nu a învățat despre monahism, pentru că astfel ar fi "aprins foc" şi poate mulți ar fi alergat fără discernământ să se facă monahi, pricinuindu-se în felul acesta un rău. Ci a aruncat numai scânteia, iar când a venit clipa potrivită, monahismul a ieşit la iveală.

Aşa şi noi, nu avem dreptul să-i silim pe ceilalți căci dacă vor, se vor sili ei înşişi - ci numai pe noi înşine, dar şi atunci numai cu discernământ. Până acum, eu nu am spus nici unui tânăr să se căsătorească sau să se facă călugăr. Celor care mă întreabă le spun: "Să faci ceea ce te odihneşte duhovniceşte, numai să fii alături de Hristos". Şi dacă îmi va spune că nu simte odihnă în lume, numai atunci îi voi vorbi despre monahism, ca să-l ajut să-lşi afle drumul său.

Hotărâre pentru alegerea modului de viață

Anii trec repede. Este bine ca tânărul să nu rămână nehotărât prea multă vreme la răscrucea drumului, ci să-lşi aleagă o cruce - una din cele două căi ale Bisericii noastre - potrivit cu chemarea sa şi cu mărimea lui de suflet şi să înainteze pe ea cu încredere în Hristos. să-L urmeze pe Hristos la Răstignire, dacă vrea să se bucure pascal. în ambele feluri de viață există amărăciuni, însă atunci când te afli lângă Dumnezeu, le îndulceşte dulcele Iisus.

Când cineva trece de treizeci de ani, începe să şovăiască în a se hotărî. Şi cu cât trec anii, cu atât mai mult va şovăi. Cel tânăr se adaptează mult mai uşor în oricare din viețile pe care le-ar urma. în timp ce acela care a trecut de treizeci, pe toate le cercetează cu rațiunea sa. Caracterul său deja s-a format şi greu se mai schimbă; este beton turnat". Şi uită-te, cei care se "aranjează" la o vârstă mică, fie în viața de căsătorie, fie în monahism, păstrează până la bătrânețile lor o simplitate copilărească şi se armonizează uşor între ei. Am văzut o pereche care s-au căsătorit de mici. Aşa cum vorbea bărbatul, tot astfel vorbea şi femeia; orice făcea bărbatul, făcea şi femeia. Şi fiindcă s-au căsătorit de mici, au împrumutat unul de la altul obiceiurile lor, atât în vorbire, cât şi în comportament, legându-se astfel între ei cu mai multă uşurință.

Un proverb spune: "De mic căsătoreşte-te sau de mic călugăreşte-te'. Mai ales tânăra este bine ca până la vârsta de douăzeci şi cinci de ani să hotărască ce fel de viață va urma. După această vârstă "aranjarea" ei se va face tot mai greu, pentru că se gândeşte că nu-i va fi uşor să se supună. Pe lângă aceasta, cu cât trec anii, cu atât dobândeşte mai multe capricii, şi atunci cine o va mai lua? Iar dacă în cele din urmă ajunge la căsătorie, atunci ea caută în aceasta mai mult o protecție, decât să întemeieze o familie.

Este dovedit faptul că cel care amână mereu căsătoria sa, după trecerea anilor caută şi nu mai găseşte. Atunci când era tânăr, alegea el; apoi, însă, îl aleg alții pe el. De aceea spun că în problema aceasta este trebuință uneori şi de puțină nebunie. Este bine să treacă cu vederea unele cusururi care nu sunt esențiale, pentru că altfel niciodată nu-i vor veni toate aşa cum le aşteaptă el.

Odată a început să plouă, şi printr-o albie a început să curgă apă. Un nebun şi un raționalist voiau să treacă de cealaltă parte. Atunci raționalistul a spus: "Se va opri ploaia, se va împuțina apa şi după aceea voi trece". Nebunul, însă, nu a aşteptat, ci rupând-o la fugă prin apă, a trecut dincolo. I s-au udat puțin hainele, dar a mers acolo unde voia. între timp ploaia în loc să se oprească, s-a întețit şi mai mult. Apa a crescut şi în cele din urmă raționalistul nu a mai putut trece de cealaltă parte, pentru că de acum era deja primejdios.

Unii au multă mândrie, mult egoism, şi de aceea nu-i ajută Dumnezeu. Ani de-a rândul vin câțiva la Colibă şi mă întreabă: Ce vrea Dumnezeu de la mine, Părinte?". întreabă de parcă Dumnezeu ar avea nevoie de ei, nu ei de Dumnezeu, nici monahi nu s-au făcut, nici nu s-au căsătorit. Ca şi cum ar fi făcuți din aur şi se tem să nu fie luați drept vergele de fier şi băgați în beton. Alții iarăşi mă întreabă: "Părinte, ce să fac? Să mă fac monah sau să mă căsătoresc? Spune-mi pentru ce fel de viață sunt?". "Tu ce vrei?" îl întreb. "Şi una şi alta", îmi răspund. Le vor pe amândouă. Dacă le-aş spune gândul meu, că, de pildă, sunt pentru căsătorie şi să se căsătorească, se poate ca ei să nu-şi găsească odihnă, şi atunci vor veni la mine să-lmi spună: "Sfinția Ta mi-ai spus să urmez această viață şi iată, acum mă chinuiesc".

Părinte, cum se poate întâmpla asta?

Să presupunem că un tânăr are chemare pentru viața de căsătorie, dar se gândeşte şi la monahism, însă, dacă nu ia aminte să facă o familie bună şi mai târziu vor apărea probleme pe care nu le va înfrunta duhovniceşte, atunci vicleanul îl va lupta cu gândurile, îi va spune mereu: Tu erai pentru monahism, dar dacă te-ai căsătorit, aşa îti trebuie şi nu va slăbi deloc zi şi noapte.

Unii oameni nu ştiu ce vor. Iată, cu câțiva ani în urmă a venit aici o tânără şi mi-a spus: Părinte, nu mă pot hotărî ce cale să urmez. Vreau să mă căsătoresc, dar mă gândesc şi la monahism. Ce să fac?". "Vezi ce te odihneşte duhovniceşte mai mult, îi spun, şi aceea să faci". Nu ştiu, îmi spune, dar uneori mi se pare că înclin mai mult spre căsătorie. Părinte, te rog spune-mi Sfinția Ta ce să fac". "Ei, dacă simți că înclini mai mult spre căsătorie, îi spun, atunci este mai bine să te căsătoreşti şi Dumnezeu îți va purta de grijă". "Cu binecuvântarea Sfinției Voastre, Părinte, aşa voi face", îmi spune. Vine, deci, astăzi şi-mi spune: "Părinte, m-am căsătorit. Am luat un marinar, om bun, slavă lui Dumnezeu, nu am ce spune, dar mă chinuiesc mult. Sufăr pentru că şase luni suntem împreună, iar şase suntem despărțiți; o jumătate de an călătoreşte". "Suflet binecuvântat, îi spun, nu spuneai tu că ți-ar plăcea şi viața de căsătorie şi cea monahală? Iată că acum le ai pe amândouă. De ce nu slăveşti pe Dumnezeu, Care a rânduit astfel pentru tine?".

Părinte, astăzi, însă, trăim ani grei şi de aceea unii tineri şovăiesc să-lşi facă familie.

Nu. Această gândire a lor nu este corectă. Dacă există încredere în Hristos, nu au nimic de care să se teamă. Anii prigoanelor nu erau grei? Oare atunci creştinii au încetat să-lşi mai întemeieze familii? Câți mucenici nu avem care au mărturisit împreună cu femeile şi copiii lor!

Studiile şi rostul în viaţă

Părinte, mulţi tineri şovăiesc să-lşi continue studiile lor, pentru că nu s-au hotărât încă ce fel de viaţă să urmeze. Îi preocupă mereu subiectul acesta şi de aceea nu se pot concentra la învăţat.

Atunci când un oarecare tânăr are astfel de probleme, eu îi spun: "Ai aflat că astăzi există nişte frigidere mari? Bagă, aşadar, acest subiect într-un astfel de frigider până ce îţi vei termina studiile. Nu-ţi spun să arunci cele care te preocupă, ci să le păstrezi acolo, până ce vei termina. Dacă nu te vei îngriji acum de studiile tale, prietenii tăi se vor aranja, se vor linişti, după care vor «trage la aţă» pentru tine, ca să te aranjezi şi tu". Este trebuinţă de multă luare aminte, pentru că aceasta este o măiestrie a vrăjmaşului, ca să le creeze încurcături.

Părinte, i-am spus unei tinere: "Dacă te gândeşti să te căsătoreşti, să nu mai studiezi".

Dar până ce se va căsători, ce va face? Va vinde caramele? Este mai bine să termine o facultate sau să înveţe o meserie, pentru că i se poate ivi ceva în viaţă şi atunci îi vor trebui cele pe care le-a învăţat. Odată, o tânără mi-a spus: "Mă gândesc la monahism, dar mereu îmi schimb părerea". "În ce clasă eşti?" o întreb. "Sunt la liceu în clasa a zecea, îmi spune, dar nu vreau să studiez". "Nu vrei să studiezi?" îi spun. "Atunci îi voi spune tatălui tău să-lti cumpere nişte capre, să-lţi ia şi un câine ciobănesc care să le păzească, să-lţi dea şi un fluier cu care să cânţi, şi astfel să mergi cu ele la păscut. Asta îţi place? Caută să studiezi, sau să înveţi o meserie". "Atunci, Părinte, îmi spune, până ce mă voi hotărî ce să fac, să mă căsătoresc sau să devin monahie, să rămân în mănăstire ca să învăţ meşteşugul smereniei". "Acest meşteşug îl poţi învăţa şi acasă, îi spun, dacă primeşti cu bucurie tot ceea ce îţi spun părinţii tăi. Termină mai întâi şcoala, dă examene pentru facultate şi când vei termina, vom vedea ce vei face". "Dar nu-i mult cinci ani, Părinte, până ce mă voi hotărî?". "Este mult, dar ce să facem, dacă încă nu te-ai «limpezit»?". "Ce vină am eu că sunt nestatornică?" mă întreabă. Nu ai nici o vină, dar deocamdată balanţa nu înclină nici într-o parte, nici în cealaltă".

În aceste cazuri este bine să accentuăm copiilor să ia aminte să nu-şi piardă timpul în zadar, ci să trăiască cât se poate mai duhovniceşte în perioada studiilor lor, să-lşi ia repede diploma, care este absolut necesară, şi după aceea va ajuta Dumnezeu. în perioada aceasta să-lşi găsească un duhovnic bun care să-i ajute să nu se entuziasmeze uşor de un fel de viaţă sau de celălalt, dar nici să deznădăjduiască. Să aibă răbdare să-lşi termine studiile, după care, având şi mai multe condiţii necesare, se vor putea hotărî deja cu mai multă maturitate pentru un fel de viaţă sau altul, sau vor face ceea ce cred ei că este mai bine spre slava lui Dumnezeu. Căci în starea în care se află astăzi lumea cu cât tinerii se maturizează mai mult, cu atât este mai bine. Nu vedeţi câte se întâmplă astăzi? Şi mai ales atunci când cineva are mult entuziasm, trebuie să ia bine aminte să nu ia hotărâri "necoapte".

Părinte, există tineri care nu au dispoziţie pentru învăţat, pentru că preferă studiul duhovnicesc şi rugăciunea.

Nu este bine să lase învăţatul, ci paralel cu lecţiile lor să citească ceva "tare" dintr-o carte patristică, să se roage puţin şi să facă şi vreo metanie, pentru a-şi păstra o cât de mică stare duhovnicească. Atunci când au mult de învăţat, pot face pauze în care să

rostească rugăciunea lui Iisus sau să psalmodieze. Căci de vor vrea să facă altceva, care este pentru mai târziu, nu o vor putea face deoarece se vor gândi şi la învățat, dar nici cu studiile nu vor progresa. Şi astfel, în cele din urmă, nu vor face nimic. în timp ce, dacă vor învăța, îşi vor lua repede diploma şi apoi vor face ceea ce vor vrea. Atunci când eram în sanatoriu, timp de câteva zile nu am făcut nici rugăciune, nici metanii, nici post, ci am mâncat ceea ce mi-au dat. "Ia să-i ajut acum puțin pe medici, îmi spuneam, ca să mă ajute şi ei pe mine să mă fac bine, şi după aceea voi face ceea ce voi vrea".

Vin la mine tineri care mi se plâng că părinții lor îi silesc mereu să învețe. Dacă îi mai silesc şi eu, nu-i voi ajuta cu nimic. Dar ca să înțeleagă că nu trebuie să-lşi lase învățatul, le dau exemple de copii care nu au învățat şi mai apoi s-au chinuit, precum şi de copii care au progresat, deoarece au învățat. Tată, îmi aduc aminte de un caz. într-un oraş erau doi copii vecini. Unul era foarte inteligent. La şcoala primară şi la gimnaziu cu puțin învățat, acesta obținea întotdeauna "foarte bine". Celălalt, care avea mai puțină minte dar mai multă stăruință, îl urma. în cele din urmă, primul de îndată ce a terminat primul an de liceu, s-a încurcat în diferite anturaje, a lăsat şcoala şi apoi a fost nevoit să lucreze la o întreprindere ca om de serviciu. S-a căsătorit, a dobândit şi doi copii şi se descurca destul de greu. Celălalt a terminat dreptul, a mers şi în străinătate pentru studii superioare şi şi-a luat diploma de manager. într-o zi la întreprinderea unde lucra primul era aşteptat noul director. Toți spuneau că are pregătire superioară. Şi în cele din urmă noul director era fostul său coleg. De îndată ce a văzut, a recunoscut. Apoi l-a cuprins o asemenea deznădejde, încât de vreo două-trei ori a încercat să se sinucidă. Atunci cineva i-a spus să vină la Sfântul Munte să mă caute. După ce mi-a povestit despre viața sa, a adăugat: "Tocmai pe ăsta să-l am director?". Atunci îi trag o "scuturătură" puternică. "Mă, îi spun, tu ai fi ajuns şi mai sus decât el. Ai fi dus-o şi tu bine şi copiii tai şi ai fi făcut şi fapte bune. Nu ajunge că te-ai făcut pricină să se chinuiască familia ta, ci mai vrei acum să te şi sinucizi, să le dai lovitura de grație şi astfel să-lţi rămână copiii orfani. Nu mi-e milă de tine, pentru că ceea ce ai pățit, tu singur ți-ai făcut-o, ci mi-e milă de copiii tăi. înțelegi ce-ți spun? Acum caută să faci răbdare şi cred că, cu ajutorul lui Dumnezeu, şi noul director se va purta bine cu tine. Se poate ca acesta să te pună într-un post mai bun. Şi dacă totuşi nu-ți vei afla odihna, atunci caută-ți un alt serviciu, numai să nu-ți laşi copiii tăi pe drumuri". Şi astfel s-a potolit.

De aceea spun că tinerii care studiază nu pătesc nimic dacă învață şi se obosesc puțin mai mult în perioada studiilor lor, căci astfel nu vor rămâne restanțieri, ci vor termina repede şi nu vor avea probleme mai târziu. Văd că toți tinerii care au rămas restanțieri în timpul studiilor lor, atunci când termină şi sunt numiți în posturi, rămân iarăşi datori, din obişnuință, unuia sau altuia, şi astfel au numai probleme.

Părinte, dacă un tânăr are o oarecare cunoştință în perioada studiilor sale, este bine să-lşi facă familie în timp ce studiază?

Oricât de bună ar fi cunoştința, cred că asta va fi în paguba studiilor lui. Chiar dacă ar afla partenera cea mai bună şi s-ar căsători, totuşi aceasta va fi un chin atât pentru femeia, cât şi pentru copiii lui. Este mai bine să-lşi concentreze toate puterile lui sufleteşti şi trupeşti la învățătură, pentru a-şi termina fără prea multă osteneală studiile, după care se va rezolva şi problema aceasta. Căci de îi vor fi puterile împrăştiate, va fi mereu împărțit sufleteşte şi trupeşte.

Viaţa duhovnicească este condiţia de bază pentru asigurarea unui viitor bun

Părinte, cutare tânără, care v-a spus că se gândeşte la monahism, mi-a destăinuit că un coleg de al ei a întrebat-o de ce nu merge la cinematograf şi nu iese cu băieţii la plimbare. Ce trebuia să-i răspundă?

Trebuia să-i spună: O astfel de întrebare nici chiar fratele meu nu mi-a pus-o vreodată, şi îndrăzneşti să mi-o pui tu?".

După câteva zile a întâlnit-o lângă facultate – ea nu- văzuse - şi a prins-o de umăr. Fata i-a spus numai un "Salut!" şi a intrat imediat înăuntru.

Nu a procedat bine. În acest caz trebuia să reacţioneze, pentru că, aşa cum s-a purtat ea, se poate să-i fi dat de înţeles că a primit acest gest al lui, şi astfel acela îl va mai face şi altădată. Vârsta la care se află acum este puţin dificilă şi nu-i este de folos să se împrieteneească cu băieţi. Nici nu trebuie să vorbească cu ei, chipurile să-i ajute. Iar atunci când va cunoaşte un băiat bun şi se hotărăşte să-lşi întemeieze o familie, trebuie să spună aceasta părinţilor ei. Şi aceştia vor cerceta dacă acela îndeplineşte condiţiile necesare pentru a face o familie bună. Acum însă când nu a hotărât încă ce fel de viaţă va urma, nu-i foloseşte să vorbească cu băieţi, pentru că se ameţeşte fără motiv şi îşi pierde liniştea sufletească. Tinerii care se ocupă cu acestea, sărmanii de ei, sunt foarte ameţiţi şi mereu tulburaţi, neavând pace sufletească. Faţa şi ochii le sunt sălbăticite.

Atracţia sexului femeiesc către cel bărbătesc, şi invers, există în firea omului. Dar să-i spui că acum nu este vreme pentru aceasta. să-lşi caute de studiile ei. Tinerii care cultivă această atracţie de mici răsucesc butonul înainte de a veni vremea rânduită, iar atunci când vine acel ceas, butonul este deja răsucit şi nu se pot bucura, pentru că au trăit această bucurie atunci când nu era vremea potrivită. în timp ce tinerii care iau aminte se bucură mai mult atunci când vine vremea cuvenită, şi până la acel moment au multă pace. Vezi câtă pace sufletească au unele mame care au trăit o viaţă curată, cu toate că au o grămadă de necazuri.

Eu întotdeauna spun cu tărie ca tânărul, înainte de căsătorie, să încerce să trăiască cât mai duhovniceşte, şi să-lşi păstreze curăţia, care îi asigură o îndoită sănătate. Viaţa duhovnicească este condiţia de bază pentru orice fel de viaţă ar urma cineva. Lumea a devenit ca un ogor cu grâu, care începe să dea în spic, dar în care intră porcii sălbatici şi îl calcă în picioare. Iar acum arată ca o amestecătură de iarbă, noroi şi spice, culcată la pământ şi numai ici-colo, în vreo margine există şi câte un spic în picioare.

Cu cât mai multă lucrare duhovnicească face cineva în anii copilăriei sale, cu atât mai uşoare îi vor fi toate mai târziu, orice fel de viaţă ar alege. Cu cât se va înarma şi pregăti mai bine înainte de luptă, cu atât mai uşor îi va fi în război, atunci când vor cădea gloanţe în jurul lui sau va fi bombardat. Până va veni vremea ca o tânără să hotărască dacă va deveni monahie sau mamă bună, absolut necesară îi este viaţa curată. De aceea să încerce, cât poate mai mult, să progreseze în studiile ei. Dacă va lua aminte la ochii şi urechile ei şi va alunga gândurile cele necurate, mai târziu va avea mai puţine de aruncat. Iar un tânăr, atunci când întâlneşte o fată bună, să încerce să pună gândul cel bun şi să o considere ca o icoană vie a unei sfinte. Sau, dacă întâlneşte o fată ce a apucat pe un drum rău, să o vadă ca pe sora lui şi să-i pară rău de ea, aşa cum i-ar părea rău de sora sa dacă ar ajunge şi ea tot astfel, căci toţi suntem fiii lui

Adam.

Astăzi însă, Părinte, în facultăţi şi în celelalte şcoli există multe ispite pentru un tânăr.

Să se împrietenească cu tineri duhovniceşti, ca să fie ajutat şi să se mişte într-o atmosferă duhovnicească. Să nu facem lucrurile mai grele decât sunt.

Cunosc mulţi tineri care merg la facultate şi trăiesc în curăţie, prin mica lor osteneală şi cu marele ajutor al lui Dumnezeu.

PARTEA ÎNTÂI
PENTRU CONSOLIDAREA FAMILIEI

«Soţii să cultive virtutea dragostei cât mai mult pentru a rămâne uniţi amândoi pentru totdeauna, ca astfel să fie împreună cu ei şi al Treilea, Preadulcele nostru Iisus».

CAPITOLUL 1 *Pentru o familie armonioasă*

Începutul cel bun al vieţii familiale

Părinte, un oarecare tânăr, ce s-a hotărât pentru viaţa de familie, m-a întrebat cum o poate începe corect.

Mai întâi să se îngrijească să afle o fată bună, care să-l odihnească sufleteşte, pentru că pe fiecare îl odihneşte alt caracter de om. Să nu caute să fie bogată şi frumoasă, ci mai ales simplă şi smerită. Adică trebuie să dea mai multă atenţie frumuseţii lăuntrice şi nu celei exterioare. Atunci când tânăra este un om de nădejde şi este înzestrată cu bărbăţie, fără să aibă mai mult din cele de care are trebuinţă caracterul femeiesc, aceasta îl ajută foarte mult pe bărbat să afle îndată înţelegere şi să nu-l doară capul. Dacă are şi frică de Dumnezeu şi smerenie, atunci se pot lua de mână ca să treacă râul cel primejdios al lumii.

Dacă tânărul se gândeşte serios să ia de soţie pe o fată, cred că este bine ca mai întâi să facă aceasta cunoscut părinţilor ei printr-o oarecare rudă, şi după aceea să discute şi el personal cu ei şi cu fata. În continuare, dacă îşi dau cuvântul şi se logodesc - este bine ca logodna să nu tină mult - să încerce ca în perioada care va dura până la nuntă, să o vadă pe tânără ca pe sora sa şi să o respecte. Dacă amândoi se vor nevoi cu mărime de suflet să-lşi păstreze fecioria lor, la Taina Căsătoriei, atunci când preotul îi încununează, vor primi har îmbelşugat de la Dumnezeu. Pentru că, aşa cum spune Sfântul loan Gură de Aur, cununiile sunt simbolul biruinţei asupra plăcerii.

În continuare, să cultive virtutea dragostei cât pot mai mult, pentru a rămâne uniţi amândoi pentru totdeauna, ca astfel să fie împreună cu ei şi al Treilea, Preadulcele nostru Iisus. Fireşte, la început, până se vor aranja şi se vor cunoaşte bine, se poate să aibă unele greutăţi. Aşa se întâmplă la fiecare început. Iată, zilele trecute am văzut un pui de vrabie, care abia ieşise din cuib să-lşi caute hrană şi zbura cam la o palmă de pământ. Sărmanul nu ştia bine să prindă insectele şi i-a trebuit un ceas să prindă o gânganie să o mănânce. Şi aşa cum îl priveam, mă gândeam cât de greu este fiecare început. Studentul după ce îşi ia diploma şi începe să lucreze, începe să întâmpine greutăţi. La fel se

întâmplă şi cu începătorul atunci când intră în mănăstire. De asemenea, şi tânărul când se căsătoreşte se înfruntă şi el cu multe greutăți.

Părinte, este rău atunci când fata este mai mare decât băiatul?

"De aceea pun cununi pe cap, ca simbol al biruinței, căci rămânând nebiruiți, astfel s-au apropiat la cununie" (Sfântul loan Gură de Aur, Comentariu la Epistola întâi către Timotei, Omilia 9, P.Q. 62, 546).

Nu există un canon al Bisericii care să spună că nu trebuie să se căsătorească doi tineri atunci când fata este mai mare cu doi-trei sau cinci ani decât băiatul.

În deosebirea caracterelor se ascunde armonia lui Dumnezeu

Într-o zi a venit la Colibă cineva şi mi-a spus că este foarte mâhnit, pentru că nu se înțelege cu femeia lui. Cu toate acestea am văzut că nu există ceva serios între ei. El are o "umflătură", femeia lui alta şi de aceea nu se pot apropia unul de altul. Au nevoie de puțină "rindeluire". Ia două scânduri nerindeluite, una care are un nod într-un loc, iar cealaltă în alt loc, încearcă să le uneşti, şi vei vedea că rămâne un gol între ele. Dacă însă rindeluieşti puțin una dintr-o parte, iar cealaltă din partea opusă, dar cu aceeaşi rindea, îndată se vor uni[2].

Unii bărbați îmi spun: "Nu mă înțeleg cu femeia mea. Avem caractere deosebite. Cum poate face Dumnezeu astfel de lucruri ciudate? Nu putea, oare, rândui nişte situații astfel încât să se potrivească soții, ca să poată trăi duhovniceşte?". "Nu înțelegeți că în deosebirea caracterelor se ascunde armonia lui Dumnezeu? Caracterele deosebite *creează* armonia. Vai vouă, dacă ați avea acelaşi caracter! Gândiți-vă ce s-ar fi întâmplat dacă, de pildă, amândoi v-ați mânia repede. Ați fi dărâmat casa. Sau, dacă amândoi ați fi cu caractere blânde. Ați fi dormit în picioare. Dacă ați fi fost zgârciți, v-ați fi potrivit, dar ați fi mers amândoi în iad. Iar dacă ați fi fost amândoi cu dare de mână, ați fi putut ține casa? Ați fi distrus-o şi copiii voştri ar fi umblat pe drumuri. Dacă un lemn strâmb ia tot un lemn strâmb, nu-i aşa că nu se vor potrivi între ele? Ci se vor omorî într-o zi. Dar ia ascultați ce se întâmplă. Dumnezeu rânduieşte ca unul bun să ia un lemn strâmb, ca să-l ajute, pentru că se poate ca acela să aibă intenție bună, dar să nu fi fost ajutat de mic.

Micile deosebiri ale caracterelor soților ajută la crearea unei familii armonioase, pentru că unul îl completează pe celălalt. La maşină este absolut necesară accelerația, ca ea să meargă, dar şi frâna, ca să se oprească. Dacă maşina ar avea numai frână, nu s-ar mişca din loc, iar dacă ar avea numai accelerație, nu s-ar mai putea opri. Ştiți ce le-am spus unor soți? "Fiindcă vă potriviți, de aceea nu vă potriviți". Amândoi sunt sensibili. Dacă se va întâmpla ceva în casă, amândoi se vor pierde cu firea şi vor începe: "Vai, ce-am pățit!" va spune unul, "Vai, ce-am pățit!" va spune celălalt. Adică unul îl ajută pe celălalt să deznă-dăjduiască şi mai mult. Nu- poate întări cât de puțin pe celălalt, spunându-i: "Ia stai, nu este un lucru chiar aşa de grav ceea ce se întâmplă!". Am văzut aceasta la multe perechi de soți.

Atunci când soții au caractere diferite pot ajuta mai mult şi în educația copiilor lor. Unul *frânează* puțin, iar celălalt spune: "Lasă-i pe copii puțin mai liberi". Dacă amândoi îi vor constrânge pe copii, îi vor pierde. Iar dacă îi vor lăsa liberi amândoi, iarăşi îi vor

pierde. în timp ce, în felul acesta, află şi copiii un echilibru.

Vreau să spun că toate sunt de trebuință. Dar, fireşte, nu trebuie să întreacă măsura, ci fiecare să-l ajute pe celălalt în felul său. Dacă, de pildă, mănânci ceva foarte dulce, simți nevoia apoi să mănânci ceva care este puțin sărat. Să presupunem că mănânci mulți struguri, dar vrei şi puțină brânză, ca să-lți taie dulceața. Sau verdețurile, dacă sunt foarte amare, nu se pot mânca. Puțin amar, însă, ajută, precum şi puțin acru. Dar dacă cel care este acru va spune: "Să vă faceți toți acri ca mine", cel care este amar: "Să vă faceți toți amari", iar cel care este sărat, va spune: "Să vă faceți toți sărați", atunci nu se va putea face sat.

Respectul între soți

Dumnezeu pe toate le-a rânduit cu înțelepciune. Pe bărbat l-a înzestrat cu un fel de harisme, iar pe femeie cu un alt fel. I-a dat bărbatului bărbăție, pentru ca să se descurce în situațiile grele şi pentru ca femeia să se supună lui. Căci, dacă ar fi dat şi femeii aceeaşi bărbăție, nu s-ar fi putut menține familia.

Când eram în Epir, se vorbea despre o femeie cum că era înfricoşătoare. Purta o cămaşă albă până jos şi avea totdeauna un iatagan la ea. Tâlharii o luau în tovărăşia lor. Gândiți-vă, să aibă o femeie în ceata lor. Odată a mers mai multe ceasuri pe jos într-un sat îndepărtat, ca să ia de ginere un fiu de vlah pentru fiica ei. Şi fiindcă acela se împotrivea, l-a răpit, l-a pus în spate şi l-a adus în satul ei. Desigur, acestea sunt excepții. Astăzi însă, dacă ai mobiliza femei şi ai face cu ele o companie, atunci când ar vedea cercetaşi venind înspre ele, ar lua-o la fugă toate, crezând că este duşmanul.

Scriptura spune că: "Bărbatul este capul femeii”. Adică Dumnezeu a rânduit ca bărbatul să stăpânească peste femeie. Iar a stăpâni femeia peste bărbat este o ocară adusă lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu a plăsmuit mai întâi pe Adam şi el a spus despre femeia sa: "Iată acesta-i os din oasele mele şl carne din carnea mea”. Evanghelia spune că femeia trebuie să se teamă de bărbatul ei, adică să-l respecte, iar bărbatul să-lşi iubească femeia[5]. În dragoste există respect şi respectul se află în dragoste. Căci cel pe care îl iubesc, îl şi respect. Şi cel pe care îl respect, îl şi iubesc. Adică nu este altceva una şi altceva cealaltă, ci amândouă sunt acelaşi lucru.

Oamenii însă se depărtează de această armonie a lui Dumnezeu, neîntelegând ceea ce spune Evanghelia. Şi astfel bărbatul, interpretând greşit cele pe care le spune Evanghelia, îi spune femeii sale: Trebuie să te temi de mine". Dar dacă s-ar fi temut de tine, nu te-ar fi luat în căsătorie. Sunt şi unele femei care spun: "De ce să se teamă femeia de bărbat? Cu asta nu sunt de acord. Ce fel de religie este aceasta? Nu există egalitate?". Dar, vezi ce spune Sfânta Scriptură? "începutul înțelepciunii este frica de Domnul. Frica de Dumnezeu înseamnă respectul față de Dumnezeu, evlavia, sfiala duhovnicească. Frica aceasta te face să simți teamă. Ea este ceva sfânt.

Egalitatea cu bărbații pe care o cer astăzi femeile poate fi valabilă numai până la un punct. Astăzi femeilor, deoarece lucrează şi votează, le-a intrat în cap un duh bolnăvicios şi cred că sunt egale cu bărbații. Fireşte sufletele sunt la fel. Dar dacă bărbatul nu-şi iubeşte femeia, iar femeia nu- respectă pe bărbat, atunci se creează scene neplăcute în familie. Mai demult era considerat un lucru foarte grav faptul de a

vorbi împotriva bărbatului. Astăzi a intrat în lume un duh de răzvrătire. Ce frumos era mai demult! Am cunoscut odată o pereche de soţi. Bărbatul era foarte mic, iar femeia lui era voinică şi înaltă până colo sus. O sută optzeci de ocale de grâu le descărca singură din căruţă. Odată un lucrător - înalt şi acela - a făcut o glumă cu ea. Atunci aceea îl înhaţă şi-aruncă cât colo ca pe un băţ de chibrit. Dar să fi văzut ce ascultare făcea de bărbatul ei, cum îl respecta! Astfel se ţine familia, altfel nu se poate.

Dragostea dintre soţi

Maică Stareţă, i-ai scris urări lui Dimitrie, care acum se căsătoreşte? I-am scris. Părinte.

Adu-mi felicitarea să completez şi eu ceva: "Hristos şi Maica Domnului să fie cu voi. Dimitrie, îţi dau binecuvântare să te cerţi cu toată lumea, în afară de Măria. La fel şi Măriei". Ia să văd dacă vor înţelege la ce mă refer? Cineva m-a întrebat: "Ce uneşte mai mult pe bărbat cu femeia?". "Recunoştinţa", îi răspund. Unul iubeşte pe celălalt pentru ceea ce îi dăruieşte. Femeia îi dă bărbatului ei încrederea, devotamentul şi ascultarea sa. Iar bărbatul îi dă femeii siguranţa că o poate proteja. Femeia este doamna casei, dar şi o mare servitoare, iar bărbatul este stăpânul casei, dar şi hamalul ei.

Soţii trebuie să aibă dragoste curată între ei, pentru ca existând un climat paşnic în familie, să-lşi poată îndeplini datoriile lor duhovniceşti. Pentru a trăi în chip armonios soţii trebuie din început să pună ca temelie a vieţii lor dragostea, dragostea cea scumpă, care se află în nobleţea duhovnicească, în jertfirea de sine şi nu în dragostea cea mincinoasă, lumească şi trupească. Atunci când există dragoste şi jertfire de sine, totdeauna se pune unul în situaţia celuilalt, îl înţelege şi- doare. Şi atunci când cineva îl primeşte pe aproapele său în inima sa îndurerată, îl primeşte pe însuşi Hristos, Care îl umple cu şi mai multă veselie duhovnicească.

Atunci când există dragoste chiar şi departe de s-ar afla unul de celălalt, atunci când o cer împrejurările, se află aproape, pentru că dragostea lui Hristos nu poate fi limitată prin distanţe. însă atunci când. Doamne fereşte, soţii nu au dragoste între ei, deşi s-ar afla aproape, în realitate însă se află departe unul de altul. De aceea trebuie să se străduiască să păstreze dragostea în toată viaţa lor şi să se jertfească unul pentru celălalt.

Dragostea trupească îi uneşte la exterior pe oamenii lumeşti, dar numai atâta vreme cât există factori lumeşti (bani, frumuseţe, poziţie socială, etc. - n. tr.), şi îi desparte atunci când ele dispar, ducându-i astfel la pierzare. în timp ce, atunci când există dragostea duhovnicească, cea scumpă, chiar dacă unul dintre soţi îşi pierde aceşti factori, aceasta nu numai că nu-i desparte, ci îi uneşte şi mai mult. Atunci când există numai dragoste trupească, şi dacă, de pildă, femeia află că soţul ei a privit la alta, atunci îi aruncă vitriol în ochi şi îl orbeşte. în timp ce, atunci când există dragoste curată, o doare mai mult şi caută cu orice chip să-l aducă iarăşi pe drumul cel bun. Astfel vine harul lui Dumnezeu.

Odată a venit la Colibă un oarecare medic grec din America. Am văzut că avea un chip luminos şi de aceea l-am întrebat cu discreţie despre viaţa lui. "părinte, mi-a spus, sunt ortodox, dar până în ultima vreme nici posturi nu am ţinut, nici la biserică nu am mers. Într-o noapte am îngenunchiat în camera mea, ca să-L rog pe Dumnezeu

pentru o problemă ce mă preocupa, când deodată camera s-a umplut de o lumină plăcută. Pentru destulă vreme nu vedeam nimic fără numai lumină şi simţeam o pace negrăită înlăuntrul meu". M-am minunat, deoarece am înţeles că omul acesta se învrednicise să vadă lumina necreată, şi de aceea i-am cerut să-lmi spună ce se întâmplase. "Părinte, mi-a spus, sunt căsătorit şi am trei copii. La început o duceam bine în familie. După o vreme însă femeia mea nu a mai avut răbdare să se preocupe de casă şi de copii, şi de aceea cerea mereu să ieşim la plimbări cu prietenele ei. I-am făcut hatârul. După puţin timp mi-a spus că vrea să meargă singură cu prietenele ei. Am primit şi aceasta, iar eu mă îngrijeam de copii. După aceea nu a vrut să mergem în concediu împreună, ci a cerut bani să meargă singură. Şi apoi mi-a cerut un apartament, ca să trăiască singură. Am făcut-o şi pe aceasta. Dar ea îşi aduna acolo pe prietenii ei. în acest răstimp încercam s-o ajut în felurite chipuri, cu sfaturi, etc, ca să o conving să-i fie milă de copiii noştri, dar ea nici nu voia să audă. în cele din urmă mi-a luat o mare sumă de bani şi a dispărut. Căutam şi întrebam de ea peste tot, însă nici un rezultat, îi pierdusem urma cu desăvârşire. într-o zi am aflat că venise aici în Grecia şi locuia la o casă de desfrânare. Mâhnirea mea pentru halul în care ajunsese nu se putea descrie. Cuprins de mâhnire, am înge-nunchiat să mă rog. «Dumnezeul meu, am spus, ajută-mă s-o găsesc şi să fac tot ce îmi va sta în putinţă ca să nu-şi piardă sufletul. Nu pot suferi s-o las în halul în care a ajuns». Şi atunci m-a învăluit acea lumină şi inima mea a fost inundată de pace". Atunci eu i-am spus: "Frate, Dumnezeu a văzut răbdarea, nerăutatea şi dragostea ta şi te-a mângâiat în acest chip".

De aceea spun că ne vor judeca mirenii. Vedeţi, acesta care era medic în America, care avea o astfel de soţie, şi care trăia în condiţiile şi mediul de acolo, de ce lucruri minunate s-a învrednicit!

CAPITOLUL 2

Prin răbdare se menţine familia

Ce face sora ta? Cum o duce cu soţul ei?

Părinte, am auzit că are greutăţi, dar face răbdare şi merge înainte.

Aşa este. Atunci când doi sunt înjugaţi şi unul este puţin mai slab sau mai leneş, atunci celălalt depune mai multă putere şi trage, târându- oarecum şi pe acela. Ai văzut? Oameni din lume şi fac lucrare duhovnicească. Iar voi aici sunteţi ca nişte prinţese. Ia gândeşte-te la o mamă care are patru copii, unul întârziat mintal, altul bolnav psihic, altul anemic, iar al patrulea care umblă nopţile pe drumuri. Iar cu soţul ei - cine ştie ce fel de om o mai fi şi acela - să aibă, sărmana, alte necazuri. Şi să suporte atâtea şi atâtea fără să cârtească sau să răbufnească şi fără să aibă cui să-lşi spună durerea sa, căci unele lucruri din familie nu se pot spune oriunde. Se poate, de pildă, ca bărbatul să plece de acasă şi să nu-i lase nici mâncare. Să nu aibă, sărmana, nici bani să plătească chiria şi să vrea să o scoată din casă. Să fie nevoită să lucreze oriunde, să întâmpine primejdii, apoi să vină să-lţi spună: "Fă rugăciune să mă păzească Dumnezeu cel puţin de aceste primejdii!". Sau, bărbatul ei să fie beţiv, să nu lucreze, ci să meargă numai la cafenea şi ea să fie nevoită să spele scările blocurilor. Iar acela să vină beat la miezul nopţii, să o bată şi să-i ceară banii pe care i-a câştigat ea, sau să meargă el însuşi să-i ia de la cei la care a lucrat femeia lui. Aceasta este adevărată mucenicie.

Desigur, unele femei au păcate şi le plătesc în felul acesta, dar sunt altele care nu au. Acestea vor primi răsplata întreagă pentru necazurile pe care le suferă. Cunosc o mamă, care era ca un îngeraş, un suflet foarte bun, copilul cel mai bun şi mai liniştit al familiei, dar care a nimerit un om sucit. Cum de s-au înşelat părinţii ei?! S-a căsătorit cu un beţiv, care de mic a fost un vagabond. Tatăl lui se îmbăta şi a luat şi el obiceiul aceluia. Ea, sărmana, să lucreze pe la străini, să se omoare cu treburile casei, iar acela să o bată şi s-o ameninţe cu cuţitul. De câte ori nu i-a spus: "O să te omor!", şi ea să tremure de frică să nu o omoare. Mucenicie suferă. Mai are încă şi patru copii. Părinţii ei au ajuns până acolo încât i-au propus să divorţeze, dar ea le-a spus: "îmi spune cugetul să mai fac puţină răbdare". Şi face răbdare. Vă daţi seama? Nu a citit nici Patericul, nici Vieţile Sfinţilor, dar cu toate acestea face răbdare. Odată i-am spus: "Bine, dar copiii tăi nu intervin?". "Încă sunt mici, mi-a răspuns ea, au numai şaisprezece-şaptesprezece ani. Lasă să meargă în armată şi după aceea îl vor lua în primire". Adică, va mai mânca încă bătaie până ce vor merge copiii ei în armată.

Răbdarea îl umple pe om de har

Părinte, cum poţi face faţă unuia care este nervos?

Prin răbdare.

Şi dacă nu ai?

Mergi şi cumpără! Se vinde la super-market...Ascultaţi, atunci când celălalt este mânios, orice i-ai spune nu poţi face nimic. Este mai bine ca în clipa aceea să taci şi să te rogi. Prin rugăciune acela se va calma, se va linişti şi după aceea te vei putea înţelege cu el. Uită-te şi la pescari! Ei nu merg la pescuit dacă marea nu este liniştită, ci fac răbdare până ce va îndrepta vremea.

Părinte, cui se datorează nerăbdarea oamenilor?

Multei lor păci lăuntrice... Dumnezeu a legat mântuirea oamenilor de răbdare. "Cel care va răbda până în sfârşit acela se va mântui", spune Evanghelia. De aceea Dumnezeu îngăduie greutăţi şi diferite încercări pentru ca oamenii să se exerseze în răbdare.

Răbdarea porneşte de la dragoste. Ca să-l rabzi pe celălalt, trebuie să te doară pentru el. Şi văd că numai prin răbdare se menţine familia. Am văzut fiare care au devenit mieluşei. Prin încredere în Dumnezeu lucrurile evoluează duhovniceşte cu multă uşurinţă. Odată, atunci când eram la mănăstirea Stomiu, am văzut în Koniţa o femeie a cărei faţă strălucea. Era mamă a cinci copii. După aceea mi-am adus aminte cine era. Bărbatul ei era tâmplar şi de multe ori lua lucrări împreună cu meşterul meu[8]. Numai un cuvânt dacă îi spuneau sătenii la care lucra, ca de pildă, "Meştere, oare n-ar fi bine să facem lucrul acesta aşa?", el se înfuria. "Cu mine o faci pe dascălul?", le spunea. Rupea sculele, le arunca şi pleca. Dacă la case străine lăsa treaba neterminată şi pe toate le spărgea, închipuieş-te-ţi ce *făcea* acasă. Un astfel de bărbat avea acea femeie. Cu acest om nu puteai sta nici măcar o singură zi, iar ea trăia cu el de ani de zile. Fiecare zi era pentru sărmana femeie mucenicie, însă ea pe toate le suporta cu multă bunătate şi făcea răbdare. Şi fiindcă ştiam situaţia din casa lor, atunci când o întâlneam, o întrebam: "Ce face meşterul? Lucrează?". "Ei, când mai lucrează, când mai stă puţintel". "Cum o duceţi?". Toarte bine. Părinte!", îmi răspundea aceea. Şi aceasta o spunea din toată inima

ei. Nu punea la socoteală nici faptul că bărbatul ei strica sculele - şi scule de valoare - nici că era nevoită, sărmana, să lucreze pe la străini, ca să se poată descurca. Vedeţi cu câtă răbdare, cu câtă bunătate şi cu câtă nobleţe sufletească le înfrunta pe toate?! Şi nici măcar nu clevetise vreodată. De aceea Dumnezeu îi dăruia mereu harul Său, încât fata îi strălucea. A reuşit să-lşi crească şi pe cei cinci copii ai ei, care apoi au devenit nişte oameni foarte buni.

Părinte, cum de a reuşit acea femeie să nu-şi osândească bărbatul?

Printr-un gând bun: "Este bărbatul meu. O fi spus şi el vreun cuvânt. Eu dacă aş fi fost în locul lui, poate aş fi făcut la fel". Punea în lucrare Evanghelia şi de aceea Dumnezeu îi trimitea harul Său. Şi dacă oamenii din lume fac răbdare şi se umplu de har, cu cât mai mult trebuie să facem răbdare noi monahii, care avem toate condiţiile şi toate posibilităţile pentru o viată duhovnicească.

După cum am înţeles, cele mai mari scandaluri, nu numai în familii, ci şi în state, se fac de la lucruri de nimic. în familie unul trebuie să se smerească înaintea celuilalt, să-i imite virtuţile, dar să-i suporte şi capriciile. Pentru o astfel de înfruntare a lucrurilor, foarte mult îl ajută pe cineva atunci când se gândeşte că Hristos S-a jertfit pentru păcatele noastre şi ne rabdă pe toţi, miliarde de oameni, deşi este fără de păcat, în timp ce noi, atunci când suntem chinuiţi de capriciile altora, ne plătim păcatele. Bunul Dumnezeu le rânduieşte astfel încât unul, cu harisma cu care este înzestrat, să-l ajute pe celălalt şi, prin cusurul pe care îl are, să se smerească înaintea aceluia. Pentru că fiecare om are harismele sale, dar are şi câteva cusururi pe care trebuie să se nevoiască să le taie.

I-am tras o scuturătură bună cuiva. Şi să vedeţi câtă răbdare face femeia lui cu el, deşi este foarte destoinică. înaintea ei, el este ca un copil mic. Ea, prin răbdarea pe care o face, primeşte şi agoniseşte mereu har dumnezeiesc, în timp ce acela, prin egoismul său, îl alungă mereu şi astfel se goleşte. Şi în cele din urmă ne este cel câştigat? Vezi că tot secretul este smerenia? Ea este temelia. Şi smerenia vine prin ascultare. Dacă bărbatul aceleia şi-ar fi recunoscut neputinţa sa şi ar fi cerut ajutor de la Dumnezeu, ar fi venit şi la el harul dumnezeiesc.

Soţia credincioasă

Părinte, o femeie a fost părăsită de bărbatul ei, care, după ce i-a luat şi copilul, trăieşte acum cu altele două. A venit aici şi m-a întrebat ce să facă.

Să-i spui să facă pe cât poate, răbdare, rugăciune şi să se poarte cu bunătate. Să aştepte şi să nu strice ea căsătoria. Unul îşi dispreţuia femeia, o maltrata, iar ea le-a suferit pe toate cu răbdare până ce a murit destul de tânără. Atunci când au dezgropat-o, a ieşit din mormânt o bună mireasmă. Toţi care se aflau acolo s-au mirat de aceasta. Vedeţi, aceea le-a suferit pe toate cu răbdare în această viaţă, de aceea a fost răsplătită în cealaltă viaţă.

Vreau să vă povestesc şi un alt caz. Un tânăr oarecare a simpatizat o tânără, care trăia duhovniceşte. Şi pentru ca să-l simpatizeze şi ea, încerca şi el să trăiască duhovniceşte, să meargă la biserică, etc. în cele din urmă s-au căsătorit. însă, după câţiva ani, bărbatul acesta şi-a început din nou viaţa sa lumească de mai înainte. Deşi avea copii mari - un băiat la facultate şi două fete, una la liceu şi cealaltă la gimnaziu -el

continua să trăiască o viață destrăbălată. Avea o întreprindere mare şi câştiga mulți bani, dar cei mai mulți îi cheltuia cu viața sa desfrânată. Sărmana lui soție ținea casa prin economiile ce le făcea şi copiii cu sfaturile ei. Nu- clevetea pe tatăl copiilor, pentru ca ei să nu se îngrețoşeze de el şi astfel să se rănească sufleteşte, dar şi pentru a nu fi atraşi şi ei de o astfel de viață, noaptea târziu, atunci când acesta se întorcea acasă, soția lui uşor îl putea justifica în fața copiilor, spunându-le că are treburi, dar la amiază când mergea acasă cu câte o prietenă, ce putea să le mai spună? Dar ce *făcea* acest om fără frică de Dumnezeu? Cu toate că nu merită să fie numit om, pentru că nu avea deloc omenie. îi telefona femeii sale să-i pregătească mâncarea ce o prefera şi venea la amiază, la masă cu una din prietenele lui. Sărmana mamă, îi primea cu bunătate, pentru a nu intra la gânduri copiii ei. Dădea impresia că aceea este o prietenă a ei şi că tatăl copiilor a trecut pe la ea pe acasă şi a adus-o la ei cu maşina. îi trimitea pe copii în camerele lor să învețe, pentru că se temea ca nu cumva să vadă vreo scenă ruşinoasă, deoarece, din păcate, bărbatul ei nu se ferea, şi făcea lucruri necuviincioase şi în casă. Iar aceasta se întâmpla în fiecare zi la amiază. Şi acesta atât de des îşi schimba prietenele, încât copiii au ajuns s-o întrebe pe mama lor: "Mamă, dar câte prietene ai?". "Ne cunoaştem de mai demult", le spunea aceea. Pe lângă toate acestea, acela o trata pe sărmana femeie mai rău decât pe o servitoare, deoarece se purta cu ea cu multă barbarie. Gândiți-vă, această mamă să slujească în fiecare zi la două dobitoace, care îi necinsteau casa, iar ea să pună mereu gânduri bune în mintea copiilor ei. Şi nu ştia dacă povestea aceasta se va termina vreodată, ca să poată spune: "Voi face răbdare", şi astfel să aibă puțină mângâiere. Iar povestea aceasta a durat mulți ani. Şi fiindcă dăduse ticălosul, multe drepturi diavolului, era firesc să primească înfricoşătoare înrâuriri diavoleşti. Era ca un nebun, nu se putea controla, nimic nu-i convenea, într-o zi, alergând ca un nebun cu maşina şi fiind amețit de beția poftei trupeşti, a deviat de pe drum şi a căzut într-o prăpastie. Maşina s-a zdrobit cu totul, iar el s-a rănit grav. L-au dus la spital, iar după o perioadă de internare, a fost adus acasă schilodit. Dar nici o prietenă de a lui nu a venit la el, pentru că acum nu mai avea bani mulți, iar fața lui era mutilată. Atunci devotata lui soție şi mama cea bună îl îngrijea cu multă bunătate, fără să-i amintească nimic din viața Iui cea desfrânată. Fapta aceasta a ei l-a mişcat mult şi l-a schimbat duhovniceşte. S-a căit cu sinceritate şi s-a spovedit. A trăit creştineşte câțiva ani, în pace sufletească, apoi s-a odihnit în Domnul. După moartea tatălui, fiul său a preluat munca aceluia, şi întreținea familia. Şi împreună cu surorile lui au trăit în dragoste, pentru că primise învățături bune de la buna lor mamă. Această mamă a fost o eroină. A băut ea toate otrăvurile, numai ca să nu i se destrame familia şi să nu i se amărască copiii, a ştiut să țină corect cârma familiei, l-a mântuit şi pe bărbatul ei, agonisindu-şi pentru toate acestea multă răsplată în ceruri. Dumnezeu o va aşeza pe această femeie în locul cel mai bun din rai.

Copiii familiilor destrămate

Părinte, atunci când bărbatul are o patimă, însă recunoaşte că este vinovat, se spovedeşte, etc, dar primeşte încă înrâuriri diavoleşti şi îi spune femeii lui: "Te chinuiesc şi pe tine şi pe copii. Mai bine să plec şi să vă trimit bani de departe, ca să nu suferiți". Ce trebuie să facă soția lui în acest caz?

Dacă bărbatul simte într-adevăr aşa cum spune, aceasta arată că are multă mărime de suflet şi atunci femeia trebuie să facă răbdare. Şi este bine ca ea să nu creadă uşor

cele pe care le aude, ci să vadă mai profund. Pentru că uneori bărbatul poate spune chipurile din noblețe: "Să plec, ca să nu vă mai chinuiesc", dar el să vrea cu adevărat să plece, pentru că s-a încurcat cu alta.

Astăzi căsătoria, aşa cum a ajuns, şi-a pierdut sensul ei. Familiile se destramă fără motiv. Cu câtăva vreme mai înainte a venit la Colibă unul cu desăvârşire ameţit. Avea doi copii făcuți cu o prietenă. Apoi s-a căsătorit cu alta, a făcut un copil şi cu ea, şi s-a despărțit. După aceea s-a recăsătorit cu alta, care era despărțită şi avea doi copii din prima ei căsătorie şi unul făcut cu un prieten. A mai făcut şi cu aceasta doi copii. "Ia stai, îi spun, ai câtor mame şi ai câtor tați, sunt copiii aceştia?".

În felul acesta se distrug sărmanii copii. Cei care sunt sensibili şi nu-şi pot depăşi mâhnirea se deznădăjduiesc şi unii dintre ei se sinucid. Alții se apucă de băut, ca să uite, iar alții se încurcă cu drogurile. Dar oare unde găsesc bani, căci cea mai mică doză de heroină costă patru mii de drahme, iar cea mai mare şase sau şapte mii?[9]. Iar copiii aceştia sunt din cei vioi ai generației precedente. Ceilalți, din divorțurile automate, care încă sunt mici, ce vor deveni? Vara aceasta câți copii care iau droguri nu au trecut pe la Colibă! Cei mai mulți, sărmanii, erau din familii destrămate. Să se afle în această stare la vârsta de douăzeci şi şapte de ani şi să ceară bani! Iar aceşti copii proveniți din familiile destrămate se cunosc de departe. Acolo la Colibă cutia cu rahat pentru vizitatori o țin afară în curte. Atunci când vin copiii, înainte de a apuca să mănânce rahatul, aleargă să mă îmbrățişeze. Mă fac alb ca un morar de la zahărul de pe rahat. Le lipseşte dragostea, afecțiunea. Acestor copii le este indiferent dacă au părinți sau nu. Acelaşi lucru simte şi atunci când vine tatăl lui acasă şi atunci când pleacă, şi atunci când este acasă şi atunci când nu este.

„Vina" şi „dreptatea" părinților

Am observat că unii duhovnici spun bărbaților care au probleme cu femeile lor: "Fă răbdare, căci aceasta este crucea ta. Ce să facem? Vei avea plată de la Dumnezeu". Merg apoi femeile şi le spun şi lor: "Fă răbdare, ca să iei răsplată de la Dumnezeu". Adică se poate să fie amândoi vinovați şi la amândoi duhovnicul să le spună: "Fă răbdare!". Şi atunci cel care este vinovat îşi odihneşte gândul crezând că îl suportă pe celălalt, în timp ce în fiecare zi îl face să-lşi iasă din fire.

Odată a venit la Colibă cineva care mi-a spus că are probleme cu femeia lui. Ajunsese la divorț. Nu voiau să se vadă unul cu altul. Amândoi erau învățători şi aveau doi copii. Nu mâncau niciodată acasă. După ce terminau serviciul unul mânca la un restaurant, celălalt la altul, apoi luau câteva sandwich-uri pentru copii. Iar sărmanii copii, atunci când se întorceau părinții lor acasă, se duceau şi căutau prin buzunare şi prin genți să vadă ce le-au adus să mănânce. Sufereau o mare dramă. Bărbatul ei era şi cântăreț la o biserică. La o biserică mergea femeia lui, la alta cânta el. Până acolo au ajuns. "Părinte, ce să fac? îmi spuse acela. Duc o cruce mare, foarte mare. în fiecare zi avem certuri în casă". "Ai fost la duhovnic?" l-am întrebat. "Da, am fost şi mi-a spus să fac răbdare, căci duc o cruce grea", îmi răspunse. "Ia să văd, cine duce o cruce mare, îi spun. Să luăm lucrurile de la început. Atunci când v-ați căsătorit, vă certați ca şi acum?". Tiu, îmi spune. Opt ani am avut multă dragoste între noi. O adoram pe femeia mea mai mult decât pe Dumnezeu. După o vreme însă, ea s-a schimbat. A devenit cârtitoare, capricioasă...". Auzi!

S-o adore mai mult decât pe Dumneezeu! "Ia vino-ncoace. Ai spus că ai adorat-o pe femeia ta mai mult decât pe Dumnezeu. Dar oare cine este de vină că ați ajuns în această situație, tu sau femeia ta? Tu, căci din pricina ta Dumnezeu şi-a retras harul Său de la femeia ta. Şi acum ce te gândeşti să faci?" îl întreb. "Cred că o să ne despărțim" îmi spune. Nu cumva te-ai încurcat cu alta?". "Da, mă gândesc la una". "Măi omule, nu înțelegi că tu eşti vinovatul? Să ceri iertare de la Dumnezeu, deoarece ai adorat pe femeia ta mai mult decât pe El. Apoi să te duci să ceri Iertare şi de la femeia ta şi să-i spui: «Iartă-mă, căci eu am fost pricina creării acestei situații în casă şi a chinuirii copiilor noştri!». După aceea să te duci să te spovedeşti şi să adori pe Dumnezeu ca pe Dumnezeu, iar pe femeia ta s-o iubeşti ca pe femeia ta şi vei vedea că lucrurile vor merge bine[1]. L-am zguduit bine. A început să plângă. Apoi mi-a făgăduit că o să mă asculte. După puțină vreme a venit din nou la mine şi mi-a spus bucuros: "Îți mulțumesc, Părinte! M-ai mântuit. Suntem foarte bine şi noi şi copiii noştri". Vedeți? Să fie el vinovatul şi să creadă că duce o cruce grea.

Nici voi să nu îndreptățiți vreodată pe femeile care vin aici şi vi se plâng de bărbații lor. Eu nu îndreptățesc nici pe bărbați, nici pe femei, ci numai îi fac să se pună pe gânduri. Să presupunem că femeia îmi spune: "Bărbatul meu bea, vine acasă noaptea târziu, înjură...". "Ascultă, îi spun, atunci când se întoarce noaptea acasă beat, să te porți cu el cu bunătate. Dacă începi să cârteşti, zicând: «De ce ai întârziat? Cum de vii la această oră? O să te mai schimbi vreodată? Uită-te în ce hal ai ajuns. Lucrul acesta nu se întâmplă de o zi sau două. Câtă răbdare să mai fac?» şi mai faci şi o mutră acră, atunci diavolul îi va spune: «Mă, de ce mai stai cu proasta asta? Du-te şi te distrează cu alta!». Se poate să ai dreptate, însă diavolul îl va încurca în altă parte dacă procedezi astfel. Iar dacă tu te porți cu el cu bunătate şi faci puțină răbdare şi rugăciune, fără să te plângi de ceea ce face acela, va vedea puțină însorire, se va pune pe gânduri şi se va îndrepta". După aceea vine bărbatul şi-mi spune: "Femeia mea cârteşte, strigă". "Măi omule, îi spun atunci, copiii şi biata ta femeie te aşteaptă cu nerăbdare până la miezul nopții, iar tu te întorci acasă beat şi începi să înjuri? Ruşine! Te-ai căsătorit să-lți chinuieşti familia?".

Există cazuri în care se poate să aibă dreptate şi unul şi celălalt. Odată spuneam unui grup de creştini cât de curat a fost Makriyanis[10]. Avea curăție trupească şi sufletească. Atunci sare unul din grup şi spune: "Părinte, hai să nu- scoatem acum şi pe Makriyanis sfânt!". "Şi de ce nu?" îl întreb. "Pentru că o bătea pe femeia lui", îmi răspunde. Stai să-lți spun cum se petreceau lucrurile. Makriyanis, atunci când se întâmpla să aibă vreun ban şi venea la el vreo văduvă care avea copii, i- dădea. însă femeia lui, sărmana, cârtea, spunându-i: «Dar şi tu ai copii, de ce ai dat banul?». Atunci acela îi dădea una şi-i spunea: «Tu îl ai pe bărbatul tău, care te va ajuta. însă aceea, sărmana, nu are pe nimeni. Cine să poarte grijă de ea?». Adică amândoi aveau dreptate".

Apoi, dacă unul din soți trăieşte duhovniceşte, şi are dreptate, totuşi nu trebuie să ceară dreptate, deoarece, ca un om duhovnicesc ce este, trebuie să înfrunte în chip duhovnicesc nedreptatea. Adică să le înfrunte pe toate potrivit dreptății dumnezeieşti, căutând să-l odihnească pe celălalt. Căci, dacă un suflet este slab şi greşeşte, are oarecum circumstanțe atenuante. însă celălalt, care este într-o stare duhovnicească mai bună, dar nu arată înțelegere, greşeşte mult mai mult. Dacă şi oamenii duhovniceşti înfruntă lucrurile lumeşti cu dreptatea lumească, ce se va întâmpla după aceea? Trebuie să meargă mereu la judecătoriile lumeşti. De aceea se chinuiesc oamenii.

PARTEA A DOUA

PĂRINŢII ŞI ÎNDATORIRILE LOR

CAPITOLUL 1 *Naşterea de prunci*

Sfinţii Ioachim şi Ana sunt perechea cea mai nepătimaşă

Părinte, vorbiţi-ne despre Sfinţii Ioachim şi Ana, părinţii Maicii Domnului. Cândva ati început să ne spuneţi ceva despre ei.

De mic copil aveam mare evlavie la Sfinţii Ioachim şi Ana. Chiar am spus cuiva, că atunci când mă vor face călugăr, aş vrea să-lmi pună numele de Ioachim. Cât de mult le datorăm! Sfinţii Ioachim şi Ana sunt perechea cea mai nepătimaşă care a existat vreodată. Mu au avut deloc cugetare trupească.

Dumnezeu aşa l-a plăsmuit pe om şi astfel, fără patimă, ar fi vrut să se nască oamenii. Dar după cădere a intrat patima în relaţia dintre bărbat şi femeie. De îndată ce s-a aflat o pereche nepătimaşă, aşa cum l-a plăsmuit Dumnezeu pe om şi aşa cum voia să se nască oamenii, s-a născut Maica Domnului, această făptură neprihănită, din care mai apoi S-a întrupat Hristos. Gândul îmi spune că Hristos ar fi venit mai devreme pe pământ dacă ar fi existat o pereche neprihănită, aşa cum au fost Sfinţii Ioachim şi Ana.

Romano-catolicii au ajuns la înşelare şi cred, chipurile din evlavie, că Maica Domnului s-a născut fără să aibă păcatul strămoşesc. Dar Maica Domnului nu s-a născut fără păcatul strămoşesc, ci aşa cum a vrut Dumnezeu să se nască oamenii după creaţie. Ea a fost preacurată, pentru că zămislirea ei s-a făcut fără plăcere trupească. Sfinţii Ioachim şi Ana, după rugăciunea fierbinte făcută către Dumnezeu pentru a le dărui un copil, s-au împreunat nu din poftă trupească, ci din ascultare faţă de Dumnezeu. Iar taina aceasta mi s-a descoperit la Sinai.

Înfrânarea în viaţa de căsătorie

Dumnezeu "*pe toate le-a făcut bune foarte*". Bărbatul simte o atracţie firească spre femeie şi femeia spre bărbat. Dacă nu ar fi existat această atracţie, niciodată nimeni nu s-ar fi încumetat să facă familie, ci

Maica Domnului s-a născut în chip firesc şi nu fără împreunare. "A fost preacurată", pentru că, aşa cum scrie şi Sfântul Ioan Damaschin în cuvântul său s-ar fi gândit la greutăţile pe care le-ar fi întâmpinat mai târziu cu creşterea copiilor, etc, şi nu ar fi hotărât să pornească pe această cale.

După căderea celor întâi zidiţi, cugetarea trupească ar fi putut fi la unii oameni de cinci la sută, la alţii zece, treizeci, etc. însă astăzi unde se mai află oameni care să aibă numai rinei la sută cugetare trupească, adică să aibă o cugetare curată. Cu toate acestea, tuturor oamenilor li s-a dat de la Dumnezeu posibilitatea să ajungă la nepătimire, dacă se nevoiesc cu mărime de suflet.

Cei căsătoriţi, fiindcă duc o viaţă conjugală, nu sunt îndreptăţiţi să uite că omul nu este numai trup, ci este şi duh, şi să trăiască astfel fără frâu[4]. Ci trebuie să se nevoiască pentru a-şi supune trupul duhului. Iar dacă vor încerca să trăiască duhovniceşte, sub povăţuirea duhovnicului lor, vor începe să guste încet-încet bucurii şi mai înalte, duhovniceşti, şi nu le vor mai căuta pe cele trupeşti. Soţii au datoria să se nevoiască pentru a se înfrâna, ca să nu transmită patima trupească şi copiilor lor. Un copil ai cărui părinţi au multă cugetare trupească are de mic astfel de înclinaţii, pentru că ia cugetare trupească de la ei. La început ea este slabă, ca şi toate celelalte patimi ce se moştenesc - ca urzica care, atunci când o plantezi, o poţi lua în mână, dar când se măreşte înţeapă - dar se poate vindeca de către un duhovnic bun care are discernământ. Iar dacă nu o taie la o vârstă mică, va trebui să se nevoiască mult să o taie atunci când ea va creşte.

Intervenţia raţiunii omeneşti în voia lui Dumnezeu, cu privire la naşterea de prunci

De multe ori, destule perechi de soţi îmi destăinu-iesc neliniştea lor cu privire la naşterea de prunci şi îmi cer părerea. Unele perechi se gândesc să facă doi-trei copii, iar altele doresc să dobândească mai mulţi. Însă ceea ce îi va ajuta cel mai mult este să lase lui Dumnezeu acest subiect al naşterii de prunci. să-lşi încredinţeze viaţa lor Proniei dumnezeieşti şi să nu-şi facă programele lor. Trebuie să creadă că Dumnezeu, Care se îngrijeşte de păsările cerului, cu atât mai mult se va îngriji de proprii lor copii. Era un marinar care s-a căsătorit la vârsta de douăzeci şi opt de ani. Sărac şi el, săracă şi fata pe care a luat-o, au închiriat un subsol în care să locuiască. Tânăra a găsit ceva de lucru şi trăiau foarte cumpătat. închipuiţi-vă, drept masă aveau o ladă de fructe, pe care le-au cumpărat o singură dată. După aceea au dobândit şi copii şi făceau mari economii ca să-i crească. Şi cu toate acestea, încet-încet s-au căpătuit.

Unii încearcă mai întâi să le aranjeze pe toate celelalte şi după aceea se gândesc la copii. Nu-L pun la socoteală deloc pe Dumnezeu. Alţii spun: "Astăzi viaţa este grea. Ajunge un copil, cu toate că şi pe acesta îl creşti cu destulă greutate", şi nu mai fac alţi copii. Aceştia nu-şi dau seama cât de mult păcătuiesc cu această concepţie a lor, pentru că nu-şi pun nădejdea în Dumnezeu. Dumnezeu este milostiv şi de îndată ce va vedea că nu mai pot face faţă, nu le va mai dărui alţi copii.

Mulţi se căsătoresc, dar nu se gândesc că scopul căsătoriei este să facă copii şi să-i educe creştineşte. Nu vor copii mulţi, ca să nu aibă necazuri, dar au în apartamentele lor câini, pisici... Mi-au spus unii că acum în America, unii oameni ţin în casele lor în loc de câini, un fel de purceluşi, care sunt foarte scumpi şi nu cresc repede. Au fost făcuţi în aşa fel, încât să-i poată ţine în apartamentele lor. Nu vor să aibă copii, pentru că le vine greu să-i spele, etc, dar să spele porci nu. Câinele cel puţin este şi paznic. Dar ca să ţii porci în casă... înfricoşător! în Australia am văzut[6] azile pentru câini, pisici..., chiar şi cimitir pentru animale. Oamenii, aşa cum progresează, vor creşte şoareci şi vor face conserve din ei pentru a hrăni pisicile, şi vor creşte iepuri pentru a hrăni câinii, în timp ce atâţia oameni mor de foame. Şi ca să vezi, dacă omoară cineva un câine, se poate să plătească mai mult decât dacă ar omorî un om. Depinde, fireşte, şi al cui este câinele... Unde am ajuns?! în vremea noastră omul valorează mai puţin decât un câine.

Şi mă mir cum de unii duhovnici pot spune anumite ciudăţenii. Odată nişte închinători care au venit la Colibă m-au întrebat: "Părinte, Sfântul Ioan Gură de Aur scrie

undeva ca soții să nu facă copii?". "Ce sunt acestea pe care le spuneți? De unde le-ați auzit?", îi întreb. "Părintele cutare ne-a spus. Mă duc atunci la acel părinte şi- întreb: "Ai spus aşa ceva?". "Da", îmi răspunde acela. "Dar unde ai găsit scris asta?" îl întreb din nou. "Sfântul Ioan Gură de Aur spune aceasta în cuvântul său «Despre Feciorie», îmi răspunde. "Ascultă, îi spun, eu nu l-am citit pe Sfântul Ioan Gură de Aur, dar nu se poate ca el să fi spus aşa ceva, altceva o fi spunând acolo. Adu-mi cartea să văd ce scrie". Acela îmi aduce cartea şi-mi arată locul. îl citesc şi văd că Sfântul scrie acestea: "Acum s-au înmulțit oamenii şi vi se dă posibilitatea să trăiți şi în feciorie. Nu mai este ca în vechime când trebuiau să lase urmaşi", şi nu zice "să nu naşteți copii". însă acela continua să insiste. Este cu putință ca fiind cleric şi teolog, să spună astfel de lucruri? Pe lângă faptul că vrea să arate că îl citeşte pe Sfântul Ioan Gură de Aur, că scrie şi lucrări teologice, mai vrea să fie considerat şi un duhovnic bun. Ştiți ce vătămare pricinuiesc astfel de interpretări greşite oamenilor care vor să-lşi odihnească gândul?

Pentru mulți care trăiesc lumeşte, astăzi familia nu mai are sens. De aceea tinerii fie nu se căsătoresc, fie se căsătoresc dar nu fac copii, fie îşi omoară copiii prin avorturi, şi astfel ei singuri îşi stârpesc neamul lor. Adică ei singuri se distrug, nu îi distruge Dumnezeu. în timp ce oamenii credincioşi, care țin poruncile lui Dumnezeu, primesc harul dumnezeiesc, pentru că Dumnezeu este obligat oarecum să-i ajute în aceşti ani grei prin care trecem. Şi vedem creştini familişti, aducând la viață pe toți copiii dăruiți de Dumnezeu, şi crescându-i în frica Lui. Iar toți aceşti copii sunt echilibrați, bucuroşi, şi sporesc în toate, având asupra lor binecuvântarea lui Dumnezeu. Şi de la neliniştea pentru apropierea sfârşitului lumii, vedem astăzi cum, cu harul lui Dumnezeu, propăşeşte o generație bună. Diavolul distruge, dar şi Bunul Dumnezeu lucrează şi nu va lăsa să dispară neamul nostru.

Greutăți în naşterea de prunci

Părinte, o femeie care nu este ortodoxă, dacă nu poate dobândi copil, îi este îngăduit, dacă cere, să se încingă cu panglica ce o atingem de Sfintele Moaşte ale Sfântului Arsenie?

Crede cu adevărat în puterea Sfântului sau se gândeşte că va fi ajutată în chip magic? Dacă crede în puterea Sfântului i se îngăduie s-o poarte.

La unele femei care nu pot dobândi copii acționează legile duhovniceşti, pentru că nu au făcut familie la timp, încep să aleagă, zicând: Tiu, acesta este aşa, celălalt altfel", dau apoi o făgăduință cuiva, dar în acelaşi timp se uită şi la altul, după aceea spun "nu" celui căruia îi dăduse făgăduința, iar acesta în loc să considere o binecuvântare faptul că îl lasă înainte de a se căsători, merge să se sinucidă. Ei, ce fel de familie va face o astfel de tânără? Alte femei nu pot face copii pentru că în anii tinereții lor au trăit o viață destrăbălată. Iar altele sunt afectate de alimentație, căci un număr mare de alimente conțin multe chimicale şi hormoni.

Există şi perechi care, de îndată ce se căsătoresc, vor să dobândească imediat copii şi dacă întârzie puțin îi cuprinde neliniştea. Dar cum să dobândească copii când ei sunt plini de nelinişte şi stres? Dacă vor alunga neliniştea şi stresul şi vor pune o bună rânduială duhovnicească în viata lor, atunci vor dobândi copii.

Uneori Dumnezeu intenționat întârzie să dea copii unei perechi. Ați văzut că Sfinților părinți Ioachim şi Ana, precum şi Proorocului Zaharia şi Sfintei Elisabeta abia la bătrânețe le-a dăruit Dumnezeu copil? Şi aceasta a făcut-o în ambele cazuri, pentru a împlini planul său cel din veşnicie de mântuire a oamenilor.

Soții trebuie să fie totdeauna pregătiți să primească voia lui Dumnezeu în viața lor. Pe cel care se încrede în Dumnezeu, El nu- va lăsa. Moi nu facem nimic pentru Dumnezeu, iar El face atâtea pentru noi. Cu câtă dragoste şi dărnicie ni le dă pe toate! Există oare ceva pe care Dumnezeu să nu- poată face? O pereche avea cinci copii, care, atunci când s-au făcut mari, au plecat şi s-au aranjat la casele lor, lăsându-i astfel singuri pe părinți. Atunci aceştia au hotărât să mai facă încă un copil, ca să-l aibă lângă ei la bătrânețele lor. Cu toate că femeia era Ia vârsta Ia care nu mai putea face copii şi, omeneşte, aceasta era cu neputință, aveau însă mare credință în Dumnezeu şi de aceea au dobândit un băiat. Astfel au avut împreună cu ei la bătrânețe pe fiul lor cel mai mic, pe care l-au crescut şi l-au căpătuit apoi şi pe el.

Naşterea de prunci nu depinde numai de om, ci şi de Dumnezeu. Când Dumnezeu vede smerenie la perechea care întâmpină greutăți în dobândirea de copii, atunci el le dă nu numai un copil, ci chiar şi mai mulți. însă atunci când vede încăpățânare şi egoism, nu le împlineşte cererea lor, deoarece aceasta ar însemna să-i odihnească în patimile lor. De aceea soții trebuie să se lase cu totul în voia lui Dumnezeu şi să spună: "Dumnezeul meu, Tu te îngrijeşti de binele nostru, «facă-se voia Ta»". Şi atunci se va împlini ceea ce cer. Deoarece numai atunci se va face voia lui Dumnezeu când spunem: "facă-se voia Ta" şi ne încredințăm Lui întru toate. însă noi, pe de o parte spunem: "Facă-se voia Ta", iar pe de alta insistăm să se facă voia noastră. Atunci ce să mai facă Dumnezeu cu noi?

Cazuri de nerodire

Părinte, doi soți care au stigmatul anemiei mediteraneene ne-au întrebat dacă trebuie să facă copii. Eu le-am spus să-l întrebe pe duhovnicul lor.

Duhovnicii nu pot spune acestor perechi să nu facă copii. Ci trebuie să le cultive mărimea de suflet, care să-i îndemne la înfrânare şi să-i iconomisească cu discernământ.

Părinte există perechi, care, deşi trăiesc foarte duhovniceşte şi vor să dobândească copii, totuşi nu pot.

Dumnezeu multora nu le dă copii, pentru ca astfel să iubească pe toți copiii din lume ca pe ai lor şi să-i ajute la renaşterea lor duhovnicească. Cineva nu avea copii, dar atunci când ieşea din casă, toți copiii din vecini alergau lângă el şi îl înconjurau cu multă dragoste. Nu- lăsau să meargă nici la serviciu Vedeți, Dumnezeu nu i-a dat acestuia copii, dar i-a *hărăzit* binecuvântarea ca toți copiii din vecinătate să-l iubească ca pe un părinte, şi să-i ajute duhovniceşte după puterea lui. Judecățile lui Dumnezeu sunt adânc de nepătruns.

Alteori Dumnezeu nu dă copii pentru a se aranja şi vreun orfan. Cândva, am cunoscut un creştin bun, care exersa profesia de judecător. Odată, când am trecut prin oraşul în care locuia, l-am vizitat şi multa lui bunătate m-a înduplecat să rămân o zi la el. Am cunoscut-o şi pe soția lui, care şi ea îi semăna soțului ei în virtute. De la soție am aflat despre viața duhovnicească a soțului ei, iar de la el despre starea duhovnicească a

soției. Mai târziu am aflat despre ei şi de la alți mulți creştini, care i-au cunoscut şi care s-au împărtăşit de facerile lor de bine. Acest om al lui Dumnezeu îşi îndeplinea în mod corect profesia de judecător. Dacă vedea că cineva era escroc, nu numai că nu-i primea dosarul, ci îl şi mustra cu asprime pentru a-şi reveni. Dacă vedea pe unul că era vinovat, dar se caia, încerca să aranjeze cumva lucrurile sau să-i micşoreze pedeapsa. Dacă vedea că este sărac şi nedreptățit, nu lua deloc bani de la el, şi încerca să-l îndreptățească la judecată. Trăia foarte simplu şi puținii bani pe care-i câştiga îi ajungeau, chiar şi pentru a ajuta familii sărace. Casa judecătorului credincios era cu adevărat o oază duhovnicească în Sahara oraşului. Acolo se adunau oameni îndurerați, săraci, fără serviciu, cu probleme familiare, pe care îi sprijinea ca un părinte bun. Avea şi cunoscuți în diferite posturi, şi pe oricare dintre ei îl ruga să ajute pe cineva pentru loc de muncă, boală, etc, niciunul nu-i spunea "nu", pentru că toți îl iubeau şi îl prețuiau. Tot astfel lucra şi femeia lui. Ajuta copii săraci sau tineri care aveau greutăți cu studiile lor, şi toți o aveau ca pe o mamă. La un moment dat ea mi s-a plâns, spunân-du-mi: "Părinte, atunci când m-am căsătorit, îndată mi-am lăsat serviciul, căci am fost profesoară, deoarece m-am gândit că astfel voi putea fi o mamă mai bună. Am cerut de la Hristos să-lmi dea şi până la douăzeci de copii, dar, din nefericire, nu mi-a dat niciunul". Atunci i-am spus: "Soră, tu ai mai mult de cinci sute de copii şi încă te mai plângi? Hristos a văzut intenția ta cea bună, şi te va răsplăti pentru ea. Acum când ajuți pentru renaşterea duhovnicească a atâtor copii, te faci o mamă mai bună decât multe mame şi le depăşeşti pe toate femeile cu mulți copii. Vei avea şi cea mai mare răsplată, pentru că, prin renaşterea lor duhovnicească, copiii se asigură duhovniceşte în viața veşnică". După un timp au adoptat şi o fată, căreia i-au dat toată averea lor. Iar ea purta grijă de ei şi după ce bătrânii au murit, s-a dus la mănăstire, cu toate că şi casa lor era ca o mănăstire, căci în ea se citeau toate slujbele. La vecernie şi pavecerniță veneau şi alți frați în Hristos, iar miezonoptica şi utrenia le citeau ei trei. Aceste suflete binecuvântate au odihnit multe suflete îndurerate. Dumnezeu să-i odihnească şi pe ei.

De aceea spun că cel mai mare şi cel mai bun părinte este cel care s-a renăscut duhovniceşte pe sine însuşi şi ajută şi pentru renaşterea duhovnicească a copiilor din toată lumea, pentru a-i ajuta astfel să ajungă în Rai.

Părinte, unii soți care nu pot face copii se gândesc să înfieze vreun copil.

Da, este mai bine să înfieze. Nu trebuie să insiste, căci ce vrea omul nu este întotdeauna şi voia lui Dumnezeu.

Părinte, părinții adoptivi trebuie ca la o anumită vârstă a copilului să-i spună că este înfiat?

Ei, cel mai bine este să-i spună copilului la o anumită vârstă. Dar ceea ce are mai mare valoare este să-l iubească mult şi cum trebuie pe copil. Există copii care trăiesc cu părinții lor fireşti, dar iubesc mai mult pe alți oameni pentru că părinții lor nu au dragoste.

Familiile cu mulți copii

Dumnezeu iubeşte şi poartă de grijă mai mult de perechile care au mulți copii. într-o familie mare se pricinuiesc copiilor mai multe prilejuri ca ei să se dezvolte normal,

atâta timp cât părinții le dau o educație bună. Căci un copil îl ajută pe celălalt, fiica cea mai mare o ajută pe mama, al doilea copil poartă de grijă de cel mai mic, etc. Există sentimentul de dăruire şi trăiesc într-o atmosferă de jertfire de sine şi dragoste. Cel mic îl şi iubeşte, dar îl şi respectă pe cel mare. într-o familie cu mulți copii acestea toate se cultivă în chip firesc.

De aceea, atunci când în familie sunt doar unul sau doi copii, părinții trebuie să fie foarte atenți cum să-i crească. De obicei părinții acestor copii caută să nu le lipsească nimic, iar ei, având de toate, se netrebnicesc cu desăvârşire. Ia uită-te la o fată singură la părinți şi care le are pe toate. Are şi servitoarea ei, care-i aduce mâncarea la ora fixă, care-i va aranja şi camera, etc. Servitoarea este plătită, dar şi sporeşte duhovniceşte, deoarece se dăruieşte pe sine, se jertfeşte, în timp ce aceea, dacă nu va face nici cea mai mică jertfire de sine, va rămâne buştean. Eu recomand tinerilor să-lşi ia soții din fetele familiilor numeroase, deoarece copiii care cresc cu lipsuri materiale se obişnuiesc cu jertfirea de sine, şi astfel se gândesc cum să-i ajute pe părinții lor. Iar lucrul acesta rar îl întâlneşti la copiii deprinşi cu traiul bun.

Părinții cu mulți copii au o inimă bună. Mi-aduc aminte că în timpul ocupației germane, printre vecinii noştri era un copil orfan care rămăsese complet singur. Unui familist sărac, cu zece copii, i s-a făcut milă de el, l-a luat în casa sa şi l-a crescut şi pe acela împreună cu copiii Iui. Şi ştiți ce binecuvântare a primit după aceea acel om de la Dumnezeu! Oare, Dumnezeu l-ar fi lăsat neajutat pe acela ce avea o astfel de mărime de suflet?

Se poate ca unul cu mulți copii să înfrunte la început multe greutăți, dar Dumnezeu nu- va lăsa. Să vă spun un caz. Un familist care avea şase copii mi-a cerut odată să fac rugăciune pentru ei, ca să nu-i scoată proprietarii din casă. Din păcate, mulți proprietari preferă să-lşi închirieze casa lor la doi oameni şi cinci câini sau pisici care o murdăresc, şi nu vor s-o închirieze la familii cu mulți copii, ca să nu le strice, chipurile, casa. Aşadar acest familist obosise, sărmanul, fiind alungat dintr-o casă în alta, grăbindu-se să închirieze înaintea altuia în altă parte, ostenindu-se să transporte lucrurile şi copiii din casă în casă. Lucra din greu ca să-lşi economisească cele absolut necesare pentru familie şi nu se târguia pentru chirie, numai ca să fie lăsat de proprietar mai mult timp în casă, pentru a nu se chinui cu mutările, dar nici aşa nu era îngăduit. Când am auzit aceasta mi s-a făcut milă de el şi i-am spus: Tiu te mâhni. Dumnezeu se va îngriji şi de copiii tăi. El este Creatorul, Cel care le dă copiilor ceea ce este mai important, adică sufletul. Voi, ca împreună-creatori cu El, le dați numai trupul. Aşadar Dumnezeu se îngrijeşte de copii mai mult decât voi", fiu au trecut două-trei luni, când într-o zi vine la mine şi-mi spune: "Slavă lui Dumnezeu! Dumnezeu mi-a rânduit şi casă şi-mi prisosesc şi destui bani". L-am întrebat ce s-a întâmplat, iar el mi-a povestit următoarele: "Odată am vrut să merg în satul natal şi aşa cum aşteptam la autogara să vină autobuzul, se apropie de mine un vânzător de bilete de loterie şi mă îndeamnă să cumpăr. Eu însă nu am vrut să iau, deoarece conştiința de creştin nu-mi îngăduia. Dar după ce acela s-a îndepărtat puțin, m-am gândit că poate se află într-o mare sărăcie şi i-am strigat să aştepte. Am scos bani pentru un bilet şi i-am dat, fără să iau biletul. Dar acela fiind cinstit, nu a primit aceasta. Atunci neştiind ce să fac, dar dorind totuşi să-l ajut, i-am spus: "Dă-mi un bilet. Poate îmi va trebui". Şi astfel am luat un loz cu scopul de a-bucura pe acela şi nu pe mine, căci eu mă mâhnisem puțin, deoarece îmi călcasem rânduiala. Dar cu lozul acela am câştigat o mare sumă de bani. Cu o parte din ei mi-am cumpărat o casă. O altă parte i-am lăsat pentru întreținerea copiilor, iar o altă parte i-am

pus într-un plic pe care l-am lăsat în căsuța poştală a vânzătorului de lozuri, deoarece în mână nu i-ar fi primit sub nici un chip". Este uimitor cum lucrează dragostea lui Dumnezeu pentru cei cu mărime de suflet.

Avorturile sunt un păcat înfricoşător

Părinte, o oarecare femeie de patruzeci de ani, care are copii mari, este însărcinată în luna a treia. Bărbatul ei o amenință că va divorța dacă nu face avort.

Dacă va face avort, vor plăti ceilalți copii cu boli şi accidente. Astăzi părinții îşi omoară copiii prin avorturi şi nu au binecuvântarea lui Dumnezeu. Mai demult dacă se năştea un copil bolnav, îl botezau, iar dacă murea, pleca îngeraş. Dar părinții aceluia rămâneau cualți copii sănătoşi şi astfel aveau binecuvântarea lui Dumnezeu. Astăzi, însă, părinții îşi omoară copiii sănătoşi cu avorturile şi țin în viață pe cei bolnăvicioşi. Apoi aleargă în Anglia şi America să-i vindece. Iar aceşti copii, dacă vor trăi, vor face familie şi poate să dea naştere la alți copii bolnavi. în timp ce, dacă ar fi făcut şi alți copii, nu ar fi alergat atât de mult pentru unul, pentru cel bolnav, şi nu s-ar fi mâhnit atât de mult dacă ar fi murit, căci ar fi plecat îngeraş de aici.

Părinte, am citit undeva că în fiecare an, în întreaga lume, se fac cinci milioane de avorturi şi două sute de mii de femei mor din cauza întreruperilor de sarcină pe care le fac.

Îi omoară pe copii, pentru că, aşa cum spun ei, dacă se va înmulți lumea, oamenii nu se vor putea întreține şi nu vor avea ce să mănânce. Există atâtea suprafețe necultivate, atâtea păduri, care, în putină vreme, cu mijloacele care există astăzi, ar putea să le facă, de pildă, plantații de măsline, şi să le dea celor ce nu au proprietăți. Ei spun că nu taie copaci, deoarece nu va mai exista apoi oxigen, însă măslinii tot copaci sunt. în America ard grâul, iar în Grecia aruncă fructele, etc, în gropi de gunoi, în timp ce în Africa oamenii mor de foame. Atunci când în Etiopia mureau oamenii de foame pentru că era mare secetă, i-am spus unui oarecare cunoscut, care era armator şi ajuta în astfel de cazuri, să meargă Ia o astfel de groapă de gunoi, să-i roage să-l lase să încarce un vapor de fructe şi să-l ducă acolo în dar. însă sub nici un chip nu i-au dat voie.

Câte mii de embrioni mor în fiecare zi! Avortul este un păcat înfricoşător. Este o ucidere, şi încă una mare, căci copiii mor nebotezati. Părinții trebuie să înțeleagă că viața începe în clipa zămislirii, într-o noapte. Dumnezeu a îngăduit să văd o înfricoşătoare vedenie, care mi-a arătat care este soarta acelor copii. Era în noaptea spre Marțea Luminată. Aprinsesem două lumânări în două tinichele, aşa cum obişnuiesc să fac chiar şi atunci când dorm, pentru cei ce suferă sufleteşte şi trupeşte, vii şi morți. La ora douăsprezece, în miezul nopții, în timp ce rosteam rugăciunea lui lisus, văd un ogor mare, înconjurat cu un gard de zid, semănat cu grâu care abia începuse să crească. Eu stăteam în afara ogorului şi aprindeam lumânări pentru cei morți, pe care le lipeam de zidul împrejmuitor. în partea stângă era un teren viran, plin de stânci şi văgăuni, care se mişcau mereu din pricina unui vuiet puternic alcătuit din mii de țipete sfâşietoare, care-ți rupeau inima. Chiar şi cel mai împietrit om s-ar fi umilit, dacă le-ar fi auzit. în timp ce suferearn din pricina acelor țipete sfâşietoare şi mă întrebam de unde provin şi ce înseamnă toate acestea pe care le vedeam, am auzit o voce spunându-mi: "Ogorul cu grâu, care încă nu a dat în spic, este cimitirul cu sufletele morților care vor învia. Iar în locul care se cutremură de țipetele sfâşietoare, se află sufletele copiilor care au fost

omorâți prin avorturi". După această vedenie mi-a fost cu neputință să-lmi revin multă vreme, din pricina marei dureri ce am simțit-o pentru sufletele acelor copii. Nu am putut nici măcar să mă odihnesc după aceea, cu toate că eram istovit de oboseală.

Părinte, se poate face ceva pentru a se abroga legea cu privire la avorturi?

Se poate, dar trebuie să se mişte puțin guvernul, Biserica, etc, astfel încât lumea să fie informată despre consecințele ce le va avea subnatalitatea. Preoții să explice lumii că legea pentru avorturi este împotriva poruncilor evanghelice. La fel şi medicii să vorbească despre pericolele prin care trece femeia care face avort. Vezi, europenii au avut noblețea şi au lăsat-o moştenire copiilor lor. Noi am avut frica de Dumnezeu, dar am pierdut-o şi nu am lăsat-o moştenire generației următoare, de aceea acum legiferăm avorturile, căsătoria civilă, etc.

Atunci când un om încalcă o poruncă a Evangheliei, responsabil este numai el. Dar când un lucru care se opune poruncilor evanghelice se face din partea statului, atunci vine urgia lui Dumnezeu peste tot neamul, ca să se îndrepte.

CAPITOLUL 2 *Rolul mamei în educația copiilor*

Dragostea mamei

Părinte, ne-ati spus odată că omul creşte şi se maturizează prin dragoste.

Nu ajunge să iubească cineva pe altul, ci trebuie să-l iubească mai mult decât pe sine. Mama îşi iubeşte copiii mai mult decât pe ea însăşi. Rămâne flămândă pentru a-şi hrăni copiii, dar simte o bucurie mai mare decât aceia. Copilaşii se hrănesc trupeşte, iar mama duhovniceşte. Aceia rămân cu gustul mâncării, în timp ce mama cu veselia duhovnicească.

O *tânără,* înainte de a se căsători, poate dormi dimineața chiar şi până la ora zece şi poate dori ca şi ceaşca de lapte să i-o pregătească mama ei. Nu are chef să facă nimic. Le vrea pe toate de-a gata, şi vrea ca toți să poarte grijă de ea. Are pretenții de la mama, pretenții de la tata, iar ea îşi caută de huzurul ei. Deşi există dragoste în firea ei, ea nu se dezvoltă, pentru că primeşte mereu ajutor şi binecuvântare de la mama ei, de la tatăl ei şi de la frații ei. însă din clipa în care devine mamă, seamănă cu motorul care cu cât este mai accelerat, cu atât se încarcă mai mult, pentru că dragostea lucrează mereu. Mai întâi se îngrețoşa atunci când atingea ceva murdar şi se spăla cu săpun mirositor. După aceea însă, atunci când se murdăreşte copilul şi trebuie să-l curețe, ai zice că ia în mână... marmeladă. Nu se îngretoşează. Mai înainte dacă o deşteptai, striga de ce o deranjezi. După aceea însă, atunci când plânge copilul, chiar dacă nu doarme toată noaptea, nu-i vine greu, ci îl îngrijeşte pe copil şi se bucură. De ce? Pentru că încetează de a mai fi copil. A devenit mamă şi a venit vremea jertfei, a dragostei.

Mama ajunge să aibă mai multă dragoste şi jertfire de sine decât tatăl, deoarece tatălui nu i se dau multe ocazii ca să se jertfească. Mama se chinuieşte, se osteneşte mai mult cu copiii, dar în acelaşi timp "se încarcă" de har prin grija față de ei. Dăruieşte continuu, de aceea şi primeşte mereu. Tatăl nici nu se chinuieşte atât de mult cu copiii, dar nici nu se "încarcă", de aceea şi dragostea lui nu este ca aceea a mamei.

Câte mame nu vin şi mă roagă cu lacrimi: "Părinte, fă rugăciune pentru copilul

meu". Ce agonie au, sărmanele! însă puţini taţi îmi spun: "Fă rugăciune, deoarece copilul meu a luat-o pe un drum greşit". Chiar şi astăzi o mamă, cu multă nerăbdare, sărmana, îşi împingea copiii - opt avea - şi îi punea în şir, ca să ia toţi binecuvântare. Un tată nu ar fi făcut uşor lucrul acesta. Şi Rusia tot prin mame a fost salvată, îmbrăţişarea tatălui este seacă atunci când nu are harul lui Dumnezeu. în timp ce sânul mamei, chiar şi atunci când nu are Dumnezeu, are lapte. Copilul îl iubeşte pe tatăl său şi îl respectă, dar prin afecţiunea şi gingăşia mamei i se măreşte şi mai mult dragostea faţă de tatăl său.

Punerea în valoare a nerodirii

Femeia, dacă nu pune în valoare în chip duhovnicesc problema nerodirii, se chinuieşte. Ce am tras odată cu o femeie care nu avea copii! Bărbatul ei avea o funcţie înaltă. Femeia aceasta avea mai multe case pe care le închiria, o casă mare în care locuiau şi avere multă. Dar îi venea greu să meargă la piaţă să cumpere, îi venea greu să facă mâncare, pe care, de fapt, nici nu ştia să o facă. Telefona şi îi aducea mâncare gata pregătită. Avea de toate şi totuşi se chinuia, pentru că nu o satisfăcea nimic. Toată ziua stătea în casă şi de aceea se plictisise de toate; nu o mai trăgea inima să facă nimic. Apoi o copleşeau gândurile, încât era nevoită să ia hapuri. Bărbatul ei îşi aducea de lucru acasă, iar ea îi stătea mereu pe cap, ca să-i treacă timpul. Sărmanul se plictisise de ea, şi ar fi vrut să plece, însă trebuia să-lşi termine lucrul său. Atunci când am întâlnit-o, i-am spus: "De ce stai toată ziua în casă şi mucezeşti? Du-te la vreun spital să cercetezi pe cei bolnavi". "Unde să mă duc, Părinte? m-a întrebat aceea. La spital? Mi se pare tare greu". "Atunci să faci următorul lucru: să citeşti Ceasul întâi la vremea lui, Ceasul al treilea la vremea lui, etc. şi să faci şi câte o metanie". "Mu pot" îmi spune. "Ei, atunci să citeşti Vieţile Sfinţilor". I-am spus să citească vieţile tuturor femeilor care s-au sfinţit, cu gândul că astfel se va folosi. Mult m-am chinuit să o pun în rânduială, ca să nu ajungă la azilul de nebuni. Se netrebnicise cu desăvârşire. Motor rezistent, dar cu uleiurile îngheţate. Prin toate acestea vreau să arăt că inima femeii se netrebniceşte, atunci când dragostea sădită în firea ei nu află ieşire. Şi uită-te la al i cu cinci-şase sau opt copii, pe deasupra şi foarte săracă, dar care se bucură. Are şi nobleţe şi bărbăţie. Dar de ce oare? Pentru că şi-a aflat menirea. Mi-a făcut o deosebită impresie cazul unui cunoscut de al meu care avea două surori. Una s-a căsătorit de foarte tânără şi a dobândit şi mulţi copii. Se jertfea mereu. Mai cosea şi la maşină şi din ce câştiga dădea milostenie la săraci. Cu câteva zile mai înainte a venit aici şi mi-a spus: "Acum am şi nepoţei!", şi îi tresaltă inima de bucurie. Cealaltă nu s-a căsătorit, nu şi-a pus în valoare în chip duhovnicesc nici lipsa de grijă pe care o avea şi a devenit... nu mă întreba! O făptură netrebnică. Se plictisise chiar şi de viaţă. Aştepta ca bătrâna ei mamă să o slujească şi tot nemulţumită era. Dar oare de ce s-au întâmplat toate acestea? Pentru că nu s-a produs schimbarea înlăuntrul ei, pentru că nu a devenit mamă şi nici nu a

Slujba Ceasurilor se săvârşeşte pentru sfinţirea orelor, în care a fost împărţită ziua în timpul Imperiului Roman. Ceasul întâi se citeşte la ora şase dimineaţa, Ceasul al treilea la ora nouă dimineaţa, Ceasul al şaselea la ora doisprezece, la amiază şi Ceasul al nouălea la ora trei după-amiază, pus în valoare dragostea ce există în firea femeiască, ajutând pe cei care au nevoie.

De aceea spun că jertfirea de sine este absolut necesară pentru femeie. Bărbatul, chiar şi atunci când nu şi-ar cultiva dragostea, nu suferă mare pagubă. Femeia însă, cu

dragostea pe care o are, dacă cumva nu o canalizează corect, este o maşină care funcţionează, dar nu are materia primă pe care să o prelucreze şi astfel merge în gol zguduindu-se pe sine şi zguduind şi pe alţii.

Puterea mamei de a rezista

Părinte, Sfântul Nectarie, într-o epistolă către monahii, le scrie să nu uite că sunt femei şi de aceea să încerce să imite pe Cuvioase, iar nu pe Cuvioşi. De ce spune aceasta? Oare pentru că femeile nu au rezistenţă?

Cine? Femeile să nu aibă rezistenţă? Eu m-am minunat de multa lor rezistenţă. Femeia poate fi mai slabă cu trupul, poate avea mai puţine puteri trupeşti decât bărbatul, dar cu inima ce o are, dacă o pune în lucrare, are o astfel de rezistenţă, încât întrece şi puterea bărbătească. Bărbatul are putere trupească, dar nu are inima pe care o are femeia. Iată, odată a venit la Colibă o pisică cu pisoii ei. Era atât de slabă, încât pântecele i se lipise de spate. într-o zi a trecut pe acolo un câine mare de vânătoare. Motanul pe care îl aveam la Colibă a luat-o la fugă. însă pisica s-a ridicat în picioare, s-a încordat, s-a înfuriat, fiind gata să se repeadă asupra câinelui. M-am mirat, cum de avea atâta curaj. Vezi, trebuia să-lşi apere puii ei.

Pe mamă o doare pentru copiii ei, se osteneşte, dar nu simte oboseala. Se sileşte pe ea însăşi, dar fiindcă îşi iubeşte copiii şi casa, pe toate le face cu bucurie. Mai mult se oboseşte unul care stă întins toată ziua, decât ea. Mi-aduc aminte că, atunci când eram mic, mama trebuia să care apă, care era foarte departe de casă; trebuia să facă mâncare, să facă pâine, să spele rufele, să meargă şi la ogor. Adică făcea toate treburile, ne avea şi pe noi care o zăpăceam şi pe lângă toate acestea trebuia să facă şi judecată" atunci când ne certam. însă spunea: "Aceasta este datoria mea. Sunt obligată să le fac pe toate, fără murmur". Iar aceasta o spunea din toată inima, deoarece îşi iubea casa şi copiii ei şi nu se descuraja din pricina treburilor, ci pe toate le făcea cu bucurie.

Şi cu cât trec anii, cu atât mai mult mama îşi iubeşte casa. Cu toate că înaintează în vârstă, ea se jertfeşte tot mai mult, ca să-lşi crească şi nepoţeii ei. Şi deşi puterile ei trupeşti se împuţinează, dar fiindcă ceea ce face, face cu toată inima, ea are mai mult curaj decât în tinereţile ei, mai mult curaj chiar şi decât bărbatul ei.

Părinte, dar şi în boli femeia are mai multă tărie sufletească decât bărbatul.

Ştii ce se întâmplă? Mama înfruntă de multe ori boala prin bolile copilului ei, dobândind astfel multă experienţă. îşi aduce aminte de câte ori s-a ridicat şi a coborât temperatura. A văzut pe copil cum se îneacă sau leşină, dar care îşi revine cu una-două lovituri, etc. Bărbatul nu le vede pe acestea şi nu are astfel de experienţe. De aceea dacă l-ar vedea vreodată pe copil că are temperatură, sau puţin palid la faţă, intră în panică şi strigă: "Moare copilul! Ce să facem acum? Alergaţi şi chemaţi medicul!".

Purtarea sarcinii şi alăptarea

Educaţia copilului începe încă din perioada sarcinii. Dacă mama care poartă în pântece se supără şi se mâhneşte, atunci şi fătul se tulbură în ea. Iar dacă mama se

roagă şi trăieşte duhovniceşte, copilaşul din pântecele ei se sfinţeşte. De aceea, femeia atunci când este însărcinată trebuie să rostească rugăciunea lui Iisus, să citească puţin din Evanghelie, să psalmo-dieze, să nu-şi pricinuiască nelinişti, dar şi ceilalţi să caute să nu o mâhnească. Făcând astfel copilul care se va naşte va fi sfinţit, iar părinţii nu vor avea probleme cu el, nici când este mic, nici când va creşte mare.

Apoi, după ce se va naşte copilul, mama trebuie să-l alăpteze cât poate mai mult. Laptele mamei dă sănătate copiilor ei. Prin alăptare copiii nu sug numai lapte, ci şi dragoste, afecţiune, mângâiere, siguranţă, dobândind astfel un caracter puternic. Dar şi pe mamă o ajută alăptarea. Atunci când mamele nu-şi alăptează copiii, se creează anomalii în organismul lor, care pot duce chiar şi la extirparea sânului.

Mai demult o mamă putea alăpta şi copilul vecinei, dacă aceea nu avea lapte. Acum însă multe mame se îngreuiază să-lşi alăpteze chiar şi propriii lor copii. Mama care se leneveşte şi nu-şi alăptează copilul transmite această lenevire şi copilului ei. Mai demult cutiile cu lapte concentrat aveau pe ele o etichetă cu o mamă care ţinea la sânul ei un copil. Acum însă au o mamă care tine în braţe nişte flori. Mamele nu-şi mai alăptează copiii, şi astfel aceştia cresc fără mângâierea mamei. Şi atunci cine le va da afecţiune şi dragoste? Cutia cu laptele de vacă? Copiii sug din sticla "îngheţată" şi astfel îngheaţă şi inima lor. Apoi, după ce cresc mari, caută mângâiere în sticla de la tavernă. Beau ca să-lşi uite stresul, şi astfel devin alcoolici. Dacă copiii nu vor primi afecţiune, nu vor avea de unde să dăruiască afecţiune, şi astfel se transmit mai departe patimile părinţilor. Apoi vin mamele la mine şi-mi spun: "Părinte, fă rugăciune, căci îmi pierd copilul!".

Mame cu servici

Părinte, este bine ca femeia să lucreze?

Ce spune bărbatul ei?

El o lasă să facă ceea ce o odihneşte sufleteşte.

O tânără care a studiat şi a început să lucreze înainte de a se căsători, cu greu îşi va lăsa serviciul atunci când va deveni mamă, pentru a se dărui copiilor ei. în timp ce alta care nu a studiat şi are serviciu simplu, mult mai uşor îl poate lăsa.

Părinte, dacă femeia nu are copii, cred că serviciul o ajută.

Adică, dacă nu are copii, trebuie neapărat să aibă un servici? Nu există oare atâtea lucruri pe care să le poată face? Desigur, dacă are copii, cel mai bine este să stea acasă. Căci altfel cum vor fi ajutaţi copiii?

Părinte, multe femei spun că nu o pot scoate la capăt şi de aceea sunt nevoite să lucreze.

Nu o scot la capăt pentru că vor să aibă televizor, video, maşină personală, etc, şi de aceea trebuie să lucreze, neglijându-şi şi chiar pierzându-şi în felul acesta copiii. Dacă va lucra numai tatăl şi se vor limita numai la strictul necesar, atunci nu va exista nici o problemă. Când însă vor lucra amândoi, pentru că, chipurile, nu le ajung banii, atunci familia se va risipi şi-şi va pierde sensul ei adevărat. Şi atunci copiii ce să mai facă? Dacă ar trăi mai simplu, ar fi şi mamele mai odihnite şi s-ar bucura şi copiii. Cineva ştia şapte limbi, iar femeia lui se silea să înveţe patru, dădea şi lecţii şi lua şi medicamente, ca s-o

scoată la capăt. Copiii lor s-au născut sănătoşi, dar crescând, s-au vătămat. Apoi au urmat psihanalize, etc... De aceea le spun mamelor să-lşi simplifice viata lor, pentru a se putea ocupa mai mult de copiii lor, care au atâta nevoie de ele. Altceva este să aibă şi o altă preocupare în casă şi să se îndeletnicească cu ea atunci când se oboseşte cu copiii. Atunci când mama este în casă, îi poate supraveghea pe copii, rânduieşte cum trebuie lucrurile şi astfel se evită multe necazuri.

Astăzi copiii nu se satură de dragostea mamei şi nici nu învață limba maternă, pentru că mama lipseşte, fiind toată ziua la serviciu şi-şi lasă copiii cu femei străine. De o mie de ori o duc mai bine copiii de la creşă, unde se află şi vreo educatoare cu dăruire, care să le arate puțină afecțiune, decât copiii pe care îi părăsesc părinții şi sunt îngrijiți de o femeie plătită. Şi după aceea ce se întâmplă? Cel care nu are o mamă, are o grămadă de doici.

*

Grija pentru casă şi viața duhovnicească a mamei

Părinte, cum îşi poate rândui o femeie treburile ei, astfel încât să aibă timp şi pentru rugăciune? Adică ce raport trebuie să existe între lucru şi rugăciune?

De obicei femeile nu au măsură la treburi. Vor mereu să înceapă treburi noi. Şi deşi au o inimă mare şi ar fi putut să facă o gospodărie foarte bună în sufletul lor, îşi cheltuiesc inima cu lucruri neînsemnate. Să presupunem că avem un pahar cu modele frumoase, cu linii, etc. Şi dacă nu ar avea linii, paharul tot şi-ar face treaba lui. însă femeile merg la magazin şi încep: Tiu, vreau ca liniile să fie până sus", Tiu aşa, ci aşa". Şi dacă paharul mai are şi vreo floare pe el, ei atunci să vezi ce le saltă inima. în felul acesta femeia îşi distruge dinamismul ei. Rar vei găsi vreun bărbat să dea atenție la astfel de lucruri. Şi dacă, de pildă, o lampă de birou este cafenie sau neagră, nici o atenție nu dau bărbații la aceasta. Dar femeia vrea ceva frumos, se bucură, îşi dăruieşte o bucată de inimă acestui lucru, altă bucată altui lucru. Iar pentru Hristos ce va mai rămâne?

Căscăturile în vremea rugăciunii din pricina oboselii. Cu cât se depărtează inima femeii de lucrurile cele frumoase, cu atât se apropie mai mult de Hristos. Iar când inima este dăruită lui Hristos, atunci ea are mare putere. Zilele acestea am văzut un suflet care se dăruise cu desăvârşire lui Dumnezeu. Puteai vedea cum ardea înlăuntrul ei o flacără dulce. Le ia pe toate în serios. Deşi era cu totul lumească, dar având intenție bună, într-o bună zi i s-a aprins înlăuntrul ei scânteia credinței.

Podoabele de aur, obiectele de lux, toate le-a aruncat. Acum trăieşte într-o mare simplitate. Se nevoieşte, face lucrare duhovnicească. Dacă ați şti ce jertfire de sine are! I-a invidiat pe Sfinți în sensul cel bun. Să vedeți cât de mult se roagă cu rugăciunea lui Iisus, ce posturi ține, câți psalmi citeşte!... Uimitor! Ea se hrăneşte acum din nevoință.

Părinte, o mamă mi-a spus: "Sunt slabă trupeşte şi mă obosesc repede, nici treburile nu apuc să le termin şi nici timp pentru rugăciune nu-mi rămâne".

să-lşi simplifice viața, ca să-i rămână timp şi pentru rugăciune. Căci în felul acesta ea poate spori mult duhovniceşte. Dacă o mamă şi-a simplificat viața ei, dar se osteneşte pentru că are mulți copii, atunci este îndreptățită să spună "sunt obosită". Dar dacă îşi pierde timpul căutând să-lşi aranjeze casa cât mai frumos pentru străinii care o vor vizita, atunci ce să mai spui?

Unele mame, pentru a le avea pe toate aranjate în casă, îşi constrâng atât de mult copiii, încât nu-i lasă nici măcar să mişte un scaun sau o pernă. Le impun disciplină militară şi astfel copiii, deşi se nasc sănătoşi, din păcate cresc vătămați. Un om inteligent, dacă va vedea într-o casă cu mulți copii toate lucrurile puse la locul lor, va trage concluzia că, sau copiii sunt vătămați la minte, sau mama este barbară şi le impune disciplină militară. Le-a băgat frica în suflet şi de aceea copiii se tem să se joace. Odată am mers la o casă cu mulți copii. Câtă bucurie mi-au pricinuit copiii cu neorânduielile lor copilăreşti, care stricau ordinea lumească - adică Fiecare lucru să fie pus la locul lui. Dar tocmai aceasta este cea mai mare neorânduială, care îl oboseşte mult pe omul contemporan.

Mai demult nu existau cărți duhovniceşti, pentru a se folosi mamele din cititul lor. Astăzi, însă, există o grămadă de cărți patristice, o mulțime de traduceri, dar, din păcate, cele mai multe mame se ocupă sau cu lucruri de nimic, sau lucrează pentru a face față cheltuielilor.

Este mai bine ca mama să se ocupe de educația copiilor, decât să se preocupe în mod exagerat de menajul casei, de lucrurile neînsuflețite. Să le vorbească despre Hristos, să le citească viețile sfinților şi o dată cu aceasta să se ocupe şi de curățirea sufletului ei, pentru a străluci duhovniceşte. Viața duhovnicească a mamei va ajuta fără zgomot şi sufletele copiilor ei. Astfel şi copiii ei vor trăi bucuroşi şi ea va fi fericită, deoarece îl are pe Hristos înlăuntrul ei. Dacă mama nu are timp să rostească nici măcar un "Sfinte Dumnezeule...", atunci cum se vor sfinți copiii?

Părinte, dar atunci când mama are mulți copii şi multe treburi de făcut?

Atunci când mama face treburi în casă, nu se poate ruga în acelaşi timp? Pe mine mama mea m-a învățat să rostesc rugăciunea lui Iisus. Atunci când noi, ca nişte copii ce eram, făceam vreo neorânduială şi era gata să se mânie, o auzeam spunând: "Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă!". Când băga pâinea în cuptor, spunea: "în numele lui Hristos şi al Maicii Domnului". Iar când frământa şi gătea, rostea mereu rugăciunea. în felul acesta se sfințea şi ea, se sfințeau şi pâinea şi mâncarea, se sfințeau şi cei care le mâncau.

Câte mame care au avut viață sfântă, nu au avut şi copii sfințiți! Iată, aşa a fost şi mama Stareţului Hagi-Gheorghe. Chiar şi laptele acestei mame binecuvântate, pe care îl sugea Gavriil - numele de botez al Stareţului Hagi-Gheorghe - era ascetic. Ea a dobândit doi copii, după care a trăit cu soțul ei în curăție şi dragoste frăţească. încă de mică avea duh ascetic, pentru că avea o soră călugăriță, pustnică, pe care o cerceta adeseori, mergând la ea chiar şi cu copiii ei. Tatăl lui Gavriil a fost şi el un om evlavios şi se ocupa cu negoțul şi de aceea cea mai multă vreme o petrecea în călătorii. Iar acesta a fost un prilej pentru mama Stareţului să trăiască simplu, să nu "se îngrijească şi să se silească la multe", să-l ia şi pe copil la privegherile pe care le făcea împreună cu alte femei, fie în peşteri, fie în bisericuțele din afara satului. De aceea a ajuns el la o măsură atât de mare de sfințenie.

Evlavia mamei are mare însemnătate. Dacă mama are smerenie, frică de Dumnezeu, toate lucrurile din casă merg bine. Cunosc mame tinere ale căror fețe strălucesc, deşi nu au fost ajutate de nicăieri. După copii îmi dau seama în ce stare duhovnicească se află mamele lor.

CAPITOLUL 3 *Responsabilitatea părinţ ilor pentru educaţ ia copiilor*

Părinții să-lşi încredințeze copiii lui Dumnezeu

Dumnezeu a dat primilor zidiți, lui Adam şi Evei, marea binecuvântare de a deveni împreună-creatori cu El. în continuare părinții, bunicii, etc. sunt şi ei împreună-creatori cu Dumnezeu, pentru că dăruiesc trupul.

Dumnezeu, într-un anumit fel, este obligat să se intereseze de copii. Atunci când copilul se botează, Dumnezeu îi pune la dispoziție un înger pentru a- apăra. Aşadar copilul este ocrotit de Dumnezeu, de îngerul păzitor şi de părinții lui. îngerul păzitor este întotdeauna lângă el şi îl ajută. Cu cât creşte copilul, cu atât părinții sunt eliberați de responsabilități. Dacă părinții mor, atunci Dumnezeu de sus şi de aproape, precum şi îngerul păzitor de aproape, continuă să-l ocrotească necontenit pe copil.

Părinții trebuie să-i ajute duhovniceşte pe copiii lor încă de când sunt mici, pentru că atunci metehnele lor sunt mici şi uşor se pot tăia. Sunt precum cartoful proaspăt, care se cojeşte uşor, atunci când îl razi puțin. Căci dacă se va învechi trebuie să iei cuțitul pentru a- curăța, iar dacă este şi puțin stricat, trebuie să tai mai în adânc. Atunci când copiii sunt ajutați de mici şi se umplu de Hristos, vor fi lângă El totdeauna. Şi chiar dacă ar devia puțin atunci când vor creşte, datorită vârstei sau a unei rele prietenii, pe urmă iarăşi se vor întoarce la El. Pentru că frica de Dumnezeu şi evlavia care au adăpat inimile lor încă din vârsta copilăriei nu este cu putință să fie uitate vreodată.

Apoi, în perioada adolescenței, care este vârsta cea mai grea, grija părinților pentru copiii lor este mai mare, până ce îi vor ține la şcoală şi îi vor căsători. Atunci părinții să facă tot ceea ce pot pentru a-i ajuta, iar ceea ce nu pot face, pentru că întrece puterile lor, să o încredințeze Atotputernicului Dumnezeu. Când părinții îşi încredințează copiii lor lui Dumnezeu, atunci El este obligat să-i ajute în lucrurile care nu se pot face omeneşte. Dacă, de pildă, copiii nu ascultă, să-i încredinţeze lui Dumnezeu, iar nu să caute diferite moduri de a-i constrânge. Mama să-i spună lui Dumnezeu: "Dumnezeul meu, copiii mei nu mă ascultă. Eu nu pot face nimic. Ai grijă Tu de ei!".

Alaltăieri, la priveghere mi-a făcut o deosebită impresie o mamă pe care o cunoşteam de multă vreme. A venit să ia binecuvântare. Dar văd că are cu ea numai pe copiii cei mai mari. "Unde sunt cei mici?" o întreb. "Acasă, Părinte, îmi răspunde. Fiind o zi aşa de mare am vrut să venim la priveghere şi m-am sfătuit cu soțul: «Deoarece mergem la priveghere şi nu la distracții, Dumnezeu va trimite un înger să-i păzească pe micuții noştri»". Rar mai întâlneşti astăzi o astfel de încredere în Dumnezeu, pentru că acum, aşa cum a dispărut încrederea copiilor în părinți, tot astfel a dispărut şi încrederea părinților în Dumnezeu. Şi auzi adeseori pe mulți părinți spunând: "De ce tocmai copilul nostru să apuce pe un drum rău? Doar noi mergem regulat la biserică". Şi aceasta se întâmplă pentru că părinții nu-I dau lui Hristos şurubelnița ca să le strângă puțin copiilor lor vreun şurub slăbit, ci vor să le facă ei singuri pe toate. Şi cu toate că există Dumneezeu, Care ocroteşte copiii, şi îngerul lor păzitor este mereu lângă ei, ocrotindu-i şi el la rândul său, părinții se nelinişteşc până se îmbolnăvesc. Şi deşi sunt oameni credincioşi, se comportă ca şi când nu ar exista Dumnezeu şi înger păzitor, împiedicând astfel intervenția dumnezeiască. în timp ce ar trebui să se smerească şi să ceară ajutor de la Dumnezeu şi atunci Bunul Dumnezeu le va ocroti copiii lor.

Renaşterea duhovnicească a copiilor

Părinte, pentru educația copiilor sunt răspunzători numai părinții?

Cea mai mare răspundere o au părinții, pentru că, potrivit cu educația ce o vor da copiilor lor, aceştia vor deveni clerici buni, dascăli buni, etc. şi vor ajuta şi ei la rândul lor atât pe copiii lor, cât şi pe ceilalți. Iar dintre părinți mama are răspundere mai mare pentru educația copiilor.

Dacă părinții, în perioada în care copilul este încă în pântecele mamei lui, se roagă, trăiesc duhovniceşte, copilul se va naşte sfințit. Iar în continuare, dacă îl vor ajuta duhovniceşte, va deveni un om sfințit şi va ajuta societatea, fie că va sluji în biserică, fie că va ajunge într-un post de răspundere, etc. Cu toții trebuie să-i ajutăm pe copii să devină oameni cinstiți şi astfel să rămână puțin aluat pentru generațiile viitoare. Pentru că acum, aşa cum merg lucrurile, este pe cale să dispară şi aluatul. Şi dacă va dispărea aluatul, ce se va întâmpla după aceea?

Părinții care nasc copii şi le dăruiesc trupul trebuie să contribuie, pe cât pot, şi la renaşterea lor duhovnicească. Pentru că omul, dacă nu renaşte duhovniceşte, va merge în iad. Apoi, ceea ce nu pot face ei înşişi pentru copiii lor, să o încredințeze dascălilor. De aceea şi biserica noastră spune: "Pe părinții şi învățătorii noştri". Există însă şi Părinți duhovniceşti, care deşi nu au copii, pot însă ajuta mai eficient la educația copiilor, pentru că lucrează la renaşterea lor duhovnicească.

Vreau să spun că toți trebuie să ajutăm, fiecare în felul său, cu exemplul său, pentru renaşterea duhovnicească a copiilor, astfel încât şi în această viață să trăiască în pace şi în cealaltă să meargă în Rai. Atunci când copiii vor deveni oameni duhovniceşti, nu vor mai trebui nici legi, nici alt mod de constrângere. *"Legea nu este pusă pentru cel drept",* ci pentru călcătorii de lege. Stăpânirea duhovnicească este mai presus decât stăpânirile omeneşti.

Exemplul părinților

Părinte, atunci când copilul nu ascultă şi se împotriveşte, cum trebuie să procedeze părinții?

Dacă nu ascultă copilul şi se comportă urât, înseamnă că există o pricină. Se poate ca el să fi văzut scene urâte, sau să fi auzit cuvinte murdare în casă sau în afara ei. Oricum, pe copii îi ajutăm în problemele duhovniceşti mai ales prin exemplul nostru şi nu prin constrângere. Iar cel mai mult îi ajută mama prin purtarea, prin ascultarea şi respectul ei față de soț.

Dacă în vreo problemă are o părere diferită față de cea a soțului, niciodată să nu şi-o exprime în fața copiilor, pentru ca să nu o folosească cel viclean, niciodată să nu strice încrederea copiilor în tatăl lor, ci, chiar şi atunci când el este vinovat, ea să-l îndreptățească.

Dacă, de pildă, acesta se poartă urât, să le spună copiilor- Tata este obosit, pentru că a lucrat toată noaptea ca să termine o treabă urgentă. Iar aceasta pentru voi o face".

Mulți părinți se *ceartă* în fața copiilor şi astfel le dau lecții urâte, iar sărmanii copii se întristează. După aceea, părinții, ca să-i mângâie, le fac toate hatârurile. Merge tatăl şi- ia pe copil cu binişorul: "Puiu' tatii, ce vrei să-lți cumpăr?". Merge apoi mama, să-l alinte şi ea un pic şi astfel copiii cresc mofturoşi şi pretențioşi. Iar după aceea, dacă părinții nu le pot da lucrul pe care copiii lor îl cer, aceştia îi amenință că se vor sinucide.

Şi văd cât de mult îi ajută pe copii exemplul bun al părinților. Astăzi au venit două fetițe - una să fi avut vreo trei ani, iar cealaltă patru - cu părinții lor, care erau foarte evlavioşi. Cât de mult m-am bucurat de ele! Erau ca nişte îngeraşi. Stăteau pe scaun şi-şi acopereau genunchii cu rochițele lor. Aveau o sfială, un respect. Şi toate acestea proveneau din comportamentul părinților. Când copiii îi văd pe părinții lor că au dragoste între ei, că se respectă unul pe altul, că se poartă cu bună cuviință, că se roagă, etc atunci ei le întipăresc pe acestea în sufletul lor. De aceea spun că cea mai bună moştenire pe care părinții o pot lăsa copiilor lor este evlavia lor.

Să fi văzut o fetiță din Australia câtă noblețe avea! Eram în Camberra. Văzusem pe ultimii oameni care veniseră acolo şi peste puțin trebuia să plecăm. Deodată văd că se opreşte o maşină şi din ea coboară o pereche cu fetița lor. "Părinte, bine că v-am prins!", îmi spun aceia. "Da, peste puțin timp vom pleca". "Părinte, îmi spune soțul, pe mine puteți să nu mă primiți, ci doar puțin pe soția mea, să se uşureze, deoarece este sensibilă. Am mers puțin mai deoparte cu acea femeie, ca să-lmi spună ce dorea. Fetița a venit şi ea în urma mamei ei. "Stai acolo, i-am spus, ca să vină mama ta". "Tu ai mamă?" mă întreabă fetița. "Nu am", îi răspund. Şi văd cum ochii ei se umplu de lacrimi. "Vrei să ți-o dau pe mama mea?" mă întreabă din nou. Atunci o întreb şi eu: "Dar tu ai bunic?". "Nu" îmi răspunde. "Vrei un bunic?". "Vreau. Dar cum doreşti?

Să stai tu acasă la noi, sau să venim noi acasă la tine?" mă întreabă. Câtă noblețe! Copil mic şi s-o jertfească pe mama ei! Şi să vedeți cum i-a copiat pe părinții ei. Şi tatăl ei avea multă noblețe. L-am îmbrățişat, l-am sărutat şi l-am felicitat. Câte binecuvântări nu i-am dat. Astfel de oameni mişcă şi pe omul cel mai împietrit la inimă, cu cât mai mult pe Dumnezeu.

Copiii trebuie să se sature de afecțiune şi dragoste în sânul familiei

Copilul are nevoie de multă dragoste şi afecțiune, precum şi de multă povățuire. Vrea să stai lângă el, să-lți spună problemele lui, să-l mângâi, să-l săruți. Atunci când copilul cel mic este câteodată neliniştit şi face zburdălnicii, dacă mama lui îl ia în brațe, îl mângâie şi- sărută, se linişteşte. Dacă de mic copil se satură de dragoste şi afecțiune, mai târziu va avea putere să înfrunte toate problemele vieții.

Astăzi însă, cei mai mulți copii îi văd pe părinții lor numai seara, pentru puțin timp, şi astfel nu se satură de dragoste. De multe ori părinți care sunt învățători sau medici şi se ocupă la serviciul lor cu copiii, atunci când se întorc acasă nu mai au afecțiune şi pentru copiii lor. Sunt obosiți, căci li s-a terminat bateria. Pe de o parte, tatăl se întinde în fotoliu, ia ziarul ca să citească ceva şi nu se ocupă deloc de copil, pe care, deşi se apropie de el, îl alungă, în loc să-i vorbească şi să-l mângâie. Iar pe de altă parte, mama se duce să pregătească ceva de mâncare, neavând nici ea timp să se ocupe de copii şi astfel sărmanii copii cresc lipsiți de dragoste. Sau vezi unele cadre militare, care, fiind obişnuite să dea pedepse severe soldaților atunci când nu se supun, vor să

impună şi în familie disciplina militară şi astfel se poartă aspru cu copiii lor sau chiar le dau şi câte o palmă pentru lucruri neînsemnate. La fel şi unii judecători nu arată dragoste şi afecţiune faţă de copiii lor, ci atunci când aceştia fac vreo poznă deschid şi acasă proces. De aceea aceşti copii vor avea mai târziu probleme psihologice.

Suferința copiilor din pricina părinților

Părinte, o mamă ne-a întrebat ce să facă cu fiica ei care o huleşte pe Maica Domnului.

Să cerceteze de unde provine răul. Uneori, în astfel de cazuri părinţii sunt de vină. Atunci când ei înşişi nu se comportă cum trebuie, nu-i ajută pe copii şi astfel aceia vorbesc cu obrăznicie. în aceste cazuri primesc o înrâurire diavolească şi reacţionează urât. Alteori părinţii cred că îi vor face buni pe copiii lor cu sila. Dar intră şi egoismul la mijloc şi le vorbesc copiilor cu înverşunare, în timp ce întotdeauna ar trebui să
se poarte cu ei cu multă bunătate.

Astăzi o femeie m-a scos din sărite. Avea un copilaş pe care îl bătea fără milă. De frică, tremura tot sărmanul. Nu putea vorbi, căci îşi zdruncinase nervii. "Are diavol", i-au spus unii, iar ea îl lăsa flămând pe copil, chipurile să fugă diavolii. "Nu-i dau să mănânce, îmi spune, pentru a pleca diavolul din el". "Bre, femeie, eşti în toate minţile?" îi spun. "Dă-i copilului să mănânce. Caută să-lti izgoneşti diavolii din tine. Tu eşti pricina schilodirii copilului. Copilul nu are diavol, ci tremură pentru că se teme de tine că-l baţi mereu. „Îl împărtăşeşti regulat?". "Nu" îmi răspunde. Înţelege-te cu ea dacă poţi.

Părinte, oare nu din pricină că uneori copilul înjură spun că are diavol?

Înjură? Când mama îl zoreşte pe copil până îl sufocă, atunci nu ştie nici el ce mai face. Îndrăcită este mama lui, iar nu copilul.

Oricum vom vedea lucruri surprinzătoare în Ziua Judecăţii. În vremea idolatriei mamele îşi ardeau copiii înaintea statuii lui Moloh[16], pentru a lua parte astfel la doxologia adusă în cinstea acestui zeu[17]. Dacă ar fi cunoscut ele pe adevăratul Dumnezeu ce jertfe nu ar fi făcut! Aceste mame vor avea circumstanţe atenuante în Ziua Judecăţii, deoarece au fost atrase cu înşelăciune la acest păcat. Însă mamele de astăzi, cu nepăsarea pe care o au faţă de copiii lor, ce circumstanţe atenuante vor avea? Acestora le va spune Dumnezeu: "Aţi cunoscut pe adevăratul Dumnezeu, v-ati botezat, ati auzit şi aţi învăţat atâtea lucruri, însuşi Dumnezeu S-a răstignit ca să vă mântuiască, dar voi ce aţi făcut? Vă venea greu chiar şi numai să vă duceţi copiii la biserică să-i împărtăşiţi. Acele femei credeau că Moloh este adevăratul Dumnezeu şi de aceea îi aduceau ca jertfă chiar şi pe copiii lor. Dar voi ce aţi făcut?".

Greşelile părinţilor le plătesc copiii. Unii părinţi îşi distrug copiii, însă Dumnezeu nu este nedrept, ci are o deosebită dragoste faţă de copiii nedreptăţiţi din lumea aceasta, fie de către părinţi, fie de către alţi oameni. Atunci când din pricina părinţilor copilul o ia pe un drum strâmb, Dumnezeu nu- va lăsa, pentru că i se justifică ajutorul dumnezeiesc. El va rândui astfel lucrurile încât să-l ajute. Iată, vedem pe unii tineri, dar şi pe unii bătrâni,

cum la un moment dat fac dintr-odată o întoarcere spre bine. Îmi aduc aminte de o astfel de împrejurare. Într-o familie cu doi copii, tatăl, mama şi fiica erau atei. Băiatul se încurcase mai întâi cu marxismul, dar acesta nu l-a satisfăcut. S-a dus apoi şi la hinduişti, dar nici hinduismul nu i-a plăcut şi, în cele din urmă, a venit în Sfântul Munte. Venea adeseori la mine la Colibă, dar mergea şi la alte chilii. Iar părinţii lui, în tot acest răstimp, se rugau pentru el, zicând: "Hristoase al meu. Maica Domnului, păziţi-ne copilul!". După ce a stat o bucată de vreme în Sfântul Munte şi oarecum şi-a revenit şi s-a întărit duhovniceşte, s-a întors acasă - pentru că nu era pentru monahism - şi i-a ajutat duhovniceşte pe tatăl şi pe mama sa. Acum îl văd pe tatăl său stând la priveghere în strana cea dintâi. La biserică citeşte psalmul Vecerniei, iar acasă citeşte Vecernia, Pavecerniţa şi Paraclisul. Cum le-a rânduit Dumnezeu! Diavolul a vrut să facă rău, dar Dumnezeu a iconomisit astfel lucrurile, încât i-a adus pe calea cea bună.

Şi pe fată, Părinte?

Şi ea vine încet-încet, căci Dumnezeu îi dă prilejuri de întoarcere.

Părinte, unii părinţi care încep să trăiască duhovniceşte la o vârstă înaintată, se mâhnesc pentru că nu au dat o educaţie creştinească copiilor lor atunci când erau mici.

Dacă au pocăinţă sinceră şi-L roagă pe Dumnezeu ca să-i ajute pe copiii lor, atunci El va face ceva pentru ei, le va arunca vreun colac de salvare, pentru a se izbăvi din furtuna în care se află. Şi chiar dacă nu-i vor ajuta oamenii, se poate ca un lucru pe care îl vor vedea să-i ajute să facă o întoarcere bună. Să ştiţi că aceşti părinţi au avut de mici o dispoziţie bună, dar nu au fost ajutaţi de familia lor şi de aceea sunt îndreptăţiţi să primească ajutorul dumnezeiesc.

Părinte, există copii care trăiesc duhovniceşte, dar întâmpină multe greutăţi de la părinţii lor, care sunt indiferenţi.

De aceşti copii Dumnezeu se îngrijeşte mai mult decât de ceilalţi care au părinţi ce trăiesc duhovniceşte, aşa precum se îngrijeşte şi de cei orfani.

Înrâuririle pe care le primesc copiii de la cei din jur

Părinte, de la ce vârstă încep copiii să fie influenţaţi de către cei din jur?

Copiii îi copiază pe părinţi încă din leagăn. Imită ceea ce fac cei mari şi le înregistrează pe toate în "caseta" lor goală. De aceea părinţii trebuie să se nevoiască să-lşi taie patimile lor. Indiferent dacă unele le-au moştenit de la proprii lor părinţi, ei vor da socoteală lui Dumnezeu, nu numai pentru că nu s-au nevoit să le taie, ci şi pentru că le transmit copiilor lor.

Părinte, cum se face că doi fraţi, care au primit de mici aceeaşi educaţie în familie, nu seamănă deloc între ei?

Adeseori copilul primeşte multe înrâuriri de la cei din afara familiei. Dar atunci când va creşte, dacă are intenţie bună, Dumnezeu îl va lumina mai mult pentru a înţelege înrâuririle negative pe care le-a primit şi pentru a se nevoi să le lepede.

Astăzi există în lume multă răutate. Vor să-i distrugă pe copii de mici. în loc să-i

frâneze de la rău până vor ajunge mari, îi împiedică de a face binele. Apoi sărmanii, după ce cad în păcat şi se chinuiesc, vor să se ridice, dar nu ştiu cum. Pentru că de vor apuca pe povârnişul cel dulce, cu greu se mai pot opri. Vin la mine la Colibă tineri de douăzeci şi cinci, douăzeci şi şapte de ani, care consumă droguri, şi cer sărmanii ajutor. S-a întâmplat odată să ajut unul-doi tineri să facă întoarcerea cea bună, iar acum îl aduc pe prietenul lor şi prietenul prietenului lor ca să-i ajut. Ţi se sfâşie inima de durere. Un *tânăr,* sărmanul, consuma droguri puternice şi se netrebnicise cu totul. Mâinile şi dinţii îi erau în ultimul hal. După aceea s-a lăsat de ele şi a ajutat şi pe alţi tineri. Avea cândva în jur de cincisprezece tineri în anturajul său şi fiecare spunea: "Sunt al lui cutare". Adică îl aveau de "stareţ", însă mulţi din tinerii aceştia au ajuns în prăpastie, îşi fac injecţii, îşi vând sângele, etc. Se distrug şi pe ei înşişi şi părinţii. Şi uită-te, tatăl moare de comoţie cerebrală, mama de inimă sau de ficat...

Dragostea dintre fraţi

Părinţii trebuie să cultive dragostea dintre fraţi şi atunci când vor să-l ajute pe cel mai slab, să pregătească terenul, luând consimţământul fratelui mai puternic. Adică să-l ajute să înţeleagă că, într-adevăr, fratele lui are nevoie de sprijin. Dreptatea este a lui Dumnezeu şi trebuie să se împartă în mod egal, atât celui mai mare, cât şi celui mai mic. Celui mai mare cu respect, iar celui mai mic cu dragoste, fără a vătăma pe vreunul. Lucrul acesta se arată şi în Deuteronom[18]. Dacă, de pildă, este vinovat cel mare, vom îndreptăţi pe cel mic, însă fără să-l mustram pe cel mare în faţa celui mai mic, ci să discutăm cu el separat, astfel încât să-l facem să-lşi înţeleagă greşeala.

Părinte, cum se poate înfrunta invidia care apare de obicei la fraţii cei mai mari faţă de cei mai mici?

Invidia este o patimă. Însă atunci când copilaşul este de trei ani, iar mama lui îl *alăptează* pe frăţiorul lui nou-născut, este oarecum îndreptăţit să-l invidieze, deoarece cu puţin timp mai înainte el era alăptat. Îl vede pe frăţiorul lui în braţele mamei sale şi spune: "Până ieri mama m-a avut în braţe, iar acum m-a dat deoparte". Dar dacă are bunică, are cine să-l mângâie.

Când însă copilul ajunge la vârsta de patru ani, trebuie să invidieze mai puţin. Iar când ajunge la şase ani, mama lui trebuie să-i spună: "Acum eşti ditamai flăcăul. Care mamă mai poartă în braţe un copil atât de *mare?".* Dacă îl va ajuta pe copil să înfrunte astfel situaţiile, atunci el îşi va aduce aminte de mama lui numai atunci când există un motiv. Dar a o ţine pe mama lui mereu de fustă este un lucru bolnăvicios.

Anturajele îi influenţează foarte mult pe copii

Părinte, cum se face că un tânăr care de mic a trăit duhovniceşte şi a avut mărime de suflet ajunge în situaţia de a apuca pe căi cu totul greşite?

Să nu judecăm, că sunt mulţi factori care influenţează. Copiii care trăiesc lumeşte, fără luare aminte, sunt mustraţi de conştiinţă atunci când văd pe copiii care duc o viaţă curată, duhovnicească şi de aceea vor să-i atragă şi pe ei. Odată doi copii mergeau pe

un drum. Unul dintre ei la un moment dat s-a împiedicat şi a căzut într-o groapă cu noroi, murdărindu-se din cap până în picioare. După ce au mai mers puțin, cel murdar a îmbrâncit pe prietenul său într-o altă groapă, ca să se murdărească şi acela, deoarece se simțea stânjenit ca el să fie murdar, iar celălalt curat.

Anturajele îi influențează mult pe copii. Atunci când eram mic aveam sădită în firea mea dragostea. Când împreună cu frații mei plecam undeva cu catârii, căutam să-i pun *călare, iar* pe cel mai mic îl luam în spate. Odată, când un frate de al meu a omorât o păsărică, m-am mâhnit foarte mult şi l-am certat. Am luat apoi păsărică şi am îngropat-o plângând. în acea vreme mă împrietenisem cu copii de vârsta mea. Mergeam în pădure, ne rugam, citeam Viețile Sfinților şi posteam. De la un timp însă mamele lor au început să nu-i mai lase să vină cu mine. "Nu faceți prietenie cu acesta, le spuneau, că o să vă chinuiască". Şi astfel m-au lăsat singur. Apoi au început să-lşi bată joc de mine, să mă poreclească "călugărul" şi să-lmi facă viața un chin. Ajunsesem la un moment dat să nu mai pot suferi bătaia de joc. Atunci am spus şi eu: "Voi merge să mă joc cu copiii mai mari". Am început aşadar să mă împrietenesc cu acei copii. Am găsit nişte gumă şi mi-am făcut o praştie. Mai întâi trăgeam cu praştia la o țintă. Apoi am luat alice şi am devenit cel mai bun țintaş. Odată am tras într-o păsărică, şi văzând-o moartă mi-am revenit. Am aruncat şi praştia şi alicele. "Tu plângeai atunci când fratele tău a omorât o păsărică, mi-am spus, şi l-ai certat, dar tu unde ai ajuns? Acum omori păsări, dar încet-încet vei ajunge să ucizi şi animale". Şi într-adevăr, dacă aş fi continuat astfel aş fi ajuns să vânez animale şi după aceea chiar le-aş fi jupuit.

De la o astfel de sensibilitate sufletească la ce fel de răutate poate ajunge cineva, dacă nu ia aminte şi este atras în anturaje rele! În timp ce prieteniile bune ajută mult. Dumnezeu i-a umplut pe oameni cu diferite harisme. Iar omul, aşa cum vede strâmbătura celorlalți, tot astfel poate vedea şi virtutea lor şi să-i imite.

Ajutorarea copiilor

În casă este absolut necesar să existe o atmosferă de dragoste şi pace. De fiecare dată când copilul va primi în familie puțină dragoste, dar la un moment dat va aluneca puțin, se va întoarce, deoarece va vedea că nu poate afla dragoste în altă parte, ci numai fățărnicie. Dar atunci când îşi va aduce aminte de scenele urâte din familie, certuri şi neînțelegeri, cum îl va trage inima să se mai întoarcă?

Părinte, ce trebuie să facă părinții atunci când copilul pleacă de acasă?

Să încerce să păstreze o cât de mică legătură cu el, astfel încât atunci când îşi va reveni, să se poată întoarce acasă. să-i vorbească cu bunătate, să-i creeze probleme de conştiință pentru a- ajuta. Dacă, de pildă, copilul umblă noaptea, atunci mama lui să-i spună: "Copilaşul meu, ascultă-mă puțin! Dacă tu ai fi fost în locul meu şi copiii tăi s-ar fi întors acasă noaptea târziu, nu te-ai fi neliniştit?".

Chiar şi cea mai gravă cădere a copiilor nu trebuie să-i ducă la deznădejde pe părinți, pentru că în vremurile noastre păcatul a devenit modă. Să aibă întotdeauna în vedere şi următorul lucru: copiii din ziua de azi vor avea şi unele circumstanțe atenuante pentru neoranduielile pe care le fac. Flota şapte la purtare din vremea de astăzi are valoarea lui zece, lui "foarte bine" din vremea noastră. Fireşte, părinții vor încerca să-i ajute pe copiii

lor, însă fără a se nelinişti peste măsură, deoarece mai târziu le va veni mintea la cap. Acum se poate ca ei să nu-şi dea seama de ce este bine, pentru că mintea lor nu s-a maturizat încă, ci le este tulbure. Mu au limpezimea minții pentru a distinge primejdia prin care trec şi vătămarea ireparabilă pe care o pot suferi.

Este bine ca părinții să arate copilului lor că se mâhnesc pentru neoranduielile pe care le face şi să se roage pentru el, iar nu să-l zorească. Rugăciunea care se face cu durere aduce rezultate eficiente. Dacă şi după aceasta copilul va face vreo greşală gravă, atunci părinții să intervină, dar cu grijă. însă de nu este serioasă, să o treacă puțin cu vederea, pentru a nu- irita pe copil şi astfel să-i înrăutățească situația sa, îndepărtându- cu totul de ei. Să se roage lui Hristos şi Maicii Domnului să-l ocrotească.

Rugăciunea părinților, dar mai ales a mamei, deoarece se face din inimă şi cu durere, este repede auzită. Atunci când eram în Schitul Ivirului, a venit la mine un tânăr. Era plecat de la părinți şi umbla prin Halkidiki. Aici s-a lipit de un grup de închinători care veneau în Sfântul Munte şi astfel a venit şi el împreună cu aceia. Era ateu, hulitor şi foarte obraznic. Avea o inteligență diavolească şi nu credea în nimic. îi înjura pe toți, mici şi mari. L-am luat cu binişorul şi l-am adus cât de cât pe calea cea bună. L-am şi tuns chiar, pentru că avea părul lung. "Ascultă, îi spun, ai o mamă binecuvântată. Rugăciunile ei te-au adus aici". "Da, Părinte, îmi spune acela. Umblam prin Halkidiki şi nici eu nu mi-am dat seama cum am ajuns aici". "Dacă va afla mama *ta că ai* venit aici în Sfântul Munte, şi te va mai vedea şi tuns, foarte mult se va bucura". "Dar de unde ştii, Părinte? Într-adevăr, se va bucura mult mama mea atunci când mă va vedea aşa schimbat". Dumnezeu l-a împins când dintr-o parte, când din alta până ce l-a dus la "meşter". Câtă rugăciune trebuie să fi făcut sărmana lui mamă.

Certarea şi lauda copilului

Părinții trebuie să ia aminte să nu-i certe pe copiii lor seara, pentru că în timpul nopții ei nu au cum să-lşi risipească mâhnirea, iar întunecimea nopții o înnegreşte şi mai mult. Încep să se gândească cum să se împotrivească, caută diferite soluții, intră la mijloc şi diavolul şi astfel pot ajunge şi la deznădejde. în timpul zilei, chiar de ar spune copiii: "O să fac asta şi asta", atunci când sunt certați, însă ieşind afară din casă vor uita cele plănuite de ei şi astfel li se risipeşte mâhnirea.

Părinte, bătaia ajută pe copii să se îndrepte?

Pe cât se poate părinții să o evite. Să încerce cu bunătate şi cu răbdare să-l facă pe copil să înțeleagă că ceea ce face nu este corect, numai când copilul este mic şi nu înțelege că ceea ce vrea să facă este primejdios, numai atunci îl ajută, căci primind o palmă va ține minte să nu mai facă altădată. Frica de a nu mai primi cumva vreo palmă i se face copilului ca o frână care îl protejează. Atunci când eram mic mă ruşinam mai mult de mama mea decât de tatăl meu.

Amândoi mă iubeau şi îmi voiau binele. însă fiecare mă ajuta în felul său. Tatăl meu era aspru. Atunci când făceam vreo neorânduială, ca nişte copii ce eram, ne dădea câte o palmă. Pe mine când mă bătea, mă potoleam puțin, dar trecându-mi durerea, uitam şi de bătaie şi de sfaturile lui. Şi aceasta o făcea nu

pentru că nu mă iubea, ci din dragoste mă bătea. Mi-aduc aminte că odată - eram cam de trei ani - tatăl meu mi-a dat o palmă de m-a zvârlit cât colo. Ce se întâmplase? Alături de casa noastră era o casă părăsită. Proprietarii ei plecaseră în America şi casa se dărâmase, în curtea ei era un smochin ale cărui ramuri ajungeau până în drum. Era vară şi smochinul era încărcat de roade. în timp ce mă jucam cu alţi copii, vine un vecin şi mă ridică în sus ca să-i iau câteva smochine, pentru că el nu ajungea până la ele. I-am rupt vreo cinci-şase, iar el mi-a dat înapoi două. Atunci când tatăl meu a aflat despre aceasta, s-a mâniat foarte tare. Mi-a dat o palmă atât de puternică, încât am început să plâng. Mama, care era de fată, s-a întors spre el şi i-a spus: "De ce- loveşti pe copil? Ce ştie el? Este un copil. Cum poţi suferi să-l auzi plângând?". "Dacă ar fi plâns atunci când l-a ridicat acela să ia smochine, nu ar mai plânge acum, a spus tatăl meu. Dar se vede că a vrut şi el să mănânce câteva smochine. De aceea lasă-l să plângă acum". Cum aş fi îndrăznit să mai fac a doua oară. Şi mama îmi vedea poznele mele şi se mâhnea, dar avea o nobleţe sufletească, deoarece, atunci când făceam vreo poznă, îşi întorcea capul în cealaltă parte şi se făcea că nu mă vede, ca să nu mă mâhnească. Dar mie, acest comportament al mamei îmi sfâşia inima. "Ia te uită, îmi spuneam, eu am făcut o poznă atât de mare, iar mama nu numai că nu mă bate, ci se face că nici nu mă vede! Altădată n-o să mai fac. Cum aş putea să o mai mâhnesc din nou?". Cu acest comportament al ei, mama mă ajuta mai mult decât mi-ar fi dat palme. Eu însă nu profitam de aceasta, ca să spun: "Ei, acum mama nu mă vede, hai să fac o poznă şi mai mare". În timp ce tatăl meu de îndată ce făceam ceva, tac! îmi dădea o palmă. Vezi, amândoi mă iubeau, dar ceea ce mă îndrepta mai mult era purtarea nobilă a mamei mele.

Părinte, unii copii însă sunt foarte obraznici: strigă, aleargă, pricinuiesc pagube. Cum să evite părinţii bătaia în astfel de cazuri?

Ascultă, nu sunt vinovaţi copiii, deoarece ei, pentru a creşte normal, au nevoie de curte ca să se poată juca. Acum, sărmanii, sunt închişi în blocuri şi sunt constrânşi, nu pot alerga liberi, nu se pot juca, nu se pot bucura. Părinţii nu trebuie să se mâhnească atunci când copilul lor este vioi, căci un astfel de copil are multă energie înlăuntrul său şi poate spori mult în viaţă dacă o pune în valoare.

Constrângerea nu-i ajută pe copii

Unii părinţi îi constrâng peste măsură pe copiii lor şi mai ales în fata străinilor. Se comportă de parcă ar avea un catâr, pe care îl bat cu varga ca să meargă drept înainte. Ţin şi frâiele în mână şi îi spun: "Să mergi liber!". Apoi aceşti copii ajung până acolo încât îi lovesc pe părinţii lor. Astăzi a venit o mamă cu copilul ei - un cogeamite flăcău - care era bolnav. "Părinte, ce să fac? mă întreabă. Copilul meu nu mănâncă şi nici măcar nu vrea să ne mai vadă". I-am spus ce să facă, dar aceea iarăşi mă întreabă: "Părinte, ce să fac?".

Părinte, nu cumva nu a înţeles ce i-aţi spus?

Cum nu a înţeles? I-am spus aşa: "Eu nici un ceas nu aş putea sta cu tine, cum dar să mai poată sta copilul tău? L-ai înnebunit!". Tiu! îmi spune. Eu îmi iubesc copilul". "Cum îl iubeşti de vreme ce nu se odihneşte lângă tine? Vrea să plece de acasă,

deoarece îşi doreşte un alt mediu. Când se află departe de voi, copilul se simte foarte bine. Faptul că nu vă vrea arată că şi voi sunteți de vină. Nu- mai iritați. îl nenoroceşti pe copil aşa cum te porți cu el. Poartă-te cu el cu bunătate şi răbdare". După ce i-am spus toate acestea, mă întreabă din nou: "Ce să fac, Părinte, că nu ne vrea copilul?". Cum să te poți înțelege cu ea? Copilul să fie sănătos, iar ea să-l considere nătâng. în cazul acesta mama suferă de vătămare de minte.

Prin constrângere părinții nu-i ajută pe copii, ci îi sufocă. Mereu le spun: "Să nu faci aceasta!", "Să nu faci aceea!", "Lucrul acesta să-l faci aşa", etc. însă trebuie să tragă frâiele astfel încât să nu se rupă. să-i mustre cu bunătate pe copii ca să-i aducă pe calea cea bună, iar nu să creeze prăpastie între ei. Să facă ceea ce face un grădinar bun atunci când plantează un copăcel: îl leagă uşor cu o sforicică de un țăruş, ca să nu se strâmbe şi să se rupă atunci când îl apleacă vântul într-o parte şi alta. Îl împrejmuieşte cu un gărduț şi în acelaşi timp îl udă şi- păzeşte de capre până îi cresc ramurile. Căci de- rod caprele nu mai este bun de nimic, pentru că nici rod nu face şi nici umbră nu tine. Numai atunci când îi cresc ramurile, grădinarul îi scoate gărduțul, iar copacul rodeşte şi la umbra lui se pot odihni şi caprele şi oile şi oamenii.

Însă părinții, de multe ori, dintr-o grijă exagerată, vor să-l lege pe copil cu sârmă, în timp ce ar trebui să-l lege uşor, ca să nu- rănească. Ar trebui să încerce să-i ajute pe copii printr-o purtare nobilă, purtare care cultivă mărinimia în sufletele lor, astfel încât să simtă binele ca pe o necesitate. Să le explice ceea ce este bine, pe cât se poate cu bunătate, cu dragoste şi cu durere în suflet. Mi-aduc aminte de o mamă căreia, atunci când îi vedea pe copilaşii ei făcând vreo poznă, ochii i se umpleau de lacrimi din pricina durerii şi spunea: Nu aşa, copilaşul meu cel scump". Şi astfel prin pilda vieții ei i-a învățat pe copii să se nevoiască cu bucurie pentru a scăpa de ispitele vieții şi a nu se tulbura uşor în fata unei greutăți, ci a o înfrunta cu rugăciune şi încredere în Dumnezeu.

Astăzi, şi cei mici şi cei mari trăiesc în lume ca într-un spital de nebuni, de aceea este trebuință de multă răbdare şi rugăciune. O mulțime de copii suferă comoții cerebrale. Şi aceasta deoarece părinții întorc puțin mai mult dacât trebuie ceasul, care este deja puțin stricat, şi astfel arcul se rupe. Este trebuință de discernământ, deoarece un copil are trebuință de mai multă răsucire, altul de mai puțină. Sărmanii copii sunt expuşi la toate curentele. Când aud în diferite întruniri: "nu-i respectați pe părinți", "nu respectați nimic", iar mamele încearcă să-i constrângă, atunci reacționează urât.

De aceea le spun mamelor să se zorească pe ele însele în rugăciune, iar nu să-i zorească pe copii. Dacă mama spune copilului mereu "nu", chiar şi pentru lucruri mici, iar uneori şi pe nedrept, atunci când va Fi vorba despre ceva serios, ca, de pildă, când copilul vrea să arunce benzină în foc, nu va asculta şi va face ceea ce şi-a pus în minte, pătimind astfel o mare vătămare. Copilul nu înțelege că înăuntrul lui "nu" se ascunde dragoste. Iar când creşte puțin mai mare, intră la mijloc egoismul şi se împotriveşte atunci când i se face vreo observație, spunând: "Nu mai sunt mic, ca să se poarte astfel cu mine". De aceea părinții trebuie să-l facă pe copil să înțeleagă că, precum luau aminte ca el să nu se ardă atunci când era mic, astfel trebuie să facă şi acum, când s-a mărit, căci există un alt fel de foc. Iar copilul trebuie să ia aminte să nu dea drepturi diavolului, ci să-şi păstreze harul Sfântului Botez.

Dragostea fără discernământ şi exagerată a părinţilor

Părinte, o mamă îşi poate vătăma copilul din pricina dragostei fără discernământ?

Desigur că poate. Atunci când, de pildă, o mamă îşi vede copilaşul că încearcă să meargă dar nu poate şi pentru aceasta îl poartă mereu în braţe spunând: "Sărmanul copil, nu poate umbla", în loc să-l ţină puţin de mânuţă. În felul acesta cum va putea învăţa copilul să meargă? Desigur mama este mânată de dragoste pentru copil dar îi face rău prin multa ei purtare de grijă. Am cunoscut un tată al cărui fiu terminase serviciul militar, şi pe care îl mai ţinea de mână pentru a- duce la frizer. "L-am adus pe fiul meu să-l tunzi. Cât vrei şi când o să termini, ca să vin să-l iau?". Îl nenorocise pe copil.

Dragostea trebuie frânată cu discernământ. Dragostea adevărată este lipsită de interes, nu are în ea eul personal, ci are cumpătare. Iar aceasta este absolut necesară pentru ca dragostea cea multă a femeii să nu se irosească fără rost. Odată a venit la mine la Colibă un tânăr care era supărat pe părinţii lui. Sărmanii de ei aveau multă dragoste, dar nu ştiau cum să-l ajute. îmi spunea că părinţii lui îl constrâng, că nu-iubesc, etc. "Ascultă, îi spun, atunci când erai mic şi mama ta te îmbrăca cu o grămadă de haine, de ce oare o făcea? Ca să nu răceşti, sau ca să te sufoci? Fapta aceasta a mamei avea ascunsă în ea multă dragoste". Când, în cele din urmă, a înţeles cât de mult îl iubeau părinţii lui, a început să plângă. Mama lui avea multă dragoste, dar cu toate acestea nu l-a putut ajuta pe fiul ei, căci prin felul lor de a se purta cu el îl făceau să se împotrivească.

Mama, atunci când este nevoie, trebuie să se poarte şi cu severitate faţă de copil. Căci nu- ajută atunci când cu prea multă uşurinţă îi ţine partea, chipurile, ca să nu se mâhnească. în localitatea Adana era o văduvă care avea un copil - Ioan îl chema - şi pe care îl iubea foarte mult. Când a crescut puţin a dus la un cismar să înveţe acel meşteşug. Copilul a stat la acel meşter o săptămână, după care a plecat acasă şi i-a spus mamei sale: "Mamă, nu mai este nevoie să merg la cismărie, pentru că deja am învăţat meşteşugul!". "Dar când l-ai învăţat atât de repede?" l-a întrebat aceea. "Dacă vrei, îţi pot arăta şi ţie cum se fac papucii, îi spune copilul. Iată, aşa se taie talpa, aşa se pune pielea, şi călcâiul, aşa se prind în cuişoare...". Meşterul Iui era foarte bun şi a vrut să-l înveţe pe Ioan meşteşugul cismăriei deoarece era orfan. Când a văzut că a trecut o săptămână şi Ioan nu a mai apărut, s-a neliniştit gândindu-se că poate s-a îmbolnăvit şi s-a dus la mama lui să o întrebe ce face fiul ei. "Ce a păţit Ioan de nu a mai venit la lucru? Nu cumva este bolnav?". Tiu, a răspuns aceea, este bine". "Atunci de ce nu a mai venit la atelier?". "Dar ce să mai vină? Ionel al meu a învăţat deja meşteşugul". "Cum l-a învăţat numai în câteva zile?", o întrebă meşterul. "Uite, îi spune mama lui, ia pielea, o pune pe un calapod, o prinde în cuie, îi pune şi călcâiul, apoi îl scoate şi e gata papucul". Meşterul a început să râdă, a salutat-o şi a plecat. Când s-a întors la atelier, ucenicii lui l-au întrebat: "Meştere, ce face Ioan?". "Este foarte bine, le răspunse acela. A învăţat deja cismăria, şi nu numai el, ci chiar şi mama lui".

Acest fel de purtare o văd la mulţi părinţi. Ei cred că îşi iubesc copiii, dar mai degrabă îi distrug prin felul cum se poartă cu ei. Când o mamă, să presupunem, din dragostea exagerată îşi sărută copilul şi spune: "în toată lumea nu mai există un copil ca al meu", atunci îi cultivă mândria şi bolnăvicioasa încredere în sine.

După aceea copilul nu mai ascultă de părinți deoarece îşi închipuie că le ştie pe toate.

Părinții trebuie să-i ajute pe copiii lor încă de la o vârstă mică să-lşi asume răspunderea pentru ei înşişi. Să facă în sânul familiei anumite treburi uşoare şi să nu le aştepte pe toate de-a gata. Căci altfel vor întâmpina multe greutăți atunci când vor creşte mari. Un meşter a lucrat din greu şi şi-a crescut copiii. Aceia însă toată ziua umblau prin sat. Apoi s-au căsătorit, dar şi atunci le aşteptau pe toate de la tatăl lor. Atunci când tatăl lor le-a spus că a venit timpul ca ei să-lşi caute singuri de casele lor, copiii i-au spus: "Bine, tată, tu nu ne-ai lăsat atunci când eram mici şi ne laşi acum când suntem mari şi avem atâtea obligații?".

Împărțirea averii

Părinții care au posibilități materiale au şi datoria să se îngrijească de viitorul copiilor lor. Fireşte, cel mai bine este să le dea o educație bună, apoi să-i poarte la studii sau să-i trimită să învețe un oarecare meşteşug, pentru a putea trăi şi apoi să-lşi poată asigura o căsuță, etc. în 1924 când familia noastră a venit în Grecia din Farasa Capadochiei, atunci cu schimbul de populații, tatăl meu, ca primar al satului, s-a îngrijit să-i aranjeze pe toți consătenii noştri. Familia noastră a lăsat-o la urmă. Mai târziu frații mei mai mari i s-au plâns: "Tată, te-ai îngrijit de toți, dar la noi nu te-ai gândit". Dacă cineva este singur, din râvnă pentru Dumnezeu, din noblețe, le poate da pe toate şi să nu-i pese de sine, dar, dacă are familie, trebuie să se gândească şi la familia lui. Desigur, părinții nu trebuie să se grăbească să le dea copiilor lor cele pe care le au, toate odată, pentru că ei sunt fără experiență şi se pot avânta la cheltuieli necumpătate, căci viața contemporană le oferă bunuri nenumărate. După aceea le va fi milă de ei, dar nu vor mai avea cu ce să-i ajute. De asemenea, părinții trebuie să ia aminte ca pe copilul care este mai slab să-l ajute materialiceşte mai mult, dar şi mai mult moralieşte, pentru ca acesta să nu intre în panică din cauza nereuşitei lui în viață. Dar să caute să-i căpătuiască cu discernământ şi dragoste pe toți copiii lor, pentru a nu se răci dragostea dintre ei.

Rar găseşti familii unite, care trăiesc duhovniceşte, şi frați care nu se ceartă pentru pământ şi avere şi nu aleargă la judecătorii. Am cunoscut o familie cu şapte membri. Părinții aveau nişte podoabe de aur. După moartea lor, copiii au hotărât să le ia fratele care i-a îngrijit. Dar acela însă, văzând că sora lor are familie mare şi are mai multă nevoie, i le-a dat aceleia. Aceea însă le-a dat unui alt frate de-al lor, iar acela la altul şi, în cele din urmă, au ajuns din nou la primul. Adică s-a întâmplat exact cum au făcut acei părinți despre care citim în Pateric. La urmă, nici acela nu a vrut să le țină şi le-a dat la o biserică.

PARTEA A TREIA

COPIII ŞI DATORIILE LOR

«Binecuvântarea părinților este cea mai mare moştenire pentru copii. De aceea ei trebuie să se îngrijească să o dobândească».

CAPITOLUL 1 *Copiii - bucuriile şi greutățile lor*

Copiii mici

Părinte, am observat că pruncii zâmbesc în timpul Sfintei Liturghii.

Asta nu o fac numai în timpul Sfintei Liturghii. Pruncii sunt într-o permanentă legătură cu Dumnezeu, deoarece nu au griji. Ce a spus Hristos despre ei? *"îngerii lor în ceruri pururea văd fata Tatălui Meu, Care este în ceruri"'.* Copiii mici au comuniune cu Dumnezeu şi cu îngerul lor păzitor, care este mereu lângă ei. în somnul lor uneori râd, alteori plâng, pentru că văd diferite lucruri. Deseori îl văd pe îngerul lor păzitor, care îi mângâie, îi prinde de mânute, iar aceştia râd, alteori văd pe diavolul sub diferite chipuri urâte şi plâng.

Dar de ce se apropie diavolul de prunci?

Aceasta îi ajută să caute protecția mamei. Căci de nu ar exista această frică, pruncii nu ar simți nevoia să alerge în brațele mamei lor. Pe toate le îngăduie Dumnezeu pentru binele nostru.

Cele pe care copiii le văd atunci când sunt mici, le mai tin minte când cresc mari?

Nu, le uită. Dacă ar tine minte copilul de câte ori l-a văzut pe îngerul său păzitor, ar cădea în mândrie.

De aceea, le uită atunci când creşte mare. Dumnezeu în toate lucrează cu înțelepciune.

Pruncii văd aceste lucruri după botez sau înainte?

Desigur că după botez.

Părinte, un copil nebotezat se poate închina la Sfintele Moaşte?

De ce să nu poată? El poate fi chiar şi binecuvântat cu Sfintele Moaşte. Astăzi am văzut un copil ca un îngeraş. "Unde îti sunt aripioarele?" l-am întrebat, dar nu a ştiut ce să-lmi răspundă. La Colibă, atunci când vine primăvara şi înfloresc copacii, pun bomboane pe ramurile arbuştilor de lângă gardul chiliei, şi le spun copiilor care vin la mine: "Mergeți şi luați bomboane din copaci, pentru că de va ploua, se vor topi". Unii copii mai inteligenți îşi dau seama că le-am pus eu şi râd, alții cred că le-am plantat, iar alții stau pe gânduri. Copiii mici au nevoie şi de puțină însorire.

Dar puneți multe bomboane, Părinte?

Da, de ce nu? Dulciurile cele bune nu le dau celor mari, ci le țin pentru copiii de la Atoniadă. Pentru cei mari am numai rahat. Iată, aseară am plantat aici nişte bomboane şi ciocolată, iar astăzi au răsărit. Le-ați văzut? Timpul a fost bun, pământul afânat, pentru că a fost săpat bine, şi îndată au răsărit[3]. Să vedeți ce grădină de flori o să vă

fac! Nu va mai trebui să cumpărăm bomboane şi ciocolată pentru copii. Ce? Nu putem avea şi noi producţia noastră?

Părinte, câţiva închinători au văzut ciocolatele pe care le-aţi pus în pământ, pentru că se vedea ambalajul lor ieşit în afară, şi s-au mirat, spunând: "Un copil mic trebuie să le fi pus acolo".

Nu le-ai spus că le-a pus un copil mare?

Îngerul păzitor ocroteşte copiii

Părinte, de ce Dumnezeu îi dă fiecărui om câte un înger păzitor, de vreme ce El însuşi ne poate ocroti?

Faptul că Dumnezeu rânduieşte fiecăruia înger păzitor arată grija deosebită a lui Dumnezeu pentru făptura Sa, şi trebuie să-i fim recunoscători pentru aceasta. Îngerii ocrotesc în mod deosebit pe copiii cei mici şi încă cu câtă grijă îi păzesc! Odată doi copii se jucau pe un drum. Unul dintre ei a luat o piatră în mână şi a vrut să-l lovească pe celălalt în cap. Acela însă nu vedea ce vrea să facă prietenul său. Dar în ultima clipă se vede că îngerul său l-a făcut să vadă ceva, a sărit într-o parte şi piatra nu l-a lovit. Altădată o mamă a luat împreună cu ea la ogor pe pruncul ei. După ce l-a alăptat, l-a pus în leagăn, şi s-a dus să lucreze. După putină vreme s-a întors la copil şi s-a înspăimântat de cele pe care le-a văzut. Copilul ţinea în mână un şarpe şi se uita la el. Ce se întâmplase? După ce l-a alăptat pe copil, rămăsese puţin lapte în jurul gurii lui. Un şarpe mirosind laptele s-a dus şi a început să-l lingă, iar copilul l-a prins cu mânută sa şi nu-i dădea drumul. Văzând mama acestea a început să strige. Copilul speriindu-se a dat drumul şarpelui şi acesta a fugit. Dumnezeu îi păzeşte pe copii.

Părinte, atunci de ce mulţi copii suferă de boli, etc?

Dumnezeu ştie ce-i foloseşte fiecăruia şi de aceea îi dă cele ce i se potrivesc. Nu-i dă omului ceva care să nu-i folosească. Vede, de pildă, că mai mult ne va folosi dacă ne va da vreun cusur, sau vreo neputinţă trupească, decât dacă ne va proteja să nu ne lovim şi astfel să rămânem cu vreo invaliditate.

Botezul

Părinte, ce se va întâmpla cu locuitorii din Epirul de Nord atunci când vor muri, deoarece sunt nebotezati?

Cei mai mulţi dintre ei au fost botezaţi cu aşa numitul "botez al aerului". Există şi infirmiere care

Provincie grecească trecută în componenţa statului albanez după cel de-al doilea război mondial.

În cazuri de prigoană, moarte grabnică, etc. copiii nou-născuţi sunt botezaţi, în lipsa preotului, numai prin rostirea formulei de botez şi însemnarea pruncului cu semnul Sfintei

Cruci. Botează pruncii cu acest fel de botez. O infirmieră a botezat un copil într-un lighean cu apă. Se gândea că acest fel de botez este mai bun decât cel al aerului. Dumnezeu a văzut intenția ei cea bună şi a luat în considerare cele făcute de ea. Dacă ati şti cât de mult har au cei de curând botezați! Odată am cunoscut că între trei sute cincizeci de persoane se afla o femeie de curând botezată. Când am întrebat cine este acea femeie, mi-au răspuns că este o turcoaică care abia se botezase. Fata ei strălucea. Pe lângă ea ceilalți semănau cu nişte barbari.

Părinte, este corect ca la botez pruncilor să se dea două nume?

Dacă din această pricină ajung să se certe şi chiar să se despartă, să le dea şi trei nume. Cu toate că numele frumoase de sfinți, oamenii de astăzi le-au făcut... Viky, Bebe, Mimi....

Părinte, o mamă şi-a pierdut copilul în luna a cincea şi acum este mâhnită, deoarece copilul s-a născut mort şi nici măcar botezul aerului nu i-au putut face.

Dacă nu a fost vinovată ea, atunci să aibă încredere în mila lui Dumnezeu, căci El are socoteala Lui cu toți aceşti copilaşi.

Părinte, mama mea mi-a spus că frățiorul meu a murit la câteva ore după ce s-a născut şi nu a apucat să-l boteze. I-am spus să-l întrebe pe duhovnicul ei despre aceasta.

Dacă a vrut să-l boteze, dar nu a apucat, are circumstanțe atenuante. Vezi altele fac avorturi şi îşi omoară copiii şi nu le pasă. Noi nu ştim judecățile lui Dumnezeu. Ar fi fost un păcat greu dacă din nepăsare nu l-ar fi botezat pe copil şi ar fi murit astfel. Tu ai privit problema aceasta prin prisma rațiunii. Iar aceasta este teologia raționalismului. Odată am spus unor creştini despre un copil din Epirul de Nord, care a fost botezat de trei ori. Odată bunica, altădată bunicul şi a treia oară mama copilului, dar fiecare în ascuns de ceilalți. Atunci sare unul şi spune: "Aceasta este anti-canonic". "Măi creştine, dar oare acest copil a fost botezat canonic de trei ori? Nu, ci acest copil a fost binecuvântat de trei ori".

Părinte, Dumnezeu iconomiseşte ca oamenii să vadă în somn pe rudele lor adormite şi să vorbească cu ele, pentru a se întări în credință şi în pocăință?

Da. Dar oare nu v-am povestit acea întâmplare? Un monah din Sfântul Munte era dintr-un sat care se afla pe teritoriul bulgar, în care erau mulți oameni nebotezați. Acela mi-a spus că atunci când era încă mirean a văzut în somn pe nepoțelul său, care murise cu puțin timp mai înainte şi care se afla acum în afara unei grădini frumoase şi plângea. în grădină se aflau mulți copilaşi care se jucau bucuroşi. "De ce nu mergi şi tu înăuntru?", l-a întrebat. "Cum să intru de vreme ce sunt nebotezat?" a răspuns el. După acest vis, acela a mers de îndată şi s-a botezat, după care i-a povestit preotului cele pe care le-a văzut în somn. Astfel a rânduit Dumnezeu ca să înțeleagă şi ceilalți cât de mare este vrednicia Botezului. După aceea, toți din acel sat au început să-şi boteze copiii.

Adică conform rânduielilor bisericeşti.

Părinte, există părinți care au numai cununia civilă şi vor să-şi boteze copiii. Este îngăduit aceasta?

De ce să nu fie îngăduit? De altfel cu ce sunt vinovați sărmanii copilaşi? Faptul că aceşti părinți vor să-şi boteze copiii arată că mai au ceva bun înlăuntrul lor, nu sunt cu

totul nepăsători. Se vede că undeva au încurcat treburile. Dacă vrea cineva să-i ajute pe unii ca aceştia, mai întâi trebuie să vadă pentru care motiv nu au făcut cununia religioasă şi după aceea de ce vor să-lşi boteze copiii.

Părinte, o monahie care a botezat un copil atunci când era în lume, în afară de rugăciunea pe care o face pentru el, trebuie să-i trimită şi daruri, aşa cum se obişnuieşte?

Acum, că s-a făcut monahie, este slobozită de astfel de lucruri. Dacă vor părinții monahiei să-i trimită daruri, o pot face. Monahul va ajuta numai cu rugăciunea.

Adică numai dacă părinții se vor hotărî singuri să facă aceasta?

Da, să nu-i oblige monahia. Să facă rugăciune pentru ca Dumnezeu să-i lumineze. în orice caz naşul are o mare răspundere. Odată părinții mei au făgăduit unei familii cunoscute că cineva din familia noastră le va boteza un copil de al lor. Atunci când a sosit vremea botezului, toți ai casei noastre lipseau şi mi-au spus să-l botez eu. Pe atunci aveam doar şaisprezece ani şi nu voiam să-l botez, pentru că îmi dădeam seama de răspunderea pe care o luam asupra mea. Mă aflam într-o situație dificilă. În cele din urmă m-am rugat: "Dumnezeul meu, dacă acesta va deveni un om lipsiți de dragostea părinților lor, pentru că au izbutit să-l facă pe Dumnezeu Tată al lor încă din această viață şi în acelaşi timp şi-au depus în Casa de Economii a lui Dumnezeu dragostea părinților lor de care au fost lipsiți şi care se măreşte prin adăugare de dobândă.

Dar şi în această viață Bunul Dumnezeu îi va ajutabun ia de la mine toți anii şi dă-i lui, iar dacă va deveni rău, ia- acum când este îngeraş". Şi astfel l-am botezat şi l-am numit Pavel. Dar după o săptămână a murit. Şi astfel acum se află în cer în siguranță.

Copiii orfani

Părinte, dacă tatăl unor copii a murit, este bine pentru ei să-l vadă mort?

Este mai bine să nu- vadă. Vezi, dacă unui om mare încerci să-i spui cu grijă despre moartea vreunui apropiat de al său, cu cât mai mult copiilor.

Dar până la ce vârstă să le ascundem aceasta?

Depinde şi de ce fel de copil este.

La mormântul lui îi putem duce?

Da, la mormânt îi pot duce şi le pot spune: "Tatăl vostru a plecat de aici în cer. Dacă sunteți cuminți, va veni din cer să vă vadă". Mi-aduc aminte că atunci când a murit bunica mea, părinții mei m-au dus la casa unor cunoscuți ca să nu văd înmormântarea şi să nu aflu că a murit. îmi găseau tot felul de jocuri ca să mă distrez. Eu râdeam, iar aceia plângeau. Când m-am întors acasă întrebam: "Unde este bunica?". "O să vină", îmi răspundeau. Eu o aşteptam pe bunica, dar după câtva timp am aflat că murise. Nu-i ajută pe copii să vadă moarte pe persoanele lor iubite.

Părinte, copiii mici sunt mult mai îndurerați atunci când le moare mama.

Da, copiii suferă mai mult atunci când sunt lipsiți de mamă, decât atunci când le

lipseşte tatăl. Rar se întâmplă ca după moartea mamei, tatăl copiilor să le fie ca o mamă. însă aceşti copii se vor mângâia în Rai. Acolo vor primi multe bucurii pentru mâhnirea suferită aici. Un copil orfan va intra în Rai cu mai puţine "unităţi" precum şi cei de acelaşi neam din străinătate intră în facultate fără examene[7], pentru că sunt închişi într-o anumită lege. Adică pe copiii orfani îi cuprinde legea lui Dumnezeu şi vor intra în Rai cu mai puţină osteneală, în timp ce ceilalţi trebuie să se ostenească mult. Eu îi fericesc pe copiii care au fost pe aceşti copii, pentru că din clipa în care îi ia pe părinţii lor El este, într-un anumit fel, obligat să-i ocrotească. Ce spune proorocul David? *"Pe orfan şi pe văduvă va sprijinin.* Fireşte, Dumnezeu îi iubeşte mai mult şi are mai multă grijă de ei. Iar acestor copii Dmnezeu le dă mai multe drepturi în această viaţă decât altora. Dacă orfanul întoarce butonul spre bunătate, sporeşte foarte mult. Iar dacă va spune: "Eu am fost chinuit, lasă acum să-i chinuiesc şi eu pe alţii", se va distruge.

Părinte, faptul de a fi orfan are urmări neplăcute pentru toată viata omului?

Ce sunt cuvintele acestea pe care le spui? Se poate ca orfanii să fie puţin mai sfioşi, mai retraşi – nu au acea bucurie şi vioiciune pe care o au copiii care se hrănesc din belşug cu afecţiunea părintească – însă această sfială este ca o frână care îi ajută în această viaţă, dar în acelaşi timp învistiereşte şi în cealaltă. Şi crezi, oare, că Dumnezeu nu vede această sfială a lor şi nu-i va căpătui mai târziu? De aceea mai ales pe orfanul de mamă trebuie să-l îmbrăţişăm cu durere şi cu dragoste fierbinte, pentru a se încălzi şi a prinde mai întâi curaj, după care să-lşi deschidă inima. Iar atunci când are mărime de suflet, trebuie să-i frânăm bine marele lui entuziasm, ca nu cumva să pătimească ceva în încercarea lui de a-şi manifesta marea sa recunoştinţă. Sfântul Arsenie Capadocianul a crescut orfan şi de mamă şi de tată. Dacă nu ar fi înfruntat aceasta duhovniceşte, cu mărime de suflet, ar fi trebuit să fi fost un om chinuit, cu probleme psihologice. Dar ai văzut ce bărbăţie a avut şi ce nevoinţe a făcut? Şi ceea ce mă impresionează şi acum este faptul că şi oasele lui erau ca bumbacul, ca buretele. La dezgroparea sa, atunci când au scos moaştele lui, coastele şi vertebrele se sfărâmau atunci când le zgâriam puţin. Numai două vertebre, bazinul şi gamba piciorului erau oarecum mai tari. Cum a putut face atâtea călătorii pe jos, fiind atât de bolnăvicios? Păşea de parcă plutea. Aici poate vedea cineva puterea suprafirească pe care i-a dat-o Dumnezeu. Dacă Hristos a făcut lucruri atât de mari, oare de creşterea orfanilor nu va putea purta grijă?

Îngrădirea copiilor este necesară până la maturizarea lor

Copiii trebuie să simtă sfaturile ca pe o mare necesitate, mai ales în vârsta critică a adolescenţei, pentru a nu aluneca pe povârnişul cel dulce al plăcerilor lumeşti care umplu sufletul de nelinişte şi îl depărtează de Dumnezeu pentru veşnicie. Trebuie să intre în noima ascultării. Să înţeleagă că în ascultarea faţă de părinţi se ascunde interesul lor propriu şi astfel să asculte cu bucurie şi să se mişte liber în spaţiul duhovnicesc.

Vedeţi cum îngrădim libertatea copilului mic? Embrionul este îngrădit nouă luni în pântecele maicii lui. Pe noul-născut îl bagă în leagăn. Apoi, după cinci-şase luni îi pun şi gărduţ. Când creşte mai mare nu este lăsat singur afară, ca să nu se lovească sau să

cadă de pe vreo scară. Căci de va fi lăsat liber, va cădea şi va muri.

Toate acestea sunt absolut necesare pentru a creşte copilul în siguranţă. Se pare că îl lipsesc de libertate, dar fără aceste măsuri ar fi fost în primejdie să moară din prima clipă. Copiii însă nu înțeleg, nici atunci când sunt mici că au nevoie de îngrădire, dar nici atunci când cresc mai mari că au nevoie de altfel de îngrădire, şi pentru aceasta cer libertate. Dar ce fel de libertate poate fi aceasta? Libertate pentru a se schilodi? Însă prin libertatea aceasta ajung la distrugere. Copiii trebuie să înţeleagă că până la terminarea studiilor lor, până atunci când îşi vor lua diploma şi până când se vor maturiza şi vor ajunge oameni în toată firea, au trebuinţă de o oarecare îngrădire. Pentru că de se vor schilodi chiar şi numai o singură dată, se vor distruge. Trebuie să simtă îngrădirea ca pe o nevoie, ca pe o binecuvântare a lui Dumnezeu, şi astfel să fie recunoscători părinţilor lor pentru aceasta. Să înţeleagă că ceea ce fac părinţii o fac din dragoste, nici un tată sau vreo mamă nu şi-au îngrădit vreodată copilul din răutate, chiar dacă s-a purtat cu ei cu barbarie. Şi deşi părinţii îi constrâng puţin mai mult pe copii, totuşi în aceasta se ascunde multa lor dragoste. Şi o fac cu intenţie bună, ca ei să fie atenţi şi să nu fie expuşi la primejdii. Se poate ca un grădinar pentru mai multă siguranţă să lege cu sârmă copăcelul pe care îl plantează şi astfel să se rănească puţin, dar Bunul Dumnezeu, văzând că se răneşte coaja copăcelului, îi închide rana în scurtă vreme. Şi dacă Dumnezeu închide rana copăcelului, cu atât mai mult se va îngriji de făptura Sa. Adică dacă părinţii l-au strâns pe copil puţin mai mult şi s-a rănit puţin, oare nu- va vindeca Dumnezeu?

Iar copiii trebuie să discute cu părinţii lor şi să le spună gândurile. Aşa cum monahul în mănăstire are pe stareţul său, căruia îi spune gândurile sale şi astfel se uşurează, la fel şi copilul trebuie să aibă o apropiere sufletească de părinţii lui. în mod normal copilul trebuie să se mărturisească mai întâi mamei şi apoi duhovnicului. Deoarece, precum atunci când copilul se loveşte la picior părinţii merg împreună cu el la medic şi îl întreabă ce trebuie să facă pentru a se vindeca piciorul, tot astfel ei trebuie să ştie şi ce fel de probleme îl frământă pe copil, pentru a- ajuta. Dacă acesta îşi spune problemele sale sufleteşti numai la duhovnic, atunci cum vor putea părinţii să-l ajute, neştiind ce anume îl preocupă?

Dificultăţile copiilor în timpul studiilor

Unii copii care sunt ageri la minte au uneori probleme şi se chinuiesc. Ei vor să le aranjeze pe toate cu mintea lor şi vor să facă lucruri mai presus de puterile lor. Au o minte puternică, dar nu ştiu să pună frână. Fac experienţe cu ei înşişi, ca şi cum ar vrea să vadă cât rezistă, şi astfel se chinuiesc. Dacă se vor smeri, agerimea minţii lor îi va ajuta să sporească. în timp ce copiii care nu au această agerime a minţii nu întâmpină astfel de probleme, dar nici nu-şi fac probleme de conştiinţă în sensul cel bun.

Mulţi dintre studenţi, deşi au învăţat bine lecţiile, nu se duc să-lşi dea examenele pentru că se tem că nu vor scrie bine. Şi cu toate că ei ar putea face faţă cu uşurinţă examenelor, îşi creează ei înşişi, din pricina fricii, o stare de panică. Dar dacă ei ar spune cu smerenie: "Rugaţi-vă pentru mine ca să merg bine la examene, pentru că singur nu cred că o să reuşesc. Dar cu rugăciunile

voastre voi încerca", atunci, prin faptul că se smeresc, vor primi şi harul lui Dumnezeu şi iluminarea dumnezeiască. Pe lângă aceasta, înainte de a începe examenele să se roage Sfântului lor ocrotitor, iar acela îi va ajuta potrivit cu credința şi evlavia pe care o au.

Părinte, o fată care studiază în străinătate mi-a scris următoarele: "Îmi spune gândul că niciodată nu voi putea spori duhovniceşte”.

Bine, dar acel suflet tocmai în Europa s-a gândit să facă acest lucru? Acolo nu a mers să sporească duhovniceşte, nici ca să se închinovieze, ci să dobândească numai cele ce îi sunt necesare pentru profesia ei. Să încerce să-lşi păstreze starea duhovnicească pe care o are şi să nu caute acolo sporire duhovnicească. De altfel europenii sunt avansați în ştiințe şi nu în cele duhovniceşti. Să nu se silească pe sine mai mult decât poate şi să nu le dea prea mare importanță, nu merită ca cineva să-lşi lipească inima şi să sufere pentru acestea. Ci să considere şederea la studii numai ca pe un serviciu militar. În armată soldatul se osteneşte mult, şi uneori superiorii lui se poartă cu el foarte aspru, în timp ce acolo, la studii, oamenii se poartă cel puțin cu politețe, chiar dacă aceasta este numai exterioară şi fățarnică, rezultată din mentalitatea europeană. Prin urmare era firesc să întâlnească astfel de greutăți, pentru că şi în Grecia întâlnim lucruri asemănătoare, numai că în Grecia, ca țară ortodoxă cum este, cei care sunt interesați de sporirea lor duhovnicească pot găsi sprijin duhovnicesc. Cu puțină răbdare şi atenție vor trece greutățile. De vreme ce se află acolo, să folosească timpul liber pentru studiu şi rugăciune, ca să se hrănească şi duhovniceşte. Străduința pe care o va depune pentru studiile ei o va absorbi şi o va ajuta să se înstrăineze de orice gând rău sau ispită tinerească.

CAPITOLUL 2 *Respectul şi dragostea copiilor față de părinți*

Respectul copiilor față de părinți şi de cei mai mari

Copilul, atunci când este mic, nu face nimic, ci numai părinții lui din dragoste se îngrijesc de mâncarea, de îmbrăcămintea şi de celelalte ale lui. Şi chiar dacă uneori mai face câte o trebuşoară, asta nu înseamnă că prin ea răsplăteşte osteneala sau cheltuielile pe care le fac părinții lui pentru el. Dar atunci când copilul creşte şi nu înțelege cât de mult i-au oferit părinții lui, aceasta este foarte grav.

Mai demult părinții îl băteau pe copil, iar acela primea bătaia fără gânduri de împotrivire. De multe ori el nici nu-şi dădea seama pentru ce lua bătaie. Astăzi însă orice le-ai spune copiilor, ei îți răspund la toate cu "De ce?" şi îți vorbesc împotrivă. Nu au deloc simplitate, ci pe toate le trec prin sită. Dar harul dumnezeiesc nu vine astfel. Atunci când copilul nu- simte pe tatăl său ca tată şi nu primeşte certarea lui, este un copil fals. Unii copii, atunci când părinții lor le fac o mică observație, îndată spun: "O să-lmi tai venele". în situația aceasta ce să mai facă părinții cu ei? Cedează la toate mofturile lor şi în cele din urmă copiii se distrug.

Copilul trebuie să înțeleagă că, dacă uneori părinții lui îi mai dau câte o palmă, nu o fac din răutate, ci din dragoste, pentru a se îndrepta, a deveni mai bun şi a se bucura mai târziu. Moi, atunci când eram mici, fie că părinții noştri ne mângâiau, fie că ne băteau, fie că ne sărutau, pe toate le primeam cu bucurie, ne dădeam seama că pe toate le

făceau pentru binele nostru. Aveam mare încredere în ei. Uneori unul dintre noi era vinovat iar mama îl certa pe altul, pentru că nu apuca să facă judecată". însă vinovatul, văzând că a fost certat altul în locul său, spunea "eu am greşit", deoarece îl mustra conştiinţa şi astfel celălalt era îndreptăţit.

În familie copiii trebuie să aibă respect atât faţă de părinţi, cât şi faţă de cei mai mari. Să simtă respectul, supunerea şi recunoştinţa faţă de cel mai mare ca pe o necesitate. Iar cei mai mari să aibă dragoste faţă de cei mai mici, să-i ajute şi să-i ocrotească. Atunci când cel mai mic îl respectă pe cel mai mare, iar cel mai mare îl iubeşte pe cel mai mic, se *creează* o frumoasă atmosferă familială. Tatăl meu adeseori îmi spunea: "Să faci ascultare de fratele tău mai mare". Noi ştiam că tatăl nostru ne iubeşte pe toţi şi de aceea aveam multă îndrăzneală la el. însă faţă de fratele nostru mai mare, la care nu aflam dragostea tatălui nostru, făceam mai multă ascultare.

Atunci când soţii au dragoste între ei şi copiii au respect fată de părinţii lor, viaţa în familie este paşnică, merge ceas. într-o astfel de familie niciodată fiul cel mai mare nu spune mamei sale: "Mamă, te rog ca lucrul acesta să nu- mai faci!", sau: "De ce ai făcut aceasta astfel, iar pe cealaltă invers?", şi nici tatăl nu vorbeşte mamei în felul acesta. Cel mai mare poate face glume cu cel mai mic, ca să-l facă să se bucure, însă cel mic nu trebuie să dobândească îndrăzneală prin bucuria ce o simte din gluma celui mare. Atunci când eram la Mănăstirea Stomiu şi coboram câteodată să cumpăr diferite materiale, un copilaş a cărui casă era lângă drum, de îndată ce mă vedea, venea lângă mine, iar eu îi sărutam mâna. Mai apoi se obişnuise astfel, iar atunci când mă vedea alerga şi-mi dădea el singur mâna să i-o sărut, iar eu i-o sărutam. însă după o vreme părinţii lui mi-au spus: "Părinte, nu-i mai sărutaţi mâna, pentru că atunci când vede preoţi, aleargă la ei şi le întinde mâna ca să i-o sărute, iar dacă nu i-o sărută începe să plângă".

Dragostea copiilor faţă de părinţi după căsătoria lor

Bunul Dumnezeu a rânduit lucrurile în aşa fel încât cei doi soţi să se lege cu o astfel de dragoste, care să-i facă să-lşi părăsească chiar şi părinţii. Dacă nu ar exista această dragoste, nu s-ar putea întemeia nici o familie. Misiunea părinţilor se termină odată cu aranjarea fiilor lor. Dar şi după aceasta copiii lor le datorează mult respect şi numai acea dragoste care li se cuvine părinţilor. Piu vreau să spun prin aceasta că nu trebuie să-lşi iubească părinţii, ci mai întâi între ei să aibă multă dragoste şi apoi să-lşi iubească şi părinţii. Să se iubească între ei atât de mult, încât din belşugul dragostei lor să dea şi părinţilor lor, împreună cu tot respectul şi recunoştinţa cuvenită lor. Iar dragostea lor să fie nobilă, încât fiecare soţ să poarte grijă, cât poate de mult, de părinţii celuilalt.

În păstrarea unităţii familiei ajută foarte mult ca bărbatul să-lşi iubească femeia mai mult decât pe mama sa şi decât pe oricare altă rudă sau persoană iubită. Dragostea lui fată de părinţii săi să se canalizeze prin intermediul femeii sale. Fireşte că, acelaşi lucru trebuie să-l facă şi femeia.

Cunosc soţi care, la începutul căsniciei lor au avut probleme între ei, deoarece femeia sau bărbatul şi-a iubit mama cu o dragoste exagerată. Iar aceasta se datorează mărimii de suflet pe care o au; simt o mare recunoştinţă pentru mama lor. Dar încet-încet, după ce s-au legat între ei, a dispărut această problemă. Mu ar fi fost firesc dacă dintru

început s-ar fi iubit unul pe altul cu o astfel de dragoste care să fi covârşit dragostea fată de mamă.

Atunci când soțul îşi respectă părinții, aceasta îi face cinste, precum şi norei îi face cinste să-lşi respecte şi să-lşi iubească soacra, pentru că a născut pe bărbatul ei, a crescut şi, acum când este mare se bucură ea de el. Iar toate acestea se întipăresc în sufletele copiilor lor.

Atunci când se însoară fiul unei mame care până atunci a aflat multă uşurare din dragostea pe care acesta i-a arătat-o, aceasta este cuprinsă de sentimentul pe care îl are copilul cel mai mare atunci când vede în brațele mamei sale un prunc, căci bătrânii se fac din nou precum copiii. Vezi, dacă nu-şi taie cineva patimile atunci când este tânăr, cu cât creşte mai mare cu atât îi slăbeşte voința, iar patimile se măresc şi mai mult. Nora însă nu trebuie să ia lucrul acesta în nume de rău. Iar dacă va trebui să o îngrijească pe bătrâna ei soacră, să facă puțină răbdare, ca să nu-şi piardă răsplata ce i se adună pentru îngrijirea ce i-o arată. Dacă acum o va sluji cu răbdare, mai târziu, după ce va trece osteneala, se va bucura pentru binele ce l-a făcut.

Fireşte că şi soacra trebuie să-lşi iubească nurorile ca pe fiicele ei. Bunica mea - mama tatălui meu - o iubea pe mama mea mai mult decât pe tatăl meu. Atunci când s-au căsătorit frații mei, vecinele spuneau: "Să vezi ce o să se întâmple acum când vor veni nurorile...". Iar mama mea le întreba: De ce spuneți aceasta? Soacra mea mă iubeşte pe mine mai mult chiar decât pe fiica ei. Aşadar de ce să nu-mi iubesc şi eu astfel nurorile mele?". Şi într-adevăr, le iubea şi ea ca pe fiicele ei.

Bătrânețele îl smeresc pe om

Cât de mult se smereşte omul la bătrânețe! Bătrânii îşi pierd încet-încet puterile lor şi seamănă cu şoimii care au îmbătrânit. Atunci când şoimul îmbătrâneşte, îi cad penele şi aripile lui seamănă mai apoi cu un pieptene mare ce are mai mulți dinți rupți. Mi-aduc aminte că în Mănăstirea Filoteu era un proiestos" originar din Smirna, care în 1914 se dusese voluntar în Albania pentru a se răzbuna pe turcii care îi ucisesera tatăl. Odată a prins un turc şi a vrut să-l omoare. Dar acela i-a spus: "Religia noastră este neomenoasă. Ne porunceşte să omoram pe ceilalți. A voastră însă nu este aşa. Hristos vă spune să nu omorâți". Atât de mult l-au mişcat aceste cuvinte, încât de îndată ce le-a auzit şi-a aruncat puşca şi a plecat în Sfântul Munte să se facă călugăr. S-a făcut şi călugăr, a ajuns şi proiestos, dar spiritul de luptător din el nu l-a părăsit. îndeplinea toate ascultările şi avea atârnate de centura sa toate cheile de la magaziile mănăstirii. Nimeni nu îndrăznea să-i vorbească. Dacă vreun părinte uita să-l strige cu întreaga formulă de adresare: "Prea Cuvioase Părinte Spiridon", se făcea ca o fiară. Odată, în Postul Mare, au mers la mănăstire nişte tâlhari şi au cerut brânză. "Măi, mistreților, tocmai acum, în Postul Mare cereți brânză?" le-a spus şi i-a alungat. Altă dată părinții din mănăstire desfăcuseră policandrele bisericii pentru a le curăța. Tâlharii văzând că străluceau diferite bucăți din policandre au crezut că sunt din aur. Au mers deci şi le-au luat şi le-au pus în saci, după care au adunat toți catârii din împrejurimile mănăstirii, ca să le tran-sporte. De îndată ce Părintele Spiridon i-a zărit, i-a prins şi le-a golit sacii. "Măi neisprăviților, bronzuri sunt acestea, bronzuri ca şi voi!". Nu se temea deloc. însă la bătrânețele lui s-a îmbolnăvit şi s-a smerit. Părinții m-au pus să-l ajut puțin. Odată mi-a spus:

"Averchie[12], fă rugăciune, căci nu mă simt bine!". M-am ridicat şi am început să rostesc: "Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte pe robul Tău, Prea Cuviosul Spiridon". "Prostule, spune «pe Spiridon»!", mi-a strigat. Cât de mult îl smeriseră boala şi bătrâneţele! Însă atunci când era sănătos, ai fi îndrăznit oare să nu-i spui: "Prea Cuvioase Părinte Spiridon"?

Iată, şi tatăl meu la bătrâneţe a fost smerit de o muscă. într-o zi sora mea la găsit plângând. "Tată, ce ai păţit? îl întreabă. Nu cumva te-a supărat vreun nepoţel?". "Nu, nu, îi spune. Ce este omul?! Am încercat să omor o muscă cu pliciul şi nu am putut. Dădeam s-o lovesc, dar ea fugea. Atunci când eram tânăr, ocheam atât de bine, încât pe Ţeti[13] nu-i omoram, ci îi răneam numai şi astfel îi forţam să se predea. La vârsta de şaisprezece ani am rănit un leu şi m-am luptat apoi cu el, iar acum să nu pot omorî o muscă? Nimic nu este omul". Se simţea sărmanul un nimic, ca şi cum nu ar fi făcut nimic în viata sa.

Şi în Sfântul Munte la bolniţele mănăstirilor cât de mult se smeresc bătrâneii! Trec printr-a doua "tundere". Le scurtează părul, ca să nu se îngreuieze să-i spele cei ce îi slujesc. Le taie şi bărbile, pentru că le curge saliva şi mâncarea şi apoi cum să-i mai curețe? Aceasta este ultima "tundere". O tundere cu adevărat în smerenie.

Răsplata pentru îngrijirea bătrânilor

Cum a ajuns lumea de astăzi! În Farasa şi în Epir oamenii îngrijeau nu numai pe bătrânii lor, ci chiar şi animalele care îmbătrâneau. Nu vorbim de catâri, dar nici animalele a căror carne se mânca nu erau omorâte. Boii bătrâni, de pildă, cu care arau, erau îngrijiţi, pentru că oamenii spuneau: "Am mâncat pâine de pe urma lor". Adică animalele de muncă, care lucrau la ogor, aveau parte de bătrâneţi bune. Iar atunci oamenii nu aveau mijloacele pe care le au astăzi. Trebuiau să macine făina cu moara purtată cu mâna, s-o facă măruntă pentru a o putea mânca sărmanul animal. Dar lumea de astăzi a deviat. Nu se mai îngrijesc nici de oameni, darămite de animale.

Niciodată în viaţa mea nu m-am simţit atât de bine ca în acele puţine zile în care mi s-a poruncit să îngrijesc de un părinte bătrân. îngrijirea de bătrâni are mare răsplată. Mi-aduc aminte că se vorbea mai demult în Sfântul Munte despre un frate începător care avea un diavol înfricoşător. Acela fusese rânduit să îngrijească şase bătrâni la bolniţa unei mănăstiri. Acele vremuri erau grele, nu aveau înlesnirile de astăzi. Rufele murdare le punea pe un lemn şi le ducea în spate până la un jgheab care se afla departe şi acolo le spăla cu leşie. Slujind astfel bătrânilor, după puţină vreme s-a slobozit de acel diavol, iar apoi s-a făcut monah. Şi aceasta pentru că nu numai el se jertfea în ascultarea sa, ci şi bătrâneii îl binecuvântau mereu.

Multe perechi suportă cu greu greutăţile cu care se confruntă în familie din pricina capriciilor şi cârtirii bătrânilor pe care îi îngrijesc. Uită de neorânduielile, de nemulţumirile şi de ciudăţeniile pe care ei înşişi le-au făcut. Nu-şi mai aduc aminte că prin planşetele şi mofturile lor nu-i lăsau pe părinţii lor să se liniştească. De aceea Dumnezeu îngăduie ca şi ei să întâmpine aceste greutăţi, ca să plătească oarecum propriile lor neorânduieli. Acum este rândul lor să-i ajute şi să-i îngrijească cu recunoştinţă pe părinţii lor bătrâni, pentru jertfele pe care aceştia le-au făcut pentru ei atunci când erau copii. Toţi cei care nu simt această datorie faţă de părinţii lor vor fi judecaţi de Dumnezeu ca nişte nedrepţi şi nemulţumitori.

Şi văd că necazurile pe care le au mulţi mireni de multe ori se datorează faptului că părinţii lor sunt amărâţi din pricina lor. Familiile se chinuiesc deoarece nu îngrijesc pe bătrânii lor. Atunci când pe biata bătrână sau pe sărmanul bătrân îi duc şi îi părăsesc la azil, le mai iau încă şi averea şi nu-i lasă să se bucure de nepoţeii lor, ci îi fac să moară cu durere în suflet, ce binecuvântare vor mai primi apoi copiii lor? Astăzi o femeie bătrână mi-a spus că are patru băieţi căsătoriţi care locuiesc în acelaşi cartier, dar nu-i poate vedea deoarece odată le-a sfătuit pe nurorile ei, zicân-du-le: "Să aveţi dragoste intre voi şi să mergeţi la biserică". Auzind ele acestea s-au înfuriat peste măsură şi i-au spus: "Să nu mai calci vreodată în casele noastre!'. De cinci ani nu-şi mai văzuse copiii şi pentru aceasta plângea mereu sărmana. "Fă rugăciune, Părinte, mi-a spus, căci am şi nepoţei, pe care aş vrea să-i văd măcar în vis". Ei, ce fel de procopseală vor face copiii ei?

Şi, deşi bunica este pentru familie o mare binecuvântare, aceşti oameni nu înţeleg lucrul acesta. De obicei bărbatul este cel care cade primul la pat şi îl îngrijeşte femeia lui. După ce moare bărbatul, este foarte bine ca s-o ia copiii pe mama lor la ei acasă pentru a purta grijă de nepoţei şi a nu se simţi nefolositoare. în felul acesta şi ea se odihneşte şi soţii sunt ajutaţi. Pentru că mama, din pricina mulţimii treburilor ei, nu apucă să le dea copiilor ei afecţiunea şi dragostea ce le sunt absolut necesare. Aşadar pe acestea le dă bunica, deoarece vârsta aceasta este vârsta dragostei şi a afecţiunii. Şi uită-te, atunci când copilul face pozne bunica îl alintă, în timp ce mama lui îl ceartă. Astfel prin grija bunicii şi mama îşi face treburile ei, şi copiii au parte de mângâiere şi dragoste, dar şi bunica se odihneşte prin dragostea nepoţeilor.

Cel ce îngrijeşte de părinţii săi primeşte mare binecuvântare de la Dumnezeu. într-o zi un tânăr familist mi-a spus: "Părinte, mă gândesc ca la casa pe care vreau s-o construiesc să fac la parter două apartamente, pentru părinţii şi socrii mei". Ştiţi cât de mult m-a mişcat aceasta. Câte binecuvântări nu i-am dat! Mă mir cum de nu înţeleg aceasta soţii tineri. Cu câteva zile mai înainte a venit aici o femeie şi mi-a spus: "Mama mea, Părinte, are hemiplegie. M-am săturat, opt ani de zile s-o tot întorc de pe o parte pe alta". Auzi, fata să vorbească astfel despre mama ei?! "Da, îi spun, este foarte simplu. Voi face rugăciuni ca să zaci tu opt ani de hemiplegie, iar mama ta să se facă bine ca să te îngrijească". "Nu, nu, Părinte!" strigă aceea. "Atunci cel puţin patru ani, îi spun. Nu ti-e ruşine? Ce este mai de preferat? Să fie cineva sănătos, să nu- doară nimic, să slujească unui bolnav, să aibă şi răsplată de la Dumnezeu, sau să sufere, să nu-şi poată întoarce piciorul, să se smerească şi să te roage «adu-mi plosca», «întoarce-mă pe dreapta», «întoarce-mă pe cealaltă parte»?". Când a auzit acestea, şi-a mai revenit puţin.

Dacă s-ar pune copiii în situaţia părinţilor lor care au îmbătrânit sau dacă nora s-ar pune în situaţia soacrei ei şi s-ar gândi: "Voi îmbătrâni şi voi deveni şi eu într-o zi soacră. Oare îmi va plăcea ca nora mea să nu-mi dea nici o atenţie?", atunci nu vor exista astfel de probleme.

Binecuvântarea părinţilor

Binecuvântarea părinţilor este cea mai mare binecuvântare pentru copii. De aceea

copiii trebuie să se îngrijească să dobândească binecuvântarea lor. nu ai văzut până unde a ajuns Iacov pentru a lua binecuvântarea tatălui său? S-a înfăşurat până şi cu piei de oaie

Şi mai ales binecuvântarea mamei este un lucru mare. Cineva spunea: "Fiecare cuvânt al mamei mele este ca o liră de aur". Cât de mare impresie mi-a făcut cu câtva timp mai înainte o persoană din Joha-nnesburg[15]! în toamna trecută a venit la mine la Colibă şi mi-a spus: "Părinte, mama mea nu se simţea bine şi am venit s-o văd". Nu au trecut trei luni şi de Crăciun a venit din nou. "Cum de te afli din nou aici?" îl întreb. "Am aflat că mama mea iarăşi nu se simte bine şi am venit să-i sărut mâna, pentru că este în vârstă şi se poate să moară. Căci pentru mine cea mai mare avere este binecuvântarea mamei mele". Bărbat de şaizeci de ani a pornit din Johannesburg şi a venit în Grecia ca să sărute mâna mamei sale. Şi are o astfel de mărinimie încât acum se gândeşte să facă un azil mare de bătrâni pentru clerici, pe care să-l dăruiască Bisericii. Adică nu suferea să tină numai pentru el binecuvântările ce le primise de la mama sa. Pentru mine este medicament un astfel de suflet. Este ca şi cum m-aş afla în pustiul Sahara şi aş afla dintr-o dată putină apă. însă unii ca aceştia se pierd încet-încet.

-Un altul a venit într-o zi la Colibă plângând: "Părinte, mama mea m-a blestemat şi pentru aceasta în casă avem numai boli, mâhniri, iar serviciul nu-mi merge bine". "Cred că nici tu nu ai fost cum trebuie, îi spun. Mu se poate ca mama ta să te fi blestemat fără motiv". "Da, îmi spune, am fost şi eu...". "Să mergi şi să ceri iertare de la mama ta", îi spun. "Voi merge, Părinte, dar dati-mi binecuvântarea Sfinţiei Voastre". "Binecuvântarea mea o ai, i-am spus, dar să iei şi binecuvântarea mamei tale". însă este greu să obţin binecuvântarea ei", îmi spune. "Mergi, şi dacă nu ţi-o va da, să-i spui: «Mi-a spus un stareţ că şi tu vei da răspuns lui Dumnezeu»". S-a dus, iar mama lui l-a binecuvântat zicându-i: "Fiul meu, să ai binecuvântarea lui Avraam". După o vreme a venit în Sfântul Munte cu sucuri şi rahat. Era plin de bucurie. Copiii îi erau sănătoşi, iar serviciul îi mergea bine. Mereu lăcrima şi spunea: "Slavă lui Dumnezeu". Toată viaţa i s-a schimbat şi vorbea numai despre lucruri duhovniceşti. Dar cu atât mai mult va avea binecuvântarea lui Dumnezeu cel care dintru început îşi respectă părinţii.

PARTEA A PATRA
VIAŢA DUHOVNICEASCĂ

«Dacă cineva îl va iubi pe Dumnezeu, dacă va recunoaşte marea hui Jertfă şi facerile Lui de bine şi se va sili pe sine cu discernământ spre urmarea Sfinţilor, unul ca acesta repede se va sfinţi. Şi astfel ajunge să se smerească, să-lşi simtă ticăloşia sa şi marea sa nerecunoştinţa faţă de Dumnezeu»

CAPITOLUL 1 *Viaţa duhovnicească în familie*

Cu cât cârteşte cineva mai mult cu atât se distruge pe sine

Părinte, cui se datorează cârtirea şi cum poţi scăpa de ea?

Ea se datorează ticăloşiei omului şi este alungată cu doxologie. Cârtirea naşte cârtire, iar doxologia naşte doxologie. Când cineva nu cârteşte pentru o greutate pe care o întâmpină, ci slăveşte pe Dumnezeu, atunci diavolul plesneşte şi se duce la altul care cârteşte, pentru a-i încurca aceluia şi mai mult lucrurile. Pentru că, cu cât cârteşte cineva mai mult, cu atât se distruge pe sine.

Uneori ne fură aghiuţă şi ne face să nu ne mulţumească nimic, în timp ce te poţi bucura de toate duhovniceşte cu doxologie, primind astfel binecuvântarea lui Dumnezeu. Iată, cunosc pe cineva acolo în Sfântul Munte care, atunci când plouă şi îi spui «iarăşi plouă», începe: "Da, plouă mereu. O să putrezim de atâta umezeală". Dacă, după puţin timp se opreşte ploaia şi îi spui: "Ei, nu a plouat atât de mult", acela începe iarăşi: "Da, ploaie a fost asta? O să se usuce pământul". Şi nu se poate spune că nu este sănătos la minte, ci pur şi simplu s-a obişnuit să cârtească. Să fie om raţional şi să gândească astfel de neghiobii!

Cârtirea atrage blestemul. Este ca şi cum omul s-ar blestema pe sine însuşi, după care vine urgia lui Dumnezeu, în Epir am cunoscut doi ţărani. Unul era familist şi avea vreo două ogoraşe, şi întotdeauna pe toate le încredinţa lui Dumnezeu. Lucra cât putea, fără stres. "Voi face atât cât voi apuca" spunea. Uneori o parte de snopi de grâu ce rămâneau pe câmp putrezeau din pricina ploii pentru că nu apuca să le strângă, iar pe altele le împrăştia vântul. Dar pentru tot ce se întâmpla spunea: "Slavă Ţie, Dumnezeule!" şi toate îi mergeau bine. Celălalt avea multe terenuri, vaci, etc. şi nu avea nici copii. Dacă îl întrebai "Cum îţi merge?", răspundea: "Lasă-lmă, nu mă întreba!", niciodată nu spunea: "Slavă Ţie, Dumnezeule!", ci mereu cârtea. Şi să vedeţi ce i se întâmpla, uneori îi murea vaca, alteori pătimea altceva. Le avea pe toate, dar procopseală nu făcea.

De aceea spun că doxologia este un lucru mare. Depinde de noi să gustăm sau nu binecuvântările pe care ni le dă Dumnezeu. Dar cum să le gustăm, dacă atunci când Dumnezeu ne dă, de pildă, banane, noi ne gândim ce mâncare bună mănâncă cutare bogătaş? Câţi oameni nu mănâncă numai posmag, dar zi şi noapte slavoslovesc pe Dumnezeu şi se hrănesc cu dulceaţă cerească! Aceşti oameni dobândesc o sensibilitate duhovnicească şi cunosc mângâierile lui Dumnezeu. Dar noi nu le înţelegem pe acestea, deoarece inima noastră ni s-a învârtoşat şi nimic nu ne mai satisface. Nu înţelegem că fericirea o aflăm în veşnicie şi nu în deşertăciune.

Să-l punem pe Dumnezeu cărmuitor vieţii noastre

Părinte, de ce în Evanghelie Împărăţia lui Dumnezeu este asemănată cu grăuntele de muştar "care, când se seamănă în pământ este mai mic decât toate seminţele de pe pământ; dar după ce s-a semănat creşte şi se face mai mare decât toate legumele"?

Sămânţa de muştar este foarte mică, dar atunci când este semănată se face ca un arbust pe ale cărui ramuri stau chiar şi păsările. Cuvântul lui Dumnezeu se aseamănă cu sămânţa lui, pentru că de la un cuvânt evanghelic mic omul creşte duhovniceşte şi începe să înţeleagă tainele împărăţiei lui Dumnezeu.

Părinte, cum poate simţi cineva ceea ce spune Sfânta Scriptură: "Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru"?

Suflet binecuvântat, când în inima noastră se află o parte din bucuria Raiului, atunci "Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul nostru". Şi dimpotrivă, când avem în noi nelinişte şi mustrări de conştiință, atunci înlăuntrul nostru există o parte din iad. Este un lucru mare ca omul încă din această viață să simtă înlăuntrul său o parte din bucuria Raiului. Nu este greu să reuşim aceasta, dar, din păcate, egoismul nostru ne împiedică să dobândim această măreție duhovnicească.

Omul îşi poate face singur viata sa un rai dacă primeşte să-l chivernisească Dumnezeu ca un Părinte bun. Trebuie însă să aibă încredere în El, să nădăj-duiască în El pentru tot ceea ce întreprinde să facă şi să-l slăvească pentru toate. Şi să nu Fie cuprins de stres, căci acesta pricinuieşte o ruptură în suflet, îl paralizează. Atunci când omul caută împărăția cerurilor, toate celelalte vin de la sine. Evanghelia spune: "Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu"[3], dar "împărăția iui Dumnezeu se ia prin stăruință, şi cei ce se silesc o răpesc".

Oamenii de astăzi şi-au îngreuiat propria lor viață, deoarece nu se limitează la puține, ci aleargă mereu după bunuri materiale. însă cei care voiesc să trăiască o viață duhovnicească curată, mai întâi de toate trebuie să se mulțumească cu puține. Atunci când viața lor este simplificată şi fără multe griji, se vor elibera şi de duhul lumesc şi le va prisosi timp şi pentru cele duhovniceşti. Altfel se vor obosi încercând să meargă după cum este moda, îşi vor pierde pacea şi vor câştiga o mare nelinişte.

Şi văd că uneori unii oameni îşi fac propria lor viață o mucenicie. Astăzi am venit de la Uranopolis cu o persoană care m-a rugat să trec pe la casa lui. Şi fiindcă stăruia, nu am vrut să-i stric hatârul. De îndată ce am ajuns la uşa de la intrare a casei, îl văd că îşi scoate încălțămintea şi intră înăuntru mergând în vârful picioarelor. Ce ai pățit de mergi aşa?", îl întreb. "Nimic, Părinte, păşesc cu atenție, ca să nu stric parchetul". Ce să mai spui? Se chinuiesc fără motiv.

Durerea pentru aproapele ajută familia

Cu cât mai multe bunuri dobândesc oamenii de astăzi, cu atât mai multe probleme au. Nu mulțumesc nici lui Dumnezeu pentru facerile Lui de bine, şi nici nu văd nefericirea semenilor lor, pentru ca să facă vreo milostenie. Risipesc şi nu se gândesc la celălalt că nu are ce să mănânce. Cum să vină apoi harul lui Dumnezeu? Chiar şi familist să fie cineva, tot trebuie să taie de undeva şi să iconomisească ceva, pentru a face vreo milostenie. Să le spună femeii şi copiilor lui că în cutare loc există un bolnav părăsit, sau o familie săracă care are mare nevoie. Şi dacă nu are bani să le dea, atunci să le spună casnicilor săi: "Hai să le dăm cel puțin o carte creştinească, căci avem multe". Şi astfel dând celor ce au nevoie, îşi face bine atât sieşi, cât şi familiei sale.

Cât de lipsiți sunt sărmanii credincioşi în Rusia! Odată am dat unui preot rus o cutiuță de tămâie şi i-am spus: "Îți dau un dar sărac". "Ce, acesta este un dar sărac? mă întrebă. Tămâia noastră îți pricinuieşte numai tuse. Şi aici în Grecia cât de mult se chinuiesc refugiații! în Halkidiki am văzut pe un refugiat care lucra la aşezat plăci de marmură şi lua numai trei sute de drahme pe metru pătrat şi spunea: "Slavă Ție,Dumnezeule, că avem bani de pâine'. De aceea, atunci când un antreprenor de lucrări mi-a spus că se încarcă numai cu păcate din pricina lucrărilor pe care le face, eu i-am recomandat: "Dacă te vei încărca cu

aceşti refugiaţi şi îi vei iconomisi, te vei descărca de păcatele tale. Nu au nici măcar unde să locuiască. în comparaţie cu ei, tu eşti Onasis".

Pentru a ne putea pune în lucrare virtuţile, Dumnezeu îngăduie să existe bolnavi, săraci, etc. El îi poate iconomisi şi pe bolnavi şi pe săraci, dar atunci am fi cuprinşi de sentimentul fals că suntem virtuoşi. Am spune, de pildă, că suntem milostivi fără să fim, în timp ce astfel faptele noastre ne arată virtuţile ce le avem. Slavă lui Dumnezeu că mai există oameni care se jertfesc pentru semenii lor. Am cunoscut pe cineva care, de îndată ce s-a eliberat din armată, a primit să fie condamnat pe nedrept cu o pedeapsă mare pentru a izbăvi o familie. Nu s-a gândit nici la disprețul din partea lumii, nici la cariera sa.

Cu toate acestea, văd cum rânduieşte Dumnezeu lucrurile, astfel încât cel puţin unul din fiecare familie să aibă credinţă, evlavie şi astfel să fie ajutaţi şi ceilalţi. în Koniţa am cunoscut o familie care, în afara unei fete, era cu totul indiferentă faţă de Biserică. De îndată ce aceea auzea clopotul, arunca şortul, lăsa toate treburile baltă şi mergea la biserică. Chiar şi atunci când au venit germanii şi paraclisierul trăgea clopotul ca oamenii să fugă din case, aceasta mergea la biserică pentru vecernie. Era şi foarte compătimitoare, spre deosebire de părinţii ei care erau foarte zgârciţi. Tatăl ei, în loc să mănânce mâncare gătită, mânca o bucată de pâine uscată, după ce o înmuia în apă. Mama ei era încă şi mai zgârcită. Deşi copiii ei aveau funcţii mari şi avere multă, aceea căuta în sobă vreun cărbune aprins de la care să aprindă foc, ca să nu strice nici măcar un chibrit. Iar în loc de ibric avea o cutie de conserve. Pe atunci mă aflam la Mănăstirea Stomio, iar mama acelei fete după ce m-a cunoscut, a început să mă preţuiască foarte mult. Când fiica ei voia să ia vreun lucru din casă pentru a da unui sărac şi nu putea să-l scoată pe ascuns, îi spunea mamei sale: "Mamă, călugărul are nevoie de lucrul acesta". "Dă-i-l, dă-i-l!" îi spunea aceea. Numai când auzea că este pentru călugăr, mama ei nu se împotrivea. Dar şi în timpul ocupaţiei germane ea îi ajuta în ascuns pe cei săraci. Cu multă băgare de seamă scotea grâu din magazia lor, îl căra în spate până la moară, îl măcina, iar făina o împărţea familiilor sărace. Odată mama ei a prins-o şi numai ea ştie ce a tras. Atunci a făgăduit spunând: "Dumnezeul meu, ajută-mă să găsesc ceva de lucru, şi toţi banii pe care îi voi câştiga, îi voi da milostenie". Şi chiar a doua zi au angajat-o la o fundaţie. Să fi văzut ce bucurie a avut atunci! Şi astfel şi-a putut ţine făgăduinţa ei. Căci nu şi-a cumpărat pentru sine din salariul ei nici măcar o pereche de ciorapi, ci pe toate le dădea milostenie. Câţi nu spun acum: "Dumnezeu s-o ierte"? în cele din urmă Dumnezeu, pentru milosteniile fetei, a iconomisit-o şi pe mama ei.

Lucrarea virtuţii în familie

Părinte, cum poate un familist să se exerseze în lucrarea virtuţii?

Dumnezeu ne dă prilejuri de a practica virtuţile. Dar mulţi, deşi cer de la Dumnezeu să le dea astfel de prilejuri, murmură atunci când întâmpină vreo greutate. Uneori, de pildă. Bunul Dumnezeu din nesfârşita Sa dragoste, voind să-l deprindă pe bărbat cu smerenia şi ascultarea, îşi retrage harul de la femeia lui, care începe să devină capricioasă şi să se poarte cu asprime. Atunci bărbatul trebuie să se bucure şi să mulţumească lui Dumnezeu pentru acest prilej pe care El i- dă ca să se nevoiască, iar nu să murmure. Sau

mama cere de la Dumnezeu să-i dea răbdare. Şi chiar atunci copilul ei trage faţa de masă cu toate cele pregătite pentru prânz şi le aruncă jos. Ca şi cum i-ar spune: "Mamă, fă răbdare!".

În general, greutăţile care există astăzi în lume îi silesc pe cei care voiesc să trăiască cât de cât duhovniceşte să se afle în trezvie. Aşa precum atunci când - ferească Dumnezeu! - se întâmplă vreun război, oamenii se aflâ în trezvie, la fel văd că se întâmplă şi acum cu cei care încearcă să trăiască duhovniceşte. Iată şi sărmanii copii care sunt alături de Biserică, cât de multe greutăţi întâmpină. Cu toate acestea războiul pe care li- face mediul lumesc în care trăiesc îi ajută într-un anumit fel să fie treji. Şi vezi că în vreme de pace, atunci când nu există greutăţi, cei mai mulţi se dedau plăcerilor trupeşti. în timp ce, tocmai atunci ar trebui să profite de pace pentru sporirea lor duhovnicească; să încerce să-lşi taie neputinţele lor şi să cultive virtuţile.

În viaţa duhovnicească ajută foarte mult linişteа. Este bine ca fiecare să aibă o oră pe zi de liniştire, pentru a se cerceta pe sine, a-şi cunoaşte patimile sale şi a se nevoi să le taie, pentru a-şi curaţi inima. Dacă în casă există o cameră liniştită, care să amintească de atmosfera unei chilii călugăreşti, aceasta este foarte bine. Acolo, "în ascuns", îşi va putea face datoriile lui duhovniceşti, va putea citi cărţi duhovniceşti şi se va putea ruga. Puţina citire duhovnicească, atunci când este premergătoare rugăciunii, ajută foarte mult, pentru că prin ea sufletul se încălzeşte, iar mintea se transpune în spaţiul duhovnicesc. De aceea atunci când cineva are multă risipire în timpul zilei, dacă găseşte zece minute pentru rugăciune, să citească două minute, ceva "tare", ceva duhovnicesc, care să-i alunge această risipire.

Părinte, nu cumva este cam greu pentru cineva care trăieşte în lume să le facă pe acestea?

Nu. Există mireni care, deşi au copii şi nepoţi, trăiesc o viaţă foarte duhovnicească, ca asceţii, cu posturi, cu pravilă, cu rugăciunea lui Iisus şi cu metanii.

Duminica merg la biserică şi se împărtăşesc, apoi se întorc iarăşi la "chilia" lor, aşa cum merg pustnicii duminica la Kiriaco[8], după care se liniştesc în chiliile lor. Slavă lui Dumnezeu că există multe astfel de suflete în lume. Mai concret, cunosc pe un oarecare familist care rosteşte neîncetat rugăciunea lui Iisus, oriunde s-ar afla şi are mereu lacrimi la rugăciune. Rugăciunea lui a devenit de-sine-mişcătoare, iar lacrimile lui dulci sunt lacrimi izvorâte din veselia dumnezeiască. Mi-aduc aminte şi de un oarecare argat, pe nume Ioan, care lucra din greu în Sfântul Munte; făcea treabă cât doi oameni. Îi spusesem să rostească rugăciunea lui Iisus atunci când lucrează şi încet-încet s-a obişnuit cu ea. Odată a venit la mine şi mi-a spus că simte o oarecare bucurie atunci când rosteşte rugăciunea. "Rugăciunea a început să se încrusteze cu dulceaţă în inimă", i-am spus. După puţină vreme am aflat că l-au omorât doi oameni beţi. Cât de mult m-am mâhnit. După câteva zile de la această întâmplare un oarecare monah căuta o unealtă, dar nu găsea pentru că Ioan o pusese undeva. Însă în noaptea următoare Ioan i s-a arătat în vis monahului şi i-a spus unde pusese acea unealtă. El ajunsese într-o astfel de stare duhovnicească încât putea să ajute şi din cealaltă viaţă.

Cât de simplă este viaţa duhovnicească! Dacă cineva îl va iubi pe Dumnezeu, dacă va recunoaşte marea Lui Jertfă şi facerile Lui de bine şi se va sili pe sine cu

discernământ spre urmarea Sfinților, unul ca acesta repede se va sfinți. Şi astfel ajunge să se smerească, să-lşi simtă ticăloşia sa şi marea sa recunoştinţă faţă de Dumnezeu.

Rugăciunea în familie

Părinte, rugăciunile de seară trebuiesc făcute de către toţi membrii familiei împreună?

Cei mari trebuie să se poarte cu nobleţe. Ei să rostească toate rugăciunile de seară, iar copiilor lor să le spună: Dacă vreţi, puteţi rămâne şi voi puţin". Atunci când copiii sunt mai mărişori, familia poate avea un program de rugăciune. De pildă, cei mari să se roage cincisprezece minute, iar copiii două sau cinci minute, şi, dacă vor, se pot ruga şi mai mult. Dacă părinţii îi vor ţine pe copii la toate rugăciunile de seară, aceştia se vor revolta, nu trebuiesc siliţi, pentru că ei nu au înţeles încă puterea şi valoarea rugăciunii. Părinţii pot mânca şi fasole şi orice altă mâncare consistenţă. Dar dacă copilul încă mai bea lapte, îi vor spune oare să mănânce carne, deoarece este mai întăritoare? Se poate ca ea să fie mai întăritoare, dar sărmanul copil nu o poate mistui. De aceea la început îi dau puţină cărniţă cu supă, ca să vrea să mai mănânce şi a doua oară.

Părinte, uneori şi cei mari sunt atât de obosiţi seara, încât nu-şi pot face toate rugăciunile.

Atunci când sunt foarte obosiţi sau bolnavi, să spună numai jumătate din rugăciuni, sau chiar numai un "Tatăl nostru". Să nu neglijeze cu totul rugăciunea. Precum în război, dacă te afli noaptea singur pe o înălţime şi înconjurat de vrăjmaşi, tragi câteva focuri de armă, ca să se înfricoşeze aceia şi să nu te asalteze, aşa şi aceştia să tragă câteva focuri, ca să se înfricoşeze aghiuţă şi să fugă.

Rugăciunea are mare putere în familie. Cunosc doi fraţi care cu rugăciunea lor au reuşit nu numai să facă să nu se despartă părinţii lor, care aveau probleme între ei, ci chiar să se iubească şi mai mult. Tatăl nostru ne spunea: Nu ştiu ce veţi face, dar va trebui să spuneţi «prezent» lui Dumnezeu de două ori pe zi, ca să ştie unde vă aflaţi". În fiecare dimineaţă şi seară ne făceam rugăciunile toţi împreună înaintea icoanelor, tatăl, mama şi noi, copiii, iar la sfârşit făceam metanie la icoana lui Hristos. De asemenea, atunci când aveam vreo problemă, ne rugam cu toţii împreună pentru a se rezolva. Mi-aduc aminte că odată, atunci când s-a îmbolnăvit fratele cel mai mic, tatăl nostru ne-a spus: "Veniţi să-l rugăm pe Dumnezeu ca, ori să-l facă bine, ori să-l ia, pentru a nu mai suferi". Ne-am rugat cu toţii şi copilul s-a făcut bine. Dar şi la masă stăteam cu toţii împreună. Mai întâi făceam rugăciune şi după aceea începeam să mâncăm. Dacă cineva începea să mănânce înainte de a se binecuvânta masa, noi spuneam: "Acesta a curvit". Lipsa înfrânării o considerăm curvie. A veni fiecare acasă la orice oră vrea şi a mânca de unul singur fără a exista motiv înseamnă distrugerea familiei.

Viaţa duhovnicească a soţilor

Părinte, atunci când bărbatul nu trăieşte duhovniceşte, femeia ce trebuie să facă?

să-l încredinţeze lui Hristos şi să se roage ca să i se înmoaie puţin inima. Apoi Hristos încet-încet va "debarca" în inima lui şi acela va începe să-lşi facă probleme de conştiinţă. De îndată ce i se va înmuia puţin inima, femeia lui îi va putea spune, de pildă, s-o ducă cu maşina până la biserică. Nu-i va spune: "Vino şi tu la biserică!", ci "Te rog frumos să mă duci până la biserică". Iar dacă o va duce până acolo, bărbatul ei poate spune: "Dacă tot am venit până aici, ia să intru şi eu puţin în biserică ca să aprind o lumânare". Şi astfel se poate ca acela să înainteze încet-încet şi mai departe.

Părinte, duhovnicul femeii îl poate ajuta şi pe bărbatul ei?

Uneori, pentru a putea fi ajutat bărbatul, duhovnicul trebuie să facă lucrare duhovnicească în femeia aceluia. Iar de la femeie binele se va transmite la bărbatul ei, care, de va avea inimă bună, Dumnezeu îl va ajuta să se schimbe.

Femeia are evlavia sădită în firea ei. Dar atunci când bărbatul, deşi este de obicei puţin mai indiferent fată de biserică, va lua o întorsătură duhovnicească, va înainta apoi cu statornicie în viata duhovnicească, nemaiputând fi ajuns de femeia lui. În aceste cazuri se poate ca femeia să-l invidieze, pentru că nu sporeşte ea. De aceea, în aceste cazuri, le spun bărbaţilor să fie cu băgare de seamă. Dar oare de ce? Pentru că, cu cât bărbatul va trăi mai duhovniceşte, cu atât mai mult îi va sta împotrivă femeia, dacă ea nu trăieşte duhovniceşte. Dacă bărbatul va spune: "Este târziu, hai să mergem la biserică", femeia va răspunde: ' Du-te singur. Nu vezi că am o grămadă de treburi?". Iar dacă bărbatul îi va spune: "De ce este stinsă candela?", sau de va merge el singur să o aprindă, va răni egoismul femeii, care va începe să strige: "Ce, o să te faci preot?", Ce, eşti călugăr?". Se poate chiar să-i spună: "De ce să ardă candela? Mai bine să dăm untdelemnul la vreun sărac". Până acolo poate ajunge, la teorii protestante. Fireşte, după aceea se mâhneşte pentru îndreptăţirile pe care le-a spus, dar se mâhneşte şi pentru sporirea pe care o vede la bărbatul ei. în aceste cazuri este mai bine să se stingă candela de o mie de ori, decât să meargă bărbatul să o aprindă. Pentru a păzi familiile de destrămare, le spun bărbaţilor: "să-i spui femeii tale atunci când o vei găsi în toane bune: «Dacă merg la biserică şi fac puţină rugăciune şi câteva metanii, sau dacă citesc vreo carte duhovnicească, nu le fac pe acestea din multa evlavie, ci pentru că ele mă frânează şi mă ţin să nu fiu atras de această societate jalnică şi astfel să merg la baruri de noapte cu prietenii»". Când bărbatul va mânui astfel problema aceasta, atunci femeia se va bucura şi se poate ca ea să se schimbe şi chiar să-l întărească în cele duhovniceşti. Iar dacă nu va proceda astfel, va ajunge să-i rupă oasele, şi apoi chiar la divorţ. Dacă bărbatul vrea să o ajute duhovniceşte pe femeia sa, este bine să încerce să o împrietenească cu o familie care trăieşte duhovniceşte, astfel încât, văzând ea evlavia mamei din acea familie, să se îndemne şi ea să o urmeze.

Copiii şi viaţa duhovnicească

Părinte, o mamă îi dă copilului ei agheasmă, iar acela o scuipă jos. Ce trebuie să facă?

Să se roage pentru copilul ei. Poate că şi felul în care îi dă copilului agheasmă îi pricinuieşte acestuia împotrivire. Pentru ca fiii să meargă pe calea lui Dumnezeu, trebuie ca şi părinţii lor să trăiască corect duhovniceşte. Unii părinţi credincioşi încearcă să-lşi ajute copiii să devină buni, nu pentru că-i preocupă mântuirea sufletului lor, ci numai pentru că vor să aibă copii buni. Adică mai mult se mâhneşte pentru cele pe care le spune lumea despre copiii lor, decât pentru faptul că ar putea merge în iad. Şi atunci cum să mai ajute Dumnezeu? Scopul nu este să-i ducă pe copii cu sila la biserică, ci să-i facă să o iubească. Să nu facă binele din silă, ci să-l simtă ca pe o necesitate. Viaţa sfântă a părinţilor aduce în sufletul copiilor lor o încredinţare lăuntrică, care îi face să se supună în mod firesc. Şi astfel cresc într-o atmosferă de evlavie având o îndoită sănătate, fără traume psihice. Dacă părinţii îl silesc pe copil din frică de Dumnezeu, atunci şi Dumnezeu ajută şi copilul se foloseşte. Iar dacă fac aceasta din egoism, atunci nu ajută Dumnezeu. De multe ori copiii suferă din pricina mândriei părinţilor.

Părinte, unele mame ne întreabă ce rugăciune să facă copiii de trei-patru ani?

Să le spuneţi să nu impună copiilor un canon de rugăciune, ci fiecare mamă să caute singură să vadă cât poate rezista copilul ei.

Părinte, nu cumva copiii cei mici, pe care părinţii lor îi duc la priveghere, se obosesc prea mult?

În timpul utreniei să-i lase puţin să se odihnească, iar la Sfânta Liturghie să-i aducă în biserică. Mamele, fără să-i silească pe copii, trebuie să-i înveţe de mici să se roage. În satele Capadociei locuitorii trăiau intens viaţa ascetică. Mergeau cu copiii lor la sihăstrii şi acolo făceau metanii şi se rugau cu lacrimi, învăţând astfel şi pe copiii lor să se roage. Teţii, atunci când mergeau noaptea să-i jefuiască, treceau pe lângă aceste sihăstrii şi se mirau auzind înăuntru plansete. "Bine, dar ce se întâmplă? spuneau. Aceştia ziua râd şi noaptea plâng?", nu puteau înţelege ce se întâmplă.

Rugăciunile copiilor mici pot face şi minuni. Orice lucru pe care îl cer de la Dumnezeu, El îl dăruieşte pentru că au multă nevinovăţie şi de aceea Dumnezeu le ascultă rugăciunea lor cea curată. Mi-aduc aminte că odată părinţii noştri plecaseră la câmp şi m-au lăsat acasă cu cei doi fraţi mai mici. Dintr-odată cerul s-a înnegrit şi a început o ploaie torenţială. "Ce vor face acum părinţii noştri? am spus. Cum vor putea veni acasă?". Cei doi fraţiori au început să plângă. "Veniţi să-l rugăm pe Hristos să oprească ploaia", le-am spus. Am îngenunchiat toţi trei în faţa icoanelor şi ne-am rugat. Iar după câteva minute ploaia s-a oprit.

Părinţii trebuie să-i ajute cu discernământ pe copii încă de când sunt mici să se apropie de Hristos şi să trăiască înaltele bucurii duhovniceşti. Iar când încep să meargă la şcoală, trebuie să-i înveţe să citească încet-încet şi vreo carte duhovnicească şi să-i ajute să trăiască duhovniceşte. Făcând astfel vor deveni ca nişte îngeraşi, iar rugăciunea lor va avea multă îndrăzneală la Dumnezeu. Astfel de copii sunt comori duhovniceşti pentru familiile lor. Mai ales Vieţile Sfinţilor ajută foarte mult în viaţa duhovnicească pe copiii mici. Când eram mic luam nişte broşuri cu vieţi de sfinţi existente în acea vreme şi mergeam în pădure, unde citeam şi mă rugam. Aproape că zburam de bucurie. De la vârsta de zece până la şaisprezece ani, atunci când a început războiul greco-italian, am trăit o viaţă duhovnicească fără griji. Bucuriile copiilor sunt curate şi se întipăresc în ei, mişcându-i foarte mult duhovniceşte atunci când cresc mari. Dacă copiii trăiesc duhovniceşte, vor trăi veseli şi în această viaţă, iar în cealaltă se vor bucura veşnic lângă Hristos.

Legăturile cu rudele şi prietenii

Părinte, o doamnă întreabă ce să facă cu două verişoare ale ei care de mulţi ani trăiesc în chip parazitar din osteneala sa.

Ce vrea? Să facem acum o Evanghelie nouă? Dumnezeu cere de la ea să le ajute trupeşte, iar sufleteşte va rândui El cele care le sunt de folos.

Părinte, dacă între rude se creează o neînţelegere, trebuie să le spună cineva ceva pentru a le ajuta?

Da, trebuie să le spună ceva, dar cu discernământ, pentru că de va tăcea se poate să se pricinuiască ceva rău. Dacă rudele se supără pe el, să meargă din nou şi să le spună: "Iertaţi-mă că v-am mâhnit". Apoi să-i lase în pace şi să se roage pentru ei.

Cel care vrea să trăiască paşnic trebuie să ia aminte mai ales la legăturile sale cu rudele şi prietenii. Să nu fie înşelat de politeţea pe care se poate să o întâlnească la ei. Politeţea lumească poate face un mare rău, pentru că are în ea făţărnicie. Comportamentul exterior poate prezenta un sfânt desăvârşit, dar în realitate să fie exact invers atunci când i se descoperă lumea lui lăuntrică.

Părinte, atunci când cineva simte bunătatea celuilalt, este bine să-Işi exprime recunoştinţa?

Dacă acela este foarte apropiat de el, nu este nevoie să facă aceasta, pentru că şi el la rândul său îl va fi ajutat cândva, căci acela simte recunoştinţa lui lăuntrică. Iar dacă nu este o persoană apropiată, atunci să-Işi exprime recunoştinţa sa cum va putea el mai bine. Străinilor să le spunem "mulţumesc". Iar dacă, de pildă, un copil vrea să-Işi exprime recunoştinţa sa faţă de părinţi, nu trebuie să facă altceva decât numai să spună zi şi noapte "mulţumesc" pentru tot ce fac aceia pentru el.

Pentru ca cineva să fie neprefăcut în relaţiile sale cu ceilalţi, foarte mult îl ajută să aibă pentru ei întotdeauna gândul cel bun şi să nu ia în serios pe toate cele spuse de ei. Să evite discuţiile care se fac, chipurile, pentru folos duhovnicesc, dar care aduc mai degrabă durere de cap. Să nu aştepte înţelegere duhovnicească de la oamenii care nu cred în Dumnezeu, ci mai bine să se roage pentru ei, pentru ca Acela să-i ierte şi să-i lumineze. Să vorbească fiecăruia în limba sa şi să nu descopere marile adevăruri în care crede şi pe care le trăieşte, pentru că nu- vor înţelege, deoarece vorbeşte în altă frecvenţă şi într-o altă lungime de undă.

Unii spun: "Vreau să-l cunoască şi alţii pe Hristos, aşa cum L-am cunoscut şi eu" şi fac pe dascălul cu alţii. Dar trebuie ca viaţa lor să fie conformă cu ceea ce învaţă. Dacă prin viaţa lor învaţă despre un alt Hristos şi nu corespunde cu ceea ce

spun, atunci nu pot spune că L-au cunoscut pe Hristos. Şi dacă cineva nu va avea trăire, va fi în afară de realitate şi, mai devreme sau mai târziu, îl va trăda starea sa lăuntrică. Când ne apropiem de cineva cu durere şi dragoste adevărată, atunci această dragoste adevărată a Iui Hristos îl schimbă pe aproapele nostru. Omul care are sfinţenie, oriunde s-ar afla, creează în jurul său un fel de câmp electromagnetic duhovnicesc şi îi influenț ează pe toți cei care se află în jurul lui. Desigur, trebuie să luăm aminte să nu ne risipim dragostea şi să nu ne dăm uşor inima noastră, pentru că de multe ori unii ne-o exploatează şi ne-o fac "tocătură", sau alteori nu ne pot înțelege şi ne interpretează greşit.

Ispitele în sărbători

Părinte, de ce mai ales în sărbători se întâmplă ispite?

Nu ştii de ce? În sărbători Hristos, Maica Domnului şi toți Sfinții se bucură şi dăruiesc oamenilor binecuvântări, daruri duhovniceşti. Dacă părinții împart daruri atunci când sărbătoresc copiii lor şi împărații fac grațieri atunci când li se naşte vreun fiu, sfinții de ce să nu împartă şi ei daruri? Mai ales că bucuria pe care ei o dăruiesc ține multă vreme şi ajută mult sufletele. De aceea diavolul, care ştie lucrul acesta, creează ispite pentru ca oamenii să fie lipsiți de darurile dumnezeieşti şi să nu se bucure, nici să primească folos duhovnicesc din sărbătoare. Şi poți vedea uneori cum într-o familie, atunci când toți se pregătesc să se împărtăşească la vreo sărbătoare, diavolul îi face să se certe şi nu numai că nu se împărtăşesc, dar nici la biserică nu mai merg. Aghiuță brodează astfel lucrurile, încât aceia să se lipsească cu totul de ajutorul dumnezeiesc.

Aceasta se poate vedea şi în viața noastră călugărească. De multe ori aghiuță, deoarece cunoaşte din experiență că ne vom folosi duhovniceşte la sărbători, în ziua praznicului sau în ajun creează - ca un ispititor ce este - o ispită şi ne strică toată dispoziția. Se poate, de pildă, să ne facă să ne certăm cu vreun frate, după care ne aduce întristare, zdrobin-du-ne sufleteşte şi trupeşte. Şi astfel nu ne lasă să ne folosim de sărbătoare prin doxologia dătătoare de bucurie. însă Bunul Dumnezeu ne ajută atunci când vede că nu am fost noi pricina ispitei, ci ea s-a făcut numai din invidia celui viclean. Şi ne va ajuta încă şi mai mult atunci când vom lua cu smerenie greşeala asupra noastră şi nu numai pe fratele nostru, dar nici măcar pe diavolul, urătorul de bine, nu- vom judeca, deoarece treaba lui este să pricinuiască sminteli şi să împrăştie răutate, iar a omului, ca chip al lui Dumnezeu, să răspândească pace şi bunătate.

CAPITOLUL 2 *Munca şi viața duhovnicească*

Munca este o binecuvântare

Părinte, mai demult se spunea: "Mai bine să rupi tălpile decât păturile".

La ce se refereau? Voiau să spună că este mai bine să rupi tălpile încălțămintei lucrând decât să stai în pat trândăvind.Munca este o binecuvântare, un dar al lui Dumnezeu. Ea dă vioiciune trupului şi prospețime minții. Dacă Dumnezeu nu ar fi dat munca, omul ar fi mucezit. Nici la bătrânețele lor oamenii harnici nu încetează să

muncească, căci de vor înceta să lucreze câtă vreme mai sunt în putere vor cădea în melancolie. Nelucrarea este moarte pentru ei. Mi-aduc aminte de un bătrânel din Konița, care la vârsta de aproape nouăzeci de ani lucra mereu. în cele din urmă a murit pe ogor, care se afla la o distanță de două ore de mers pe jos de casă. De altfel odihna trupească pe care o caută unii nu este o stare permanentă, ci uită numai pentru un scurt timp de stresul lor. Au mâncarea lor, prăjitura lor, baia şi odihna lor, dar de îndată ce se termină acestea, caută altă odihnă. Şi astfel sunt mereu mâhniți, pentru că întotdeauna le lipseşte ceva; simt un gol în sufletul lor, pe care caută să-l umple. în timp ce acela care se osteneşte cu munca are o bucurie continuă, bucuria cea duhovnicească.

Părinte, atunci când ai probleme cu mijlocul nu poți face nici un fel de treabă.

Bine, dar mijlocul nu are trebuință de asceză? O muncă care este ca o asceză pentru mijloc oare nu ajută? Ascultă: dacă cineva mănâncă, bea, doarme şi nu lucrează, pătimeşte o slăbănogire şi vrea să doarmă mereu, pentru că trupul şi nervii săi slăbesc. încet-încet va ajunge să nu poată face nimic. Nu apucă bine să facă nici doi paşi, că îndată i se înmoaie picioarele, în timp ce, dacă ar lucra puțin şi s-ar mişca, i se vor întări şi picioarele şi mâinile. Vezi, cei care iubesc munca, nu dorm mult sau deloc din pricina oboselii, cu toate acestea au putere, pentru că prin muncă se călesc şi se întăresc trupeşte.

Munca, mai ales pentru tânăr, este sănătate. Am observat că unii tineri învățați cu traiul bun, atunci când merg în armată se călesc, se oțelesc. Armata le prinde foarte bine. Fireşte, aceasta se întâmpla mai demult. Astăzi însă ofițerii se tem să-i zorească pe soldați, pentru că atunci când sunt zoriți puțin îşi taie venele, pătimesc şoc nervos, etc. Eu le spun părinților să dea bani cuiva şi să-lşi trimită copiii la acela ca să lucreze, şi astfel să-lşi mențină sănătatea. Este destul să facă munca pe care o îndrăgesc. Pentru că un tânăr care este viguros şi are şi minte, dacă nu lucrează, devine un trântor. Iar când îi vede pe ceilalți că progresează este cuprins de egoism şi nu- mai satisface nimic. Este chinuit mereu de gânduri şi mintea lui se zăpăceşte. După aceea se apropie şi diavolul de el şi-i spune: "Neprocopsitule, eşti un om pierdut! Cutare a ajuns profesor, celălalt are munca lui şi câştigă bani, tu unde ai să ajungi?", şi astfel îl aruncă în deznădejde, în timp ce dacă va lucra va dobândi încredere în sine în sensul cel bun. Va vedea că şi el poate face ceva şi că mintea lui va scăpa de gânduri atunci când munceşte. Şi în felul acesta se săvârşesc două lucruri bune.

Alegerea meseriei

Părinte, unii părinți îşi îndrumă copiii spre propria lor meserie şi de multe ori devin chiar sâcâitori.

Nu fac bine, nu trebuie să-i silească pe copiii lor să facă ceea ce-i odihneşte pe ei înşişi, şi nu-i odihneşte pe aceia. Am cunoscut un tânăr care voia să studieze teologia şi să devină preot. Dar mama lui nu-l lăsa, ci îl silea să meargă la medicină. Copilul învățase muzica bizantină şi îi plăcea mult să cânte. Îşi făcuse el singur un instrument muzical cu care putea învăța glasurile. Ştia cărțile de muzică pe de rost. Avea un dar deosebit. Alcătuia tropare, slujbe de sfinți, etc. De îndată ce a terminat gimnaziul, a dat examene şi a intrat la Seminarul Teologic. Mama lui a suferit un şoc nervos din pricina supărării, după care venea la mine şi mă ruga: "Părinte, fă rugăciune să mă fac

bine, iar copilul meu să facă ce vrea el". De îndată ce se însănătoşea, iarăşi nu-l lăsa să facă ceea ce voia. Iar copilul văzând aceasta le-a părăsit pe toate şi în cele din urmă i s-au irosit toate planurile de viitor.

Tinerilor pe care îi văd că oscilează în alegerea ştiinţei pe care vor să o studieze, le spun: "Vedeţi care ştiinţă vă place, astfel încât să faceţi ceea ce aveţi sădit în fire". Dacă nu au sădită în fire înclinaţia către lucrul pe care vor să-l facă, încerc să-i conving să încline spre ceea ce este sădit în firea lor, pentru ca astfel să fie ajutaţi. Adică îi ajut să studieze ştiinţa pe care o vor şi să practice meseria care este pe măsura puterilor lor, numai să facă aceasta după Dumnezeu. Are, de pildă, cineva înclinaţie spre muzică? Să se facă muzician sau un bun cântăreţ bisericesc, care să ajute prin viata şi prin cântarea sa pe toţi cei care îl vor auzi, să iubească Biserica şi rugăciunea. Are înclinaţie spre pictură? Să devină pictor, şi să picteze cu evlavie icoanele, dintre care unele pot săvârşi şi minuni. Are înclinaţie spre o ştiinţă oarecare? Să se dăruiască ei şi să lucreze cu mărime de suflet.

Şi să vedeţi că încă de când este mic se arată înclinaţia pe care o are cineva. Odată la Mănăstirea Stomio a venit un creştin cu doi nepoţei. Unul dintre ei, în vârstă de şase-şapte ani, stătea lângă noi şi mereu ne punea diferite întrebări. La un moment dat îl întreb: "Ce o să te faci când vei fi mare?". "Avocat", îmi răspunse. Celălalt dispăruse. Atunci îl întreb pe unchiul său: "Unde s-a dus celălalt copil? Nu cumva să cadă în vreo prăpastie?". Am ieşit afară ca să-l căutăm şi am auzit nişte lovituri în tâmplărie. Am intrat înăuntru şi ce să vedem? Scândura netedă care era pe bancul unde rindeluiam o stricase de tot cu tesla. "Ce o să te faci atunci când vei creşte mare?" îl întreb şi pe acesta. "Tâmplar", îmi răspunde. "Bine, tâmplar să te faci. Dacă-i aşa, atunci nu-i nici o pagubă că s-a stricat scândura".

Dragostea de muncă

Părinte, de ce mulţi oameni simt plictiseală atunci când muncesc?

Nu cumva nu-şi iubesc munca? Sau poate că din pricină că se ocupă mereu cu acelaşi lucru. Adeseori într-o fabrică unde se face, de pildă, tâmplărie, la unele secţii un muncitor de dimineaţă până când pleacă încheie mereu ferestre, altul pune mereu sticlă de geam iar altul chituieşte. Fac mereu aceeaşi muncă, un lucru monoton, cu şeful lor lângă ei, care îi supraveghează. Iar lucrul acesta nu este pentru o zi sau două. Se îngreuiază făcând mereu acelaşi lucru. Mai demult nu era aşa. Un tâmplar lua în primire patru pereţi de la zidari şi trebuia să predea proprietarului cheile casei terminate. Făcea mai întâi duşumelele, tâmplăria, la care punea sticla de geam şi o chituia. Apoi făcea scările în spirală, cu balustradă făcută la strung, după care văruia, făcea dulapurile, rafturile şi în continuare făcea mobila. Şi chiar dacă nu se ocupa el însuşi cu toate acestea, ştia totuşi să le facă. La nevoie făcea chiar şi acoperişul şi punea şi ţigla.

Astăzi mulţi oameni sunt chinuiţi pentru că nu-şi iubesc munca. Aşteaptă să vină ora plecării. În timp ce atunci când cineva are râvnă pentru muncă şi interes pentru ceea ce vrea să facă, cu cât lucrează, cu atât i se aprinde şi mai mult râvna. Se dăruieşte apoi muncii sale şi atunci când vine ora plecării, spune: "Cum a trecut timpul atât de repede?". Uită şi de mâncare şi de somn şi de toate. Şi chiar de nu mănâncă nimic, nu flămânzeşte, nici nu moţăie dacă nu se odihneşte, ci mai degrabă se bucură că nu doarme. Nu se

chinuieşte din pricina foamei sau a nesomnului, căci pentru unul ca acesta munca este sărbătoare.

Părinte, cum se face că dintre doi oameni care fac aceeaşi muncă, unul se foloseşte duhovniceşte din ceea ce face, iar celălalt se vatămă?

Depinde de felul în care face fiecare această muncă şi de ceea ce are înlăuntrul său. Dacă lucrează cu smerenie şi dragoste, atunci toate vor fi luminate, curate, pline de har şi va simţi odihnă lăuntrică. Iar dacă se mândreşte că face munca mai bine decât celălalt, poate simţi o satisfacţie, dar ea nu îi umple inima pentru că sufletul lui nu este încredinţat că lucrul pe care l-a făcut este bun şi de aceea nu are odihnă.

Apoi, atunci când cineva nu-şi face munca sa cu dragoste oboseşte. Unul oboseşte numai când vede că trebuie să urce o pantă pentru a termina o oarecare treabă. Şi aceasta se întâmplă pentru că nu-şi iubeşte munca. în timp ce altul care o face din toată inima sa urcă şi coboară fără să-lşi dea seama de aceasta. Un lucrător, de pildă, poate săpa multe ore stând în soare fără să obosească dacă face aceasta cu toată inima sa. Iar dacă nu o face din toată inima, se opreşte mereu din lucru, cască gura, cârteşte că este prea cald şi suferă.

Părinte, se poate ca cineva să fie absorbit atât de mult de munca sa, încât să-lşi neglijeze familia, etc?

Omul trebuie numai să-lşi iubească munca sa, iar nu să se îndrăgostească de ea. Dacă nu-şi va iubi munca sa, se va obosi îndoit, atât trupeşte cât şi sufleteşte, şi atunci repaosul trupesc nu- odihneşte, pentru că este obosit sufleteşte. Iar tocmai această oboseală sufletească este cea care îl răpune pe om. Atunci când cineva lucrează cu toată inima şi este bucuros, este odihnit sufleteşte şi nu mai simte oboseala trupească. Iată, am cunoscut un general, care face chiar şi treburile soldaţilor. Şi cât de mult suferă pentru soldaţi! întocmai ca un tată. Dacă aţi şti câtă bucurie simte atunci când îşi face datoria sa. Odată a pornit la miezul nopţii din Evro ca să apuce Sfânta Liturghie ce se săvârşea în Larisa la prăznuirea Sfântului Ahile, deşi era îndreptăţit să meargă mai târziu la Te Deumul ce urma să se săvârşească la sfârşit. Dar îşi spunea: Trebuie să fiu din timp acolo, pentru a-l cinsti pe Sfânt". Pe toate le face din toată inima sa. Satisfacţia pe care o simte cel ce-şi îndeplineşte munca sa cu mărime de suflet este o satisfacţie bună, pe care Dumnezeu a dăruit-o pentru a nu se chinui făptura Sa. Iar aceasta este odihna ce izvorăşte din osteneală.

Fiecare să-lşi pună în valoare, în chip duhovnicesc, harisma pe care o are

Harisma pe care o are fiecare om trebuie să o pună în valoare spre bine, pentru că Dumnezeu, de vreme ce le-a dat-o, are şi pretenţii de la ei. De pildă, mintea este o putere care poate face bine sau rău potrivit cu felul în care o foloseşte fiecare. Unul care are multă inteligenţă, dacă o foloseşte corect, poate născoci ceva, să presupunem, prin care să-l fure pe celălalt. Sau cei care fac desene în ziare, reviste, etc, într-un astfel de desen sau schiţă, pot ascunde chiar şi un întreg eveniment. Şi dacă acesta are legătură cu subiecte bisericeşti, poate ascunde în el o întreagă teologie. Unii dintre aceştia, dacă ar studia teologia, s-ar putea adânci mult în noimele dumnezeieşti, mai ales atunci când mintea lor îi ajută. Adică ar pune în valoare această agerime, ar sfinţi-o şi s-

ar ajuta astfel şi pe ei înşişi şi pe alții. în timp ce acum mulți fac lucrare negativă; dacă sunt neruşinați fac un desen necuviincios, iar dacă sunt caraghioşi, unul caraghios.

Adică cei care au o oarecare aptitudine deosebită, vor deveni fie folositori, fie distrugători. Iar cei care nu au nici o aptitudine deosebită, desigur nu pot face vreun mare bine, dar nu pot face nici mare rău.

Stresul şi munca

Părinte, mulți sunt nervoşi când se întorc acasă de la muncă.

Eu recomand bărbaților ca, după terminarea muncii, să intre în vreo biserică, să aprindă o lumânare şi să stea înăuntru zece-cincisprezece minute, sau să stea în vreun parc şi să citească un capitol din Evanghelie, pentru a se linişti puțin şi după aceea să meargă la casele lor liniştiți şi zâmbitori, şi nu puşi pe ceartă. Să nu aducă acasă problemele pe care le întâmpină la servici, ci să le lase înafara uşii casei lor.

Părinte, unii dintre ei sunt oarecum îndreptățiți, pentru că răspunderea pe care o au la servici îi umple de stres.

Se umplu de stres pentru că nu-L pun şi pe Dumnezeu în treburile lor. Leneşul care spune: "Ei, va avea grijă Dumnezeu...", este mai bun decât aceştia. Eu prefer ca cineva să fie un simplu muncitor, să-lşi facă munca sa corect şi cu mărime de suflet, dar să-lşi simplifice viața şi să se limiteze la cele absolut necesare pentru a-şi avea mintea liniştită, decât să fie patron şi să fie mereu "ah" şi "vai", pentru că unul ca acesta mai tot timpul este dator. Apoi este ispitit de mândrie şi spune: "Voi lua atâția bani împrumut, le voi prezenta proiectele mele şi astfel mă voi aranja mai bine". Dar în cele din urmă nu-i reuşesc planurile şi dă faliment, după care urmează sechestrul, licitația, etc.

Iar multora dintre aceştia nu le lucrează mintea şi de aceea se ostenesc în zadar, iar profit nu scot. Şi neputând face față la cheltuieli îi cuprinde stresul. Cineva vrea să învețe, de pildă, o meserie şi fiindcă nu ia aminte, ani de zile bate drumurile fără să facă vreo procopseală, iar aceasta se întâmplă pentru că nu-şi pune mintea la lucru. De aceea trebuie să vadă ce anume mai trebuie să adauge la munca sa. Iată, atunci când lucram în lume ca tâmplar, am văzut că pentru mobila pe care o făceam îmi trebuia şi un strung. Ce, trebuia să fi mers la altcineva ca să-lmi facă ceea ce aveam nevoie? Nu, ci mi-am cumpărat un strung şi am învățat să lucrez la el. Apoi am văzut că era nevoie să fac şi scări în spirală. Am stat şi mi-am amintit şi de geometrie şi de aritmetică, şi am învățat să le fac. Dacă nu vei pune mintea să lucreze, te vei chinui. Adică vreau să accentuez faptul că mintea trebuie pusă neapărat să lucreze, pentru că în munca pe care o face cineva apar o mulțime de situații. Numai astfel poate ajunge cineva un meşter bun, după care va şti singur ce să facă şi va progresa. în aceasta constă secretul reuşitei: ca mintea să găsească soluții în toate împrejurările. Altfel, mintea omului va rămâne nedezvoltată şi astfel va pierde timpul.

Sfințirea muncii

Fiecare trebuie să-lşi sfințească prin rugăciune şi trăirea sa atât munca pe care o

face, cât şi pe el însuşi. Iar de este patron şi are răspundere, să-i ajute duhovniceşte şi pe muncitorii lui. Şi dacă mai are şi o stare lăuntrică bună, îşi sfinţeşte şi munca sa. De pildă, atunci când nişte tineri merg la un meşter ca să înveţe meşteşugul aceluia, în paralel cu cele pe care îi învaţă trebuie ajutaţi să trăiască şi duhovniceşte. Iar aceasta îl va folosi atât pe el însuşi, cât şi pe cei ce lucrează la el şi chiar pe clienţii lui, pentru că Dumnezeu îi va binecuvânta munca sa.

Fiecare profesie se poate sfinţi. Un medic, de pildă, nu trebuie să uite că în medicină cel mai mult ajută harul lui Dumnezeu. De aceea să încerce să devină vas al harului dumnezeiesc. Medicul care este şi un creştin bun, în paralel cu profesia lui, îi ajută pe bolnavi cu bunătatea şi credinţa sa, pentru că îi încurajează pe aceia să-lşi înfrunte boala cu încredere în Dumnezeu, în cazul unei boli grave îi poate spune bolnavului: "Ştiinţa a avansat până aici. De aici încolo există şi Dumnezeu, Care face minuni".

Sau, de exemplu, dascălul trebuie să se străduiască să-lşi facă cu bucurie slujba sa de învăţător şi să-i ajute pe copii pentru a renaşte duhovniceşte, lucru pe care nu au posibilitatea să-l facă toţi părinţii, chiar dacă au intenţie bună. De asemenea, să aibă grijă ca, pe lângă cunoştinţele pe care le învaţă, copiii să devină şi oameni buni. Altfel, la ce va folosi învăţătura de carte? Societatea are nevoie de oameni corecţi, care să-lşi facă meseria cum trebuie, oricare ar fi ea. învăţătorul nu trebuie să se limiteze numai la examinarea elevilor, ci să aibă în vedere şi calităţile lor, cum ar fi evlavia, bunătatea, mărimea de suflet. Notele puse de Dumnezeu nu se potrivesc întotdeauna cu cele puse de învăţători. Se poate ca nota patru a unui copil să fie zece la Dumnezeu, iar nota zece a altuia la Dumnezeu să fie patru.

Nu meseria îl face pe om

Părinte, care este pricina pentru care cineva, deşi se osteneşte, nu are spor în munca sa?

Nu cumva nu înfruntă cu gânduri bune diferitele situaţii ce se ivesc în orice fel de muncă? Dacă însă le-ar face fată într-un mod corect, atunci orice muncă ar face va fi pentru el o sărbătoare.

Părinte, dar atunci când cineva se mâhneşte că face o muncă grea şi dispreţuită, de pildă, zideşte sau spală cratitele într-o bucătărie, etc, ce trebuie să facă să-lşi dobândească buna dispoziţie?

Dacă se va gândi că Hristos a spălat picioarele ucenicilor săi, va înceta să se mai mâhnească. Căci, prin ceea ce a făcut Hristos, este ca şi cum ne-ar spune: "Aşa trebuie să faceţi şi voi". Fie că cineva spală cratiţe, fie că sapă pământul, trebuie să se bucure. Altul curăţă canalele de scurgere, pentru că nu găseşte altceva de lucru şi se află sărmanul mereu într-un mediu infectat de microbi. Oare acesta nu este om? Oare nu este şi el chipul lui Dumnezeu? Era un familist care avea ca meserie curăţirea acestor fel de canale de scurgere şi ajunsese la o mare înălţime duhovnicească. Se îmbolnăvise de tuberculoză şi, deşi avusese posibilitatea să plece, nu a vrut, deoarece se gândea: "De ce să sufere altul în locul meu?". Iubea viaţa dispreţuită şi de aceea Dumnezeu i-a dăruit mult har.

Nu meseria îl face pe om. Am cunoscut un hamal care înviase un mort. Atunci

când eram dicheu în Schitul Ivirului, într-o zi m-a vizitat un bărbat cam de cincizeci de ani. A venit târziu după amiază şi ca să nu deranjeze pe părinţi, nu a sunat clopoţelul şi s-a culcat afară. Când l-au găsit părinţii, l-au luat înăuntru şi m-au înştiinţat. "Bine, i-am spus, dar de ce nu ai sunat clopoţelul, ca să-lţi deschidem şi să te găzduim?". "Ce spuneţi. Părinte? Cum să-i deranjez pe părinţi?", mi-a spus. Atunci am văzut că faţa lui avea o strălucire şi am înţeles că acela trăia foarte duhovniceşte. Apoi mi-a spus că a rămas orfan de tată şi de aceea, atunci când s-a însurat, îl iubea foarte mult pe socrul său. Venind de la muncă, mai întâi trecea pe la socrii săi şi după aceea mergea acasă. Dar se mâhnea pentru că socrul său înjura mult. De multe ori îl rugase să nu mai înjure, dar acela înjura şi mai mult. Odată socrul său s-a îmbolnăvit grav. L-au dus la spital şi după câteva zile a murit. Acela nu era lângă el atunci când îşi dăduse sufletul, pentru că trebuia să descarce un vapor. Când s-a dus la spital şi-a găsit la morgă, s-a rugat cu multă durere, spunând: "Dumnezeul meu. Te rog să-l înviezi ca să se pocăiască şi apoi poţi să-l iei!", în aceeaşi clipă mortul şi-a deschis ochii şi a început să-lşi mişte mâinile. De îndată ce l-au văzut, toţi cei de la morgă au dispărut. După ce l-a îmbrăcat, l-a luat acasă, fiind cu desăvârşire sănătos. A mai trăit încă cinci ani în pocăinţă, după care a murit. "Părinte, mi-a spus, îi mulţumesc mult lui Dumnezeu pentru că mi-a făcut acest bine. Cine sunt eu ca să-lmi facă Dumnezeu un astfel de har?". Avea multă simplitate şi smerenie, încât nici nu-i trecuse prin minte că înviase un mort. Se topise de recunoştinţă faţă de Dumnezeu pentru ceea ce Acela i-a făcut.

Mulţi oameni se chinuiesc pentru că nu reuşesc să câştige slavă lumească, sau să se îmbogăţească cu lucruri deşarte. Nu se gândesc că acestea nici nu trebuie, nici nu se pot lua în cealaltă viată, cea adevărată. Ci acolo vom lua numai faptele noastre, care ne vor scoate încă de aici paşaportul corespunzător pentru călătoria cea mare în veşnicie.

CAPITOLUL 3 *Înfrânarea în viaţa zilnică*

Prin asceză omul se imaterializează

Părinte, odată ne-aţi spus că: "În nevoinţa duhovnicească este nevoie de blocadă". La ce vă refereaţi?

În război soldaţii încearcă să-l blocheze pe duşman, îl înconjoară, îl închid între ziduri şi îl lasă flămând. După aceea îi taie şi apa. Iar dacă duşmanul nu are provizii şi muniţii, va fi nevoit să se predea. Vreau să spun că tot astfel, prin post şi priveghere, diavolul este dezarmat şi se retrage. "Cu postul, cu privegherea, cu rugăciunea, cereştile daruri luând..."", spune imnograful.

Prin asceză omul se imaterializează. Fireşte, cel care se înfrânează trebuie să privească la un scop duhovnicesc mai înalt. Dacă se înfrânează pentru a se dezintoxica de grăsimile acumulate, tot pentru binele trupului său se îngrijeşte. Atunci asceza lui seamănă cu yoga. Din păcate chiar şi oamenii Bisericii au dat la o parte subiectul ascezei. "Trebuie să mănânc mâncărica mea, spun ei, să mă desfătez şi de asta şi de cealaltă, pentru că Dumnezeu pe toate le-a făcut pentru noi". Ştiţi ce mi-a spus odată un arhimandrit la o masă pe care ne-a oferit-o? Eu nu m-am putut sili să mănânc mai mult decât de obicei, iar acela a observat şi mi-a spus: "De va strica cineva templul Iui Dumnezeu, îi va strica Dumnezeu pe el"[12]. Tiu cumva ai înţeles anapoda?, îl întreb. Aceasta s-a spus pentru asceză sau pentru desfrânare? Versetul acesta se referă la cei

care strică, distrug templul lui Dumnezeu cu desfrânarea şi abuzurile, şi nu la cei care fac asceză din dragoste pentru Hristos". Şi uită-te, acela îşi odihnea gândul său, spunând: "Trebuie să mâncăm, ca să nu stricăm templul lui Dumnezeu". Un altul, după o vizită la o mănăstire, mi-a spus: "Am mers la o mănăstire şi am aflat că monahii de acolo se îmbolnăviseră din pricina postului îndelungat pe care l-au făcut. Sticluţele cu untdelemn de pe masă erau neatinse. Asta fac, Părinte, post şi priveghere". Ce să mai spui? Astfel de oameni nu vor să se lipsească de nimic. îşi numără mâncarea lor, fructa lor, prăjitura lor şi apoi, pentru a se îndreptăţi, îi judecă pe ceilalţi care fac asceză. Nu au simţit încă bucuria duhovnicească a ascezei. Iar altul îţi spune: "Trebuie să beau atâtea căni de lapte. Voi posti în post, dar după aceea îmi voi completa substanţele hrănitoare, trebuie să am atâta albumină în organism". Şi spune acestea nu pentru că organismul lui ar avea nevoie de albumină, ci deoarece consideră că este dreptul lui să facă aceasta, îşi odihneşte astfel gândul că este în regulă, că aceata nu este păcat. Dar chiar şi numai a gândi cineva astfel este păcat. Unde ajunge logica omenească? Să fie în regulă şi cu posturile pe care le-a rânduit Biserica, dar să nu se lipsească nici de cele pe care le-a pierdut în vremea postului. Ei, cum să se sălăşluiască apoi Duhul Sfânt în astfel de oameni?

Şi poţi vedea la unii familişti câtă mărime de suflet au. Odată un creştin foarte simplu, care avea nouă copii, s-a dus la duhovnic să se spovedească, iar acela i-a spus să se împărtăşească. "Dar nu mă pot împărtăşi, îi spune acela duhovnicului, deoarece lucrez şi eu şi copiii mei şi de aceea punem puţin untdelemn în mâncare". "Câţi copii ai?" îl întreabă duhovnicul. "Nouă". "Cât untdelemn puneţi în mâncare?". "Două linguri". "Atunci cât untdelemn îţi revine, amărâtule? îl întrebă duhovnicul. Mergi şi te împărtăşeşte". Erau unsprezece persoane şi mâncau numai două linguri de untdelemn şi îl chinuia gândul pentru aceasta.

Am cunoscut mireni care s-au sfinţit prin asceza pe care au făcut-o. Iată, până nu demult în Sfântul Munte a lucrat pentru mai multă vreme un mirean cu fiul său. După câtăva vreme s-a ivit un serviciu bun în părţile de unde erau, şi tatăl a hotărât să plece împreună cu fiul său pentru ca să fie mai aproape de familie. Tânărul însă fiind impresionat de viaţa ascetică a monahilor şi având în vedere şi viaţa lumească cu stresul ei, nu a vrut să-l urmeze pe tatăl său şi să plece în lume. Tată, de vreme ce mai ai şi alţi copii, lasă unul şi în Grădina Maicii Domnului!". Şi fiindcă acela stăruia, tatăl său a fost nevoit să-l lase. Tânărul acesta nu ştia carte, dar era foarte sensibil şi avea multă mărime de suflet şi simplitate. Se simţea pe sine foarte nevrednic pentru a deveni monah, căci credea că nu va putea face faţă la datoriile monahiceşti. în cele din urmă a găsit o colibă mică, care fusese folosită mai demult pentru catâri, a astupat uşa şi ferestrele cu pietre şi ferigă, lăsând numai o gaură mică rotundă, prin care intra şi ieşea cu destulă greutate, şi pe care o astupa pe dinăuntru cu un palton zdrenţuit, pe care îl găsise aruncat acolo. Nu aprindea nici măcar focul, negreşit, cuiburile păsărilor şi adăposturile animalelor erau mai bune decât sălaşul său. Dar bucuria pe care o avea acest suflet nu o au cei care trăiesc în palate bogate, pentru că acesta se nevoia pentru Hristos, iar Acela era lângă el, nu numai în coliba sa, ci şi în casa lui duhovnicească, în trupul şi inima sa. Şi de aceea trăia ca în Rai. Din când în cînd ieşea din cuibul său şi trecea pe la vreo Chilie, unde vedea că părinţii au de lucru la grădină. Ajuta la săpat şi părinţii îi dădeau puţin posmag şi măsline. Dacă nu era lăsat să lucreze, nu voia să primească nici o binecuvântare de la ei. Iar binecuvântările pe care le lua le plătea cu îndoită muncă. Desigur, viaţa lui duhovnicească numai Dumnezeu o cunoştea, pentru că trăia în ascuns, simplu şi în tăcere. Dar dintr-o împrejurare care s-a făcut cunoscută multora s-au descoperit multe despre el. Odată a trecut pe la o mănăstire şi a

întrebat când începe Postul Mare - deşi pentru el aproape tot timpul era Postul Mare - după care a mers şi s-a închis în cuibul său. Au trecut aproape trei luni, fără să-lşi dea seama când au trecut. Într-o zi a ieşit şi s-a dus la o mănăstire ca să întrebe când este Pastele. A stat la slujbă, s-a împărtăşit la Sfinta Liturghie şi după aceea a mers cu părinţii la trapeză. Dar în trapeză, pe mese, a văzut ouă roşii -era odovania Paştilor. A rămas uimit şi a întrebat pe un frate: "Bine, dar atât de repede a venit Pastele?". "Ce Paşti, frate? Mâine este înălțarea!". Adică postise tot Postul Mare şi încă patruzeci de zile până la înălțare. în felul acesta s-a nevoit până la ceasul morții lui. Un vânător l-a găsit mort la două luni după ce murise şi a înştiințat poliția şi medicul. După aceea medicul mi-a spus: Nu numai că nu mirosea, ci, dimpotrivă, trupul lui avea o bună mireasmă".

Postul copiilor

Părinte, copiii de cinci-şase ani trebuie să postească înainte de Sfânta împărtăşanie?

Cel puțin seara trebuie să mănânce mâncare de post cu untdelemn. Dar aceasta este o problemă pe care o rânduieşte duhovnicul. Este mai bine ca mama să întrebe pe duhovnic, deoarece copilul poate avea o problemă de sănătate şi este nevoit să bea lapte.

Părinte, cât trebuie să postească un copil?

Dacă este sănătos, trebuie să postească. De altfel, acum există o mulțime de mâncăruri de post. Mai demult copiii posteau şi toată ziua alergau şi se jucau, dar mâncau de mai multe ori. în Farasa, în Postul Mare, toți, mici şi mari, posteau până la ceasul al nouălea. Părinții îi adunau pe copii în Castru, le dădeau jucării, iar la ora trei după-amiază, când suna clopotul pentru Liturghia mai-înainte-sfîntită, mergeau şi se împărtăşeau. Sfântul Arsenie spunea: "Dacă atunci când copiii se joacă toată ziua nu-şi mai aduc aminte de mâncare, acum când îi va ajuta şi Hristos oare nu vor rezista?".

Cei mari, când nu postesc, sunt mustrați de conştiință atunci când îi văd pe copii postind. Când eram mic lucram pentru mai multă vreme cu meşterul meu la câte o casă şi mâneam acolo, dar miercurea şi vinerea plecam acasă să mănânc, deoarece aceia nu posteau. Odată, într-o miercuri, mi-au adus o baclava. "Mulțumesc, le-am spus, dar postesc". "Ia te uită, copil mic şi posteşte, iar noi, oameni mari, mâncăm de toate!".

Post cu mărime de suflet

Prin post omul îşi arată intenția sa cea bună. Face din mărime de suflet o asceză şi Dumnezeu îl ajută. Dacă însă se sileşte pe sine şi spune: "Ce să fac? Este vineri şi trebuie să postesc", atunci se va chinui. în timp ce, dacă ar înțelege folosul postului şi ar posti, s-ar bucura gândindu-se că în această zi Hristos a fost răstignit. Nici apă nu I-au dat să bea, ci oțet, iar eu să beau apă toată ziua. Iar dacă face aceasta, atunci va simți înlăuntrul său o bucurie mult mai înaltă decât a celui care bea cele mai bune răcoritoare.

Şi uită-te, mulți mireni nu pot posti nici măcar o Vinere Mare, dar în fata Ministerului pot face, dintr-o încăpățânare, greva foamei ca să obțină ceva. Acolo diavolul îi

încurajează. Dar aceasta pe care o fac este sinucidere. Iar alţii, atunci când vine Pastele, cântă: "Hristos a înviat!" cu toată puterea lor, de bucurie că vor mânca bine. Unii ca aceştia seamănă cu iudeii care voiau să-l facă pe Hristos împărat, deoarece i-a hrănit în pustie.

Vă aduceţi aminte ce spune Proorocul? "Blestemat este cel care face lucrurile Domnului cu lenevire". Altceva este atunci când cineva are dispoziţie să postească, dar nu poate, pentru că, dacă nu mănâncă, îi tremură picioarele, cade jos - adică nu-l ajută trupul, sănătatea sa, etc. - şi altceva este să ai putere şi să nu posteşti. Şi atunci unde este buna intenţie? Iar mâhnirea celui care vrea să facă o nevoinfă şi nu poate completează lipsa acesteia, şi unul ca acesta are mai multă plată decât cel care are curaj şi se nevoieşte, căci acela simte şi o mulţumire de sine. Astăzi a venit o femeie amărâtă, în vârstă cam de cincizeci şi cinci de ani, care plângea fiindcă nu putea să postească. Bărbatul ei o părăsise, copilul şi- pierduse într-un accident, mama îi murise şi astfel a rămas singură. Nu are nici casă, nici masă, ci o cheamă când o femeie, când alta pe la casele lor ca să lucreze câte ceva. "Părinte, mi-a spus sărmana, am o mare greutate pe conştiinţă pentru că văd că nu fac nimic. Şi ceea ce e mai rău decât toate este că nu pot posti. Mănânc tot ceea ce mi se dă. Uneori miercurea şi vinerea îmi dau mâncare de post, dar adeseori îmi dau de dulce şi sunt nevoită să mănânc, pentru că altfel mă istovesc repede şi nu mai pot sta în picioare". "Mănâncă, îi spun, de vreme ce nu ai curaj". Fiecare trebuie să se supravegheze pe sine şi dacă va vedea că nu rezistă la post, să mănânce puţin mai mult. "Măsoară-te pe tine însuţi", spune Sfântul Nil Ascetul.

Părinte, cum mai demult la sate unele femei nu mâncau nimic din prima zi a Postului Mare până în Sâmbăta Sfântului Teodor? Cum puteau rezista, având o mulţime de treburi, case, copii, animale, ogoare?

Ele îşi spuneau în sinea lor: "În mod firesc ar trebui să mâncăm în Sfânta şi Marea Sâmbătă, pe când această sâmbătă este aproape". Sau se poate să-lşi fi spus: 'Hristos a postit patruzeci de zile, pentru mine ce este să postesc o săptămână?". Pe lângă aceasta aveau şi multă simplitate şi de aceea rezistau. Dacă cineva are simplitate şi smerenie primeşte cu lesnire harul lui Dumnezeu şi astfel posteşte cu smerenie şi se hrăneşte dumnezeieşte. Are putere dumnezeiască şi multă rezistenţă la postiri îndelungate. Un tânăr din Australia, de vreo douăzeci şi opt de ani, a ajuns să nu mănânce nimic douăzeci şi opt de zile. Duhovnicul lui l-a trimis la mine să-lmi spună despre aceasta. Era foarte evlavios şi avea un duh de nevoinţă rar întâlnit. Se spovedea, mergea la biserică, citea cărţi patristice şi mai ales noul Testament. într-o zi, în timp ce citea în Evanghelie că Hristos a postit patruzeci de zile, a fost atât de mişcat sufleteşte, încât şi-a spus în sinea sa: "Dacă Domnul, care a fost Dumnezeu şi om fără de păcat, a postit patruzeci de zile, atunci eu, un om atât de păcătos, ce trebuie să fac?". De aceea a cerut binecuvântare de la duhovnicul său să postească şi el, dar nu s-a gândit să-i spună şi gândul său că intenţiona să nu mănânce patruzeci de zile. A început aşadar să postească din lunea primei săptămâni a Postului Mare, a trecut de Duminica închinării Sfintei Cruci fără să bea nici măcar apă, deşi lucra la o fabrică săvârşind o muncă destul de grea - stivuia lăzi. Când a ajuns la ziua a douăzeci şi opta de post, a simţit o mică ameţeală în timp ce lucra şi de aceea s-a aşezat puţin jos. După aceea a băut un ceai şi a mâncat puţin posmag, deoarece se gândea că, de va cădea jos şi îl vor duce la spital, vor depista că a suferit aceasta din cauza postului, şi vor spune: "Ia te uită, creştinii mor din cauza postului". "Părinte, mi-a spus acela, după atâtea zile de post mă scârbeam de mâncăruri, dar mă sileam să mănânc ca să pot lucra'. îl chinuia însă gândul că nu a postit

patruzeci de zile şi i-a spus aceasta duhovnicului său. Atunci acela i-a spus cu discernământ: "Şi aceste zile pe care le-ai postit au fost destule. Să nu mai ai gânduri". Apoi acela l-a trimis la mine, ca să nu-i mai rămână nici un gând de îndoială care să-l chinuiască. Ca să fiu sigur că îndemnul său lăuntric a fost curat, l-am întrebat: "Te-ai jurat să posteşti patruzeci de zile?". Nu", mi-a răspuns. "Atunci când ai luat binecuvântare de la duhovnicul tău să posteşti, nu te-ai gândit în clipa aceea să-lți spui gândul tău, cum că vrei să posteşti patruzeci de zile, sau ai ascuns gândul tău care ți se părea bun, ca să posteşti după voia ta patruzeci de zile?". Nu, Părinte", mi-a spus din nou. Atunci i-am spus şi eu: "Desigur că ştiam aceasta, dar te-am întrebat numai ca să înțelegi tu singur că ai răsplată cerească pentru zilele ce le-ai postit, care au fost destule, şi să nu te mai nelinişteşti că nu ai putut ține patruzeci de zile. Altă dată însă să-i spui duhovnicului tău şi gândurile cele bune pe care le ai şi orice intenție bună ce o ascunzi în inima ta, iar duhovnicul tău va hotărî dacă va trebui să faci o asceză, etc". Şi fiindcă avea multă smerenie, pe care o dobândise din gândurile smerite pe care le cultiva, şi a postit atâtea zile din multa sa dragoste pentru Hristos, era firesc ca Acesta să-l întărească cu dumnezeiescul Său har. Dacă un altul va încerca să țină un astfel de post şi va spune cu mândrie: "Dacă a făcut-o acela, eu de ce să nu o fac?", va posti numai o zi sau două şi va cădea grămadă. I se va întuneca şi mintea, pentru că îl va părăsi harul lui Dumnezeu şi îi va părea rău chiar şi de osteneala pe care a făcut-o. Poate ajunge până acolo încât să spună: "Şi ce am câştigat din aceasta?".

Omul dacă posteşte se face ca un mieluşel. Iar atunci când devine ca o fiară, înseamnă că asceza pe care o face ori este mai presus de puterile lui, ori o face din egoism, şi de aceea nu primeşte ajutorul dumnezeiesc. Dar uneori chiar şi fiarele sălbatice sunt îmblânzite şi smerite de post. Vezi, atunci când le este foame se apropie de om, căci din instinct simt că de nu vor mânca vor muri. în timp ce, dacă se apropie de om pentru a găsi de mâncare, se poate să nu pățească nimic. Eu am văzut un lup care, din pricină că era flămând, era ca un mieluşel. Odată, într-o iarnă cu zăpadă multă, venise până în curtea noastră. Eu şi cu fratele meu ieşiserăm să dăm hrană la animale. În timp ce eu țineam felinarul în mână, fratele meu a luat cociorva şi a început să-l lovească, dar lupul nu se împotrivea deloc.

Tot ceea ce face omul se zădărniceşte dacă nu o face din dragoste pentru Dumnezeu şi semenul său. Dacă posteşte şi se mândreşte cum că ar face ceva, se pierde postul său. Devine apoi ca un rezervor găurit, care nu mai poate ține nimic în el. Pune apă într-un astfel de rezervor şi vei vedea că încet-încet va curge toată.

Satisfacția stomacului uşor

Atunci când cineva nu se înfrânează poartă cu sine magazii întregi. În timp ce, dacă se înfrânează şi mănâncă numai cele care îi sunt necesare, organismul său arde toate substanțele hrănitoare şi nu depozitează nimic.

Felurimea mâncărurilor întinde stomacul şi aduce pofta, dar pricinuieşte moleşeală şi înfierbântare în trup. Dacă pe masă există numai un fel de mâncare şi care nu este destul de gustos, se poate ca nimeni să nu mănânce o porție întreagă, iar dacă este gustos şi cineva se va lacomi, se poate să mănânce puțin mai mult decât îi trebuie. Dar atunci când pe masă există peşte, supă, cartofi, brânză, ouă, salată, fructe şi

prăjituri, vrea să le mănânce pe toate şi mai cere încă şi altele. Pe toate le trage pofta, pentru că una o îndeamnă pe alta. Şi uită-te, omul nu suportă nici măcar un singur cuvânt; pe unul nu- înghite, pe celălalt iarăşi nu- înghite, în timp ce sărmanul stomac orice mâncare îi aruncăm, o suportă. Dar oare îl întrebăm dacă le poate mistui? Adică stomacul care nu are logică ne întrece în virtute şi se nevoieşte să le mistuie pe toate. Şi dacă un fel de mâncare nu se potriveşte cu altul când intră înăuntru, se ceartă, şi atunci bietul stomac ce să mai facă? Începe după aceea indigestia.

Şi cum putem, Părinte, să ne tăiem obişnuința de a mânca mult?

Este trebuință de puțină frână. Mai bine este să nu mănânci mâncarea care îți place, ca să nu-ți faci de lucru, pentru că încet-încet se măreşte hambarul. Şi după aceea acest "vameş" nemilostiv, aşa cum îl numeşte Avva Macarie, va cere mereu. în vremea mesei eşti satisfăcut, dar după aceea simți nevoia să dormi, şi nici să lucrezi nu mai poți. Dacă mănânci un singur fel de mâncare, acesta îți ajută să-lți tai pofta.

Părinte, atunci când există multe feluri de mâncare, dar în cantități mici, există iarăşi acelaşi pericol?

Desigur, pericolul este la fel de mare, numai că partidele sunt mici şi nu pot face guvern. Atunci când există o mare felurime de mâncăruri, este ca şi cum s-ar aduna în stomac multe partide, şi unul îl irită pe celălalt, apoi se încaieră între ele, se bat şi începe indigestia...

Plăcerea pe care o dă mâncarea simplă este mai mare decât cea pe care o dau cele mai bune mâncăruri. Atunci când eram mic, mergeam în pădure şi mâneam numai o bucată de covrig, şi nu mai voiam nimic altceva. Cele mai bune mâncăruri nu-mi puteau înlocui acea mulțumire duhovnicească pe care o simț eam. Dar făceam aceasta cu bucurie. însă cei mai mulți oameni nu au simțit satisfacția stomacului uşor. La început, atunci când mănâncă ceva gustos, simt o oarecare satisfacție, dar apoi intră la mijloc lăcomia, mănâncă mult şi, mai ales atunci când sunt bătrâni, simt o greutate în tot trupul, şi astfel se lipsesc de satisfacția stomacului uşor.

PARTEA A CINCEA

ROSTUL ÎNCERCĂRILOR ÎN VIAȚA NOASTRĂ

«Pentru ca să meargă cineva in Raiul cel dulce trebuie să mănânce aici multe amărăciuni, ca să primească în mână paşaportul încercărilor».

CAPITOLUL 1 „*Trecut-am prin foc şi prin apă..."*

Crucea încercărilor

Părinte, cruciulița pe care mi-ați dat-o o port mereu şi mă ajută în încercările mele.

Iată, aşa sunt şi crucile pe care le suferim noi, ca acele cruciulițe pe care le atârnăm la gât şi ne ocrotesc în viața noastră. Crezi că noi ducem vreo cruce mare? Numai Crucea lui Hristos a fost foarte grea, pentru că El din dragoste față de noi, oamenii, nu a vrut să

folosească pentru Sine puterea Sa dumnezeiască. Şi în continuare ridică greutatea crucilor întregii lumi şi ne uşurează de durerile încercărilor cu dumnezeiescul Său ajutor şi cu dulcea Sa mângâiere.

Bunul Dumnezeu rânduieşte pentru fiecare om o cruce potrivită cu puterea lui de a rezista, nu pentru a se chinui, ci pentru a urca de pe cruce în cer, pentru că, în esență, crucea este scară către cer. Dacă am înțelege ce comoară ne învistierim din suferirea încercărilor, nu am mai murmura, ci am slavoslovi pe Dumnezeu ridicându-ne cruciulița pe care ne-a hărăzit-o, astfel încât şi în această viată ne vom bucura, dar şi în cealaltă vom lua o pensie bună. Dumnezeu ne-a asigurat acolo în cer multe bogății. însă atunci când cerem să ne uşureze de o încercare, el dă aceste bogății altora şi astfel o pierdem. în timp ce, de vom face răbdare, ne va da şi dobândă.

Fericit este cel care se chinuieşte aici, pentru că, cu cât este pedepsit mai mult în această viată, cu atât mai mult se pregăteşte pentru cealaltă, deoarece i se şterg din păcate. Crucile încercărilor sunt mai presus de "talanți", de harismele pe care ni le dă Dumnezeu. Fericit este cel care are cinci cruci, iar nu una. O suferință sau o moarte mucenicească aduc cu adevărat răsplată cerească. De aceea la fiecare încercare să spunem: 'îți mulțumesc, Dumnezeul meu, pentru că tocmai aceasta îmi trebuia pentru mântuirea mea".

Încercările îi ajută pe oameni să-lşi revină duhovniceşte

Părinte, mereu sunt înştiințată de suferința celor din familia mea. Se vor termina vreodată necazurile lor?

Fă răbdare, sora mea, şi nu-ti pierde nădejdea în Dumnezeu. Din toate încercările prin care am auzit că trece familia voastră, am înțeles că Dumnezeu vă iubeşte şi îngăduie toate necazurile acestea pentru o deplină curățire duhovnicească a familiei. Dacă privim cu ochi lumeşti încercările familiei tale, apăreți ca nişte oameni nefericiți. însă de le vom privi duhovniceşte, sunteți fericiți, iar în cealaltă viată vă vor invidia toți cei care s-au considerat fericiți în viața aceasta. în felul acesta se nevoiesc şi părinții tăi, deoarece nu cunosc sau nu înțeleg să se nevoiască duhovniceşte cu mărime de suflet. Cu toate acestea, în încercările familiei tale, precum şi ale altor familii se ascunde o taină, deşi se face atât de multă rugăciune. "Cine a cunoscut judecățile iui Dumnezeu?". Dumnezeu să-lşi întindă dreapta Sa şi să pună capăt încercărilor.

Părinte, nu se poate ca oamenii să-lşi revină în alt fel şi nu prin încercări?

Mai înainte ca Dumnezeu să îngăduie o încercare, a căutat să-i îndrepte cu blândețe, dar aceia nu au înțeles şi de aceea El a îngăduit ispitirea. Vedeți, când un copil este sucit, la început tatăl său îl ia cu binişorul, îi face toate mofturile, dar văzând că nu se schimbă, atunci se poartă cu asprime față de el, ca să se îndrepte. Tot astfel şi Dumnezeu, adeseori, atunci când cineva nu înțelege de bună voie, îi dă o încercare ca să-lşi revină. Dacă nu ar fi existat puțină durere, boli, etc, oamenii ar fi devenit fiare, nu s-ar fi apropiat deloc de Dumnezeu.

Viața aceasta este mincinoasă şi scurtă; şi puțini sunt anii ei. Şi bine că sunt puțini, căci repede vor trece amărăciunile, care ca nişte medicamente amare ne vindecă sufletele noastre. Vezi, medicii le dau sărmanilor bolnavi care suferă medicamente

amare deoarece se vor însănătoşi cu amarul, nu cu dulcele. Vreau să spun că, precum sănătatea se dobândeşte prin amar, tot astfel şi mântuirea sufletului tot din amar iese.

Suferind durerea ne cercetează Hristos

Omul care nu trece prin încercări, care nu vrea să-l doară nimic şi să sufere ceva, care nu vrea să fie mâhnit sau să i se facă vreo observaţie, ci vrea să trăiască bine, este în afara realităţii duhovniceşti. "Tre-cut-am prin foc şi prin apă şi ne-ai scos pe noi la odihnă', spune psalmistul.

Vezi că şi Maica Domnului şi Sfinţii au suferit, de aceea trebuie ca şi noi să suferim, mai ales că mergem pe acelaşi drum pe care au mers şi ei. Cu deosebirea că noi, atunci când suferim puţin în această viaţă, ne plătim datoriile şi ne mântuim. Dar şi Hristos a petrecut cu durere pe pământ. A coborât din cer, S-a întrupat, a pătimit şi a fost răstignit. Iar creştinul îşi dă seama că l-a cercetat Hristos, atunci când suferă durere.

Atunci când îl cercetează durerea pe om înseamnă că îl vizitează Hristos. în timp ce, atunci când omul nu trece prin nici o încercare, este ca şi cum l-ar părăsi Dumnezeu, nici nu plăteşte datoriile, nici nu depune. Vorbesc desigur despre cel care nu vrea reaua pătimire pentru dragostea Iui Hristos, care îşi spune în sinea sa: Sunt sănătos, am poftă de mâncare, mănânc bine, o duc foarte bine, sunt liniştit, etc..." şi nu spune nici măcar un "Slavă Ţie, Dumnezeule". Cel puţin dacă ar recunoaşte că toate aceste binecuvântări sunt ale lui Dumnezeu, oarecum s-ar aranja situaţia. Să spună: Tiu meritam toate acestea, dar fiindcă sunt neputincios, de aceea Dumnezeu mi le-a rânduit pe toate". În viaţa Sfântului Ambrozie se spune că odată Sfântul a fost găzduit de un oarecare bogat. Iar Sfântul văzând bogăţiile nemăsurate ale aceluia l-a întrebat dacă a fost încercat vreodată de vreo mâhnire. Nu, niciodată, i-a răspuns acela. Ci bogăţiile mele mereu se înmulţesc, ogoarele îmi rodesc. Nu am simţit niciodată durere şi nici vreo boală nu m-a cercetat". Atunci Sfântul a lăcrimat şi a spus însoţitorilor săi: "Pregătiţi trăsurile ca să plecăm repede de aici, pentru că pe acesta nu l-a cercetat Dumnezeu. Şi de îndată ce a ieşit în drum, casa bogatului s-a scufundat. Traiul bun al aceluia dovedea că Dumnezeu l-a părăsit.

Domnul ceartă pe cel pe care-l iubeşte

Părinte, de ce astăzi lumea suferă atât de mult?

Din pricină că Dumnezeu o iubeşte. Tu, ca monahie, te scoli dimineaţa, îţi faci canonul, rosteşti rugăciunea lui Iisus, faci metanii, etc. însă pentru mireni greutăţile prin care trec sunt canonul lor; şi prin ele se curăţesc. Iar acestea le pricinuiesc un bine mai mare decât traiul bun lumesc, care nu îi ajută nici să se apropie de Dumnezeu, nici să dobândească răsplată cerească. De aceea trebuie să le primească ca pe nişte daruri ale

lui Dumnezeu.

Bunul Dumnezeu, ca un Părinte bun, prin încercările pe care le îngăduie îşi educă copiii Săi din dragoste, din bunătatea Sa dumnezeiască, iar nu din răutate sau din dreptate lumească, juridică, pentru că vrea ca aceia să se întoarcă la el. Adică Dumnezeu, vrând să mântuiască făpturile Sale şi ca ele să moştenească împărăția Lui cea cerească, îngăduie încercările pentru ca omul să se lupte, să se nevoiască şi să dea examene la răbdarea în dureri, astfel încât să nu poată diavolul să-i spună: "Cum îl răsplăteşti pe acesta, sau cum îl mântuieşti de vreme ce nu s-a ostenit?". Pe Dumnezeu nu-L interesează viața aceasta, ci cealaltă. El se îngrijeşte de noi mai întâi pentru cealaltă viață şi apoi pentru aceasta.

Părinte, dar de ce Dumnezeu unor oameni le dă multe încercări, în timp ce altora nu le dă deloc?

Ce spune Sfânta Scriptură? "Domnul ceartă pe cel pe care-l iubeşte". Un tată, de pildă, are opt copii. Cinci dintre ei stau lângă tatăl lor, iar trei pleacă de acasă şi nici nu se mai gândesc la el. Dacă cei care stau lângă el fac vreo neorânduială, tatăl lor îi trage puțin de urechi, sau le dă vreo pălmuță, iar dacă sunt cuminți, îi mângâie şi le dă o ciocolată. în timp ce aceia care sunt departe, nu primesc nici mângâiere, nici palmă. Tot astfel face şi Dumnezeu. Oamenilor care sunt lângă El şi celor care au intenție bună, dacă greşesc puțin, le dă câte o pălmuță şi astfel îşi achită datoria sau dacă le dă mai multe, mai şi depun în casieria cerească. Iar celor care sunt departe de Dumnezeu le dă ani îndelungați pentru a se pocăi. De aceea vedem pe unii mireni că săvârşesc păcate grave şi cu toate acestea au bunuri materiale din belşug şi trăiesc mulți ani, fără să treacă prin încercări. Şi aceasta se face din iconomia lui Dumnezeu, pentru a se pocăi. Iar dacă nu se vor pocăi, în cealaltă viață vor fi fără de răspuns.

Durerea lui Dumnezeu pentru încercările oamenilor

Câte suferințe are lumea! Câte probleme! Şi unii vin aici să mi le spună stând în picioare, fie şi numai pentru două minute, pentru a se mângâia puțin. O mamă îndurerată îmi spunea: "Părinte, vin clipe când nu mai pot suporta şi atunci spun: «Hristoase al meu, fă să înceteze pentru puțin suferințele şi apoi pot să înceapă iarăşi»". Câtă nevoie de rugăciune au oamenii! însă orice încercare este un dar al lui Dumnezeu, este un examen pentru cealaltă viață. Această nădejde a răsplătirii în cealaltă viață îmi dă bucurie, mângâiere şi curaj şi pot suporta durerea ce o simt pentru toți oamenii care trec prin încercări.

Dumnezeul nostru nu este Baal, ci Dumnezeul dragostei. El este Părintele Care vede suferința copiilor Săi pricinuită de diferite ispite şi încercări prin care trec, şi Care ne va răsplăti pentru aceasta, numai noi să facem răbdare în mica mucenicie a încercării sau, mai degrabă, a binecuvântării pe care o suferim.

Părinte, unii spun: Oare nu este dureros ceea ce îngăduie Dumnezeu? Oare nu-doare pe Dumnezeu pentru aceasta?".

Durerea lui Dumnezeu pentru oamenii care sunt chinuiți de boli, de diavoli, de barbari, etc, are în acelaşi timp şi bucurie prin răsplata cerească pe care le-a pregătit-o. Adică, Dumnezeu cunoscând răsplătirea pe care o va primi în cer cel care trece prin

încercări, şi bunătățile care îl aşteaptă, "suferă" cu uşurință durerea ce o simte pentru acela. Iată, Dumnezeu a îngăduit ca Irod să facă atâtea crime. Păiunsprezece mii de prunci a junghiat şi încă nenumărați părinți care nu i-au lăsat pe soldați să le omoare copiii. Acei ostaşi barbari, ca să se arate mai buni în fața mai-marilor lor, i-au tăiat pe copii bucățele. Cu cât copiii erau mai chinuiți, cu atât mai mult îl durea pe Dumnezeu, dar şi mai mult se bucura pentru cea mai mare slavă de care aveau să se desfăteze în cer. Se bucura pentru aceşti îngeraşi, care urmau să alcătuiască tagma mucenicească şi îngerească totodată, îngeri şi Mucenici!

În mâhniri dăruieşte Dumnezeu adevărata mângâiere

Dumnezeu vede de aproape suferințele copiilor Lui şi îi mângâie ca un Părinte bun. Pentru că, ce crezi, suferă să-lşi vadă copilaşul Său chinuindu-se? Toate suferințele şi lacrimile lui, Dumnezeu le ia în considerare şi după aceea răsplăteşte. Numai Dumnezeu dăruieşte în mâhniri adevărata mângâiere. De aceea omul care nu crede în adevărata viață, care nu crede în Dumnezeu ca să-i ceară mila Sa în încercările prin care trece, cade mereu în deznădejde, iar viața lui nu are nici un sens. Întotdeauna rămâne neajutorat, nemângâiat şi chinuit în această viață, dar îşi osândeşte şi sufletul său în cea veşnică.

Însă oamenii duhovniceşti, care înfruntă toate încercările alături de Hristos, nu au propriile lor mâhniri, ci adună amărăciunile altora, dar în acelaşi timp primesc din belşug dragostea lui Dumnezeu. Atunci când cânt troparul: "Ajutorului omenesc nu ne încredința pe noi. Prea Sfântă Stăpână", câteodată mă opresc la "ci primeşte rugăciunea robilor tăi...". Căci de vreme ce nu am mâhniri, cum să spun "că scârbele ne cuprind şi nu putem răbda"? Să spun minciuni? în înfruntarea duhovnicească a încercărilor nu există mâhnire, pentru că atunci când omul se aşează corect, duhovniceşte, toate se schimbă. Dacă omul îşi atinge amărăciunea durerii sale de Preadulcele Iisus, atunci toate amărăciunile şi otrăvurile sale se preschimbă în miere.

Dacă cineva înțelege tainele vieții duhovniceşti şi modul tainic în care lucrează Dumnezeu, încetează să se mai mâhnească pentru tot ceea ce i se întâmplă, pentru că primeşte cu bucurie medicamentele amare pe care i le dă Dumnezeu pentru însănătoşirea sufletului său. Pe toate le consideră răspunsuri la rugă ciunea sa, de vreme ce neîncetat îi cere lui Dumnezeu să-i curătească sufletul. Însă atunci când oamenii înfruntă lumeşte încercările, se chinuiesc. De vreme ce Dumnezeu ne supraveghează pe toți, trebuie ca fiecare să se predea Lui cu totul. Altfel se va chinui. Cere să-i vină toate aşa precum vrea el, dar lucrurile nu se petrec după dorința lui, şi de aceea nu află odihnă.

Fie sătul, fie flămând de ar fi cineva, fie că este lăudat, fie că este nedreptățit, trebuie să se bucure şi să le înfrunte pe toate cu smerenie şi răbdare. Şi atunci unuia ca acestuia Dumnezeu îi va dărui mereu binecuvântări, până când sufletul său va ajunge să nu mai poată "încăpea şi suporta" bunătatea lui Dumnezeu. Şi cu cât va înainta duhovniceşte, cu atât va vedea dragostea lui Dumnezeu într-o măsură mai mare şi se va topi de recunoştință.

Ispitele şi mâhnirile ce vin din îngăduința lui Dumnezeu

Încercările care ne vin sunt uneori antibioticul pe care ni- dă Dumnezeu pentru bolile sufletului nostru şi care ne ajută mult duhovniceşte. Omul mănâncă numai o palmă uşoară şi îndată i se înmoaie inima. Dumnezeu ştie foarte bine în ce stare duhovnicească se află fiecare dintre noi, dar fiindcă noi nu ştim, îngăduie să fim ispitiți ca să ne cunoaştem pe noi înşine, să ne aflăm patimile ce sunt ascunse înlăuntrul nostru şi să nu avem pretenții nesăbuite în Ziua

Judecății. Pentru că, de ar trece cu vederea patimile noastre şi ne-ar lua în Rai aşa cum suntem, şi acolo am crea probleme. De aceea Dumnezeu îngăduie diavolului să creeze aici ispite ca să ne scuture, astfel încât să se smerească şi să se curățe sufletul nostru prin mâhniri, după care ne umple de har.

Adevărata bucurie se naşte din amărăciunea pe care cineva o gustă cu bucurie pentru Hristos, Care s-a umplut de amărăciune ca să ne mântuiască. Creştinul trebuie să se bucure mai ales atunci când trece prin vreo încercare fără ca el să fi fost pricina ei.

Uneori spunem lui Dumnezeu: "Dumnezeul meu, nu ştiu ce voi face, dar eu mă predau Ție cu totul, ca să mă faci om". Şi atunci Dumnezeu nu mă face numai om, ci mai presus de om, şi- lasă pe diavol să vină să mă ispitească şi să mă chinuiască. Şi în cancerul care bântuie astăzi văd vicleşugurile diavolului şi râd. Măi, şi diavolul acesta! Voi ştiți cu ce săpun îl spală diavolul pe om atunci când Dumnezeu îngăduie să-l ispitească, să-l încerce? Cu spuma răutății lui. Şi încă ce săpun bun are! Aşa cum cămila scoate spume atunci când se mânie, la fel face şi diavolul în astfel de situații. Şi după aceea îl freacă pe om nu ca să-l curețe de murdărie, ci din răutate. Iar Dumnezeu îl lasă pe diavol să-l săpunească pe om numai atât cât trebuie pentru a-l curăța. Căci dacă l-ar lăsa să-l frece aşa cum se freacă rufele, l-ar sfâşia.

Părinte, putem spune despre diferitele ispite care se întâmplă în viața noastră, că aceasta a fost voia lui Dumnezeu?

Nu. Să nu amestecăm voia lui Dumnezeu cu ispita şi cu cele pe care le aduce ea. Dumnezeu îl lasă pe diavolul liber să-l ispitească pe om până la un punct, iar pe om îl lasă liber să facă binele sau răul. Dar nu Dumnezeu este vinovat pentru răul pe care îl va face omul. Iuda, de pildă, era ucenicul lui Hristos. Dar oare putem spune că a fost voia lui Dumnezeu ca el să devină vânzător? Nu, ci luda însuşi a îngăduit diavolului să intre în el. Cineva a spus unui preot: Părinte, te rog fă un Trisaghion pentru Iuda". Iar aceasta este ca şi cum ar fi spus: "Tu, Hristoase, eşti nedrept. Aceasta a fost voia Ta, ca să Te vândă Iuda. Şi de aceea acum ajută-l".

Puține sunt cazurile în care Dumnezeu îngăduie să fie ispitiți unii creştini evlavioşi pentru a-şi veni în simțire cineva care duce o viată păcătoasă şi să se pocăiască. Oamenii aceştia vor avea o îndoită răsplată. Adică Dumnezeu le dă unora care, cu încercările prin care trec, îşi plătesc păcatele în această viață, dar care în acelaşi timp cârtesc fără motiv, posibilitatea de a fi ajutați de răbdarea celor care, deşi nu au greşit, suferă dar nu cârtesc. Să presupunem că un familist foarte bun şi foarte evlavios se află în casă cu toată familia sa şi dintr-odată se face un cutremur şi cade casa peste ei strivindu-i, iar după o înfricoşătoare suferință mor cu toții. Oare de ce a îngăduit Dumnezeu aceasta? Ca să nu cârtească ceilalți care sunt pedepsiți atunci când greşesc.

De aceea toți cei care se gândesc la crucile mari pe care le-au purtat drepții niciodată nu se mâhnesc pentru micile lor încercări. Şi văd că, deşi au greşit în viata lor, cu toate acestea suferă mai puțin decât acei drepți, şi de aceea spun ca tâlharul cel bun: "Dacă aceştia care nu au făcut nimic rău au suferit atât de mult, atunci noi ce trebuie să pătimim?". Din păcate însă unii seamănă cu tâlharul cel răstignit de-a stânga lui Hristos şi spun: "Au mers cu crucea în mână şi uite ce au pățit!".

Există şi cazuri - acestea sunt foarte rare - în care Dumnezeu îngăduie din dragoste ca unii nevoitori aleşi să treacă prin mari încercări, pentru a fi încununați. Aceştia sunt următorii lui Hristos. Vedeți, la Sfânta Singlitichia, deoarece ajuta duhovniceşte multe suflete cu povețele ei, a mers diavolul ca să o împiedice de la această lucrare. Trei ani şi jumătate a rămas fără glas din pricina bolii pe care a suferit-o.

Altădată un adevărat următor al lui Hristos cere de la Dumnezeu să ierte greşalele semenilor săi, să-lşi întoarcă de la ei urgia Sa cea dreaptă şi să fie pedepsit el în locul acelora, deşi nu este vinovat cu nimic. Unul ca acesta se înrudeşte mult cu Dumnezeu, Care este înduioşat de această mare şi nobilă dragoste a copilului Său. în afară de darul pe care i- face, iertând greşelile celorlalți, îngăduie ca acesta să aibă şi sfârşit mucenicesc, după cererea lui stăruitoare. În acelaşi timp însă îi pregăteşte în Rai cel mai frumos şi mai minunat palat, precum şi o slavă încă şi mai mare, deoarece mulți oameni l-au nedreptățit prin judecata lor superficială, crezând că Dumnezeu l-a pedepsit pentru păcatele lui.

Nerecunoştința față de dragostea lui Dumnezeu

Părinte, încercările îi folosesc întotdeauna pe toți oamenii?

Depinde de felul cum înfruntă fiecare încercările. Cei care nu au intenție bună îl hulesc pe Dumnezeu atunci când trec prin diferite încercări. "De ce să sufăr eu aceasta? - spun ei. Iată, acela are atâtea bunuri! Dumnezeu este acesta?" Nu spun "am greşit", ci se chinuiesc. Iar cei cu mărime de suflet spun: "Slavă lui Dumnezeu! încercarea aceasta m-a adus lângă Dumnezeu. El a îngăduit-o pentru binele meu". Şi dacă mai înainte se poate să nu fi călcat deloc în biserică, după aceea încep să meargă regulat la biserică, să se spovedească, să se împărtăşească. De multe ori Dumnezeu chiar şi pe oamenii cei mai împietriți îi aduce la un moment dat, printr-o încercare, la o astfel de mărime de suflet, încât ei înşişi se întorc spre bine şi-şi ispăşesc păcatele prin durerea ce o simt pentru tot ce au făcut.

Părinte, trebuie să spunem: "Slavă Ție, Dumnezeule!", atunci când toate merg bine?

Dacă nu spunem "Slavă Ție, Dumnezeule!" în bucurii, cum vom spune în mâhniri? Tu spui aceasta în mâhniri, şi nu vrei s-o spui în bucurii? Dar atunci când cineva este nerecunoscător, nu cunoaşte dragostea lui Dumnezeu, nerecunoştința este un mare păcat. Iar pentru mine este unul de moarte, nerecunoscătorul cu nimic nu poate fi mulțumit. Pentru toate cârteşte, nimic nu-i convine. în satul meu natal, în Farasa, se folosea mult magiunul. Într-o seară o fată plângea pentru că voia magiun. Ce putea să facă mama ei? S-a dus şi a cerut de la vecina. Iar copila, de îndată ce mama ei i-

a adus magiunul, a început iarăşi să plângă. Bătea din picioare şi striga: "Mamă, vreau şi iaurt". "Copilul meu, unde să găsesc iaurt la ora aceasta?", îi spune mama ei. "nu, vreau iaurt". Atunci sărmana femeie a mers şi a cerut iaurt de la o altă vecină şi l-a adus fiicei ei. După ce fata l-a luat şi pe acesta, a început din nou să plângă. "Acum de ce mai plângi?", o întrebă mama ei. "Mamă, le vreau amestecate". Atunci mama le ia şi le amestecă, dar aceasta iarăşi începu să plângă. "Mamă, nu le pot mânca aşa. Le vreau separat". La care mama ei a luat-o la palme şi astfel... s-a separat magiunul de iaurt.

Adică vreau să spun că tot astfel se comportă mulţi oameni, după care vine pedagogia lui Dumnezeu. Cel puţin să ne mărturisim nerecunoştinţa noastră şi să-i mulţumim zi şi noapte lui Dumnezeu pentru binecuvântările ce ni le dăruieşte. Iar în felul acesta îl vom pune pe fugă pe diavolul cel fricos, care îşi va aduna drăcuşorii lui şi se va preface într-un fum negru, pentru că deja i-am aflat punctul slab.

Să comparăm încercarea noastră cu una mai mare a altuia

Medicamentul cel mai bun pentru fiecare încercare a noastră este încercarea mai mare a semenilor noştri, pe care este de ajuns să o comparăm cu a noastră pentru a ne putea da seama de marea diferenţă dintre ele şi de marea dragoste pe care ne-a arătat-o Dumnezeu, Care ne-a îngăduit o încercare mai mică. Atunci îi vom mulţumi, ne va durea pentru cel ce suferă mai mult şi ne vom ruga din toată inima ca să-l ajute Dumnezeu. Mi-au tăiat, de pildă, un picior? să spun "Slavă Ţie, Dumnezeule, că am cel puţin un picior. Aceluia i le-au tăiat pe amândouă". Şi dacă aş rămâne un buştean, fără mâini şi picioare, tot va trebui să spun: "Slavă Ţie, Dumnezeule, că am umblat atâţia ani, în timp ce alţii s-au născut infirmi". Eu, din clipa în care am auzit că un familist are hemoragii de unsprezece ani, mi-am spus: "Ce fac eu? Acesta este mirean şi are hemoragii de unsprezece ani, are copii şi trebuie să se scoale dimineaţa ca să meargă la serviciu, iar eu nici şapte ani nu am împlinit de când am hemoragii"(Stareţul din 1988 avea hemoragii neîntrerupte de la intestinul gros.). Dacă mă gândesc la celălalt care suferă atât de mult, nu mă mai pot îndreptăţi pe mine. Iar dacă mă voi gândi că eu sufăr iar ceilalţi o duc bine, că mă scol noaptea la fiecare jumătate de ceas, deoarece am probleme cu intestinul gros şi nu pot dormi, în timp ce ceilalţi dorm liniştiţi, mă îndreptăţesc pe mine însumi dacă murmur. Dar tu, soră, de cât timp suferi de herpes[12]?

De opt ani, părinte.

Vezi, Dumnezeu unora le lasă această boală două luni, altora zece, iar altora cincisprezece. Îmi dau seama că durerea este mare, şi din pricina ei unii ajung până la deznădejde. Dar dacă un mirean care are herpesul de o lună, două şi se deznădăjduieşte din pricina marii dureri, află că un om duhovnicesc îl are de un an şi face răbdare şi nu cârteşte, atunci de îndată se mângâie. Şi îşi spune: "Eu sufăr de două luni şi am ajuns la deznădejde. Acela, însă, sărmanul, suferă de un an şi nu se plânge. Eu fac şi neorânduieli, în timp ce acela trăieşte duhovniceşte". Şi astfel se ajută fără să fie sfătuit.

Mâhnirile pe care ni le pricinuiesc oamenii

Părinte, atunci când cineva rabdă pentru Dumnezeu mâhnirile şi nedreptăţile pe care i le pricinuiesc oamenii, această răbdare îl curăţă de patimi?

Dacă îl curăţă întrebi? nu numai că îl curăţă, ci îl face să şi strălucească. Există ceva mai presus decât aceasta? În felul acesta îşi poate plăti păcatele. Vedeţi, pe un criminal îl bat, îl închid în închisoare, îşi face acolo micul său canon şi, dacă se pocăieşte cu sinceritate, se izbăveşte de închisoarea cea veşnică. Oare este mic lucru să-lşi plătească prin această suferinţă o socoteală veşnică?

Orice mâhnire să o suportaţi cu bucurie, mâhnirile pe care ni le pricinuiesc oamenii sunt mai dulci decât siropurile ce ni le oferă cei care ne iubesc. Vedeţi, în Fericiri Hristos nu spune: "Fericiţi veţi fi când vă vor lăuda", ci: "Fericiţi veţi fi când vă vor ocări" şi mai ales "când vă vor minţi din pricina Mea". Atunci când ocărârea nu este pe dreptate, cel ocărât adună răsplată. Iar dacă ea este pe dreptate, atunci acela îşi plăteşte păcatele. De aceea, nu numai că trebuie să-l răbdăm fără murmur pe cel care ne ispiteşte, ci să simţim şi recunoştinţă, pentru că ni se dă prilejul să ne nevoim în smerenie, dragoste şi răbdare.

Desigur, clevetitorii lucrează împreună cu aghiuţă. Vântul puternic de obicei rupe şi dezrădăcinează numai copacii sensibili care nu au rădăcini adânci, în timp ce pe aceia care au rădăcini adânci îi ajută să-lşi adâncească rădăcinile şi mai mult.

Noi trebuie să ne rugăm pentru toţi cei care ne vorbesc de rău şi să cerem de la Dumnezeu să le dea pocăinţă, luminare şi sănătate şi să nu lăsăm înlăuntrul nostru nici măcar o urmă de ură faţă de ei. Să păstrăm numai experienţa dobândită din ispită, să aruncăm toate otrăvurile şi să ne amintim mereu de cuvintele Sfântului Efrem Şirul: "Dacă ţi se va întâmpla să fii clevetit, iar după aceasta se va dovedi curăţia conştiinţei tale, nu te semeţi, ci slujeşte cu smerenie Domnului Care te-a slobozit de clevetirea oamenilor, ca să nu pătimeşti cădere de mirare".

CAPITOLUL 2 *Boala*

Bolile îi ajută pe oameni

Părinte, ce înseamnă "Rai bun"(Urare folosită printre creştinii şi călugării din Grecia şi Sfântul Munte)?

Adică să mergi cu bine în Rai. Dar oare nu se poate înţelege: "Să mergi în Raiul cel bun"? Ai auzit tu vreodată vorbindu-se de raiul cel rău? Oricum, pentru a merge cineva în Raiul cel dulce, trebuie să mănânce aici multe amărăciuni, ca să primească în mână paşaportul încercărilor. Dacă ai şti ce se întâmplă la spitale! Ce drame! Ce durere are lumea! Câte mame, sărmanele, nu fac operaţii, se gândesc la copilaşii lor şi sunt cuprinse de nelinişte pentru întreaga lor familie! Câţi familişti nu au cancer, fac radioterapie şi se chinuiesc! Să nu poată lucra şi să aibă de plătit chirie şi o mulţime de alte datorii! Unii sunt sănătoşi şi nu o pot scoate la capăt, cu cât mai mult atunci când cineva este bolnav şi se sileşte să lucreze pentru a putea face fată cât de cât la îndatoririle lui! Cu adevărat, m-au copleşit problemele oamenilor. Câte nu aud în fiecare zi! Mereu

suferințe, mereu greutăți! Toată ziua îmi este gura amară, iar seara cad de oboseală şi, flămând fiind, mă întind puțin ca să mă odihnesc. Simt multă oboseală trupească, dar şi o pace lăuntrică.

Părinte, boala ajută întotdeauna?

Da, întotdeauna ajută. Bolile îi ajută pe oameni să-lşi "ispăşească" păcatele, atunci când nu au virtuți. Sănătatea este un lucru mare, dar binele pe care îl pricinuieşte boala nu- poate dărui sănătatea. Un bine duhovnicesc. Boala este o binefacere foarte mare, într-adevăr foarte mare! îl curăță pe om de păcat şi de multe ori îi asigură chiar şi răsplată. Sufletul omului este ca aurul, iar boala este ca focul care- curăță. Vezi că şi Hristos i-a spus Apostolului Pavel: "Puterea Mea se desăvârşeşte în slăbiciune". Cu cât mai mult se chinuieşte omul de vreo boală, cu atât mai mult se curăță şi se sfințeşte, ajunge numai să facă răbdare şi s-o primească cu bucurie.

În unele boli este nevoie numai de putină răbdare. Şi pe acestea le îngăduie Dumnezeu ca să-i îndrepteze omului unele cusururi şi să-i dăruiască putină răsplată. Pentru că boala trupească ajută la vindecarea bolii duhovniceşti. O neutralizează cu smerenia pe care o aduce. Dumnezeu pe toate le pune în valoare spre binele nostru. Tot ceea ce el îngăduie este pentru folosul nostru duhovnicesc. Ştie de ce anume are nevoie fiecare din noi şi ne dă vreo boală, fie ca să ne răsplătească, fie ca să plătim păcatele.

Răsplata cerească primită prin suferirea bolii

Ce face mama ta?

Nu se simte bine. Părinte. Din când în când îi creşte foarte mult temperatura şi atunci îşi pierde cunoştința. Pielea i se umple de răni şi în timpul nopților o dor.

Iată, astfel de oameni sunt mucenici. Şi chiar dacă nu sunt mucenici desăvârşiți, sunt pe jumătate.

Toată viata ei a fost o suferință, Părinte.

Pentru aceasta răsplata ei va fi îndoită. De câte bunătăți are a se desfăta! Raiul îl are deja asigurat. Atunci când Hristos vede că cineva poate suporta o boală grea, i-o dă astfel încât prin putina suferință din această viată pământească, să primească răsplată multă în cea cerească şi veşnică. Suferă aici, dar va fi răsplătită acolo, în cealaltă viată, pentru că există şi Rai, există şi răsplătire.

Astăzi o femeie ce suferă de rinichi şi de ani de zile face tratament pentru purificarea sângelui, mi-a spus: "Părinte, faceți, vă rog, semnul Crucii pe mâna mea. Venele îmi sunt numai o rană şi nu mai pot suporta să fac acest tratament". "Aceste răni, i-am spus, în cealaltă viată vor fi nişte diamante mai prețioase decât diamantele din această lume. De câți ani faci acest tratament?". "De doisprezece ani", mi-a spus. "Adică ai dreptul la o pensie redusă", i-am spus din nou. După aceea îmi arată o rană la cealaltă mână şi îmi spune: "Părinte, rana aceasta nu se închide şi se vede osul". "Da, dar de acolo din rană se vede cerul, îi spun. Mă rog ca Hristos să-lți dea răbdare şi să-lți mărească dragostea pentru El, ca să uiți de durere. Desigur există şi altă rugăciune pentru a alina durerile, dar atunci se micşorează şi răsplata cea mare. Prin urmare rugăciunea de mai înainte este mai bună". Şi astfel s-a mângâiat mult, sărmana.

Atunci când trupul suferă, sufletul se sfinţeşte. Boala face să ne doară trupul, această casă a noastră făcută din pământ, dar astfel se va bucura mult stăpânul ei, adică sufletul nostru, în palatul ceresc pe care ni- pregăteşte Iisus Hristos. De această înţelegere duhovnicească, care este iraţională pentru oamenii lumeşti, mă bucur şi eu şi mă fălesc pentru neputinţele trupeşti pe care le am. Iar singurul lucru la care nu mă gândesc este că aş putea avea din ele răsplată cerească. Şi-mi dau seama că astfel plătesc nerecunoştinţa mea fată de Dumnezeu, pentru că nu am răspuns la marile Lui daruri şi faceri de bine. Iar aceasta pentru că în întreaga mea viată toate sunt o petrecere; şi călugăria şi bolile prin care trec. Dumnezeu îmi face numai îngăduinţe şi pogorăminte. Rugati-vă să nu-mi plătească cu acestea în viata aceasta, pentru că atunci va fi vai de mine. Mare cinste mi-ar face Hristos dacă mi-ar da să sufăr şi mai mult pentru dragostea Lui, numai să mă întărească ca să pot răbda, şi nu vreau răsplată.

Atunci când omul este cu desăvârşire sănătos nu este bine. Este mai bine să aibă ceva. Cât de mult m-am folosit eu din boală, nu m-am folosit din toată asceza pe care am făcut-o până astăzi. De aceea spun, dacă cineva nu are îndatoriri, să prefere bolile în locul sănătăţii. Când omul este sănătos devine dator, iar când este bolnav şi înfruntă boala cu răbdare, are de primit. Atunci când eram în viata de obşte a venit odată la mănăstire un episcop sfânt, foarte bătrân, pe nume Ierotei, care pustnicea în Schitul Sfânta Ana. La plecare, voind să se urce pe catâr, i s-au ridicat puţin pantalonii şi i s-au văzut picioarele umflate. Părinţii care au mers să-l ajute, le-au văzut şi s-au înfricoşat. Acela însă a înţeles şi le-a spus: "Acestea sunt cele mai preţioase daruri pe care mi le-a dat Dumnezeu. Şi îl rog să nu mi le ia înapoi".

Răbdarea în dureri

Atunci când ne ajunge vreo boală este bine să ne lăsăm cu totul în voia lui Hristos. Să ne gândim că sufletul nostru are mai multă nevoie de răbdare şi slavoslovie în dureri decât de un trup de otel, cu care am putea face mari nevointe trupeşti, care însă se poate să ne facă să ne fălim fără să ne dăm seama, crezând că cu sabia noastră vom câştiga Raiul.

Ştiţi de câţi ani am dureri, când suportabile, când insuportabile? Durerea suportabilă este o stare a mea permanentă. Câte am tras mai întâi cu bronşectazia şi cu operaţia pe care am făcut-o! Apoi au început istoriile cu intestinele. După care o jumătate de an am avut discopatie, din pricina căreia am suferit foarte mult. Nu-mi mai puteam face nici metaniile pe care le făceam mai înainte, şi îmi era greu să mă slujesc chiar pe mine însumi, cu atât mai mult lumea care venea la Coliba mea. În continuare mi-a apărut ceva tare în pântece; mi-au spus că a fost hernie. Când mă oboseam, mă durea tare şi se umfla. într-o zi, în ajunul Sfântului Pantelimon, era umflată şi mă durea. Trebuia însă să merg la Schit la privegherea de toată noaptea. Atunci mi-am spus în sinea mea: "Voi merge orice s-ar întâmpla", pentru că trebuia să merg. în timpul privegherii am vrut să mă aşez puţin, dar m-am gândit "dacă voi coborî strana să mă aşez, vor face toţi ca mine", şi astfel am preferat să nu mă aşez deloc în strană. După doisprezece ore cât a ţinut privegherea, am presupus că s-a înrăutăţit mult situaţia. Când m-am întors la Chilie, nu am apucat bine să intru înăuntru, că a şi sunat clopoţelul. "Părinte, deschide!", îl aud pe cineva strigând. Am început să râd. "E-n regulă, mi-am spus, de acum vom merge fără întrerupere". Şi într-adevăr, peste puţin au venit alţii, apoi alţii. Seara, când am terminat cu

lumea, am simțit că umflătura a dispărut cu totul. A doua zi, deşi mă odihnisem, a apărut din nou. Apoi a început să mă deranjeze şi să mă doară, dar mă mândream cu aceasta. De vreme ce Hristos cunoaşte situația mea şi ştie că aceasta mă ajută, de aceea o lasă. Cinci ani a ținut aceasta. Ştii ce greu a fost?

Dar atunci, Părinte, când ați avut probleme cu picioarele?

Aceea a fost altceva. Nu puteam sta în picioare. Mă chinuiam mai ales atunci când venea lume la mine. A trecut aceasta şi a început hemoragia. "Colită ulceroasă", mi-au spus. Altă poveste... Iată sunt şapte ani cu hemoragii, cu dureri... Dar nu vă mâhniți, ci numai rugați-vă pentru sănătatea sufletului meu. Eu mă bucur pentru că Dumnezeu m-a cinstit şi mi-a dat acest dar, şi de aceea nu vreau să mă lipsesc de el. Slavă lui Dumnezeu! El îngăduie aceasta pentru a mă folosi. în felul acesta dăm examene la răbdare. Acum aceasta, după aceea alta... "Avem trebuință de răbdare". Pentru că dacă noi, care avem puțină frică de Dumnezeu, nu facem răbdare, ce vor face atunci mirenii? Deşi văd că mulți mireni ne întrec în virtute. Părinții mei îmi spuneau că farasioții, atunci când se îmbolnăveau, nu alergau de îndată la Hagi-efendi[20] ca să-i vindece. Ci mai întâi sufereau durerile cât puteau, potrivit cu răbdarea şi mărimea lor de suflet, deoarece considerau binecuvântare să sufere. "să-lmi chinuiesc şi eu puțin sufletul pentru Hristos, spuneau, pentru că şi El a suferit mult ca să ne mântuiască". Şi numai atunci când vedeau că treburile lor nu merg deloc şi li se chinuiesc familiile mergeau la Hagi-efendi ca să-i vindece. Ai văzut ce mărime de suflet aveau! Dacă aceia, care erau mireni, gândeau astfel şi făceau răbdare, eu care sunt călugăr cum trebuie să gândesc? Hristos a spus: "Întru răbdarea voastră vă veți dobândi sufletele voastre". Vedeți că Dumnezeu nu a fost atât de înduioşat de milosteniile lui Iov atunci când avea toate bunătățile precum a fost de răbdarea din vremea încercării.

Părinte, atunci când un bolnav face răbdare în dureri, trebuie să nu arate deloc că îl doare?

La mare nevoie poate lăsa să se facă puțin perceptibil de ceilalți. Poate spune că îl doare, dar nu atât de tare. Pentru că, de nu face deloc cunoscută boala sa celorlalți, unii se pot sminti de vreo purtare de a sa. Dacă, de pildă, un monah suferă de ceva şi nu poate merge la slujba bisericii, îl poate vătăma pe unul care nu are gânduri bune.

Înfruntarea durerii

Părinte, despre care durere spuneți că este de nesuportat?

Durerea care face să-lți curgă lacrimi din ochi. Aceste lacrimi nu sunt nici de pocăință, nici de veselie. Unde le aşezăm? Ce spui?

Oare aceasta nu este o mucenicie, Părinte?

Da, mucenicie este!

Părinte, atunci când am o durere foarte mare, îmi vine greu să spun "Slavă Ție, Dumnezeule!".

Dar de ce îți vine greu? Gândeşte-te ce a suferit Hristos. Bătăi, ocări, biciuire, răstignire. Şi pe toate le-a suferit "fără de păcat fiind"", pentru mântuirea noastră. Iar pe tine când te doare să spui: "Pentru dragostea Ta, Hristoase al meu, voi răbda".

Părinte, de ce este trebuință pentru a depăşi durerea?

De bărbăție şi silință.

Dar durerea insuportabilă cum o poate înfrunta cineva?

Dacă este om lumesc cu o cântare, dacă este om duhovnicesc cu psalmodia. Odată tatăl meu avea temperatură şi o durere puternică de cap. Şi atunci ce face? Mănâncă o sardea sărată, bea şi un pahar cu vin şi începe să cânte: "Deşteaptă-te, sărmane oropsit" şi alte cântece de haiducie, după care s-a făcut bine. Aşa să cântăm şi noi, ca să se împrăştie durerea. Şi eu într-o zi am răcit şi m-a luat o durere de cap de parcă voia să mi-l spargă. Atunci am început o psalmodiefoarte frumoasă şi imediat mi-a dispărut durerea de cap. Într-adevăr, psalmodia împreună cu rugăciunea lui Iisus ajută foarte mult în aceste cazuri; înmoaie sufletul, îl îndulceşte, pentru că mâhnirile şi durerile neîncetate îl răpun şi îl răcesc. Şi noaptea trecută nu am putut dormi din pricina durerii. Mi-am spus că dacă voi muri înainte de a se face ziuă, voi avea... o zi mare, căci în cealaltă viață nu va însera niciodată, nici nu va fi noapte ca să se facă ziuă... Apoi am luat un "medicament; am cântat "Pentru durerile Sfinților...". Iar efectul acestei "pastile" durează toată noaptea. Medicii au astfel de pastile aici la voi?

Părinte, se spune că noaptea durerile se întețesc.

Da, pentru că noaptea omul se îngreuiază. În timpul zilei, bolnavii având companie, discuții, etc. îşi uită durerea. Iar noaptea când sunt singuri mintea lor se duce la durere şi li se pare că ea este mai mare. În boală vor exista totdeauna dureri, însă scopul este să răsucim butonul la altă frecventă, pentru a le uita. Pentru că de nu înfrunți corect durerea, te va durea de două ori mai mult. Dacă te gândeşti la durere, ea se va mări. În timp ce un gând bun, de pildă, dacă îți aduci aminte de cei care suferă mai mult decât tine, sau dacă psalmodiezi puțin, durerea se uită.

Părinte, de obicei durerea te previne că se întâmplă ceva în organism. În continuare câtă atenție trebuie să-i dai?

Trebuie ca fiecare să-lşi încerce rezistenta sa şi astfel să ia aminte. Mai ales atunci când omul este la o vârstă înaintată, este trebuință de mai multă atenție, pentru că o maşină veche, dacă va alerga cu aceeaşi viteză cu care alerga atunci când era nouă, îi vor sări şi rotile şi carburatorul... În perioada în care mă durea mijlocul, nu puteam rosti rugăciunea lui Iisus stând în picioare. Când am văzut că situația s-a îmbunătățit puțin, m-am ridicat şi am început să fac rugăciunea în picioare şi metanii, dar a început să mă doară din nou. M-am aşezat puțin. Apoi mi-am spus: "Hai să mai încerc". Dar din nou a început să mă doară. După aceea nu am mai continuat, dar eram împăcat cu conştiința.

Părinte, când ştiu că o durere nu are şi alte consecințe neplăcute în organism, nu mă neliniştesc. Dar atunci când ea arată că există o vătămare gravă, aceasta mă nelinişteşte.

Ascultă, durerea de mijloc, de pildă, se poate să nu lase nici o urmare neplăcută în organism, ci numai ne imobilizează, în timp ce pe celelalte dureri le suportă trupul.

Părinte, atunci când suferă trupul, suferă în acelaşi timp şi sufletul?

Atunci când şoferul este bolnav, maşina nu poate merge. Sufletul suferă atunci când trupul suferă şi el. Ai înțeles? îi lipseşte dispoziția pe care o are atunci când trupul este sănătos. Se indispune şi sufletul într-un anumit fel.

Părinte, durerea îl irită pe om?

Atunci când omul nu înfruntă duhovniceşte durerea, se poate irita. însă de o va înfrunta duhovniceşte, se linişteşte şi se mângâie. Şi atunci boala este pentru el sărbătoare. Se bucură pentru că va merge împreună cu mărturisitorii şi cu mucenicii. Sfinții mucenici uitau durerea pentru că dragostea lor fată de Hristos era mai mare decât chinurile pe care le sufereau.

Dar cel care suferă şi nu înfruntă duhovniceşte durerea, nu se curăță?

Mireanul se curăță, nu însă şi monahul.

Participarea la durerea celorlalți

Atunci când pe om îl doare pentru semenul său, Dumnezeu se înduioşează şi se bucură într-un anumit fel, pentru că unul ca acesta, prin dragostea pe care o are, se înrudeşte cu El şi de aceea primeşte mângâierea Lui cea dumnezeiască. Altfel nu ar fi putut suporta durerea pentru semenul său.

Părinte, cum poți simți durerea celorlalți?

Atunci când ai şi tu vreo durere dar te gândeşti la durerea celuilalt, te pui în situația lui şi te doare mai mult pentru acela. Adică durerea ta te ajută să înțelegi durerea celorlalți. Iar atunci când primeşti cu bucurie propria ta durere, dăruieşti mângâiere celor îndurerați.

Oricum, altceva este să afli că s-a îmbolnăvit cineva şi altceva este să te îmbolnăveşti tu. Abia atunci îl înțelegi pe cel bolnav. Auzeam despre "chimioterapii" şi credeam că sunt "hymoterapii"[26], adică credeam că bolnavilor de cancer li se face terapie cu sucuri, cu alimente naturale. De unde să ştiu? Acum însă am înțeles ce suferință este.

Părinte, chimioterapiile sunt mai grele decât radioterapiile?

Mai grele? Toate, şi radioterapiile şi chimioterapiile sunt... Cel mai rău este că ele îți taie pofta de mâncare. Cu toate că trebuie să mănânci bine, nu poți mânca deloc. Şi medicii îți spun: Trebuie să mănânci". Dar cum să mănânc dacă toate acestea îti taie pofta de mâncare şi te fac ca un cadavru. Atunci când făceam radioterapii, deşi ardeam de sete, nu puteam bea deloc apă. îmi venea să vomit şi simțeam repulsie şi pentru apă[27].

Părinte, dacă ați fi făcut operația puțin mai-înainte...

Ce mai înainte? Eu nu fac rugăciune ca să treacă, pentru că astfel sufăr împreună cu lumea care suferă. Astfel îi înțeleg mai mult pe cei îndurerați şi particip la durerea lor. De altfel şi pe mine boala mă foloseşte duhovniceşte. Cer de la Dumnezeu numai să mă pot sluji puțin pe mine şi să slujesc şi pe alții. Dar facă-se voia lui Dumnezeu.

Când ai vreo problemă de sănătate şi nu te preocupă aceasta, atunci într-un anumit fel ai dreptul să-l rogi pe Dumnezeu să îmbunătățească starea sănătății celorlalți. Iar cel care nu are propria sa durere este bine să-l doară cel puțin pentru cei care suferă. "să-lți iau gatadocul tău", spuneau farasiotii, adică durerea ta, chinul tău, suferința ta.

Părinte, dar în ce fel îl luau?

Prin dragoste. Atunci când cineva spune cu dragoste "lasă-lmă să-lti iau durerea", o ia cu adevărat. Iar dacă o ia, atunci este trebuință de multă răbdare, multă bărbăție şi multă putere pentru a o putea înfrunta. Vin unii şi îmi spun: "Părinte, vreau să vă iau durerea". Unii o spun cu toată credința lor, alții, mai fricoşi, nu ştiu ce spun. Aceştia pentru cel mai mic lucru aleargă la medic şi uşor cad în deznădejde.

Putina lor durere nu o pot duce şi spun că vor să o ducă pe a mea. Mai bine este să facă răbdare în durerea lor, să primească cu bucurie tot ceea ce Dumnezeu îngăduie pentru ei şi să nu ceară, chipurile din dragoste, să ia durerea altuia. Pentru că dacă Dumnezeu le împlineşte cererea şi uită că ei înşişi au cerut aceasta, vor murmura şi se poate chiar să se şi răzvrătească împotriva lui Dumnezeu.

Slujirea bolnavilor

Ieri seara, în timp ce mergeam la biserică pentru slujba privegherii, am văzut un tată cu un copilaş într-un cărucior pentru invalizi. M-am apropiat, l-am îmbrățişat pe copil şi l-am sărutat. "Eşti un înger, i-am spus. Ştii asta?". Apoi m-am adresat tatălui: "Este o mare cinste pentru tine să slujeşti un înger. Bucura-ti-vă, pentru că veți merge amândoi în Rai". Auzind acestea fetele amândurora au strălucit, pentru că au simțit mângâierea dumnezeiască.

Cei care îi slujesc pe cei bolnavi, invalizi, etc. cu dragoste şi răbdare,, dacă au păcate li se şterg prin jertfa pe care o fac, iar dacă nu au se sfințesc. Cândva o femeie mi-a povestit unele fapte foarte minunate din viata ei. M-am mirat deoarece erau nişte stări pe care le întâlnim numai în viețile sfinților, iar ea era o femeie simplă. Când mi-a spus cum şi-a petrecut cei mai mulți ani ai vieții ei, am văzut că toată viața ei a fost o jertfă. De tânără slujise bolnavilor, pentru că în casa părintească aveau pe bunicul şi pe bunica bolnavi. După ce s-a căsătorit, a slujit pe socrul şi soacra sa, care şi ei erau bolnavi. Apoi s-a îmbolnăvit şi bărbatul ei, fiind țintuit la pat. Adică această femeie şi-a petrecut toată viața ei slujind bolnavilor. în toți aceşti ani înseta după citit şi voia să meargă măcar la o priveghere, dar nu avea timp. Deoarece era îndreptățită să primească harul lui Dumnezeu, Hristos i l-a dăruit la sfârşit tot o dată.

Părinte, unii oameni atunci când se îmbolnăvesc dobândesc multe ciudățenii.

Da, aceasta se întâmplă, dar şi cei sănătoşi trebuie să justifice puțin neliniştea, nemulțumirea şi capriciile bolnavilor, pentru că acestea sunt fireşti la cei bolnavi. Şi mai ales cel care nu s-a îmbolnăvit niciodată nu- poate înțelege pe cel bolnav, pentru că nu l-a durut vreodată, şi de aceea inima îi este puțin înăsprită.

Cei care slujesc unui bolnav, şi mai ales celui care este țintuit la pat, trebuie să fie foarte atenți ca să nu- facă să murmure. Se poate să-l slujească ani de zile, dar dacă îl fac să murmure o singură dată la sfârşit pierd totul. Este dureros pentru suflet să plece cârtind din lumea aceasta. Dar şi pe cei care l-au slujit îi va chinui după aceea vicleanul, subțiindu-le, chipurile, conştiința lor.

Părinte, atunci când slujeşti un bolnav, nu te răpune numai oboseala, ci şi mâhnirea pentru că vezi cum se stinge încet unul din cei de aproape ai tăi.

Da, dar Dumnezeu pe toți îi iconomiseşte. Vezi, atunci când se îmbolnăveşte un membru al familiei, toată familia suferă. Şi dacă este tatăl şi nu poate lucra, atunci

cu toții suferă şi trăiesc în sărăcie. Sunt cuprinşi de nelinişte, zicând: "Va trăi? Mu va trăi?". Se chinuieşte şi el, dar se chinuiesc şi ceilalți. Se stinge el, se sting şi cei din jurul său. Atunci mama trebuie să lucreze mai mult, să se îngrijească de copii, să meargă la spital ca să aibă grijă de cel bolnav. Vreau să spun că, atunci când cineva se îmbolnăveşte de o boală grea, suferă şi el, se descurajează şi vrea să moară, dar şi ai săi care- slujesc se mâhnesc, se chinuiesc şi se descurajează. Şi cu cât sunt mai uniți şi trăiesc în mai multă armonie. Dumnezeu îngăduie ca la sfârşit, şi bolnavul şi cei care îl slujesc să se chinuiască mai mult, să sufere mai mult, până ajung să spună: Mai bine să-l ia Dumnezeu, ca să se odihnească" - dar aceasta o spun pentru a se odihni şi ei. Vedeți, atunci când o familie trăieşte în multă armonie, iar părinții mor fără pricină, fără să se fi îmbolnăvit, şi nu se chinuiesc nici ei, nici copiii lor, care ar fi trebuit să-i slujească, durerea despărțirii este foarte dureroasă.

Părinte, cât de mult poate influența starea sufletească asupra sănătății trupeşti?

Atunci când cineva are o stare sufletească bună, durerea trupească se uşurează. Iar când nu are, starea rea sufletească îi agravează sănătatea. Ia drept pildă un bolnav de cancer căruia medicii nu mai au ce să-i facă. Dacă crede în Dumnezeu şi se află într-o atmosferă duhovnicească veselă, poate trăi mai mult, altfel se poate topi de supărare şi să se stingă în câteva săptămâni. Se poate ca uneori cineva să fie sănătos din punct de vedere medical, analizele să nu arate nimic rău, dar dacă are ceva care îl chinuieşte sufleteşte, atunci să nu fie pe deplin sănătos. Pentru că cele mai multe boli încep de la supărare. Toți oamenii au câte un punct sensibil. Şi de aceea o supărare pe unul îl va lovi în stomac, pe altul în cap.

Medicamentul cel mai bun pentru o boală este bucuria duhovnicească, pentru că ea împrăştie harul lui Dumnezeu în suflet. Bucuria duhovnicească are cea mai mare putere tămăduitoare pentru toate bolile. Ea este alifia dumnezeiască care închide rănile, în timp ce mâhnirea le irită.

Suferința bolnavului şi încrederea în Dumnezeu

Părinte, dacă cineva are o boală grea şi se hotărăşte să se lase cu totul în voia lui Dumnezeu, procedează bine?

Dacă nu are îndatoriri, face ce vrea. Iar dacă are îndatoriri, lucrul acesta va depinde şi de ceilalți. Şi eu m-am dus la medic fără voia mea. Iar dacă nu mergeam şi nu făceam acea "simplă consultație", cum mi-a spus medicul, mi s-ar fi blocat cu desăvârşire intestinul. Aşa că aş mai fi băut puține lichide, după care s-ar fi terminat toate. O "simplă consultație", după care am intrat într-un astfel de ciclu... Tomografii pe de o parte, cardiologul, pe de alta, globulele albe când scad, când cresc, tăieturi, peticiri... şi în cele din urmă ce a ieşit? Aşa cum merg, se vede că voi muri aici.

De obicei noi spunem: "Să ne îngrijim ca bolnavii să fie mai întâi ajutați omeneşte, iar în ceea ce nu vor putea fi ajutați omeneşte, îi va ajuta Dumnezeu". Dar nu trebuie să uităm că, pentru ca oamenii care suferă de o boală gravă să fie ajutați omeneşte, trec printr-o mare suferință, printr-o adevărată mucenicie. Trebuie să facă o mulțime de consultații, operații, transfuzii, chimioterapii, radioterapii. înțepături pentru transfuzii, înțepături pentru perfuzii... Să i se găurească venele, să-i bage hrană pe nas, să nu poată dormi... Iar toate acestea pentru ca să se facă ceea ce este omeneşte. Ai

înțeles? Nu este ceva simplu, ca, de pildă, o rană care a adunat puroi şi trebuie spartă ca să iasă puroiul, după care se tămăduieşte. Ci aici toate acestea sunt o întreagă procedură. De aceea nu trebuie să stăm liniştiţi şi să spunem: "Este în regulă, bolnavul acesta a ajuns pe mâinile unor medici buni", ci să avem în vedere că, pentru a fi ajutat bolnavul medical, trebuie să treacă printr-o întreagă suferință, iar noi să ne rugăm cu durere pentru el ca să-i dea Hristos răbdare. Şi să-i lumineze pe medici, pentru că ei pot face greşeli, mai ales atunci când nu au smerenie.

Vezi, când se strică casa, stăpânul ei nu poate sta nepăsător. Tot astfel şi stăpânul trupului, sufletul, nu poate sta nepăsător, dacă i se strică casa, adică trupul. Acum încearcă să-l tină pe stăpân în casă cu fier, cu... oțel, cu vitamine A, B, C..., adică să-i ajute pe bolnavi cu ştiința, dar nu pot fi ajutați toți în felul acesta, ci, cu ajutorul pe care îl oferă nu fac altceva decât să le prelungească viata lor suferindă, sau mai bine zis, să le prelungească durerea. Pentru că nu ajunge numai ştiinţa, ci este trebuinţă şi de credință şi rugăciune. Uneori văd şi aici în mănăstire pe surorile care sunt medici că vor să-l ajute pe cel bolnav mai mult cu ştiinţa, decât cu încrederea în Dumnezeu şi cu rugăciunea. Rugăciunea făcută din inimă le va da o diplomă medicală mai înaltă, care le va face să înceteze de a mai folosi ştiinţa omenească. De obicei când se cultivă dragostea cu durere pentru toți oamenii, atunci lucrează dumnezeieştile puteri, numai să existe smerenie adâncă în suflet, pentru ca acesta să nu se mândrească crezând că aceste puteri sunt ale lui şi astfel să fie nedreptățit Dumnezeu.

Nu trebuie să uităm însă că Hristos le poate tămădui şi pe cele care nu se pot vindeca de medici, dar trebuie să existe un motiv serios şi creştinul să fie foarte credincios şi foarte dăruit lui Hristos.

Adică, Părinte, atunci când oamenii suferă, să nu ceară ajutor medical?

Nu am spus aceasta, copilul meu! Nu spun "nu-i da, de pildă, oxigen", ca să se sufoce omul. Vreau să spun ce trage bolnavul pentru a fi ajutat omeneşte şi că trebuie să facem rugăciune pentru ca Hristos să-i ajute pe bolnavi şi să nu sufere. Dacă este ceva grav, să-l rugăm pe Hristos să-l ia la El cu o mângâiere de a Sa. Căci atunci când Hristos îi mângâie puţin pe oameni pe mână, le dispar toate şi se fac sănătoşi. Iar după aceasta nu mai este nevoie nici de medicamente, nici de alte leacuri. Dacă îi mângâie pe fată este şi mai bine. Iar dacă îi îmbrățişează, le înmoaie şi inima. Aţi înţeles? Este nevoie însă de mare credință. Dacă bolnavul nu are credință, nu se va face bine.

Copiii bolnavi

Părinte, acest copil bolnav, pe care l-au adus astăzi părinţii lui, suferă foarte mult.

Încet-încet va depăşi boala, dar îi va rămâne o sensibilitate pentru a-şi aduce aminte de boala sa, iar această sensibilitate îl va ajuta duhovniceşte.

Părinte, şi copiii care au leucemie suferă mult.

Pe unii ca aceştia îi ajută mult Sfânta Împărtăşanie. Mulți copii s-au făcut sănătoşi cu Sfânta împărtăşanie. Atunci când citim psalmul 145, prin care îl rugăm pe Dumnezeu să oprească hemoragiile, să-l rugăm să-i ajute şi pe copiii care au leucemie, dar şi pentru ca să existe sânge la spitale pentru copiii care

au anemie mediteraneană. Aceşti copii suferă o mucenicie mai mare chiar decât mucenicia copiilor pe care i-a junghiat Irod. Copiii primesc răsplata întreagă din suferirea bolii, pentru că nu au păcate. Câți copii mici nu vom vedea în cealaltă viață în tagma mucenicească şi îngerească a pruncilor? Prunci de două luni să fie operați, să li se facă injecții şi perfuzii. Unde să afle vene la sărmanii aceştia? Îi înțeapă când într-un loc, când în altul... să vezi copiii cu tumoare la cap cum li se fac raze şi li se pun furtune într-un căpuşor atât de mic. Dacă unul mare nu poate suporta, cum vor suporta copiii?

Dar copiii aceştia. Părinte, în cele din urmă se vindecă sau mor?

Ei, mulți fireşte că mor, dar şi părinții lor nu se îndurau să-i lase fără ajutor medical.

Părinte, se merită osteneala ca medicii pediatri să încerce să țină în viață prunci născuți prematur?

Medicii trebuie să facă tot ce pot şi în paralel să se roage pentru ei, zicând: "Dumnezeul meu, dacă este ca acest copil să trăiască şi să sufere în toată viața sa, atunci Te rog să-l iei". Să se îngrijească însă să-i boteze pe prunci şi astfel vor fi întâmpinați în Rai cu făclie aprinsă.

Atunci când copiii sunt mai mari, medicii trebuie să fie foarte atenți cum să spună diagnosticul. Era un copil de opt ani şi medicul i-a spus: "Vei orbi". Apoi vine şi tatăl şi-mi spune înaintea copilului: "L-am dus şi în străinătate pentru consultații, dar şi acolo ne-au spus că va orbi". Chiar şi sănătos să fie copilul, mâhnirea îl poate lovi acolo unde are sensibilitate, cu atât mai mult dacă este bolnav.

Jertfa pentru binele celui bolnav

Dacă cerem ceva de la Dumnezeu fără să jertfim şi noi ceva, rugăciunea nu ne este ascultată. Dacă stau şi spun: "Dumnezeul meu, Te rog, fă- bine pe cutare bolnav", fără să fac vreo jertfă, este ca şi cum aş spune nişte cuvinte frumoase. Numai atunci când Hristos va vedea dragostea mea, jertfa mea, îmi va împlini cererea, desigur dacă ea este spre folosul duhovnicesc al aceluia. De aceea atunci când oamenii vă cer să vă rugați pentru un oarecare bolnav, să le spuneți să se roage şi ei sau, cel puțin, să se nevoiască să-lşi taie cusururile lor.

Unii oameni vin şi-mi spun: 'Fă-mă bine! Am auzit că poți să mă ajuți". Însă vor să fie ajutați fără ca ei să se silească pe ei înşişi câtuşi de puțin. Spun, de pildă, unuia: Nu mânca dulciuri! Fă jertfa aceasta ca să te ajute Dumnezeu!", iar acela îmi răspunde: "De ce? Oare Dumnezeu nu mă poate face bine şi aşa?". Dacă nu fac nici o jertfă pentru ei înşişi, cum vor face pentru altul? Unul nu mănâncă dulciuri pentru ca Hristos să-i ajute pe toți cei ce suferă de diabet, sau nu doarme pentru ca Hristos să dea puțin somn celor care suferă de insomnii. În felul acesta se înrudeşte omul cu Dumnezeu. Şi numai astfel Dumnezeu dăruieşte harul Său.

Atunci când cineva îmi spune că nu se poate ruga pentru o rudă de a sa care este bolnavă, eu îi spun să facă cel puțin o jertfă pentru cel bolnav. De obicei îi spun să facă ceva care îi va ajuta şi propriei lui sănătăți.

Odată la Coliba mea a venit un creştin din Germania a cărui fiică începuse să

paralizeze. Medicii nu mai puteau face nimic. Sărmanul era cu desăvârşire deznădăjduit. "Fă şi tu o jertfă, i-am spus, pentru sănătatea copilului tău. Să faci metanii nu poţi, să te rogi nu poţi. Hai să zicem că nu poţi. Dar, ia spune-mi, câte pachete de ţigări fumezi pe zi?". "Patru şi jumătate", îmi răspunde. "Să fumezi numai un pachet, iar banii ce i-ai fi dat pentru celelalte ţigări să-i dai vreunui sărac".

"Părinte, mai întâi să se facă bine copilul meu, şi eu voi lăsa fumatul". "Ei, atunci nu va avea nici un rost. Acum trebuie să-l laşi. Aruncă ţigara! Nu-ţi iubeşti copilul?". "Eu să nu-mi iubesc copilul?, îmi spune acela. De la etajul cinci mă arunc pentru dragostea copilului meu". "Eu nu-ţi spun să te arunci jos de la etajul cinci, ci să arunci ţigara. Dacă faci vreo nebunie şi te arunci de la etajul cinci, vei lăsa copilul pe drumuri şi-ţi vei pierde şi sufletul. Eu îţi spun să faci ceva uşor. Iată, aruncă acum ţigara!". Dar cu nici un chip nu a vrut s-o arunce, în cele din urmă a plecat plângând, aşa cum a venit. Cum poate fi ajutat un astfel de om? Cei care ascultă, însă, pot fi ajutaţi.

Altă dată a venit unul care gâfâia din pricina mersului pe jos. Mi-am dat seama că fuma mult şi i-am spus: "Măi binecuvântatule, de ce fumezi atât de mult? O să păţeşti ceva rău". De îndată ce şi-a revenit şi a putut vorbi, mi-a spus: "Femeia mea este foarte bolnavă şi este în primejdie să moară. Vă rog, faceţi vreo rugăciune să se facă o minune. Medicii nu mai au ce să-i facă". "Îti iubeşti femeia?" l-am întrebat. "O iubesc", mi-a răspuns acela. "Atunci de ce nu faci şi tu ceva ca să o ajuţi? Ea a făcut tot ce a putut, medicii şi ei la rândul lor au făcut tot ce au putut, iar acum vii şi-mi spui ca să fac şi eu ceva, să mă rog ca să o ajute Dumnezeu. Tu ce ai făcut pentru a-ti ajuta femeia?". "Ce pot face eu. Părinte?", m-a întrebat. "Dacă vei lăsa fumatul, i-am spus, femeia ta se va face bine". M-am gândit că dacă Dumnezeu va vedea că nu este de folos femeii lui să se facă bine, cel puţin va scăpa el de răul pe care îl pricinuieşte ţigara. După o lună a venit din nou bucuros pentru a-mi mulţumi: "Părinte, m-am lăsat de fumat, mi-a spus, iar femeia mea s-a făcut bine". După o perioadă de vreme a venit din nou tulburat să-lmi spună că s-a apucat iarăşi să fumeze pe ascuns, iar femeia sa s-a îmbolnăvit din nou grav. "Ştii acum medicamentul, i-am spus. Lasă fumatul".

Rugăciunea pentru bolnavi

Părinte, cineva a transmis să vă rugaţi pentru un copil bolnav şi întreabă dacă se va face bine. Ce să le spunem?

Spuneti-le că: "Părintele se va ruga, iar Hristos, Care îi iubeşte pe copii, va face ceea ce îi va fi de folos. Dacă va vedea că, atunci când va creşte mare, copilul se va face un om bun, va asculta rugăciunea lui. Iar de va vedea că mai târziu nu va fi într-o stare duhovnicească bună, atunci, deoarece îl iubeşte, îl va lua". "Cere şi îţi voi da"[50] se spune. Dar Dumnezeu îmi va da ceea ce cer dacă eu sunt dăruit Lui, altfel de ce să-lmi dăruiască viata? Ca să mă depărtez mai mult de El? Eu mă bucur fie că se face bine, fie că moare bolnavul pentru care mă rog.

Părinte, este bine să ne rugăm pentru sănătatea noastră?

Este mai bine să cerem de la Dumnezeu să ne elibereze de patimile noastre. Adică să cerem mai întâi împărăţia lui Dumnezeu. Dacă îl rugăm pe Dumnezeu să ne facă bine, ne împuţinăm averea noastră cerească. Iar când nu mai putem suporta durerile

bolii, atunci să-l rugăm pe Dumnezeu să ne vindece, iar Acela va face ceea ce va crede de cuviință.

Părinte, faptul de a fi ajutat un bolnav prin rugăciunea ce o facem depinde şi de ceea ce cere cel bolnav de la Dumnezeu?

Bolnavul nu face bine atunci când se roagă să se vindece numai el şi nu se roagă şi pentru sănătatea celorlalți bolnavi. Tu, soră, atunci când erai în lume şi lucrai la spital, ce făceai când bolnavul nu putea zice rugăciunea "Doamne Iisuse Hristoase...".

O rosteam eu, Părinte.

Bine, dar şi bolnavul trebuia să spună vreo rugăciune.

Spunea şi acela "Maica Domnului, ajută-mă", sau "Maica Domnului, mântuieşte-mă". Părinte, dar oare răbdarea în boală nu este rugăciune?

Da, într-adevăr, aşa este. Iar voi, atunci când cineva vă cere să faceți rugăciune pentru că în cutare zi va face operație, să vă rugați chiar din clipa în care vă cere aceasta. Să nu aşteptați ora când va intra în sala de operație şi după aceea să vă rugați. Iar la slujbe, atunci când preotul spune: "Pentru cei ce zac în neputințe...", să spuneți "Doamne miluieşte" cu durere. Dacă însă faceți cu diapazonul "vuu...', pentru a rosti "Doamne miluieşte" muzical, mintea vă va fi la "vuu..." şi la melodie, iar sărmanii bolnavi care suferă în zadar vor aştepta de la voi puțin ajutor. Aceia au durerea lor, dar tu, care nu ai nici o durere, roagă-te pentru aceia ca să fie ajutați. Dacă nu suspini în pat, suspină cel puțin în rugăciunea pentru bolnavi. Dacă cei sănătoşi nu fac putină rugăciune pentru cei bolnavi, Hristos le va spune la Judecată: "Ați fost sănătoşi dar nu ati făcut rugăciune pentru cei care sufereau. De aceea «Nu vă cunosc pe voi...»".

Dacă nu facem rugăciune pentru un bolnav, boala îşi va continua drumul ei firesc. În timp ce, de vom face rugăciune, se poate schimba cursul ei. De aceea întotdeauna să faceți rugăciune pentru cei bolnavi.

CAPITOLUL 3 *Infirmitatea este o binecuvântare a lui Dumnezeu*

Înfruntarea corectă a infirmității

Părinte, o infirmitate poate crea un complex de inferioritate?

Acestea sunt prostii.

Părinte, însă la invalizi uneori se întâmplă aceasta.

Se întâmplă pentru că nu sunt bine aşezați duhovniceşte. Atunci când vor înțelege că infirmitatea este o binecuvântare a lui Dumnezeu, se vor aşeza şi vor scăpa de complexul de inferioritate. Când un copil mic are o oarecare infirmitate şi nu a fost ajutat duhovniceşte astfel încât să se bucure în ea, în inferioritate, atunci are circumstanțe atenuante. Dar dacă va creşte şi va rămâne în el acel complex de inferioritate înseamnă că nu a înțeles sensul cel mai profund al vieții. Unei fetițe de nouă ani i-a apărut o tumoare la ochi şi medicii i-au scos ochiul. La şcoală copiii o luau în râs şi copila suferea. Tatăl ei a venit la colibă şi mi-a spus durerea lui. "Părinte, m-am gândit că dacă îi voi cumpăra fiicei mele tot ceea ce-mi cere, o voi ajuta, pentru că se va bucura şi va uita mâhnirea pricinuită de infirmitatea ei. Dar nu ştiu cum să

procedez, deoarece mai am cinci copii mici, care o vor invidia pentru că nu înțeleg de ce fac aceasta". "Ce înseamnă aceasta? îl întreb. Ceea ce vrei să faci este o mângâiere falsă, nu este o rezolvare. Dacă îi vei lua de pe acum orice lucru pe care îl cere, după câțiva ani îți va cere să-i cumperi şi mercedes. Şi cum o vei scoate la capăt? Apoi va afla că unii au avioane pe terasele caselor lor şi-ti va cere să-i iei şi un avion. Atunci ce vei face? Încearcă să-lti ajuți copilul să se bucure că are numai un ochi. Să simtă că este o mucenită. Multor mucenici le-au fost scoşi ochii, li s-au tăiat urechile, nasul şi lumea râdea de ei. Aceştia însă, cu toate că sufereau de durere şi de batjocura oamenilor, nu cedau, ci răbdau neclintiți mucenicia. Dacă copilul tău va înțelege şi va înfrunta cu doxologie invaliditatea sa, Dumnezeu îl va aşeza împreună cu mărturisitorii. Oare este un lucru mic să rânduiască Dumnezeu să-i scoată ochiul copilului în felul acesta, fără să-l doară, şi să-l aşeze împreună cu mărturisitorii? Şi pentru că fata nu are păcate de plătit va primi răsplata întreagă din această invaliditate". Mi-a mulțumit sărmanul şi a plecat uşurat. Şi într-adevăr a ajutat-o pe copila sa să înțeleagă că invaliditatea ei este o binecuvântare a lui Dumnezeu şi pentru aceasta trebuie să-l slavoslovească. A crescut mare, a studiat filologia, iar acum lucrează ca profesoară şi se bucură mai mult decât alte fete care le au pe toate, dar se chinuiesc pentru că nu au înțeles sensul cel mai profund al vieții.

Atunci când oamenii nu prind sensul cel mai profund al vieții, se chinuiesc chiar şi atunci când primesc binecuvântările lui Dumnezeu şi prilejurile pe care El le dă pentru mântuirea lor. în timp ce acela care se aşează corect duhovniceşte, de toate se bucură. Chiar şi şchiop să fie, se bucură. Şi mai slab la minte să fie, se bucură. Şi sărac să fie, tot se bucură.

Desigur îmi dau seama cât de mult suferă invalizii şi de aceea mă rog mult pentru ei, şi cel mai mult pentru fete. Pentru un băiat o invaliditate nu este atât de greu de suportat, însă pentru o fată care vrea să se căpătuiască este foarte greu.

Cât de mult suferă orbii! Sărmanii nu se pot sluji, când merg, se împiedică... în rugăciunea mea cer de la Dumnezeu să le dea orbilor cât de putină lumină pentru a se putea sluji pe ei înşişi.

Părinte, şi eu mă mâhnesc pentru că nu pot citi nici măcar un capitol din Evanghelie, deoarece nu văd bine. Ne-ati spus că dacă citeşte cineva în fiecare zi câte un capitol se sfințeşte.

De ce te mâhneşti pentru aceasta? Oare dacă citeşti numai câteva stihuri, sau un cuvânt, sau numai săruți Evanghelia nu te sfințeşti? De altfel tu nu L-ai cunoscut abia acum pe Hristos. De ce nu cercetezi gânditor cele pe care le-ai citit sau le-ai auzit până acum? Totul este să te aşezi corect duhovniceşte. să-lti spui: "Acum Dumnezeu mă vrea aşa. Cu câțiva ani mai înainte m-a vrut altfel". Un avocat evlavios nu mai vedea la bătrânețele sale şi mi-a spus: "Părinte sfinte, fă rugăciune ca să pot citi puțin şi să pot vedea fetele persoanelor dragi". "Fetele persoanelor dragi le poți recunoaşte şi după voce, i-am spus. Cât despre citit, ai citit atâția ani. Acum să rosteşti rugăciunea lui Iisus. Se vede că acum Dumnezeu aceasta o vrea de la tine". Şi de atunci sărmanul a simțit o bucurie mai mare decât cea pe care o avea când vedea.

Răsplata cerească pentru invaliditate

Când avem vreo invaliditate, dacă facem răbdare şi nu cârtim, atunci primim mai mare răsplată. Pentru că toţi invalizii depun în Banca cerească. Un surd are cec în Banca lui Dumnezeu de la urechea sa surdă, un orb de la ochiul său orb, un şchiop de la piciorul său şchiop. Este mare lucru! Dacă mai fac şi puţină nevoinţă împotriva patimilor sufleteşti, vor lua şi cununi de la Dumnezeu. Vezi, invalizii de război primesc şi o pensie bună, dar şi decoraţii.

Cel care are frumuseţe, nobleţe şi sănătate şi nu se nevoieşte să-lşi taie defectele sale, Dumnezeu îi va spune: "Te-ai desfătat în viaţa ta de bunătăţile tale, de frumuseţea ta. Acum ce-ţi mai datorez? Nimic". Însă cel care are o invaliditate - fie că astfel s-a născut, fie că a moştenit-o de la părinţii săi, fie că a dobândit-o mai târziu - trebuie să se bucure pentru că în cealaltă viată va avea numai de primit. Şi mai ales atunci când nu a greşit, va avea răsplată cerească întreagă, fără reţineri. Nu este lucru mic ca cineva toată viaţa să nu poată, de pildă, întinde piciorul, să nu poată şedea, sau să nu poată face metanii, etc. Pentru aceasta în cealaltă viaţă Dumnezeu îi va spune: "Vino, fiul Meu, şi stai de acum confortabil în acest fotoliu pentru veşnicie". De aceea spun că de ar fi să mă nasc de o mie de ori, aş prefera ca de fiecare dată să mă nasc întârziat mintal, orb, sau surd, pentru că aş fi avut numai de primit de la Dumnezeu.

Invalizii, dacă nu cârtesc, ci slavoslovesc cu smerenie pe Dumnezeu şi trăiesc lângă El, vor avea locul cel mai bun în Rai. Dumnezeu îi va aşeza împreună cu mărturisitorii şi cu mucenicii care pentru dragostea lui Hristos şi-au dat mâinile şi picioarele lor la tăiere, iar acum sărută cu evlavie, neîncetat, picioarele şi mâinile lui Hristos.

Părinte, dar ce se întâmplă cu cineva care este, de pildă, surd şi cârteşte?

Şi copiii cei mici cârtesc, dar Dumnezeu multora nu le dă importanţă. Vedeţi, părinţii cei buni îşi iubesc toţi copiii la fel, însă arată interes deosebit pentru copiii cei slabi şi invalizi. La fel face şi Dumnezeu, Bunul nostru Părinte, cu copiii Săi care sunt neputincioşi trupeşte şi duhovniceşte, este destul ca aceştia să aibă intenţie bună şi să-i dea dreptul să intervină în viaţa lor.

Copiii întârziaţi mintal

Cât de mult suferă mamele care au copii întârziaţi mintal, care le fac mereu probleme şi mereu se murdăresc şi murdăresc! Mucenicie! Am cunoscut o mamă care are ditamai băiatul, pe care însă nu- poate ţine în frâu deoarece face mari neorânduieli. Sărmanul ia necurăţiile şi unge pereţii, cearşafurile... Mama lui aranjează lucrurile, curăţă casa, iar el pe toate le răscoleşte şi le murdăreşte. Ascunde, sărmana, detergenţii, iar el îi află şi îi bea. Aruncă dulapuri întregi de pe balcon. Dar a păzit Dumnezeu ca să nu omoare pe cineva. Şi asta nu se petrece numai o zi sau două, ci ani întregi durează această situaţie.

Părinte, cineva care este redus mintal poate avea smerenie şi bunătate?

Cum să nu? Iată, copilaşul acesta care vine des la mănăstire este întârziat mintal, dar bunătatea pe care o are el, la care om cu mintea întreagă o întâlneşti? Dacă aţi şti ce rugăciune şi câte metanii face! Atunci când aveam probleme cu hernia şi nu puteam face metanii, părinţii lui i-au spus: "Părintele este bolnav, nu poate face metanii". "Fac eu", a spus acela şi a început să facă metanii pentru mine, udându-se de

transpirație. Ce mărime de suflet şi ce noblețe avea! Odată un alt copil l-a bătut, iar el după ce a mâncat bătaie, i-a întins mâna aceluia şi i-a spus: "Cu bine". Auzi? Cine dintre cei cu mintea întreagă face aceasta, deşi a citit Evanghelia şi o mulțime de cărți duhovniceşti. Iată, cu câteva zile mai înainte, când a venit toată familia lor să mă vadă, copilul stătea lângă mine, iar surioara lui puțin mai departe. Dar văzând-o pe sora lui că stă mai departe de mine, i-a spus: "Vino lângă Părintele", şi a adus-o lângă mine. Foarte mult m-a mişcat gestul lui şi pentru aceasta i-am dat o cruce mare de fildeş, care mi-a fost adusă de la Ierusalim. De îndată ce a luat-o în mâini, a spus: "bunica", şi a arătat că o va pune la mormântul bunicii lui. Înduioşător! nimic nu voia să țină pentru el însuşi, ci pe toate le dădea altora. Acesta va merge cu opinci în Rai, dar îi va băga şi pe părinții lui acolo.

Ce bine dacă aş fi fost în locul lui, chiar să nu fi înțeles nimic şi să nu fi vorbit. Însă Dumnezeu mi-a dat toate bunătățile în dar, pe care eu le-am risipit. În cealaltă viață chiar şi teologii nu vor putea sta înaintea lui. Deoarece gândul îmi spune că teologii sfinți nu vor avea locuri mai bune în cer în ceea ce priveşte cunoaşterea lui Dumnezeu, decât ale acestor copii. Cred că acestora Dumnezeu cel drept le va da şi ceva mai mult, pentru că au trăit aici lipsiți.

Boli sufleteşti

Părinte, atunci când cineva este cuprins de melancolie, ce trebuie să facă ca să depăşească?

Este nevoie de mângâiere dumnezeiască.

Şi cum o va primi?

Să se agate de Hristos, iar El i-o va dărui. De multe ori mărimea de suflet se amestecă cu egoismul. Cei mai mulți schizofrenici sunt nişte suflete sensibile. Se poate întâmpla un lucru neînsemnat sau ceva pe care nu-l pot înfrunta şi din pricina aceasta suferă mult. Unul poate omorî un om şi se poartă ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, în timp ce unul sensibil, chiar şi o pisică de ar călca-o puțin pe picior, suferă şi nu poate dormi din pricina mâhnirii. Iar dacă nu va dormi două-trei nopți, fireşte că va alerga la medic.

Părinte, psihologia spune că pentru a putea fi ajutat un bolnav psihic, trebuie să lipsească cauza.

Da, dar dacă totuşi cauza există? Pentru că uneori, în timp ce unele lucruri sunt fireşti, se justifică într-un anumit fel, pe unii oameni îi copleşesc gândurile în aşa măsură încât ajung aproape să înnebunească. Nu cumva am ceva ereditar? Nu cumva sunt bolnav?" îşi spun aceia. Am cunoscut un tânăr care era la studii şi învăța unsprezece ore din douăzeci şi patru şi lua bursă. îşi ajuta şi familia pentru că tatăl său era bolnav. în cele din urmă a obosit pentru că era sensibil, avea mereu dureri de cap şi cu multă osteneală şi-a luat diploma. După aceea se gândea dacă nu cumva suferința lui era ereditară. Ce ereditar? Numai dacă ar citi cineva unsprezece ore pe zi ar ajunge la surmenaj, cu cât mai mult să-lşi mai ajute şi părinții şi să fie şi sensibil.

Părinte, un copil a căzut în melancolie după sinuciderea tatălui său. Nu cumva este ceva ereditar?

Se poate să se fi rănit sufleteşte copilul. Nu este sigur că aceasta este ceva ereditar. Pe lângă aceasta nu ştiu în ce situație s-a aflat tatăl său de s-a sinucis. Desigur, un copil al cărui tată este închis în sine din fire are nevoie de ajutor, căci dacă va continua şi el să fie închis în sine şi îl va supăra gândul că ar putea fi ceva ereditar, se poate înbolnăvi.

Dumnezeu îngăduie ca omul să fie încercat numai atât cât poate rezista, dar se adaugă la aceasta şi batjocurile oamenilor, şi atunci sufletul se încovoaie sub greutatea mărită şi murmură. Pe cei nebuni oamenii îi înnebunesc şi mai mult. Când nebunia este într-o fază de început se poate iconomisi cumva. Mai demult nu existau psihiatri şi dacă cineva era nebun era închis într-o cameră cu gratii de fier. Era o femeie, pe care oamenii o numeau Porumbița, şi pe care cei de aproape ai ei o închiseseră în casă. Copiii aruncau cu pietre şi îşi băteau joc de ea. Sărmana femeie se mânia, se prindea de gratii şi arunca afară orice găsea în casă. Dar în cealaltă viată vei vedea că Porumbița va fi înaintea multor femei cu mintea întreagă.

Îmi aduc aminte şi de un alt caz. Era o familie a cărei fiică mai mare era puțin redusă la minte, dar avea multă bunătate. Avea patruzeci de ani, însă se purta ca un copil de cinci ani. Câte şicane nu-i făceau toți şi mici şi mari! Odată părinții ei s-au dus să lucreze la câmp, iar pe ea au lăsat-o acasă să facă mâncare. Fratele ei urma să vină de la câmp cu porumbul, şi să ia apoi mâncarea pentru părinții lor şi pentru lucrători. A adunat sărmana din grădină dovlecei, vinete, fasole şi le avea pregătite pentru mâncare. Atunci sora ei mai mică, care era o adevărată ispită, s-a dus şi trăgând măgarul de ureche l-a pus de a mâncat toate legumele. Şi a trebuit apoi, sărmana, să adune altele. Cu toate acestea ea nu a spus nimic. Dar până să le pregătească din nou a venit fratele ei, dar ea tocmai atunci punea mâncarea la foc. A descărcat animalele şi văzând că mâncarea nu era gata, i-a tras o bătaie. Câte nu suferea în fiecare zi! Sărmana ei mamă se ruga să moară mai întâi fiica ei şi după aceea ea, pentru că se gândea că nu va avea cine să o îngrijească. Şi într-adevăr, a murit mai întâi fiica, apoi mama.

Oricum, cei care nu sunt sănătoşi la minte sunt mai buni decât mulți alții. Datorită stării lor de iresponsabilitate trec în cealaltă viată fără examene.

Modul corect de înfruntare a invalidității copiilor de către părinții lor

Există mame care, depistând în perioada purtării sarcinii lor că vor naşte un copil invalid sau redus mintal, fac avort şi îl omoară. Nu se gândesc că acesta are suflet. Câți părinți nu vin şi-mi spun: "Copilul meu să sufere de spasme? De ce îngăduie aceasta Dumnezeu? Nu pot să sufăr asta". Câtă obrăznicie fată de Dumnezeu, câtă încăpățânare şi cât egoism nu are acest fel de înfruntare a situației. Pe aceştia dacă i-ar ajuta Dumnezeu ar deveni şi mai răi. Odată a venit la Coliba mea un student împreună cu tatăl său. Tânărul se stricase la minte din pricina gândurilor apăsătoare şi de aceea i-au făcut şoc electric. Sărmanul fusese foarte presat de părinții lui. Dacă ați şti câtă evlavie avea! Făcea metanii şi-şi lovea capul de pământ. "Poate i se va face milă lui Dumnezeu de pământ, spunea el, şi astfel i se va face milă şi de mine că l-am lovit". Adică poate i se va face milă lui Dumnezeu de pământul pe care l-a durut din pricina loviturii lui, şi astfel se va milostivi şi de acela. M-a impresionat mult aceasta! Se simțea pe sine nevrednic. Atunci când era chinuit de gânduri venea în Sfântul Munte. Îi puneam gândurile în rânduială, se

simțea mai bine o lună, două, după care se repetau aceleaşi lucruri. Tatăl său nu voia ca acesta să fie văzut de cunoscuții lui, pentru că i se strica reputația. Suferea de egoism. "Mă fac de ruşine în fața lumii cu fiul meu", mi-a spus. Dar de îndată ce l-a auzit copilul său, îi spuse: "Bre, să te smereşti. Eu sunt nebun şi mă mişc liber. Ce, vrei să mă pui pe calapoade? Să ştii că ai un copil nebun şi de aceea să te mişti liber. Tu eşti singurul care are un copil nebun?". Iar eu stăteam şi mă gândeam: "Acum, care dintre aceştia doi este nebun?".

Vedeți unde poate duce de multe ori egoismul? Să ajungă tatăl până acolo încât să dorească distrugerea fiului său! Şi atunci când eram în lume am cunoscut un întârziat mintal pe care rudele lui nu- luau niciodată cu ei oriunde ar fi mers, ca să nu se ruşineze. Dar şi pe mine mă disprețuiau, deoarece cutezam să discut cu el. însă eu îl prețuiam în inima mea mai mult decât aceia.

CAPITOLUL 4 *Legile duhovniceşti*

Cum acționează legile duhovniceşti

Părinte, care legi se numesc duhovniceşti?

Îti voi explica: Aşa cum în natură există legile naturale, tot astfel şi în viata duhovnicească există legile duhovniceşti. De pildă, atunci când cineva aruncă un obiect greu în sus, cu cât mai mult avânt şi cu cât mai mare este înălțimea la care îl aruncă, cu atât mai mare va fi puterea cu care va cădea şi se va zdrobi. Aceasta este legea naturală. în viața duhovnicească cu cât se înalță cineva mai mult cu mândria, cu atât mai mare va fi căderea lui duhovnicească, şi potrivit cu înălțimea mândriei lui se va zdrobi. Pentru că cel mândru se înalță, ajunge până la un punct, după care cade şi îşi sparge capul - "cel care se va înălța pe sine se va smeri · Aceasta este legea duhovnicească.

Există însă o diferență esențială între legile naturale şi duhovniceşti: în timp ce legile naturale nu au milă şi omul nu le poate schimba, legile duhovniceşti au milostivire şi omul le poate schimba, pentru că are de a face cu Creatorul şi Făcătorul său, cu prea-milostivul Dumnezeu. Adică atunci când cineva îşi va da seama imediat de înălțarea cugetului său şi va spune: "Dumnezeul meu, eu nu am nimic al meu şi totuşi mă mândresc. Iartă-mă!", îndată mâinile milostive ale lui Dumnezeu îl apucă şi îl coboară încet jos, fără să se observe căderea lui. Şi astfel nu se zdrobeşte, deoarece a mers mai înainte zdrobirea inimii prin pocăința ce a arătat-o.

Aceasta este valabil şi pentru "cei ce scot sabia, de sabie vor pieri", precum spune Evanghelia. Adică cel "care scoate sabia" în mod natural trebuie să plătească cu sabia. Dar când îmi conştientizez greşala, mă înjunghie conştiința şi cer iertare de la Dumnezeu, atunci încetează să mai acționeze legile duhovniceşti şi primesc de la Dumnezeu dragostea Sa ca pe un balsam.

Adică îl vedem pe Dumnezeu că se schimbă potrivit judecăților Sale care sunt abis nepătruns atunci când se schimbă şi oamenii. Când copilul cel neastâmpărat îşi revine, se pocăieşte şi este mustrat de conştiința sa, atunci tatăl său îl răsfață cu dragoste şi îl mângâie. Mu este un lucru mic ca omul să poată schimba hotărârea lui Dumnezeu. Faci rău? Dumnezeu îți dă o pălmută. Spui "am greşit"? El îți dă binecuvântări.

Copiii nobili ai lui Dumnezeu

Unii oameni, cu toate că s-au pocăit de greşelile lor şi Dumnezeu i-a iertat, făcând astfel să înceteze acționarea legilor duhovniceşti, nu-şi uită greşelile lor. Ci cer cu insistentă de la Dumnezeu să fie pedepsiți în această viață pentru păcatele lor, ca astfel să-lşi plătească datoriile. Şi fiindcă aceia stăruiesc, Bunul Dumnezeu le împlineşte această cerere mărinimoasă a lor, însă răsplata lor le-o înmulțeşte cu dobândă în Banca Sa cerească, în Rai. Unii ca aceştia sunt copiii cei nobili ai lui Dumnezeu, sunt copiii cei mai mărini-moşi ai Lui.

În "Limonar", de pildă, se spun următoarele despre Avva Pimen păstorul. Odată l-a cercetat cineva şi i-a cerut să-l găzduiască peste noapte în chilia sa. Şi fiindcă avva nu avea loc deosebit pentru găzduire, l-a lăsat pe vizitator în chilia sa, iar el s-a dus să înnopteze într-o peşteră. A doua zi dimineața după ce s-a întors, vizitatorul l-a întrebat: "Cum ai petrecut noaptea, avva? Nu cumva ti-a fost frig?". Nu. Ci am intrat într-o peşteră şi am aflat în ea un leu dormind. M-am întins şi eu şi m-am lipit cu spatele de coama lui. De la răsuflarea lui peştera s-a încălzit ca un cuptor şi nu mi-a fost frig". "Bine, dar nu te-ai temut că te va mânca leul?", l-a întrebat vizitatorul. Nu, i-a răspuns avva. Dar să ştii că pe mine mă vor mânca fiarele". "De unde ştii asta?". "În lume eram păstor, îi spuse avva, iar odată, în timp ce păşteam turma, câinii au sfâşiat un trecător, însă eu stăteam nepăsător, deşi l-aş fi putut izbăvi. De atunci cer mereu de la Dumnezeu să mă mănânce fiarele. Şi cred că Dumnezeu îmi va face acest hatâr". Şi într-adevăr pe acest avvă l-au mâncat fiarele. În cealaltă viață însă aceşti oameni vor fi în locul cel mai ales.

Părinte, am citit în comentariile unei oarecare cărți patristice că omul, atunci când face un păcat, trebuie să fie pedepsit ca să plătească pentru răul ce l-a făcut.

Nu, nu este aşa. Dacă omul se pocăieşte nu este pedepsit, ci îl miluieşte Hristos. Trebuie multă atenție la comentarii, deoarece se poate ca un comentator să fie destul de bun, dar uneori să facă erminii greşite. Dacă cineva nu este sigur că un oarecare comentator este bun, este mai bine să citească numai textul original. Şi mie mi-a spus cineva că proorocul Isaia a fost tăiat cu ferăstrăul pentru că trebuia fierăstruit pentru păcatele lumii. În timp ce chiar el L-a rugat pe Dumnezeu să fie fierăstruit pentru păcatele lumii, iar Dumnezeu s-a plecat dragostei lui arzătoare ce o avea pentru popor. Dar pentru fiecare fierăstruire Dumnezeu îi va da câte o cunună. Avva Pimen, despre care am spus mai înainte, l-ar fi putut înțelege pe proorocul Isaia, deşi cazul unuia se deosebea de al celuilalt, pentru că în cazul proorocului Isaia exista jertfa pentru lume.

Părinte, avem şi în vremea. noastră astfel de situații?

Da, desigur. Mi-aduc aminte de un oarecare fapt care s-a petrecut atunci când eram în Mănăstirea Filoteu. Un oarecare monah atunci când era în lume arsese un turc într-un cuptor, deoarece acela îl junghiase pe tatăl său. După aceea s-a pocăit, a venit în Sfântul Munte, a devenit monah şi şi-a pus o rânduială duhovnicească bună. însă zi şi noapte îl ruga pe Dumnezeu să îngăduie să fie ars. Odată a izbucnit un foc în mănăstire. Pe atunci eu eram chelar. Am umplut toate vasele cu apă şi, alergând cu toții, am stins focul. Iar pe acel monah l-am găsit ars. neuitată îmi va rămâne scena descoperirii lui. Ce se întâmplase? Acesta avea pe atunci optzeci şi cinci de ani şi era îngrijit de un monah de şaptezeci şi cinci de ani. în acea zi, ca să-l uşureze puțin de durerile reumatismului,

slujitorul său i-a frecat picioarele cu petrol şi l-a învelit cu o pătură, aşezându- lângă cămin. Din lemnele de castan care ardeau în cămin a sărit o aşchie aprinsă, de la care a luat foc monahul, iar de la el s-a aprins toată mănăstirea. Eu m-am mâhnit foarte mult pentru aceasta şi nu mă puteam linişti. După aceea duhovnicul lui mi-a spus: "Nu te mâhni, căci el însuşi a cerut de la Dumnezeu să ardă pentru a-şi ispăşi păcatul său. Aceasta a fost un dar al lui Dumnezeu".

Legile duhovniceşti şi dragostea lui Dumnezeu

Părinte, legile duhovniceşti acţionează întotdeauna imediat?

Depinde. De multe ori rămâi uimit cât de repede acţionează ele. Unul se mândreşte puţin şi imediat o păţeşte; adică legile duhovniceşti au acţionat fulgerător. De pildă, o soră şterge geamurile şi îi vine un gând de mândrie că le şterge mai bine decât alta. Atunci dintr-odată se întâmplă ceva şi, ţac, se sparge geamul. Alteori aceste legi acţionează mai târziu.

Părinte, ce înseamnă atunci când legile duhovniceşti acţionează imediat?

Aceasta este bine. Căci în această situaţie omul trebuie să înţeleagă că dragostea lui Dumnezeu îl ocroteşte, pentru că plăteşte treptat şi nu le va plăti toate odată. însă atunci când nu acţionează legile duhovniceşti asupra unui om se află în primejdie, deoarece aceasta arată că acel om este un copil îndepărtat de Dumnezeu; nu se află în casa Sa. Există unii care acţionează mereu cu mândrie şi nu păţesc nimic. Aceasta arată însă că mândria lor a depăşit-o pe cea omenească şi a ajuns la gradul cel mai înalt al ei, la mândria diavolească, la trufie. Atunci căderea lui se face de cealaltă parte a vârfului, când cade direct în iad. Iar aceasta este căderea luciferică pe care nu o văd cei ce se află de cealaltă parte a vârfului. Adică asupra unora ca acestora nu acţionează legea duhovnicească în această viaţă, potrivindu-li-se spusa Apostolului: "Oameni vicleni şi fermecători care vor merge spre tot mai rău, rătăcind pe alţii şi rătăciţi fiind ei înşişi

Părinte, se poate ca cineva să-lşi admire un lucru făcut de el şi din aceasta să-i vină vreo vătămare?

Da, pentru că acţionează legile duhovniceşti. Dumnezeu îşi retrage harul Său de la cineva, iar acesta îi strică celuilalt lucru pentru care s-a mândrit. Iar aceasta o îngăduie Dumnezeu pentru a se cuminţi.

Părinte, adică atunci când se întâmplă aceasta înseamnă că acţionează legile duhovniceşti?

Fireşte.

Dar nu se poate ca cineva să facă aceasta din neîndemânare?

Rare sunt aceste cazuri. De aceea pe cât puteţi să trăiţi în smerenie. Să vă gândiţi că nu avem nimic al nostru, ci pe toate ni le-a dat Dumnezeu. Toate pe care le avem sunt ale lui Dumnezeu, numai păcatele sunt ale noastre. Dacă nu ne vom smeri, vor acţiona mereu asupra noastră legile duhovniceşti până ce ni se va încovoia egoismul nostru. Să dea Dumnezeu să se facă aceasta înainte de a ne găsi moartea.

Părinte, se poate ca omul să nu-şi dea seama că au acţionat asupra lui legile duhovniceşti?

Dacă nu se cercetează cineva pe sine însuşi, nimic nu înțelege şi de nimic nu se foloseşte.

Aşadar, Părinte, legile duhovniceşti încetează să acționeze numai atunci când se smereşte omul?

Da, mai ales cu smerenia, sau atunci când cineva se află în starea de iresponsabilitate. să-lți spun un exemplu: O femeie îşi bătea mereu bărbatul, iar el nu spunea nimic ca să nu-şi piardă prestigiul, deoarece era învățător. Asupra acestuia însă acționau legile duhovniceşti. Rămăsese orfan de tată încă de mic copil, iar mama lui cu o pensie de văduvă se străduia să-l poarte la şcoală şi să-l facă învățător însă el o bătea. Câte nu a avut de tras sărmana lui mamă! Şi astfel a îngăduit Dumnezeu ca să-l bată femeia lui, pentru ca să-lşi plătească păcatele. Dar ce s-a întâmplat după aceea? Moare acesta, iar fiul său a început să o bată pe mama lui. Astfel şi-a plătit şi ea păcatele. Fiul ei se însoară şi ia pe una uşoară la minte, care îl bătea şi cânta "Hristos a înviat!". Cum a rânduit Dumnezeu ca să-lşi plătească şi acesta păcatele. Aici însă legile duhovniceşti au încetat să acționeze, pentru că aceasta se afla în stare de iresponsabilitate.

Părinte, atunci când cineva cade într-un păcat şi se mâhneşte, i se iartă păcatul în felul acesta?

Simte că este dator sau se mâhneşte în chip egoist? Dacă simte că este dator, nu va plăti. Dacă însă nu-şi simte datoria, atunci Dumnezeu îngăduie să plătească. De pildă, creştinul trebuie să facă milostenii. Dacă cineva este împietrit la inimă şi nu dă ci adună banii, atunci vor intra hoții la el, îl vor bate, îi vor lua şi banii şi astfel va plăti nemilostivirea sa. Atunci când avem datorii şi nu le plătim în această viață, acesta este un semn foarte rău, este o părăsire a lui Dumnezeu. Iar atunci când cineva nu primeşte palme ci numai binecuvântări, se vede că a făcut ceva bun şi este răsplătit aici de Hristos îndoit şi întreit. Cu aceasta însă nu-şi ispăşeşte greşelile lui. Şi aceasta este un semn rău. Să presupunem că am făcut zece fapte bune, iar Hristos îmi răsplăteşte pentru douăzeci la sută şi nu am nici mâhniri, nici supărări. În cazul acesta însă nu-mi plătesc păcatele.

"Cel certat aici pentru ruşinea lui mănâncă din gheena lui", spune Avva Isaac. Adică atunci când asupra cuiva acționează legile duhovniceşti, i se ridică o parte din chinurile iadului.

PARTEA A ŞASEA

MOARTEA ŞI VIAŢA VIITOARE

«Este foarte dureros ca după atâtea pe care le-a făcut Hristos pentru noi oamenii, să mergem în iad şi astfel să-l mâhnim. Dumnezeu să păzească ca nu numai om, dar nici măcar o pasăre să nu meargă în iad».

CAPITOLUL 1 *Înfruntarea morții*

Pomenirea morții

Părinte, la ce trebuie să se gândească cineva în ziua naşterii sale?

Să se gândească la ziua în care va muri şi să se pregătească pentru marea călătorie.

Părinte, dacă la dezgroparea unui mort se va afla trupul său neputrezit, aceasta se datorează vreunui păcat de care acel om nu s-a pocăit?

Nu, nu întotdeauna pricina este un oarecare păcat. Aceasta se poate datora şi medicamentelor pe care le-a luat, sau pământului din cimitir. Dar, oricum ar fi, atunci când cineva este scos neputrezit, îşi ispăşeşte oarecum păcatele sale prin defăimarea pe care o suferă după moartea sa.

Părinte, de ce noi uităm de moarte deşi ea este faptul cel mai sigur pentru om?

Ştii că mai demult în vieţile de obşte exista un monah care avea ca ascultare să le aducă aminte celorlalţi părinţi de moarte? în timpul ascultării sale trecea pe la toţi părinţii şi fraţii şi îi spunea fiecăruia: "Frate, vom muri". Viata este înfăşurată într-un trup muritor. Iar această mare taină nu este uşor să o înţeleagă acei oameni care sunt numai "trupuri", care nu vor să moară şi nici măcar să audă de moarte. De aceea pentru unii ca aceştia sfârşitul vieţii lor este o îndoită moarte şi o îndoită mâhnire.

Din fericire, însă, Bunul Dumnezeu a rânduit astfel lucrurile aşa încât cel puţin bătrânii, care fireşte sunt mai aproape de moarte, să se folosească duhovniceşte de unele lucruri. Părul li se albeşte, curajul li se împuţinează, puterile trupeşti încet-încet îi părăsesc, începe să le curgă saliva, şi astfel se smeresc şi sunt nevoiţi să filozofeze la deşertăciunea acestei lumi. Chiar şi de ar vrea să facă vreo neorânduială, nu vor putea pentru că toate acestea îi frânează. Sau dacă aud că cineva de vârsta lor sau mai tânăr a murit, îşi aduc aminte şi ei de moarte. Vedem mai ales la sate, atunci când sună clopotul de înmormântare, cum cei în vârstă îşi fac semnul crucii şi întreabă cine a murit şi când s-a născut. "Ne vine şi rândul nostru, spun ei. Toţi vom pleca din lumea aceasta". Îşi dau seama că anii au trecut, că firul vieţii lor începe să se scurteze şi că moartea se apropie. Şi astfel îşi aduc aminte mereu de moarte. Spune-i unui copil mic "adu-ţi aminte de moarte", şi el îţi va spune "tra la la" şi va continua să bată cu piciorul în pământ. Fiindcă de l-ar fi ajutat Dumnezeu pe un copil mic să înţeleagă moartea, s-ar fi deznădăjduit sărmanul şi s-ar fi făcut netrebnic, pentru că nu ar mai fi avut poftă de nimic. De aceea Dumnezeu, ca un Părinte bun, iconomiseşte ca acesta să nu înţeleagă moartea şi să se joace nepăsător şi bucuros. însă cu trecerea timpului, încet-încet va înţelege şi el moartea.

Vezi că şi un frate începător, mai ales atunci când este tânăr, nu poate avea pomenirea morţii. Se gândeşte că are mulţi ani de trăit şi nu- preocupă chestiunea aceasta. Vă aduceţi aminte de Apostolul Pavel care a spus: "Chemaţi pe tineri să~l ia pe mortul Anania şi pe Safira"? Şi în mănăstiri de obicei călugării tineri îi îngroapă pe cei morţi. Vârstnicii înduioşaţi aruncă cu evlavie puţin pământ pe trupul mortului, dar niciodată pe cap. Mi-a rămas o amintire neplăcută de la o mănăstire în care a murit un călugăr. în vremea înmormântării, atunci când preotul spunea "pământ eşti şi în pământ te vei întoarce", toţi părinţii cu multă evlavie şi zdrobire au luat puţin pământ şi l-au aruncat pe trupul monahului, aşa cum se obişnuieşte. Atunci un monah tânăr şi-a pus dulama în brâu, şi luând o lopată a început fără grijă şi cu o râvnă nepotrivită să arunce deasupra mortului orice găsea în cale, pământ, pietre, lemne, pentru a-şi arăta bravura sa. A găsit

momentul potrivit ca să-lşi arate puterea şi hărnicia sa. Nu era vorba de plantat copaci sau de astupat vreo groapă, ca să-lşi arate acela bunătatea şi jertfirea de sine, pentru care să spună: "Ceilalţi sunt bătrâni. Ce să aştept de la ei? Lasă că lucrez eu", şi astfel să se ostenească puţin mai mult, ca să-i odihnească pe aceia. Chiar şi un animal mort de ar vedea cineva, i se face milă de el, cu cât mai mult atunci când îl vede pe fratele său în mormânt, iar nu să arunce fără evlavie peste trupul celui mort pământ, pietre, etc. Aceasta arată că nu avea nici o simţire a morţii.

Împăcarea cu gândul morţii

Părinte, a ieşit diagnosticul final. Tumoarea pe care o aveţi este cancer, şi încă unul care avansează repede.

Adu-mi o batistă ca să joc. "Adio, sărmană lume!". Eu nu am jucat niciodată în viaţa mea, dar acum de bucurie că se apropie moartea voi juca.

Părinte, medicul a spus că mai întâi trebuie să se facă radioterapiile pentru a se micşora tumoarea şi după aceea se va face intervenţia chirurgicală.

Am înţeles. Mai întâi va bombarda aviaţia şi după aceea se va face ofensiva terestră. Aşadar, voi pleca sus şi vă voi aduce noutăţi... Unor oameni, chiar bătrâni de ar fi, dacă le va spune medicul "vei muri", sau "există numai cincizeci la sută şanse ca să trăieşti", se mâhnesc. Vor să trăiască. Dar ce vor câştiga? Mă mir! Dacă cineva este tânăr atunci se justifică, dar un bătrân să încerce să-lşi prelungească viaţa, asta nu o mai înţeleg. Altceva este să facă un tratament pentru a putea suferi oarecum durerea. Adică nu vrea să-lşi prelungească viaţa, ci doreşte numai ca durerile să-i fie mai suportabile pentru a se putea sluji până când va muri. Da, aceasta are sens.

Părinte, noi ne rugăm lui Dumnezeu ca să vă prelungească viaţa.

Dar de ce? Nu spune Psalmistul că viaţa noastră va fi de şaptezeci de ani?

Însă Psalmistul adaugă şi "iar de vor fi în putere optzeci de ani".

Da, dar mai spune şi "ce este mai mult decât aceştia osteneală şi durere". Aşadar este mai bună odihna în cealaltă viaţă.

Părinte, se poate ca cineva din smerenie să se simtă nepregătit duhovniceşte pentru cealaltă viaţă şi să dorească să mai trăiască pentru a se pregăti?

Acesta este un lucru bun, dar de unde ştie că dacă va mai trăi nu va face mai rău?

Părinte, când se împacă cineva cu gândul morţii?

Mă întrebi când? Dacă va trăi Hristos în el, atunci moartea este bucurie. Dar să nu se bucure că va muri deoarece s-a îngreuiat de viaţă. Atunci când te bucuri de moarte în înţelesul cel bun, ea pleacă de la tine şi se duce să caute vreun fricos. Când vrei să mori, atunci nu mori. Cel care duce un trai mai bun se teme de moarte, deoarece este satisfăcut de viaţa lumească şi nu vrea să moară. Dacă i se spune despre moarte, el bate în masă şi spune: "Ferească Dumnezeu!". În timp ce acela care se chinuieşte, suferă, etc, consideră moartea ca o slobozire şi spune: "Păcat că nu a venit încă moartea să mă ia. O fi având de lucru în altă parte".

Puţini oameni îşi aşteaptă moartea cu nerăbdare. Cei mai mulţi însă mai au ceva de terminat şi de aceea nu vor să moară. Dar bunul Dumnezeu rânduieşte ca fiecare să moară numai atunci când crede El că îi este de folos. Oricum un om duhovnicesc, fie tânăr, fie bătrân, trebuie să se bucure şi pentru faptul că trăieşte, dar şi pentru că va muri, însă să nu caute cu dinadinsul să moară, pentru că aceasta este sinucidere.

Pentru unul care a murit lumii şi a înviat duhov-niceşte nu există deloc agonie, frică şi nelinişte, ci aşteaptă moartea cu bucurie, pentru că va merge lângă Hristos şi se va bucura veşnic. Dar se bucură şi pentru faptul că trăieşte, căci şi astfel tot lângă Hristos trăieşte şi simte încă de pe pământ o parte din bucuria Raiului, întrebându-se dacă există o bucurie mai mare în Rai decât cea pe care o simte pe pământ. Astfel de oameni se nevoiesc cu mărime de suflet şi lepădare de sine, şi deoarece îşi pun înaintea ochilor moartea şi se gândesc zilnic la ea, se pregătesc mai duhovniceşte, se nevoiesc cu mai mult curaj şi astfel biruiesc deşertăciunea.

Muribunzii

Părinte, ni s-a cerut să ne rugăm pentru cineva care timp de mai multe zile se afla în agonia morţii şi nu-i ieşea sufletul.

Dar de ce nu-i ieşea sufletul? S-a spovedit?

Nu, nu a vrut să se spovedească. Părinte, adică chinul pe care îl suferă omul atunci când îşi dă sufletul se datorează păcătoşeniei lui?

Aceasta nu este o regulă. Atunci când sufletul omului iese liniştit nu înseamnă că este într-o stare duhovnicească bună, dar nici nu înseamnă că au păcate multe cei care se chinuiesc la sfârşitul vieţii lor. Sunt unii care, din multa lor smerenie, cer cu stăruinţă de la Dumnezeu să aibă un sfârşit urât, pentru ca astfel să rămână necunoscuţi după moartea lor. Sau se poate ca cineva să aibă un sfârşit urât pentru a plăti puţin din datorie. Fiindcă l-au lăudat oamenii mai mult decât merita, Dumnezeu îngăduie ca acesta să facă nişte lucruri ciudate în ceasul morţii lui pentru a scădea în ochii oamenilor. Alteori Dumnezeu rânduieşte ca unii să se chinuiască în vreme ce-şi dau sufletul pentru ca cei care sunt lângă el să înţeleagă cât de greu este în iad atunci când nu te aranjezi duhovniceşte încă de aici. în timp ce dacă ai actele în regulă, adică eşti pregătit duhovniceşte, treci dintr-o viaţă în alta fără ca vameşii să se mai apropie de tine.

Părinte, unui muribund sau unuia care are o boală gravă este bine să-i spunem adevărul?

Depinde ce fel de om este. Uneori mă întreabă câte un bolnav de cancer: "Ce spui. Părinte? Voi trăi sau voi muri?". Dacă îi voi spune "vei muri", va muri în acea clipă din pricina supărării. Dacă nu-i voi spune, prinde curaj şi înfruntă cu bărbăţie boala sa. Iar când se va maturiza îşi va ridica singur crucea sa şi va înainta. Şi astfel va mai putea trăi câţiva ani sprijinindu-şi familia şi pregătindu-se şi el şi cei ai lui pentru moarte. Fireşte nu-i spun că va trăi o mie de ani sau că ceea ce are nu este nimic, ci îi spun: "Omeneşte este greu să fii ajutat, însă pentru Dumnezeu nu este nimic greu. Tu caută numai să te pregăteşti".

Părinte, rudele sale şovăie să-l împărtăşească, ca să nu intre la gânduri.

Adică să plece neîmpărtăşit ca să nu-şi dea seama că va muri şi astfel să se mâhnească? Nu, ci trebuie să-i spună: "Sfânta împărtăşanie este medicament. O să te ajute. Este bine să te împărtăşeşti". Dacă se împărtăşeşte, se foloseşte şi în acelaşi timp se şi pregăteşte pentru cealaltă viată.

Părinte, celor muribunzi trebuie să li se facă Sfântul Maslu?

Celor care nu-şi pot da sufletul, li se citeşte "Slujba la ieşirea cu greu a sufletului". Sfântul Maslu se face pentru toţi bolnavii, nu numai pentru cei care se află la sfârşitul vieții lor.

Părinte, cele pe care le spune cineva atunci când nu-şi poate da sufletul au vreo legătură cu starea lui?

Să nu tragem uşor concluzii. Se poate ca cineva în clipa când îşi dă sufletul să sufere, să se chinuiască, iar fata lui să arate o expresie de durere, şi de aceea unii cred că acela nu este într-o stare duhovnicească bună. Diferă însă expresia de durere de cealaltă care este sălbatecă şi înfricoşată. Acela suferă, are durerea sa, sărmanul, iar ceilalți pot spune că se luptă cu diavolii care au venit să-i ia sufletul.

Părinte, un suflet care pleacă din această viață pregătit duhovniceşte va mai trece pe la vămi?

Atunci când un suflet este pregătit duhovniceşte şi urcă la cer, diavolii nu-i pot face nici un rău. Iar dacă nu este pregătit, atunci este chinuit de ei. Uneori Dumnezeu îngăduie ca sufletul omului care are datorii să vadă vămile în clipa ieşirii lui pentru a ne ajuta pe noi care vom mai trăi, astfel încât să ne nevoim ca să ne achităm aici datoriile noastre. Vă aduceți aminte de întâmplarea cu Teodora? Adică Dumnezeu rânduieşte ca unii să vadă anumite lucruri pentru a se folosi ceilalți şi a se pocăi. În viața Sfântului Eufrosin citim că egumenul, după vedenia pe care a avut-o, s-a deşteptat cu merele în mână pentru a le vedea şi ceilalți şi astfel să se folosească duhovniceşte.

Uneori Dumnezeu iconomiseşte ca sufletul să aibă un dialog în clipa ieşirii lui, pentru ca să se pocăiască însuşi omul care se află la sfârşitul vieții lui sau cei care îl ascultă. Vezi că Dumnezeu are multe moduri de a- mântui pe om. Uneori ajută prin îngeri, alteori prin încercări sau prin diferite semne. Am cunoscut o femeie care se purta cu brutalitate cu bărbatul şi soacra ei, ajungând până acolo încât îi bătea pe amândoi. Aceea umbla pe la vecine şi stătea de vorbă, iar pe soacra ei, care era bătrână, o trimitea în fiecare zi la ogor. Mergea sărmana bătrână în fiecare zi la ogor, două ceasuri de mers pe jos, târându-şi picioarele şi lucra de dimineața până seara fără să se plângă. Şi a făcut aceasta până într-o zi când, de îndată ce s-a întors acasă, ruptă de oboseală, a căzut jos şi i-a spus nurorii ei: "Arhanghelul Mihail îmi ia sufletul. Iar tu, fiică, şterge sângele". "Care sânge, mamă?" o întrebă nora cu nelinişte, pentru că nu vedea să aibă sânge pe trupul ei. "Iată, fiică, sângele care curge. Şterge-l, şterge-l!". Când nora căuta să vadă mai bine, bătrâna îşi dădu sufletul. După această întâmplare nora şi-a venit în simțiri şi şi-a schimbat viața; din fiară a devenit miel. A fost iconomia lui Dumnezeu ca s-o vadă pe soacra sa dându-şi sufletul cu aceste cuvinte şi că Arhanghelul Mihail ia sufletul, chipurile, cu sabia, pentru ca să se înfricoşeze şi să se pocăiască. Adică Dumnezeu i-a vorbit pe limba pe care o înțelegea ea, ca să-lşi revină deoarece se vede că avea intenție bună.

Părinte, atunci când muribundul îşi strigă rudele lui moarte, ce înseamnă?

De multe ori se întâmplă şi aceasta, pentru a primi o lecție bună ceilalți care

sunt lângă muribund. Am cunoscut o femeie bogată, care avea o viață sfântă. Nu se căsătorise, ci rămăsese cu sora ei căreia îi dăduse toată averea. Cumnatul ei, care a murit după ea, a început să o strige atunci când îşi dădea sufletul: "Despina, vino să ne iertăm! Să mă ierți, căci mult te-am chinuit! Iartă-mă!". "Dar unde este Despina?" l-am întrebat. "Iat-o, nu o vedeți? Iată, acolo este!" le-a răspuns şi apoi şi-a dat sufletul.

Părinte, oamenii se pot ierta şi în felul acesta, chiar şi în ultima clipă a vieții lor, cu cineva care deja a murit?

Dumnezeu îngăduie ca oamenii să se ierte chiar şi în felul acesta, deoarece omul în clipa morții se pocăieşte şi simte nevoia să ceară iertare.

Sinuciderea

Părinte, unii oameni atunci când întâmpină o mare greutate în viața lor imediat se gândesc să se sinucidă.

Intră egoismul la mijloc. Cei mai mulți care se sinucid îl ascultă pe diavolul care le spune că dacă-şi vor pune capăt vieții vor scăpa de chinul lăuntric prin care trec, şi din egoism se sinucid. Dacă, de pildă, cineva fură ceva şi se dovedeşte că a furat, spune: "S-a terminat, am ajuns de batjocura lumii", şi în loc să se pocăiască, să se smerească şi să se spovedească pentru a se uşura, se sinucide. Altul se sinucide pentru că fiul său este paralizat. "Cum să am eu un copil paralizat?", spune el şi se deznădăjduieşte. Dacă este răspunzător pentru faptul că este paralizat şi recunoaşte aceasta, atunci să se pocăiască. Cum îşi pune capăt vieții şi-şi lasă copilul pe drumuri? Nu va fi mai răspunzător după aceea?

Părinte, adeseori auzim despre cineva care s-a sinucis că ar fi avut probleme psihologice.

Bolnavii psihici, atunci când se sinucid, au circumstanțe atenuante, pentru că mintea lor este stricată. Chiar şi nori de ar vedea, simt o senzație de apăsare, de sufocare. Iar dacă mai au şi vreo supărare, atunci au o îndoită "înnourare". Însă pentru cei care se sinucid fără să fie bolnavi mintal - precum şi pentru eretici - Biserica nu se roagă, ci îi lasă la judecata şi mila lui Dumnezeu. Preotul nu pomeneşte numele lor la Proscomidie, nici nu le scoate miride, deoarece prin sinucidere se leapădă, disprețuiesc viata care este un dar al lui Dumnezeu. Este ca şi cum le-ai arunca pe toate în obrazul lui Dumnezeu.

Noi însă trebuie să facem multă rugăciune pentru cei care se sinucid, pentru ca Bunul Dumnezeu să facă ceva şi pentru ei, deoarece nu ştim ce s-a întâmplat de s-au sinucis, nici în ce stare s-au aflat în ultima clipă. Se poate ca în clipa în care şi-au dat sufletul să se fi pocăit, să fi cerut iertare de la Dumnezeu şi astfel să fi fost primită pocăința lor, iar sufletul lor să fi fost luat de îngerul Domnului.

Am auzit că o fată dintr-un sat s-a dus odată cu capra la păscut. A legat-o în livadă, iar ea s-a dus mai departe şi se juca. Luându-se cu joaca a uitat de capră, care s-a dezlegat şi a plecat. A căutat-o peste tot, dar nu a găsit-o şi s-a întors acasă fără capră. Atunci tatăl ei s-a mâniat foarte tare, a bătut-o şi a alungat-o de acasă, spunându-i: "Să te duci să cauți capra. Iar dacă nu o găseşti, să mergi să te spânzuri". Sărmana copilă a pornit să caute capra. Se înnoptase şi ea încă nu se întorsese acasă. Părinții ei văzând că s-a înnoptat au

pornit neliniştiţi să-lşi caute copilul. Au căutat mult şi în cele din urmă au găsit-o pe copilă spânzurată de un copac. Îşi legase gâtul cu funia caprei şi aşa se spânzurase, nenorocita avea mărime de suflet şi a luat după literă cele pe care i le-a spus tatăl ei. Apoi au îngropat-o în afara cimitirului.

Fireşte, Biserica a făcut bine că a îngropat-o în afara cimitirului pentru a-i frâna pe cei care se sinucid pentru lucruri de nimic, dar şi Hristos va face bine dacă o va băga în Rai.

CAPITOLUL 2

"Ca să nu vă întristaţi, ca ceilalţi, care nu au nădejde"

Moartea copiilor

Părinte, o mamă al cărei copil a murit acum nouă ani vă roagă să faceţi o rugăciune ca să-l vadă cel puţin în somn, pentru a se mângâia.

Câţi ani avea copilul? Era mic? Aceasta are importanţă. Dacă copilul a fost mic, i-ar fi apărut în vis dacă mama ar fi fost pregătită duhovniceşte, astfel încât să nu se tulbure la vederea lui. Aşadar mama este pricina că nu i se arată copilul.

Părinte, în loc să i se arate copilul mamei care cere acest lucru, se poate să se arate altcuiva?

Cum nu se poate? Dumnezeu rânduieşte aceasta numai dacă vede că va exista folos duhovnicesc. Atunci când aud despre moartea vreunui tânăr, mă mâhnesc, dar omeneşte. Pentru că dacă vom cerceta lucrurile mai în profunzime, vom vedea că, cu cât creşte cineva, cu atât mai multă nevoinţă trebuie să facă, căci adaugă şi mai multe păcate. Mai ales atunci când este mirean, cu cât trec anii, în loc să-lşi îmbunătăţească starea duhovnicească, o înrăutăţeşte cu griji, cu nedreptăţiţi, etc. De aceea omul este mai câştigat atunci când îl ia de tânăr.

Părinte, de ce îngăduie Dumnezeu ca să moară atâţia oameni tineri?

Nimeni nu a făcut învoială cu Dumnezeu când va muri. Însă El îl ia pe fiecare om în clipa cea mai potrivită a vieţii lui, cu o moarte prin care să-i aducă iertare de păcate şi mântuirea sufletului său. Dacă vede că cineva va deveni mai bun, îl lasă să trăiască. Iar dacă vede că va deveni mai rău, atunci îl ia ca să-l mântuiască. Pe unii care duc o viaţă păcătoasă dar au dispoziţia de a face binele, îi ia lângă El mai înainte de a apuca să-l facă, deoarece Dumnezeu ştie că ar fi făcut binele de îndată ce li s-ar fi dat ocazia. Este ca şi cum le-ar spune: Nu vă osteniţi! Ajunge buna voastră intenţie". Pe un altul, deoarece este foarte bun, îl alege şi îl ia lângă El pentru că Raiul are nevoie de boboci de floare.

Fireşte, pentru părinţi şi rude este puţin cam greu să înţeleagă aceasta. Vezi, moare un copil şi Hristos îl ia ca pe un îngeraş, însă părinţii plâng şi se tanguiesc, în timp ce ar fi trebuit să se bucure. Pentru că de unde ştiu ei ce ar fi devenit el atunci când ar fi crescut? Oare s-ar fi putut mântui? în 1924, când am plecat din Asia Mică cu corabia pentru a veni în Grecia, eu eram prunc. Corabia era plină de refugiaţi şi, aşa cum eram înfăşat de mama mea, un marinar a călcat pe mine. Mama crezând că am murit a început să plângă. O consăteancă însă a desfăcut feşele şi a văzut că nu păţisem nimic. Dacă aş fi murit atunci, sigur aş fi mers în Rai. Acum, însă, când am atâţia ani şi am făcut atâta asceză, nu

sunt sigur că voi merge în Rai.

Dar şi pe părinți îi ajută moartea copiilor lor. Trebuie să ştie că din clipa aceea au un mijlocitor în Rai. Iar atunci când vor muri, vor veni copiii lor cu ripide în mâini la poarta Raiului pentru a întâmpina sufletul lor. Iar aceasta nu este un lucru mic. Copiilor care au fost chinuiți aici de boli sau de vreo infirmitate, Hristos le va spune: "Veniți în Rai şi alegeți-vă locul cel mai bun". Atunci aceia îi vor spune: "Este frumos aici, Hristoase al nostru, dar o vrem şi pe mămica noastră lângă noi". Iar Hristos îi va asculta şi o va mântui într-un chip oarecare şi pe mamă.

Desigur, mamele nu trebuie să ajungă în cealaltă extremă. Unele mame cred despre copilul lor care a murit că a devenit sfânt şi astfel cad în înşelare. O mamă a vrut să-lmi dea drept binecuvântare un lucru de la fiul ei care murise, deoarece credea că a ajuns sfânt. "Este binecuvântare să dau din lucrurile copilului?". Nu, i-am spus. Este mai bine să nu dai". Alta, în seara Joii Mari, a lipit de Crucea Mântuitorului fotografia fiului ei pe care îl omorâseră germanii şi spunea: "Şi copilul meu a pătimit ca Hristos". Femeile care stăteau şi privegheau lângă Crucea Celui Răstignit au lăsat-o, ca să nu o rănească. De vreme ce era rănită sufleteşte ce puteau să-i spună?

Mângâierea celor îndoliați

Părinte, de câtă putere sufletească au trebuință oamenii pentru a înfrunta moartea năprasnică?

Dacă au înțeles sensul cel mai adânc al vieții, află putere să înfrunte moartea, pentru că o înfruntă duhovniceşte. Câți copii nu se distrug cu motoretele! Câți tineri nu mor cu motocicletele! Ridică motocicleta pe roata din spate şi astfel uşor se răstoarnă şi îşi sparg capetele. Consideră mare ispravă a ridica cât mai mult motocicleta. Vezi ce le dă diavolul în gând să facă, pentru a se lovi la cap? Dacă ar merge cum trebuie, chiar de ar avea vreun accident, se poate să se lovească în altă parte şi să nu se nenorocească. Dar fiindcă îngăduie Dumnezeu răutatea diavolului sau neatenția tânărului, înseamnă că va ieşi ceva bun.

Atunci, Părinte, de ce Biserica noastră se roagă "pentru ca să se păzească" de moarte năprasnică?

Aceasta este altceva. Biserica cere de la Dumnezeu ca să nu ne găsească moartea nepregătiți.

Părinte, o mamă este nemângâiată deoarece copilul ei a fost omorât de o maşină în timp ce mergea la servici.

Întreab-o: "Oare din răutate a lovit acel şofer pe copilul tău? Tu l-ai trimis la servici ca să-l omori? Nu. Aşadar să spui: "Slavă Ție, Dumnezeule?", pentru că fiul tău ar fi putut deveni un vagabond, însă Dumnezeu l-a luat la vremea potrivită. Acum este asigurat în cer. De ce plângi? Ştii că prin plânsul tău îl chinuieşti pe copil? Vrei ca fiul tău să se chinuiască sau să se bucure? îngrijeşte-te să-i ajuți pe ceilalți copii ai tăi, care sunt departe de Dumnezeu. Pentru ei să plângi". Iată că şi ieri a venit o mamă şi mi-a spus plângând: "Dumnezeu mi-a luat pe scumpul şi singurul meu copil" şi îl învinuia pe Dumnezeu. "Dacă te gândeşti bine, i-am spus, Dumnezeu te-a cinstit. Căci aşa botezat cum era, l-a luat lângă El îngeraş. Acesta este acum îngeraş, iar tu te cerți cu Dumnezeu?

Vei vedea mai târziu că el va mijloci pentru tine la Dumnezeu". După aceea, când mi-a vorbit despre viata ei, mi-a spus că ar fi putut avea mulți copii, dar atunci când a fost tânără nu a vrut să aibă niciunul.

Câte mame nu se roagă şi cer ca să fie lângă Dumnezeu copiii lor! "Nu ştiu ce vei face. Dumnezeul meu, spun ele, dar vreau numai să se mântuiască copilul meu; să fie lângă Tine". Dacă Dumnezeu vede că acesta apucă pe un drum greşit, că se îndreaptă spre pierzare şi că nu există un alt mod de a se mântui, îl ia în felul acesta. îngăduie, de pildă, ca unul beat să-l lovească cu maşina şi să-l omoare şi astfel îl ia lângă El. Iar în cazul că ar fi devenit mai bun. Dumnezeu ar fi împiedicat accidentul. După aceea se trezeşte şi cel care l-a lovit pe copil, îşi vine în simțiri şi este chinuit toată viata de mustrarea conştiinței sale. "Am făcut o crimă", spune el şi îl roagă mereu pe Dumnezeu să-l ierte. Şi astfel se mântuieşte şi acela. Dar şi mama, prin durerea ei, se gândeşte la moarte şi se pregăteşte pentru cealaltă viată, mântuindu-se astfel şi ea. Vedeți cum rânduieşte Dumnezeu ca prin rugăciunea mamei să se mântuiască suflete? Dar dacă mamele nu înțeleg aceasta, atunci se ceartă cu Dumnezeu. Câte nu trage şi Dumnezeu cu noi!

Atunci când cineva încetează de a mai înfrunta lucrurile lumeşte, află odihnă. Pentru că, altfel cum ar fi cu putință ca omul să se mângâie cu adevărat dacă nu crede în Dumnezeu şi în viata cea adevărată şi veşnică de după moarte? Atunci când eram la Mănăstirea Stomio, în Konita trăia o văduvă care mergea mereu la cimitir şi striga acolo ore întregi. Pe toți îi răscolea cu strigătele ei. Se lăsase pradă durerii şi îşi lovea capul de piatra mormântului. îşi vărsa acolo toată durerea ei. Mergeau unii şi o luau de acolo, dar ea se întorcea iarăşi. Iar aceasta s-a petrecut ani de zile. Bărbatul ei fusese omorât de germani, iar fiica ei, după câțiva ani de la moartea tatălui ei, când abia împlinise nouăsprezece ani, a murit de inimă şi astfel rămăsese singură sărmana. Dacă va privi cineva lucrul acesta numai la suprafață, va spune: "De ce îngăduie Dumnezeu aşa ceva?". Dar şi acea femeie tot la suprafață înfrunta durerea ei şi nu se putea mângâia. Odată, atunci când am mers să văd ce se întâmplă, mi-a spus: "De ce a făcut Dumnezeu aceasta? Bărbatul meu a murit în război. Am avut o fată, dar mi-a luat-o şi pe aceasta...". Spunea vrute şi nevrute şi se certa cu Dumnezeu. După ce am lăsat-o să se uşureze puțin, i-am spus: "să-lti spun şi eu ceva. L-am cunoscut pe bărbatul tău. Era un om foarte bun. A murit în război îndeplinindu-şi datoria sfântă pentru Patrie şi de aceea Dumnezeu nu- va lăsa. Apoi ți-a lăsat pentru câțiva ani pe fiica ta lângă tine, şi astfel ai avut puțină mângâiere. Şi fiindcă se putea ca ea să apuce pe un drum greşit, Dumnezeu a luat-o în acea stare bună în care se afla pentru a o mântui". Deşi bărbatul ei a fost un om foarte liniştit, ea însă era puțin lumească. Fireşte, nu i-am spus: "Tu ai fost o femeie lumească...", ci am între-bat-o: "Acum ce te gândeşti să faci? Iubeşti lumea?". "Nu vreau să văd nimic şi pe nimeni", mi-a răspuns. "Vezi, i-am spus, acum lumea a murit şi pentru tine. Durerea te ajută şi nu te interesează nici un lucru lumesc. Şi astfel în curând veți fi toți împreună în Rai. Cui a mai făcut Dumnezeu o astfel de cinste? Ai înțeles aceasta?". După această discuție a încetat să mai meargă la cimitir. De îndată ce a fost ajutată să înțeleagă sensul cel mai adânc al vieții, s-a liniştit.

Părinte, am auzit că atunci când cineva este ucis îşi ispăşeşte păcatele pentru că i le ia ucigaşul.

Are circumstanțe atenuante într-un fel şi îi poate spune lui Dumnezeu: "Eu m-aş fi pocăit, însă acesta m-a ucis". Şi astfel greutatea va cădea asupra ucigaș ului. Unii care nu au minte spun: "Dacă ar exista Dumnezeu, nu ar lăsa să se facă mereu crime ci i-ar pedepsi

pe criminali". Dar ei nu înțeleg că Dumnezeu îi lasă pe criminali să trăiască pentru a fi fără răspuns în Ziua Judecății, căci nu s-au pocăit cu toate că El le-a dat destui ani pentru a se pocăi, în timp ce pe cei care au fost uciși îi va aranja cumva.

Moartea este o despărțire pentru câțiva ani

Trebuie să înțelegem că în realitate omul nu moare, ci moartea este numai o trecere dintr-o viață în alta. Este o despărțire pentru o mică perioadă de timp. Precum atunci când cineva, să spunem, pleacă în străinătate pentru un an, cei ai lui se mâhnesc deoarece se vor despărți de el vreme de un an, sau dacă va lipsi zece ani sunt cuprinși de mâhnirea despărțirii de zece ani, tot astfel trebuie să vadă și despărțirea de persoanele lor iubite prin moarte. Dacă moare cineva iar cei apropiați ai lui sunt în vârstă, să spună: "Ne vom întâlni după cincisprezece ani". Iar de sunt tineri să spună: "Ne vom întâlni după cincizeci de ani". Firește, îl doare pe fiecare moartea unei rude, dar este trebuință de înfruntare duhovnicească. Ce spune Sfântul apostol Pavel? "Ca să nu vă întristați, ca ceilalți care nu au nădejde". De câte ori să-l fi văzut aici pe pământ? O dată pe lună? Să se gândească că acolo îl va vedea mereu, numai atunci se justifică să ne neliniștim, când cel care pleacă nu a avut o viață bună. Dacă, de pildă, a fost nemilostiv, atunci dacă într-adevăr îl iubim și vrem să-l întâlnim în cealaltă viață, trebuie să facem multă rugăciune pentru el.

CAPITOLUL 3 *Viata de după moarte*

Morții vinovați

Părinte, atunci când omul moare, conștientizează imediat în ce stare se află? - Da, își revine și spune: "Ce am făcut? Dar ce folos!". Precum un om beat, care, de pildă, își omoară mama, râde, cântă, deoarece nu-și dă seama ce a făcut, iar atunci când se trezește plânge, se tânguiește și spune: "Ce am făcut?", tot astfel și cei care în această viață fac neorânduieli sunt ca niște beți. Nu-și dau seama ce fac, și nu-și simt vinovăția lor. Însă abia atunci când mor le pleacă această beție și își revin. Li se deschid ochii sufletului lor și își conștientizează vinovăția lor, pentru că sufletul, atunci când iese din trup, se mișcă, vede și percepe totul cu o repeziciune foarte mare.

Unii întreabă când va fi a Doua Venire. Însă pentru omul care moare se face într-un fel a Doua Venire, deoarece este judecat potrivit cu starea în care l-a aflat moartea.

Părinte, cum sunt acum cei din iad?

Sunt vinovați și întemnițați, chinuindu-se potrivit cu păcatele pe care le-au făcut, și așteptând să se facă Judecata de Apoi. Există acolo condamnați cu pedepse mari, există însă și vinovați cu pedepse mai ușoare.

Dar Sfinții și tâlharul?

Sfinții și tâlharul sunt în Rai, dar nu au primit încă slava desăvârșită, așa cum nici vinovații din iad nu au primit osânda deplină. Deși Dumnezeu a spus de atâtea veacuri: "Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor, cu toate acestea adaugă timp,

amânând sfârşitul, deoarece aşteaptă să ne îndreptăm. Dar noi rămânând în ticăloşiile noastre, îi nedreptățim pe Sfinți, pentru că nu pot primi slava desăvârşită pe care o vor lua după Judecata de Apoi.

Rugăciunea şi parastasele pentru cei adormiți

Părinte, morții vinovați se pot ruga?

Îşi vin întru simțiri şi cer ajutor, dar nu se pot ajuta pe ei înşişi. Toți cei care se află în iad numai un singur lucru şi-ar dori de la Hristos: să trăiască cinci minute pentru a se pocăi. Noi, cei care trăim, avem posibilități de pocăință, în timp ce sărmanii răposați, nu-şi mai pot îmbunătăți ei singuri starea lor, ci aşteaptă ajutor de la noi. De aceea suntem datori să-i ajutăm cu rugăciunea noastră.

Îmi spune gândul că numai zece la sută din morții vinovați se află în stare demonică şi acolo unde sunt îl hulesc pe Dumnezeu precum fac diavolii. Nu cer ajutor, dar nici nu vor să primească ajutor. Ce poate să mai facă Dumnezeu cu unii ca aceştia? Se aseamănă unui copil care se depărtează de tatăl său, îi risipeşte toată averea, iar pe deasupra îl mai şi înjură. Ei, atunci ce să-i mai facă tatăl său? Însă ceilalți vinovați care au puțină mărime de suflet îşi simt vinovăția lor, se căiesc şi suferă pentru păcatele lor. Cer ca să fie ajutați şi într-adevăr sunt ajutați de rugăciunile credincioşilor. Adică Dumnezeu le dă posibilitatea să fie ajutați mai înainte de a se face a Doua Venire. Şi precum în această viață, dacă cineva este prieten cu împăratul poate mijloci şi ajuta un vinovat, tot astfel şi cel care este prieten cu Dumnezeu poate mijloci la El prin rugăciunea sa şi astfel să mute pe morții vinovați dintr-o "temniță" în alta mai bună, dintr-o "celulă" în alta mai bună. Sau îi poate muta chiar într-o "cameră", sau într-un "apartament".

Aşa cum îi uşurăm pe cei întemnițați cu sucuri răcoritoare, etc, pe care le ducem atunci când îi cercetăm, tot astfel şi pe morți îi uşurăm prin rugăciunile şi milosteniile pe care le facem pentru sufletele lor. Rugăciunile credincioşilor pentru cei adormiți şi parastasele sunt ultima posibilitate pe care le-o dă Dumnezeu celor răposați pentru a fi ajutați înainte de a se face Judecata de Apoi. După ea nu vor mai putea fi ajutați cu nimic.

Dumnezeu vrea să-i ajute pe cei adormiți, deoarece suferă pentru pierzania lor, dar nu o face pentru că are noblețe. Nu vrea să-i dea diavolului dreptul să-I spună: "Cum îl mântuieşti pe acesta de vreme ce nu s-a ostenit?" Însă atunci când noi ne rugăm pentru cei adormiți, îi dăm dreptul lui Dumnezeu să intervină. El se înduioşează mai mult atunci când facem rugăciune pentru cei răposați decât pentru cei vii.

De aceea şi Biserica noastră are rânduiala parastaselor. Parastasele sunt cel mai bun avocat pentru sufletele celor adormiți. Au puterea să scoată un suflet chiar şi din iad. Şi voi să faceți la fiecare Sfântă Liturghie colivă pentru cei adormiți. Grâul are semnificația lui, căci spune Scriptura: "Se seamănă întru stricăciune, înviază întru nestricăciune". În lume sunt unii care se îngreuiază să fiarbă puțin grâu şi duc la biserică stafide, covrigi, colaci, ca să facă preoții parastas. Dar în Sfântul Munte vezi nişte bătrânei, sărmanii, care la fiecare Sfântă Liturghie fac colivă pentru morți şi pentru Sfântul pe care îl prăznuiesc pentru a primi binecuvântarea lui.

Părinte, cei care au murit de curând au mai multă nevoie de rugăciune?

Atunci când intră cineva în temniță, nu-i vine mai greu la început? Să facem

rugăciune pentru răposații care nu au plăcut lui Dumnezeu, pentru ca să facă ceva şi pentru ei. Şi mai ales când ştim că cineva a fost nemilostiv - vreau să spun că părea a fi nemilostiv, pentru că se poate să credem că a fost aşa, dar în realitate să nu fi fost - şi a avut o viață păcătoasă, atunci să facem mai multă rugăciune. Sfinte Liturghii, Patruzeci de Sfinte Liturghii pentru sufletul aceluia şi să dăm milostenie săracilor pentru mântuirea sufletului său, pentru ca, rugându-se săracii "Dumnezeu să-l ierte". Acela să fie înduplecat şi să-i miluiască. Şi astfel ceea ce nu a făcut acela facem noi pentru el. În timp ce un om care a avut bunătate, adică a avut intenție de a face bine, chiar dacă viața lui nu a fost creştinească, numai cu puțină rugăciune este ajutat foarte mult.

Cunosc multe cazuri care mărturisesc cât de mult sunt ajutați cei adormiți de rugăciunea oamenilor duhovniceşti. Odată a venit cineva la Colibă şi mi-a spus plângând: "Părinte, nu am făcut rugăciune pentru un oarecare cunoscut de al meu care a murit şi de aceea mi-a apărut în somn spunându-mi: «De douăzeci de zile nu am mai primit nici un ajutor de la tine. M-ai uitat şi acum sufăr». Şi într-adevăr, îmi spuse acela, de douăzeci de zile m-am luat cu diferite treburi şi nici pentru mine nu m-am rugat".

Părinte, atunci când moare cineva şi rudele lui ne cer să ne rugăm pentru el, este bine să facem în fiecare zi câte un şirag de metanii (o sută de rugăciuni) până la împlinirea celor patruzeci de zile.

Dacă faci rugăciune pentru el, pune şi pe alți adormiți. De ce să meargă un tren la destinație numai cu un singur pasager de vreme ce mai încap şi alții? Câți răposați, sărmanii, nu au nevoie de ajutor, dar nu au pe nimeni care să se roage pentru ei! Unii fac parastase foarte dese, dar numai pentru vreun apropiat de-al lor. Dar în felul acesta nu este ajutat nici acela, pentru că rugăciunea lor nu este atât de bine plăcută lui Dumnezeu. Dacă tot fac atâtea parastase pentru acel suflet, să facă în acelaşi timp şi pentru străini.

Părinte, mă preocupă uneori mântuirea tatălui meu, pentru că nu a avut nici o legătură cu Biserica.

Nu poți şti judecata lui Dumnezeu şi nici dacă acela nu s-a pocăit în ultima clipă. Dar când te preocupă aceasta? În fiecare sâmbătă?

Nu am urmărit acest lucru. Dar de ce să mă preocupe în fiecare sâmbătă?

Pentru că pe această zi o pretind cei morți.

Părinte, morții care nu au oameni să se roage pentru ei sunt ajutați de rugăciunile celor care se roagă pentru toți morții în general?

Desigur că sunt ajutați. Eu, atunci când mă rog pentru toți cei adormiți, îi văd în somn pe părinții mei, pentru că şi ei se mângâie de rugăciunea pe care o fac. De fiecare dată când se face Sfânta Liturghie la Coliba mea, fac şi un parastas de obşte pentru toți adormiții, şi mă rog pentru împărați, arhierei, etc, iar la urmă spun "şi pentru cei ale căror nume nu s-au pomenit". Dacă vreodată nu fac rugăciuni pentru cei adormiți, îmi apar înainte morți cunoscuți. Pe o rudă de a mea care a murit în război am văzut-o stându-mi înainte după Sfânta Liturghie, în vremea parastasului, pentru că numele ei nu-l pomenisem la parastas alături de numele celorlalți adormiți, deoarece fusese pomenită la Proscomidie împreună cu eroii care au căzut în luptă. Şi voi să nu dați să se pomenească la Sfânta Proscomidie numai numele bolnavilor, ci şi numele morților, pentru că mai multă nevoie de ajutor au aceştia.

Cel mai bun parastas pentru cei morți

Parastasul cel mai bun dintre toate pe care îl putem face pentru cei morți este viața noastră petrecută cu luare aminte, nevoința pe care o facem pentru a ne tăia neputințele şi a ne curăța sufletul. Pentru că dezlipirea noastră de lucrurile materiale şi de patimile sufleteşti, pe lângă faptul că ne pricinuieşte nouă uşurare, are ca rezultat şi uşurarea sufletelor celor adormiți din tot neamul nostru. Cei adormiți se bucură atunci când un urmaş de-al lor se află lângă Dumnezeu. Dacă noi nu suntem într-o stare duhovnicească bună, atunci suferă părinții noştri adormiți, moşii şi strămoşii şi tot neamul nostru. "Uită-te ce nepot am făcut!" spun ei şi se mâhnesc. Dacă însă suntem într-o stare duhovnicească bună, se bucură pentru că şi ei au contribuit la naşterea noastră, iar Dumnezeu într-un anumit fel este obligat să-i ajute. Adică ceea ce va da bucurie celor adormiți este străduința noastră de a bineplăcea lui Dumnezeu, astfel încât să-i întâlnim în Rai şi astfel să trăim cu toții împreună în viața cea veşnică.

Prin urmare merită osteneala să lovim în omul nostru cel vechi ca să se facă nou, astfel încât să nu se vatăme nici pe sine, nici pe ceilalți oameni, ci să se ajute atât pe sine însuşi, cât şi pe ceilalți, fie ei vii sau morți.

Îndrăzneala drepților la Dumnezeu

Părinte, în Epistola Sfinției Voastre către frații începători scrieți: "Cu toate că adevărații monahi își dau seama că bucuria de care se desfată în această viață este doar o parte din bucuria Raiului şi că în Rai va fi mult mai multă, totuşi, din multa lor dragoste față de aproapele, vor să trăiască pe pământ pentru a-i ajuta pe oameni cu rugăciunea, ca astfel Dumnezeu să intervină şi lumea să fie ajutată"[13].

Scrie: "Vor să trăiască pe pământ ca să pătimească împreună cu oamenii şi să-i ajute cu rugăciunea".

Părinte, dar oare în cealaltă viață un călugăr virtuos nu va putea ajuta cu rugăciunea sa pe oameni?

Da, şi în cealaltă viață va putea ajuta cu rugăciunea, însă nu va suferi. În timp ce aici împreună-pătimeşte, nu petrece în bucurie, cu fața zâmbitoare şi privire veselă. Şi cu cât suferă mai mult pentru aproapele său, cu atât mai mult este răsplătit cu mângâiere dumnezeiască, iar aceasta este într-un anumit fel şi vestirea că aproapele este ajutat. Această bucurie pa- radisiacă este răsplătirea dumnezeiască pentru durerea ce o simte pentru fratele său.

Părinte, adică Sfinții pe care îi chemăm să ne ajute nu suferă împreună cu noi?

Acolo nu este durere, copilaşul meu! în Rai să sufere? Oare nu se spune: Unde nu este durere, nici întristare, nici suspin"? Iar Sfinții privesc numai la răsplata dumnezeiască pe care o vor primi toți oamenii care se chinuiesc în această viață şi

aceasta îi face să se bucure. Dar oare Dumnezeu, Care are atâta dragoste, atâta milostivire, cum suferă această mare durere a oamenilor? O suferă deoarece ştie cât de mare este răsplata dumnezeiască care îi aşteaptă. Aşadar cu cât mai mult se chinuiesc oamenii aici, cu atât mai multă răsplată le pregăteşte Dumnezeu în cer. în timp ce noi nu vedem toate acestea şi de aceea pătimim împreună cu cei ce suferă. Iar cel care vede puțin aceste lucruri nu suferă atât de mult.

Părinte, atunci când îl rugăm pe Dumnezeu pentru un oarecare răposat care nu are nevoie, se pierde această rugăciune?

Cum să se piardă? Atunci când spunem "odihneşte pe robul Tău cutare", iar acela în cealaltă viată se află într-o stare bună, nu se supără, ci mai degrabă este înduioşat. "Ia te uită, spune el, eu sunt într-o stare bună, iar aceia se neliniştesc". De aceea, cuprins de mărinimie, ne ajută mai mult, rugându-se lui Dumnezeu pentru noi. Dar de unde poți şti în ce stare se află acela? În mod firesc, mai întâi faci rugăciune pentru cei despre care ştii că prin viata lor au mâhnit pe Dum numai după aceea te rogi pentru toți cei adormiți.

Judecata de Apoi

Părinte, cum se curăță sufletul?

Când omul lucrează poruncile lui Dumnezeu, săvârşeşte o lucrare lăuntrică şi se curăță de patimi, atunci mintea i se luminează, ajunge la înălțimea contemplației, iar sufletul străluceşte şi devine aşa cum a fost mai înainte de căderea celor întâi zidiți. Dar în această stare se va afla după învierea morților. Însă omul îşi poate vedea învierea sufletului său mai înainte de învierea obştească dacă se va curăti cu desăvârşire de patimi. Trupul lui va fi atunci îngeresc, nematerialnic şi nu va mai dori hrana cea pămâtească.

Părinte, cum se va face Judecata de Apoi?

La Judecata de Apoi se va descoperi într-o clipă starea fiecărui om şi el se va îndrepta înspre acolo unde va trebui să fie. Fiecare va vedea[14] ca la televizor halul sufletului său şi starea duhovnicească a celuilalt. Se va oglindi în aproapele său, după care va pleca capul şi va merge la locul lui. Atunci nu va putea spune, de pildă, o noră ce stătea picior peste picior înaintea soacrei ei care cu piciorul rupt îngrijea de nepoțelul ei: "Hristoase, de ce o bagi pe soacra mea în Rai, iar pe mine nu?", deoarece îi va apărea înaintea ochilor ei acea scenă. Îşi va aduce aminte de soacra ei care deşi avea piciorul rupt îngrijea de nepoțel şi nu va avea îndrăzneala să meargă în Rai, căci nici nu va încăpea în el. Sau monahii vor vedea greutățile, încercările pe care le-au avut mirenii şi cum le-au înfruntat şi, dacă nu au trăit cum trebuie, îşi vor pleca capetele şi se vor îndrepta singuri într-acolo unde vor trebui să fie. Şi monahiile care nu au plăcut lui Dumnezeu vor vedea acolo mame eroine, care nici făgăduințe nu au făcut, nici binecuvântările şi posibilitățile lor nu le-au avut, dar care s-au nevoit şi au ajuns la o stare duhovnicească înaltă. Iar ele, călugăritele, se vor ruşina, văzând cu ce fel de lucruri josnice s-au ocupat şi s-au chinuit. Aşa îmi spune gândul că va fi Judecata. Adică Hristos nu va spune: "Tu, vino-ncoace! Ce ai făcut?" sau: "Tu vei merge în iad, iar tu în Rai", ci fiecare se va compara pe sine cu celălalt şi se va îndrepta înspre acolo unde va trebui să fie.

Viața ce va să fie

Părinte, am adus dulciuri să le împărțiți.

Uită-te cum se bucură! În cealaltă viată vom spune: "De ce lucruri neînsemnate ne bucuram! Cât de mult ne emoționau acelea!". În timp ce acum ne tresaltă inima văzându-le.

Părinte, cum vom putea înțelege aceasta încă de acum?

Dacă o veți înțelege de acum, nu o veți spune în cealaltă viată. Oricum, cei care se află acolo sus o duc bine. Ştii ce lucru de mână fac ei acolo sus în cer? Slavoslovesc pe Dumnezeu.

Părinte, de ce trupului mortului i se mai spune şi "rămăşițe pământeşti"?

Deoarece este ceea ce rămâne de la om aici pe pământ, după moartea lui. Căci adevăratul om, care este sufletul, se suie la cer. La Judecata de Apoi Dumnezeu va învia şi trupul, deoarece cu el a trăit şi a păcătuit. în cealaltă viată toți vor avea acelaşi trup - trup duhovnicesc - aceeaşi înălțime şi cei scunzi şi cei înalți, aceeaşi vârstă şi tinerii şi bătrânii şi pruncii, deoarece sufletul este acelaşi. Adică va exista o vârstă îngerească.

Părinte, în cealaltă viată cei care vor fi în iad îi vor vedea pe cei care vor fi în Rai?

Ascultă, aşa cum în vreme de noapte cei care sunt afară în întuneric îi văd pe cei care sunt înlăuntrul unei camere luminate, tot astfel şi cei care se află în iad îi văd pe cei care sunt în Rai. Iar aceasta va fi pentru ei un iad şi mai mare. Şi iarăşi, precum cei care în timpul nopții se află în lumină şi nu-i văd pe cei care sunt afară în întuneric, tot astfel cei care se vor afla în Rai nu-i vor vedea pe cei care sunt în iad. Fiindcă de i-ar vedea pe cei osândiți ar suferi, s-ar întrista pentru chinurile acelora şi astfel nu s-ar desfăta de Rai, căci acolo "nu este durere...". Şi nu numai că nu-i vor vedea pe aceia, dar nici măcar nu-şi vor aduce aminte că au avut frate sau tată sau mamă, dacă nu-i va vedea pe aceia în Rai. "în ziua aceea vor pieri toate gândurile lui", spune psalmistul. Pentru că de şi-ar aduce aminte, cum ar mai fi Rai? Pe lângă aceasta, cei care sunt în Rai vor crede că nu mai există alți oameni, şi nici nu-şi vor mai aduce aminte de păcatele pe care le-au făcut. Fiindcă de-şi vor aduce aminte de păcatele lor, din multa lor mărime de suflet nu vor putea suferi gândul că L-au mâhnit pe Dumnezeu.

Iar cantitatea de bucurie a fiecărui suflet din Rai va fi diferită. Unul va avea un degetar de bucurie, altul un pahar, iar altul un bazin întreg. însă cu toții se vor simți deplini şi niciunul nu va cunoaşte mărimea bucuriei şi a veseliei celuilalt. Bunul Dumnezeu le-a rânduit astfel pentru că, dacă ar cunoaşte unul că celălalt are mai multă bucurie, atunci nu ar fi Rai, deoarece ar exista nemulțumirea: "De ce acela să aibă mai multă bucurie, iar eu mai putină?". Adică în Rai fiecare va vedea slava lui Dumnezeu potrivit cu curăția ochilor sufletului său. Iar măsura în care fiecare va vedea slava lui Dumnezeu nu va fi hotărâtă de El, ci va depinde de propria curăție.

Părinte, unii nu cred că există iad şi Rai.

Nu cred că există iad şi Rai? Atunci cum este cu putinţă ca morţii să rămână în inexistentă, de vreme ce sunt suflete? Dumnezeu este nemuritor, dar şi omul este nemuritor după har. Prin urmare, nemuritor va fi şi în iad. Pe lângă aceasta. Raiul şi iadul le trăieşte sufletul într-un anumit grad încă din această viată, potrivit cu starea în care se află.

Când cineva are mustrări de conştiinţă şi simte frică, tulburare, nelinişte, desnădejde sau este stăpânit de ură, invidie, etc, atunci trăieşte iadul. în timp ce, dacă înlăuntrul său există dragoste, bucurie, pace, blândeţe, bunătate, etc, atunci trăieşte Raiul. Totul este sufletul, deoarece el este cel care simte şi bucuria şi durerea. Iată, mergi la un mort şi spune-i cele mai plăcute lucruri, de pildă: "A venit fratele tău din America", etc, şi vei vedea că nu va înţelege nimic. Chiar dacă i-ai rupe mâinile şi picioarele, tot nesimţitor va rămâne. Prin urmare sufletul este cel care simte. Toate acestea nu le creează probleme de conştiinţă? Sau să presupunem că ai un vis frumos şi de aceea te bucuri, inima simte o negrăită dulceaţă şi nu vrea să se mai termine. Te trezeşti şi te mâhneşti pentru că te-ai trezit. Sau ai un vis urât, în care se face că îţi rupi picioarele şi de durere plângi. Din pricina agoniei pe care o ai, te trezeşti cu lacrimi în ochi, dar văzând că nu ai păţit nimic, spui: "Bine că a fost numai un vis!". Adică sufletul participă şi la bucurie şi la durere. Omul suferă mai mult din pricina unui vis urât decât atunci când acel lucru s-ar petrece în realitate. Tot astfel şi bolnavul, suferă mai mult noaptea decât ziua. La fel se întâmplă şi atunci când moare omul, va fi foarte dureros dacă va merge în iad. Gânditi-vă să trăiască cineva un coşmar fără sfârşit şi să se chinuiască veşnic. Aici nu poţi suporta un vis urât nici măcar pentru câteva minute. Cum dar vei putea suferi să fii veşnic - Doamne fereşte? - în mâhnire? De aceea este mai bine să nu mergem în iad. Voi ce spuneţi?

Părinte, de atâta vreme ne nevoim să nu mergem în iad, şi oare acolo să sfârşim?

Dacă nu avem minte, acolo vom merge. Eu mă rog ca să meargă ori toţi în Rai, ori niciunul în iad. Nu spun bine? Este foarte dureros ca, după atâtea pe care le-a făcut Hristos pentru noi oamenii, să mergem în iad şi astfel să-L mâhnim. Dumnezeu să păzească ca nu numai om, dar nici măcar pasăre să nu meargă în iad.

Bunul Dumnezeu să ne dea pocăinţă adevărată pentru a ne găsi moartea într-o stare duhovnicească bună şi astfel să ne sălăşluim în Împărăţia Lui cea cerească. Amin.